GEMEENTE Drimmelen

Jaarstukken 2020

Inhoudsopgave

INHOUDSOPGAVE 4

REKENING IN ÉÉN OOGOPSLAG 9

Rekening in één oogopslag 10

INLEIDING 12

Voorwoord 13
Voorwoord 13
Inleiding 14
Algemeen 14
1. Jaarverslag 14
2. Jaarrekening 14
Algemene gegevens 15
Samenvatting 18
Algemeen 18
Programma 1 – Burger en bestuur 18
Programma 2 – Openbare ruimte 19
Programma 3 – Ruimte, wonen en economie 21
Programma 4 – Sociaal domein 23
Paragrafen 25
Financieel resultaat 28

PROGRAMMA'S 31

Programmaverantwoording 32
1. Burger en bestuur 33
Inleiding 33
1.1 Dienstverlening 33
1.2 Burger en politiek 34
1.3 Dorpsgericht werken 35
1.4 Openbare orde en veiligheid, crisisbeheersing 37
1.5 Bestuursondersteuning 39
Wat heeft het gekost? 39
2. Openbare ruimte 41
Inleiding 41
2.1 Integraal en burgergericht werken 41
2.2 Wegen en verkeer 44
2.3 Groen en speelvoorzieningen 52
2.4 Water 56
Prestatie-indicatoren 60
Wat heeft het gekost? 60
3. Ruimte, wonen en economie 62
Inleiding 62
3.1 Versterken vrijetijdseconomie 62

3.2 Versterken economische structuur 69
3.3 Wonen 71
3.4 Duurzaamheid 75
3.5 Leefomgeving 80
Wat heeft het gekost? 83
4. Sociaal domein 85
Inleiding 85
4.1 Opgroeien en opvoeden 85
4.2 Zorg voor kwetsbare burgers 96
4.3 Participatie door werk en maatschappelijke inzet 104
4.4 Sport en bewegen 109
4.5 Sociaal culturele accommodaties 114
Wat heeft het gekost? 117
Algemene dekkingsmiddelen 118
Inleiding 118
Lokale heffingen/ plaatselijke belastingen 118
Algemene uitkeringen 119
Dividend 119
Saldo financieringsfunctie 120
Overige algemene dekkingsmiddelen 120
Onvoorzien 120
Vennootschapsbelasting 121
Overhead 122
Inleiding 122
Wat heeft het gekost? 123
Basisset beleidsindicatoren 124
Inleiding 124
Beleidsindicatoren en taakvelden 124
Leeswijzer 124

PARAGRAFEN 129

Inleiding paragrafen 130
Inleiding paragrafen 130
A. Weerstandsvermogen en risicobeheersing 131
Inleiding 131
Inventarisatie van de risico's 131
Toelichting bij risico's 133
Inventarisatie van de weerstandscapaciteit 134
Weerstandsvermogen 136
Financiële kengetallen 137
B. Lokale heffingen 140
Inleiding 140
Beleid en hoofdlijnen 140
Lokale lastendruk 148
Inkomsten 148
Kwijtschelding 150
C. Onderhoud kapitaalgoederen 152

Inleiding 152
Planning Openbare Werken 2020 en verder 155
a. Wegen 156
b. Openbare verlichting 162
c. Civiele kunstwerken 164
d. Openbaar groen 165
e. Speelruimte 170
f. Riolering en stedelijke water 171
g. Gebouwenbeheer 178
D. Financiering 184
Inleiding 184
a. Risicobeheer 184
b. Financieringspositie 187
c. EMU-saldo 189
E. Bedrijfsvoering 190
Inleiding 190
a. Personeel en organisatie 190
b. Informatievoorziening en automatisering 191
c. Huisvesting en facilitaire zaken 193
d. Financiën en Planning & Control 193
e. Inkoop 194
F. Verbonden partijen 198
Inleiding 198
Visie en doelstellingen 198
Wet gemeenschappelijke regelingen 198
Nota Verbonden Partijen 199
Lijst verbonden partijen 199
Informatie per verbonden partij 200
G. Grondbeleid 207
Inleiding 207
a. Visie gemeentelijk grondbeleid 207
b1. Ontwikkelingen / uitvoering actief gemeentelijk grondbeleid 207
b2. Ontwikkelingen / uitvoering faciliterend grondbeleid 208
c. Wonen 208
d. Werken/ bedrijventerreinen 208
e. Actieve gemeentelijke grondexploitaties 208
f. Financiële positie actieve grondexploitaties 209
g. Faciliterende grondexploitatie 211
h. Conclusie resultaat eigen grondexploitaties 215
i. Risico’s eigen grondexploitaties 216
j. Reserves grondbedrijf in relatie tot risico´s – weerstandscapaciteit grondbedrijf 216
Algemene Bedrijfsreserve Grondbedrijf 217
Reserve Bovenwijkse Voorzieningen 218
Reserve Ruimtelijke Ontwikkelingen 219
Weerstandscapaciteit 219
H. Corona 221
Inleiding 221

Algemeen 221
Korte termijneffecten op de gemeente 221
Verwachte lange termijneffecten op de gemeente 222
Visie op genomen en te nemen maatregelen en activiteiten 222
Totaal van de financiële effecten 223
Totaal van de risico's 223
Inzet van de ambtelijke organisatie op het Corona-dossier 224
Verwachtingen voor 2021 224

JAARREKENING 2020 225

Inleiding jaarrekening 226
Balans per 31 december 2020 227
EMU-saldo 231
Overzicht van baten en lasten 232
Grondslagen van waardering en resultaatbepaling 233
Inleiding 233
Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening 233
Balans 233
Borg- en garantiestellingen 236
Toelichting balans 237
Vaste Activa 237
Vlottende Activa 247
Vaste Passiva 249
Vlottende Passiva 261
Waarborgen en garanties 263
Niet uit de balans blijkende rechten en verplichtingen 263
Toelichting overzicht van baten en lasten 267
Inleiding 267
Mutatie reserves 267
Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves 270
Overzicht incidentele baten en lasten 271
Toelichting incidentele baten en lasten 279
Analyse begrotingsafwijkingen 284
Inleiding 284
Programma 1. Burger en Bestuur 284
Programma 2. Openbare ruimte 285
Programma 3. Ruimte, wonen en economie 289
Programma 4. Sociaal domein 294
Algemene dekkingsmiddelen 300
Overhead 301
Analyse begrotingsrechtmatigheid 302
Eigen bijdragen van het Centraal administratiekantoor (CAK) 305
Informatie Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector 306
Exploitatiesaldo en resultaatbestemming 309
Exploitatiesaldo en resultaatbestemming 309
Verantwoordingsinformatie specifieke uitkeringen (SISA) 310

BIJLAGEN 319

1. Overzicht actuele beleidsstukken 320
   Programma 1. Burger en Bestuur 320
   Programma 2. Openbare ruimte 320
   Programma 3. Ruimte, Wonen en Economie 320
   Programma 4. Sociaal domein 321
   Algemene beleidsdocumenten 323
2. Baten en lasten per taakveld 324
   2. baten en lasten per taakveld 324
3. Baten en lasten per taakveld en per programma 327
   3. Baten en lasten per taakveld en per programma 327
4. Ontwikkeling rekeningsaldo 330
   4. Ontwikkeling rekeningsaldo 330
5. Afkortingenlijst 335
   5. Afkortingenlijst 335

Rekening in één oogopslag

Rekening in één oogopslag

GEMEENTE Drimmelen

HET JAAR 2020 IN ÉÉN OOGOPSLAG

Lastig Coronajaar 2020 ook financieel onstuimig maar wel positief

Ja, het was een bijzonder jaar met veel afwijkingen door de omstandigheden. Normaal werk veranderde in crisis bestrijden met veel nadruk op de zorg en met vele gevolgen. Financieel begonnen we het jaar met een tekort van 4,5 ton en met een forse ambitie. Hiervan is een gedeelte toch gelukt en met allerlei compensaties van het Rijk die we als gemeente nodig hadden maar ook doorgaven aan onze scholen, verbonden organisaties en verenigingen kwamen we het jaar 2020 toch goed door. De woningbouw bleef op peil en we investeerden waar mogelijk in onze openbare ruimte, de noodzakelijke gebouwen en accommodaties. De energietransitie, plannen voor sport, economie en toerisme kwamen ook tot verdere ontwikkeling. Zodat Drimmelen een mooie, sterke en levendige groenblauwe gemeente blijft met ambities op een attractieve toekomst. Het uiteindelijke financieel resultaat is positief.

Harry Bakker, wethouder Financiën

INKOMSTEN

43,0 MILJOEN + 26,1 MILJOEN = 69,1 MILJOEN

Het grootste deel kregen we van het Rijk.

De rest kregen we uit lokale heffingen en andere inkomstenbronnen.

De totale inkomsten in 2020 waren € 69,1 miljoen.

12,2 MILJOEN — 13,9 MILJOEN

lokale heffingen

- **Onroerendezaakbelasting** 4,5 miljoen
- **Rioolheffing** 3,1 miljoen
- **Afvalstoffenheffing** 3,2 miljoen
- **Omgevingsvergunningen** 0,9 miljoen
- **Leges burgerzaken** 0,3 miljoen
- **Overige heffingen** 0,2 miljoen

andere inkomsten

- **Bijdragen uit reserves (saldo)** 7,4 miljoen
- **Huren en pachten** 0,8 miljoen
- **Dividend** 0,1 miljoen
- **Overige inkomsten (o.a. Tozo)** 5,6 miljoen

UITGAVEN

Inwoneraantal dec 2020: **27.328**

Op basis van programma's		per inwoner
Burger en bestuur	€ 5,0 miljoen	€ 185
Openbare Ruimte	€ 10,7 miljoen	€ 393
Ruimte, Wonen en Economie	€ 11,5 miljoen	€ 421
Sociaal Domein	€ 28,3 miljoen	€ 1.037
Overhead	€ 7,7 miljoen	€ 280
Algemene dekkingsmiddelen	€ 5,6 miljoen	€ 203

69,1 MILJOEN (Inkomsten) − 68,8 MILJOEN (Uitgaven) = 0,3 MILJOEN (Resultaat)

Hoeveel betaalde ik in 2020 aan:

Rioolheffing	€ 244,12
OZB	€ 279,97
Afvalstoffenheffing	€ 281,94

Gerealiseerd in 2020

Made
- Heropening zwembad Randoet na duurzame renovatie
- Start reconstructie Burg. Van Campenhoutstr./Boerenhoekstraat
- Start Bouwrijp maken Zijlbergsestraat
- Afronding herinrichting Molenplein en Marktstraat
- Organiseren van weekmarkt op het Raadhuisplein
- Start project geothermie Plukmade
- Bestemmingsplan woningbouw Het Venster en Sterrenkijker
- 80 bouwvergunningen verleend

Drimmelen
- Aanleg nieuwe parkeerplaats Dorpstraat
- Aanleg Goeiestoepkesroute
- Aanleg parkeerterrein Oude Haven
- Doortrekken Beverpad
- Verkenning woningbouw nieuwe haven
- 6 bouwvergunningen verleend

Hooge Zwaluwe
- Start reconstructie Pr.Margrietstr./Julianastraat
- Woningbouw Margrietstraat
- Aanleg Burgerboerbos
- 20 bouwvergunningen verleend

Lage Zwaluwe
- Start rioolmaatregelen Kilstraat Flierstraat
- Aanleg Goeiestoepkesroute
- Grootschalige snoei Steenplaats
- Planvorming voor kop buitenhaven Lage Zwaluwe
- Woningbouw Olmhof
- 47 bouwvergunningen verleend

Terheijden
- Heropening zwembad Puzzelbad na duurzame renovatie
- Besluit financiering nieuwbouw kleedaccommodatie SV Terheijden
- Oplevering centrumroute
- Oplevering warmtenet
- Oplevering fietsstraat Lage Weg
- Planvorming Kleine Schans
- Planvorming woningbouw E-veld
- 26 bouwvergunningen verleend

Wagenberg
- Oplevering fietsstraat Parallelweg
- Oplevering aanleg groen Dorpsstraat
- Voorontwerp bestemminsplan Verlengde Elsakker
- 14 bouwvergunningen verleend

Alle kernen
- Vaststelling Toekomstvisie
- Diverse verkeersmaatregelen en acties
- Start aanleg glasvezel buitengebied
- Vastellen nieuw plan onderwijshuisvesting, incl. nieuwbouw De Stuifhoek
- Uitreiken van jeugdlintjes
- Spelen van Democracity met onze basisscholen
- Start Taskforce jeugdhulp om kosten beter te beheersen
- Start nieuwe organisatie en huisvesting CJG
- Overdracht jeugdzorg Juzt aan andere aanbieders
- Rookvrij maken buitenterreinen en gemeentelijke accommodaties
- Dekkend AED-netwerk
- Uitvoering Tozo-regeling om ondernemers te ondersteunen in de coronacrisis
- Ondersteunen van lokale samenleving in de coronaperiode
- Afsluiten van het Sportakkoord Drimmelen
- Nieuw beleid huisvesting arbeidsmigranten
- Start project energie-neutrale dorpen
- Opstellen concept Regionale Energie Strategie
- Samenwerkingsovereenkomst De Biesbosch
- Vastelling aanvulling op structuurvisie
- Collectieve inkoop/-kortingsacties zonnepanelen en isolatiemaatregelen
- Vaststelling Drimmelens Energie Akkoord

© 2021, Soet en Blank Tekst en Communicatie, Breda

Inleiding

Voorwoord

Voorwoord

Lastig Coronajaar 2020 ook financieel onstuimig maar wel positief
Ja, het was een bijzonder jaar met veel afwijkingen door de omstandigheden. Normaal werk veranderde in crisis bestrijden met veel nadruk op de zorg en met vele gevolgen. Financieel begonnen we het jaar met een tekort van 4,5 ton en met een forse ambitie. Hiervan is een gedeelte toch gelukt en met allerlei compensaties van het Rijk die we als gemeente nodig hadden maar ook doorgaven aan onze scholen, verbonden organisaties en verenigingen kwamen we het jaar 2020 toch goed door. De woningbouw bleef op peil en we investeerden waar mogelijk in onze openbare ruimte, de noodzakelijke gebouwen en accommodaties. De energietransitie, plannen voor sport, economie en toerisme kwamen ook tot verdere ontwikkeling. Zodat Drimmelen een mooie, sterke en levendige groenblauwe gemeente blijft met ambities op een attractieve toekomst. Het uiteindelijke financieel resultaat is positief.
Harry Bakker, wethouder Financiën

Inleiding

Algemeen

Dit zijn de jaarstukken 2020. De jaarstukken bestaan uit 3 onderdelen:

- een algemeen deel met organisatiegegevens
- het jaarverslag en
- de jaarrekening

1. Jaarverslag

Met het jaarverslag blikt het college van burgemeester en wethouders terug op het jaar 2020. Het college legt verantwoording af over de uitvoering van de programma's aan de gemeenteraad, maar ook aan de burgers en alle andere maatschappelijke partners.
Het jaarverslag bestaat uit:

- de programmaverantwoording en
- de paragrafen.

1.1 Programmaverantwoording

De indeling van de programmaverantwoording is in overeenstemming met de programmabegroting 2020. In de programmaverantwoording staat per programma in hoeverre het college de doelstellingen heeft gehaald uit de programmabegroting 2020. Het college heeft de programmabegroting gebaseerd op het coalitieakkoord 'Een mooi en gezond Drimmelen maken we SAMEN !'.
In het jaarverslag zijn per programma de volgende onderdelen opgenomen:

- *Wat wilden we bereiken?* Hierin staan de hoofddoelstelling en de subdoelstellingen van het programma;
- *Wat zouden we daarvoor doen en wat hebben we bereikt?* Hierin staat een toelichting op de voortgang en realisatie van de voorgenomen prestaties;
- *Wat heeft het gekost?* Hier presenteren we een cijfermatige opstelling van de totale baten en lasten per programma.

1.2 Paragrafen

Na de programmaverantwoording volgen de wettelijk verplichte paragrafen:

- Weerstandsvermogen en risicobeheersing
- Lokale heffingen
- Onderhoud kapitaalgoederen
- Financiering
- Bedrijfsvoering
- Verbonden partijen
- Grondbeleid

Dit onderdeel wordt afgesloten met een Corona-paragraaf, met daarin een uitleg over de gevolgen van de uitbraak van COVID-19 voor de gemeente Drimmelen.

2. Jaarrekening

Het tweede deel van de jaarstukken bevat de financiële verantwoording, de jaarrekening. De jaarrekening wordt gevormd door de balans ultimo 2020, het overzicht van baten en lasten en toelichtingen.

2.1 Balans

De balans geeft inzicht in de financiële positie aan het einde van een bepaalde periode als uitkomst van het financiële beheer en het gevoerde financieel beleid.

2.2 Baten en lasten

Het overzicht van baten en lasten geeft inzicht in de financiële baten en lasten en als resultante het behaalde resultaat over een bepaalde periode als uitkomst van het financiële beheer en het gevoerde financieel beleid.

2.3 Toelichtingen

In dit onderdeel van de jaarrekening lichten we de posten uit de balans en het overzicht van baten en toe. Daarnaast doen we een voorstel voor de bestemming van het resultaat. Tot slot beschrijven we de wettelijk verplichte verantwoordingsinformatie voor specifieke uitkeringen (SISA).

Algemene gegevens

1. College van burgemeester en wethouders per 31 december 2020

Samenstelling en portefeuilleverdeling

Burgemeester Gert de Kok

- Openbare orde en veiligheid
- Toezicht en handhaving
- Kabinetszaken
- Burgerzaken (wettelijk deel)
- Bestuurlijke organisatie
- Personeel en organisatie
- Intergemeentelijke samenwerking
- Regio West-Brabant

Wethouder Jan-Willem Stoop (Lijst Harry Bakker)

- Openbare ruimte
- Verkeer en vervoer
- Water, inclusief klimaatadaptie
- Ruimtelijke Ordening
- Wonen
- Grondzaken
- WABO
- Zwembaden
- Landbouw
- Omgevingsvisie
- Geluk
- Centrumplan Made
- KCV
- Externe veiligheid

Wethouder Lieke Schuitmaker

- Economische Zaken

- Recreatie en toerisme
- Havens
- Biesbosch
- NL Delta
- Erfgoed, inclusief monumenten
- Participatie (wet)
- Wet maatschappelijke ondersteuning
- Ouderenwerk
- Accommodaties en buurthuizen, niet zijnde sportaccommodaties

Wethouder Harry Bakker (Lijst Harry Bakker)

- Financiën
- Dorpsgericht werken
- Bedrijfsvoering en dienstverlening
- Communicatie
- Dierenwelzijn inclusief hondenbeleid
- Cultuur en media
- Publiekszaken
- Archief
- Sport, inclusief sportaccommodaties
- Vrijwilligers
- Project Toekomstvisie
- Communicatie

Wethouder Jürgen Vissers (Groen Drimmelen VP/D66)

- Duurzaamheid en klimaat
- Energietransitie
- Milieu
- Afval
- Biodiversiteit
- Natuurbeleid
- Onderwijs inclusief Dongemond College
- Jeugdzorg
- Jeugd- en jongerenbeleid
- Bibliotheken
- Gezondheidszorg
- Minimabeleid inclusief schuldhulpverlening
- Vluchtelingen(werk)

Gemeentesecretaris Jaap Liebregt a.i.

2. Gemeenteraad

De gemeenteraad van Drimmelen bestaat in totaal uit 21 zetels, verdeeld over 8 fracties: Fractie Lijst Harry Bakker (5 zetels), Fractie VVD (4 zetels), Fractie Combinatie Algemeen Belang (4 zetels), Fractie Groen Drimmelen (VP/D66) (3 zetels), Fractie SAMEN Drimmelen (2 zetels), Fractie CDA (1 zetel), Fractie Gemeentebelangen (1 zetel) en Fractie PvdA Drimmelen (1 zetel).

Samenvatting

Algemeen

In deze samenvatting staan per programma welke resultaten er in 2020 zijn bereikt, welke inspanningen daarvoor zijn gedaan en wat die inspanningen hebben gekost. Vervolgens wordt stil gestaan bij belangrijke ontwikkelingen op een aantal specifieke onderwerpen, de paragrafen. Waarbij in een Corona-paragraaf aandacht wordt geschonken aan het effect van de uitbraak van COVID-19 op de gemeente Drimmelen.
De samenvatting sluit af met een toelichting op het financieel resultaat dat over 2020 werd behaald. Onder meer door het rekeningresultaat te vergelijken met het resultaat uit de laatste tussentijdse rapportage, de Najaarsnota 2020.

Programma 1 – Burger en bestuur

De hoofddoelstelling van het programma Burger en bestuur: Drimmelen is een veilige gemeente waarin inwoners, bedrijven en organisaties/verenigingen samen leven, werken en genieten.
Het programma heeft 5 thema's. Per thema is in 2020 het volgende bereikt:
• Dienstverlening: op 17 december 2020 heeft de raad het ambitieplan Dienstverlening en Informatievoorziening vastgesteld. In het plan beschrijven we vanuit verschillende invalshoeken hoe we een verbeterde dienstverlening en digitale transformatie in Drimmelen realiseren. Bijvoorbeeld door de inrichting van een Klant Contact Systeem voor een optimale telefonische bereikbaarheid van de gemeentelijke organisatie.
• Burger en politiek:
o het afgelopen jaar zijn communicatieadviseurs aan collegeleden gekoppeld en zijn de adviseurs door goed contact met de afdelingen te houden meer aan de voorkant bij (grote) projecten. Dit bevordert het goed communiceren over voor de samenleving belangrijke onderwerpen. Er is veel capaciteit gaan zitten in de communicatie rondom COVID-19 waardoor sommige zaken zijn vertraagd maar andere juist versneld (bijvoorbeeld het gebruik van beeldmateriaal en filmpjes).
o De uitbraak van COVID-19 belemmerde het in persoon naar buiten treden van college- en raadsleden. Wel werd en wordt gezocht naar digitale alternatieven om de mening van inwoners over lokale ontwikkelingen en projecten te peilen.
• Dorpsgericht werken: COVID-19 verhinderde het doorgaan van dorpsonderonsjes. Ook het via 'Meet and Match' onder de aandacht brengen van maatschappelijke initiatieven en Samen aan de slag-activiteiten vond nauwelijks plaats. Het verder verankeren van Dorpsgericht Werken 3.0 liep ernstige vertraging op.
• Openbare orde en veiligheid, crisisbeheersing:
o Door COVID-19 en de sluiting van scholen steeg de overlast van rondhangende jeugd en het aantal vernielingen. Extra toezicht was nodig, zeker tijdens de lockdown periode. Het advies om thuis te blijven en thuis te werken zorgde daarentegen voor een daling van het aantal inbraken.
o Als gevolg van COVID-19 zijn acties om ondermijning tegen te gaan, zoals integrale acties van het Baronie Interventie Team en bewustwordingsbijeenkomsten, nauwelijks doorgaan. Een stagiaire Integrale

Veiligheidskunde heeft in het najaar onderzoek gedaan naar het vergroten van de weerbaarheid tegen ondermijnende criminaliteit in het buitengebied. Haar aanbevelingen komen begin 2021 beschikbaar.
o De Coronacrisis maakte dat de gemeentelijke crisisbeheersingsorganisatie haar netwerk, kennis en bewustzijn vooral vanuit de praktijk heeft kunnen vergroten. De opgedane inzichten zullen worden gebruikt bij de nieuwe opleidingen en trainingen.
• Bestuursondersteuning: als gevolg van COVID-19 is de uitvoering van de geluksagenda anders verlopen dan voorzien. Wel is extra aandacht besteed aan het tegengaan van eenzaamheid bij onze inwoners.

Programma 2 – Openbare ruimte

De hoofddoelstelling van het programma Openbare ruimte: het op een effectieve en efficiënte manier de openbare ruimte schoon, heel, veilig en aantrekkelijk maken en houden. Hierbij betrekken we burgers en bedrijven. Er is ruimte voor verschillende aanpakken, kwaliteitsniveaus en maatwerkafspraken.
Het programma heeft 4 thema's. Per thema hebben we in 2020 het volgende bereikt:
• Integraal en burgergericht werken:
o We realiseerden in 2020 enkele grote integrale projecten. Zo rondden we het Centrumplan Made (Marktstraat en Molenplein), Centrumroute Terheijden, Kastanjelaan Made en de Parallelweg Wagenberg af.
o Vanwege COVID-19 moest de inbreng van belanghebbenden bij planvorming voor de openbare ruimte vaak telefonisch, per mail of brief plaats vinden. Het voorbereiden van de uitvoering werd op verzoek van belanghebbenden op locatie besproken. De Bouwapp bood uitkomst om tijdens de uitvoering van werkzaamheden vragen te beantwoorden. Ook de website (projecten) pasten we regelmatig aan met actuele informatie.
o We werken vanaf 2020 integraal. Voorlichting over de grotere projecten vond op een goede digitale manier plaats.
o Aan het initiatief om het onderhoud van openbaar groen aan bewoners over te dragen kon door COVID-19 nog geen gevolg worden gegeven.
• Wegen en verkeer:
o Drimmelen nam deel aan de provinciale aanbesteding van laadpalen voor elektrische auto's. Vanaf 2021 start de gegunde partij met de plaatsing.
o Eind 2020 boden we het nieuwe beleidsplan Wegen aan de gemeenteraad aan, met de bedoeling dit in de raadsvergadering van januari 2021 vast te stellen. Het beleidsplan zal vervolgens leiden tot een beheerplan.
o Dankzij de inzet van een verkeers-BOA kon er extra op verkeersoverlast gecontroleerd en gehandhaafd worden. Daarbij werd op enkele locaties samengewerkt met Veilig Verkeer Nederland.
o In 2020 maakten we van de Lageweg in Terheijden, de Parallelweg in Wagenberg een fietsstraat. Ook in de Centrumroute Terheijden realiseerden we meer ruimte voor de fiets.
o Het regionale onderzoek naar landbouwverkeer leerde ons dat de route door Wagenberg en Terheijden een behoorlijke intensiteit heeft.
o In 2020 voerden we aanvullende onderzoeken voor een alternatief tracé voor de Zoutendijk uit. Gebleken is dat een alternatief een overdaad aan

geluidsbelasting voor nabijgelegen natuur met zich mee zal brengen. De omvang van de natuurcompensatie zal dan groter zijn dan het college vooraf dacht.
o De activiteiten om de mentale toegankelijkheid van het OV te vergroten moesten vanwege hun fysieke karakter worden uitgesteld.
o Eind van het jaar is, in samenwerking met de gemeenten Moerdijk, Altena en Halderberge, een proef met een hubtaxi (Bravoflex) gestart.
o Het voorbije jaar verbeterden we de toegankelijkheid van de bushaltes. Vooral door het aanpassen van geleidelijnen, waarschuwingsmarkeringen en opritjes voor minder validen.
o Het fietsveilig maken van de Crullaan (Made) en de Zeggelaan (Terheijden) werd in voorbereiding genomen.
o In het najaar werden prioritaire looproutes aangelegd in Lage Zwaluwe en Drimmelen. De andere kernen komen in 2021 aan bod.
o Het Molenplein en de Marktstraat werden opnieuw ingericht, wat de verkeersveiligheid en de aantrekkelijkheid van het centrum van Made ten goede komt.
• Groen en speelvoorzieningen:
o De waardevolle bomenkaart bereidden we in 2020 voor.
o Stichting De Amerkant Op nam het initiatief om een bos te ontwerpen, aan te leggen en daarna te beheren. In het najaar plantte de stichting met kinderen en de gemeente de eerste boom voor een (B)oerBurgerBos.
o Het waterschap Brabantse Delta, die de projectleiding heeft, verwierf nieuwe gronden voor het aanleggen van de ecologische verbindingszone tussen de Mark en de Zwaluwse haven. En verwacht de laatste benodigde kavels in het voorjaar van 2021 aan te kunnen kopen, waarna met de aanleg zal worden begonnen.
o 100 % van onze bermen maaien we op ecologische wijze. Dit is ook het uitgangspunt bij de nieuwe aanbesteding.
o Er werd een nota voorbereid voor het plaatsen van beweegtoestellen in de openbare ruimte. Ook de voorbereidingen voor een beweegroute op het terrein van Sovak en de omliggende openbare ruimte werden afgerond. De route wordt in het eerste kwartaal van 2021 aangelegd.
o Er werd een actieplan voorbereid voor het creëren van meer biodiversiteit in onze gemeente
• Water:
o In zowel het voorjaar als het najaar konden inwoners tegen een gereduceerde prijs regentonnen kopen. De actie was een succes: in totaal kochten 170 huishoudens een regenton.
o Het voornemen om i.h.k.v. de klimaatadaptie zoveel mogelijk hemelwater in de grond te infiltreren brachten we in de Boerhoekstraat en Burgemeester Van Campenhoutstraat in de praktijk.
o Het plan voor het beheer van de watergangen is door het college vastgesteld, wat de weg vrijmaakt naar daadwerkelijke planuitvoering vanaf het eerste kwartaal 2021.
o Het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie is een gezamenlijk plan van overheden om Nederland klimaatbestending en waterrobuust in te richten. In september overlegden bestuurders van deze overheden over de invulling van het deltaplan voor onze regio.

Programma 3 – Ruimte, wonen en economie

De hoofddoelstelling van het programma Ruimte, wonen en economie: het bevorderen van de economische vitaliteit en werkgelegenheid. Drimmelen recreatief op de kaart zetten en kansen benutten van De Biesbosch. De gemeente profileren als een aantrekkelijke woongemeente en daarbij zorgen voor de bouw van voldoende woningen in alle kernen en in alle prijsklassen met gasloos en energieneutraal als uitgangpunten. In 2040 is Drimmelen energieneutraal.
Het programma heeft 5 thema's. Per thema is in 2020 het volgende bereikt:
• Versterken vrijetijdseconomie
o Bij het Bedrijvennetwerk Drimmelen is een aanjager aangesteld die een impuls moet geven aan de profilering van de producten van onze toeristische ondernemers. De gemeente ondersteunt dit met een subsidie.
o In 2021 herdenken we de Sint-Elisabethsvloed van 1421. Samen met een kwartiermaker en Wij zijn Drimmelen hebben we inspiratiebijeenkomsten georganiseerd voor het organiseren van activiteiten.
o Samen met o.a. de Biesboschpartners en onze toeristische ondernemers bereidden we een nota Vrijetijdseconomie voor. De nota wordt in het voorjaar van 2021 aan de raad voorgelegd.
o Met Staatsbosbeheer hebben we onze gezamenlijke ambitie voor toerisme op de Hofmansplaat geformuleerd. Een extern bureau werkt die ambitie uit in een inrichtingsplan, met het voetveer als belangrijk aandachtspunt.
o De status van De Biesbosch als nationaal park gaat op termijn wellicht over naar NL Delta. De nieuwe gebiedsvisie gaat in het voorjaar van 2021 naar de raad. Waarbij oog zal zijn voor de unieke kenmerken van De Biesbosch.
o Samen met inwoners, kinderen lokale ondernemers is een plan ontwikkeld voor de inrichting van de kop van de buitenhaven van Lage Zwaluwe. Met uitvoering in 2021.
o Het plan voor de herinrichting van de Kleine Schans in Terheijden is afgestemd op de beschikbare financiële middelen. Uitvoering in 2021.
o De twee resterende bedrijfskavels op het Degaterrein zijn via een makelaar in de markt gezet. Zodra deze laatste kavels zijn verkocht wordt het gehele terrein woonrijp gemaakt.
o De verlenging van het Beverpad richting Drimmelen is in juli 2020 opgeleverd. Het onderzoek naar het tracé richting Lage Zwaluwe loopt.
o In het najaar werd het Toeristisch-Recreatief Effect Onderzoek uitgevoerd, waarvan de resultaten bij de visie Vrijetijdseconomie zijn betrokken. Die visie wordt in het voorjaar van 2021 aan de raad gepresenteerd.
o Bij de Oude Haven in Drimmelen werd een parkeerterrein aangelegd. Het college verwacht dat het parkje in het voorjaar van 2021 aangelegd zal zijn en de wandelpromenade medio 2021.
o Bij lokale ondernemers werden 7 Toeristische Informatiepunten met informatie over een verblijf in Drimmelen gevestigd.
• Versterken economische structuur:
o Het winkelbestand in het centrum van Made staat onder druk, mede als gevolg van de Coronamaatregelen. De gemeente overlegde regelmatig met de BIZ over het peil houden van de leefbaarheid van het centrum.

o De nota Economie is in voorbereiding genomen. De nota zal inzicht geven in de economische positie van de gemeente en de ruimtebehoefte van bedrijven. De nota wordt in april 2021 aan de raad voorgelegd.
o Het netwerk voor breedband in buitengebied wordt uitgerold. Delta Fiber Netwerk zal die uitrol naar verwachting in het voorjaar van 2022 afronden.
o De raad heeft zich op 18 juni 2020 opiniërend uitgesproken over de inrichting van een sociaal-cultureel dorpshart in Made. De visie van de raad is gebruikt voor de vormgeving van het plan voor de inrichting van het dorpshart. Het college legt de verdere uitwerking begin 2021 aan de raad voor.
o Na een intensief en interactief traject is de weekmarkt verplaatst naar het Raadhuisplein
• Wonen:
o Het college streeft naar de bouw van minimaal 400 nieuwe, gasloze en energie neutrale huur- en koopwoningen in de periode 2019 – 2022. In 2020 zijn verschillende bouwprojecten voorbereid, gestart en afgerond. Er zijn 89 woningen gebouwd. De procedures voor drie grotere plannen (Geraniumstraat-Zilverschoon, Leeuwerikstraat en Zijlbergsestraat) en een aantal kleinere particuliere initiatieven heeft geleid tot bijna 200 woningen aan harde plancapaciteit.
o Daarnaast heeft de raad heeft in juni 2020 het beleid voor de huisvesting van tijdelijke werknemers herzien.
• Duurzaamheid:
o Doelstelling voor 2025 is om het restafval te beperken tot 30 kg per inwoner per jaar. In 2020 was dit aantal nog aanzienlijker hoger. Extern advies wordt ingewonnen om de vermindering van het restafval te beperken en inzamelsystematiek te beoordelen.
o Het Ontwerp Programma Duurzaamheid werd opgesteld. Eind januari 2021 eindigde de inzagetermijn. Het definitieve programma wordt in maart 2021 aan de raad aangeboden.
o In februari 2020 heeft de raad zijn steun uitgesproken voor het Drimmelens Energie Akkoord. Het DEA bevat lokale energieprojecten die bijdragen aan de CO2-doelen uit het Klimaatakkoord.
o Het Traais Energie Collectief en de gemeente werken intensief samen om Terheijden energieneutraal te maken. In het centrum is er een warmtenet aangelegd en inmiddels wordt er gewerkt aan de plaatsing van een windmolen. Er is een vergunning verleend voor een zonnepark. De procedure loopt nog.
o De 16 West-Brabantse gemeenten hebben in 2020 een concept-Regionale Energie Strategie opgesteld. De definitieve RES wordt in april 2021 aan de raad aangeboden.
o De procedure voor het project Geothermie Plukmade werd gestart. De aanleg van een biomassa installatie voor lokale tuinders hangt nog op een vergunning van de provincie ingevolge de wet Natuurbescherming.
o Het gemeentehuis is verduurzaamd. De energievoorziening is aangepast en er zijn zonnepanelen gelegd. In 2021 zal er glas met een hogere isolatiewaarde worden geplaatst en zal er zonwering worden aangebracht.
o Drimmelen is gestart met het project Energieneutrale Dorpen, waarin vijf werkgroepen een actieplan voor een energieneutraal dorp opstellen. Die plannen worden medio 2021 aan de gemeente voorgelegd en vormen een basis voor de

Transitievisie Warmte die eind 2021 moet zijn vastgesteld.
o De Raad van State keurde het plan Wind A16 goed. Het plan omvat de bouw van 28 windmolens, waarvan 8 in Drimmelen.
o Er werd een collectieve inkoop van zonnepanelen en isolatie georganiseerd. Daarnaast werden vanuit een RRE subsidie gratis waardebonnen verstrekt waarmee 2.300 unieke aanvragers via het Regionaal Energieloket kleine energiebesparende maatregelen konden laten uitvoeren.
• Leefomgeving:
o In regionaal verband wordt gewerkt aan een kader voor Vrijkomende Agrarische Bebouwing (VAB's). In 2021 wordt dat kader vertaald naar de Drimmelse situatie.
o De invoering van de Omgevingswet werd uitgesteld tot 1 januari 2022. Ondanks dit uitstel is de invoering zoveel mogelijk volgens de oorspronkelijke planning opgepakt. Alleen de opleidingen, een aantal communicatie-activiteiten en enkele werkzaamheden rond het omgevingsplan zijn doorgeschoven naar 2021. Verder loopt het oefenen en testen ook door in 2021.
o Het college stelde het nieuwe beleidsplan 2020 – 2024 voor Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving vast. Bestuurlijke vaststelling van het uitvoeringsprogramma volgt begin 2021.

Programma 4 – Sociaal domein

De hoofddoelstelling van het programma Sociaal Domein is: we hebben een inclusieve samenleving. Hierin kan iedereen meedoen aan activiteiten op het gebied van onderwijs, werk, sport en ontmoeting, zorg en welzijn. Ongeacht leeftijd, sociale klasse, afkomst of beperking. Iedereen neemt zelf verantwoordelijkheid en ondersteunt de mensen in zijn omgeving. Mensen die het niet redden met hulp van mensen uit hun omgeving of algemene voorzieningen krijgen ondersteuning van de gemeente.
Het programma kent 5 thema's. Per thema is in 2020 het volgende bereikt:
• Opgroeien en opvoeden:
o De raad stelde begin 2020 het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs 2020 – 2023 (IHP) vast. Vervolgens werd gestart met de voorbereidingen voor een nieuw Integraal Kindcentrum De Stuifhoek in Made.
o De scholen hebben zich tijdens de Corona-lockdown ingezet om leerlingen onderwijs (op afstand) te kunnen blijven bieden. Er was nadrukkelijk aandacht voor leerlingen waar juist vanwege de bijzondere omstandigheden extra zorg voor nodig was. Scholen en RBL hielden contact met de leerlingen.
o Vanwege COVID-19 kreeg de Voor- en Vroegschoolse Educatie een andere vorm. De pedagogen van de kinderopvang verzorgden een aanbod in de thuisomgeving van het kind.
o Bestuurlijk en ambtelijk onderhielden we vanuit de gemeente intensieve contacten met onderwijs en kinderopvang. Dit alles om alle maatregelen rondom de bestrijding van het coronavirus in goede banen te leiden.
o Eind 2020 is in samenwerking met Geertruidenberg gestart met een Taskforce. Met als doel om de transformatie van de jeugdzorg verder vorm te geven en de kosten van de jeugdzorg nog beter te beheersen.
o Op 1 januari 2020 ging het Centrum voor Jeugd en Gezin Drimmelen – Geertruidenberg als gemeenschappelijke regeling van start en ging de

gemeenschappelijke regeling Veilig Thuis over in Geweld in Afhankelijkheidsrelaties en Meldpunt Crisiszorg.
o In samenwerking met de GGZ en jongerenwerkers werd een project gestart om de eenzaamheid onder jongeren tegen te gaan.
o Samen met de andere WBO-gemeenten werd de zorgverlening door Juzt aan andere aanbieders overgedragen, waarna de organisatie werd ontmanteld.
o Via Democracity konden basisschoolkinderen op een laagdrempelige manier kennis maken met democratische besluitvorming.
o We introduceerden het jeugdlintje. Een onderscheiding voor kinderen en jongeren tot 18 jaar die een bijzondere prestatie leveren of zich belangeloos inzetten voor de samenleving.
• Zorg voor kwetsbare burgers:
o 2020 was het eerste volle jaar waarin het nieuwe beleid voor minima en schuldhulpverlening is uitgevoerd. In 2020 leidde de Coronacrisis nog niet tot een toename van de aanvragen om bijzondere bijstand en schuldhulpverlening maar de situatie voor 2021 en verder is nog onzeker.
o De komst van de nieuwe Wet gemeentelijke schuldhulpverlening per 1 januari 2021 vergde de nodige voorbereiding.
o Noodgedwongen werd het landelijke actieprogramma Eén tegen eenzaamheid op alternatieve wijze ingevuld. Samen met onze zorg- en welzijnspartners maakten we vooral gebruik van belcirkels.
o De pilot met twee huiskamers in De Ganshoek en Antoniusabt werd belemmerd door COVID-19. Het college overweegt daarom om de pilot te verlengen.
o De landelijke invoering in 2019 van een relatief laag abonnementstarief voor de Wmo-voorzieningen zorgde opnieuw voor een groot aantal aanvragen. Gemeenten drongen bij het Rijk op ruimere budgetten aan.
o Vanaf 2022 wordt iedere gemeente verantwoordelijk voor Beschermd Wonen. Landelijk worden de middelen vanaf 2023 gedurende een periode van 10 jaar opnieuw verdeeld. We hebben in 2020 samen met de regio de nodige stappen gezet om op tijd klaar te zijn voor deze nieuwe taken.
o De inwerkingtreding van de nieuwe Wet inburgering werd uitgesteld tot 1 januari 2022. In regionaal verband ging de voorbereiding op de komst van deze nieuwe wet onverminderd door.
o In 2020 zijn we begonnen met het maken van een plan van aanpak om de (verschoonbare) achterstand in de huisvesting van asielzoekers in te lopen.
o We maakten in 2020 via een plan concreet welke stappen nodig zijn om te werken aan een inclusieve gemeente waarin iedereen mee kan doen. De raad stelde hier extra budget voor beschikbaar.
o Ingevolge de beleidsnota lokaal gezondheidsbeleid zijn terreinen van scholen en kinderopvangcentra rookvrij gemaakt. Verschillende sportverenigingen sloten zich hierbij aan.
o In 2020 zorgden we voor vervanging en plaatsing van nieuwe AED’s. Hiermee hebben we een volledig dekkend AED netwerk in onze dorpskernen.
• Participatie door werk en maatschappelijke inzet:
o Gemeenten waren verantwoordelijk voor de uitvoering van de Tozo-regeling. We ontvingen ruim 600 aanvragen voor levensonderhoud en ruim 20 aanvragen voor een bedrijfskrediet.
o Ook in 2020 is het gelukt om inwoners met een arbeidsbeperking ingevolge de

Wet banenafspraak bij reguliere werkgevers te plaatsen.
o We zochten en vonden bij voetbalvereniging Madese Boys een nieuwe locatie voor de voedselbank.
• Sport en bewegen:
o Het Sportakkoord Drimmelen is vastgesteld. Het akkoord beoogt om sporten en bewegen voor iedereen aantrekkelijk en bereikbaar te maken en legt de basis voor de vernieuwing van het sportbeleid.
o Voetbalvereniging Zwaluwe voltooide met een gemeentelijke subsidie de renovatie van haar accommodatie. De raad stemde in met de financiering en een garantstelling van de nieuwbouw van de voetbalvereniging in Terheijden.
o De zwembaden De Randoet in Made en Het Puzzelbad in Terheijden werden na een duurzame renovatie in juni 2020 heropend. De overeenkomst met Optisport voor de exploitatie werd met 10 jaar verlengd.
• Sociaal-culturele accommodaties:
o De maatschappelijke accommodaties kregen te maken met beperkingen door de Corona-maatregelen van het kabinet. Vanuit de gemeente is adviserende en – in een enkel geval waar voorliggende voorzieningen tekortschoten – financiële ondersteuning aangeboden.
o De raad stelde in 2020 een subsidie beschikbaar voor het continueren van de pilot centrale bouwhal Drimmelen. Vanwege COVID-19 konden de carnavalsoptochten niet doorgaan en werd er geen bouwhal ingericht.

Paragrafen

Paragraaf A – Weerstandsvermogen en risicobeheersing
Drimmelen hecht waarde aan een robuust weerstandsvermogen en streeft daarom een weerstandsratio van minimaal 1 na. In die situatie is het weerstandsvermogen dat beschikbaar is minimaal gelijk aan het weerstandsvermogen dat o.b.v. het risicoprofiel nodig is. Ultimo 2020 bedroeg dit weerstandsratio 3,62 en waren er op dat moment dus voldoende reserves aanwezig om eventuele toekomstige risico's af te wenden.
De financiële gezondheid van een gemeente laat zich aflezen uit een verplichte set aan kengetallen. Eind 2020 duidden de schuldpositie (25% bij een toegestane bovengrens van 130%), het solvabiliteitsratio (56% bij een gewenste ondergrens van 35%) en de grondexploitatie (1% bij een toegestane bovengrens van 10%) op een gezonde financiële positie. Het structurele exploitatieresultaat gaf met -7% (minimaal 0%) aan dat de structurele lasten niet geheel met structurele baten konden worden gedekt. Wat veroorzaakt werd door een eenmalige correctie op het onderscheid tussen structurele en incidentele baten en lasten. De belastingcapaciteit maakte met 104% duidelijk dat er op dat moment in vergelijking met de andere Nederlandse gemeenten geen ruimte was om de lokale belastingen te verruimen.
Paragraaf B – Lokale heffingen
Een belangrijk deel van de gemeentelijke opbrengsten bestaat uit lokale belastingen zoals onroerend zaak belasting, afvalstoffenheffing en rioolheffing. In 2020 bedroegen die gemeentelijke opbrengsten € 11,8 miljoen; zo'n € 0,3 miljoen lager dan begroot. Aan de ene kant was sprake van een hogere opbrengst uit de heffing voor afvalstoffen (€ 230.000) doordat er vanwege de toename van thuiswerken in Coronatijd er meer rest- en GFT-afval door inwoners

werd aangeboden. Aan de andere kant werd een voorziening getroffen voor de mogelijke oninbaarheid van precarioheffingen op kabels en leidingen (€ 546.000).
De lokale lastendruk - het totaal van de onroerend zaak belasting, afvalstoffenheffing en rioolheffing – bedroeg € 806,03 per huishouden. Voor 2020 werd een bedrag werd een lastendruk van € 794,61 (exclusief eenmalige compensatie van € 13,80 voor de rioolheffing) begroot. Zoals gezegd leidde het vele thuiswerken tot hogere kosten voor de afvoer en verwerking van afvalstoffen.

Paragraaf C – Onderhoud kapitaalgoederen

Als gemeente draagt Drimmelen de verantwoordelijkheid voor een openbare ruimte die veilig en aantrekkelijk is. Daartoe onderhoudt zij wegen, openbare verlichting, civiele kunstwerken, openbaar groen, speelruimtes, rioleringen en (stedelijk) water en gebouwen waarvan zij eigenaar is. Dit onderhoud kostte € 3,5 miljoen, een bedrag dat wat lager is dan het bedrag dat in de bijgestelde begroting werd voorzien (€ 3,7 miljoen). Zo vielen de kosten van het onderhoud aan de drukrioleringen lager uit.
Voor lopende investeringen heeft de gemeenteraad € 23,0 miljoen aan kredieten beschikbaar gesteld. Hiervan was ultimo 2020 € 15,1 miljoen uitgegeven. Daarmee resteerde er op dat moment een kredietruimte van € 7,9 miljoen, met name voor investeringen in wegen (€ 2,6 miljoen), riolering en (stedelijk) water (€ 4,4 miljoen) en gebouwenbeheer (€ 0,5 miljoen).

Paragraaf D – Financiering

Aan het beheer van geldstromen (treasury) zijn risico's verbonden. Voor de gemeente Drimmelen zijn het renterisico en het kredietrisico van belang.
Het renterisico is beperkt van omvang. Zo bleef ultimo 2020 het totaal van de toegestane kasgeldlimiet met € 3,8 miljoen ruim binnen de toegestane norm (€ 5,1 miljoen). Om in haar financieringsbehoefte te voorzien sloot de gemeente in juli 2020 voor een bedrag van € 5 miljoen een lening bij de BNG af, met een beperkte looptijd (1 jaar plus 1 dag) en met een negatieve rente.
De gemeente staat sinds langere tijd borg voor een lening die een lokaal gevestigde instelling voor ouderenzorg bij de BNG heeft afgesloten. Het college besloot in november 2020 om daarnaast borg te staan voor een lening die de voetbalvereniging in Terheijden voor de verbouwing van haar accommodatie bij de BNG af gaat sluiten.

Paragraaf E – Bedrijfsvoering

Een veranderende omgeving, wijzigingen in het gemeentelijk takenpakket en interne ontwikkelingen vragen om een gemeentelijke organisatie met een zeker adaptief vermogen. Om die reden zijn in 2020 een aantal lijnen ontwikkeld om de gemeentelijke organisatie aan te passen. Waarbij het onder meer gaat over het waarborgen van een betrouwbare, efficiënte, interactieve en mensgerichte dienstverlening, het actualiseren van het strategisch personeelsbeleid en het investeren in een basisstructuur voor leren en ontwikkelen. Het college zal de raad begin 2021 per brief hier nader over informeren.
Vermeldingswaardig is verder dat de loonkosten nauwelijks afweken van de begroting (0,27%) en dat het ziekteverzuim (4,62%) binnen de ten doel gestelde bovengrens (5,40%) bleef. In 2020 is gestart met het optimaliseren van de basisregistraties en werd er een programma aangeboden om de bewustwording

van een veilige omgang met persoonsgegevens nog verder te verhogen.
Het gemeentehuis werd verduurzaamd en de contouren van een nieuw werkplekconcept dat ook recht doet aan de combinatie met thuiswerken werden uitgewerkt.
Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties presenteerde in het najaar een voorstel voor nieuwe verdeelsystematiek van het Gemeentefonds. Die nieuwe opzet zou voor Drimmelen een klein financieel voordeel op gaan leveren (€ 6 euro per inwoner per jaar). In het voorjaar van 2021 zullen de Raad voor het Openbaar Bestuur en de VNG de nieuwe verdeelsystematiek van commentaar voorzien.
In de toekomst worden colleges verantwoordelijk voor de rechtmatigheidsverantwoording bij de jaarstukken. Vermoedelijk vanaf de jaarstukken 2021. De raad besloot in juni 2020 hoe zij dat in Drimmelen door het college ingevuld wil zien.

Paragraaf F – Verbonden partijen

In 2020 veranderde de portefeuille met gemeenschappelijke regelingen. De GR CJG Drimmelen Geertruidenberg ging van start, terwijl de GR Parkschap Nationaal Park De Biesbosch werd opgeheven. De GR Veilig Thuis West-Brabant ging over in Geweld in afhankelijkheidsrelaties en meldpunt crisiszorg.
De vermogensposities van de GR'en waaraan Drimmelen deelneemt weken ultimo 2020 beperkt af t.o.v. de begrote posities. Dat gold eveneens voor de financiële resultaten, het risicoprofiel van de GR'en en de gemeentelijke bijdrage.
Drimmelen fungeerde als doorgeefluik voor de financiële steun aan WAVA/MidZuid.
De GR Veiligheidsregio en de GR GGD werden zonder tussenkomst van gemeenten gecompenseerd voor hogere kosten in het COVID-19 dossier. Wel fungeerde Drimmelen als doorgeefluik voor de financiële steun aan WAVA/MidZuid.
De griffierskring West-Brabant nam het initiatief om de regionale nota Verbonden Partijen te evalueren en colleges en raden over de uitkomsten te informeren. De gedane aanbevelingen zullen worden overgenomen in een herziene nota die binnen 1 jaar na de inwerkingtreding van de herziene Wet gemeenschappelijke regelingen op vermoedelijk 1 januari 2022 van kracht zal worden. De nieuwe Wet gemeenschappelijke regelingen beoogt om de kaderstellende en controlerende rol van gemeenteraden bij GR'en te versterken.

Paragraaf G – Grondbeleid

Drimmelen voert een faciliterend grondbeleid en beschikte eind 2020 over slechts vijf actieve grondposities: het Oranjeplein en het E-veld in Terheijden, Prinsenpolder en kavels aan de Geraniumstraat en Antwerpsestraat in Made en het Degaterrein in Lage Zwaluwe.
Deze exploitaties leidden tot en met 2019 tot een winstneming en in 2020 tot een bescheiden verlies van € 7.000. Voor 2021 worden voor E-veld, de genoemde kavels aan de Geraniumstraat en Antwerpsestraat en het Degaterrein substantiële voordelige resultaten verwacht.

Paragraaf H – Corona

De uitbraak van COVID-19 trof veel sectoren van de Nederlandse samenleving. Het kabinet stond die sectoren met steunpakketten bij. Gemeenten werden verantwoordelijk voor de lokale uitvoering van een deel van die

steunmaatregelen, zoals de Tozo. College en ambtenaren stonden getroffen ondernemers, organisaties en inwoners bij met advies, begeleiding en uitleg over de steunpakketten van het Rijk.
Door COVID-19 werden ook gemeenten geconfronteerd met gederfde inkomsten en meerkosten. Het kabinet kwam medeoverheden met steunpakketten tegemoet. Die steun was voor Drimmelen toereikend om gemiste inkomsten en hogere kosten te dekken. Ook werden verenigingen en exploitanten gecompenseerd.
Het lange termijn effect van COVID-19 op Drimmelen hangt af van de mutatie-intensiteit van het virus, het vaccinatieprogramma, de veerkracht van getroffen sectoren en de continuïteit van de steunpakketten van het Rijk.

Financieel resultaat

De uitvoering van het beleid resulteerde in een exploitatieoverschot van € 282.000. Bij de Najaarsnota werd - na bestemming van het tussentijds resultaat - nog uitgegaan van een neutrale exploitatie. Het exploitatieresultaat is dus met € 282.000 verbeterd ten opzichte van de Najaarsnota. Dat per saldo gunstige verschil bestaat uit voordelen en nadelen.
De volgende twee tabellen geven daar inzicht in. Belangrijkste meevallers waren de verkoop van land- en tuinbouwgronden en reststroken (programma 3), hogere rijksbudgetten of lagere kosten bij de jeugdzorg en de Wmo (programma 4), een hogere vergoeding voor de uitvoering van de Tozo-regeling (programma 4) en een hogere algemene uitkering (algemene dekkingsmiddelen). Opvallende tegenvallers waren een noodzakelijke extra dotatie aan de pensioenvoorziening voor (voormalige) burgemeesters en wethouders (programma 1), een lagere toerekening van rente en BTW aan de tarieven voor riolering en stedelijk water (programma 2) , lagere opbrengsten uit het Grondbedrijf (programma 3), hogere kosten voor de jeugdzorg (programma 4) en het treffen van een voorziening voor een mogelijk oninbare precarioheffing (algemene dekkingsmiddelen). Daarnaast werd de algemene reserve voor een lager bedrag onttrokken dan nog in de Najaarsnota werd voorzien (algemene dekkingsmiddelen).

Tabel: voordelige verschillen tussen Najaarsnota en jaarstukken

Voordelen	Thema	Omschrijving	Bedrag
Programma 1	Bestuursondersteuning	Vervanging software	58.000
Programma 2	Wegen en verkeer	Wegen: kabels en leidingen	151.000
	Wegen / Groen	Wegen / Civ. kunstwerken / Openbare verl. / groen: onderhoud (zie par. C)	72.000
Programma 3	Versterken toerisme en recreatie	Diverse: voetveren, kermissen, havens, toeristenbelasting	92.000
	Versterken economische structuur	Land- en tuinbouwgronden: verkoopopbrengst	288.500
	Wonen	Grondzaken: verkoopopbrengst reststroken	250.000
	Wonen	Grondbedrijf: toerekening overhead aan projecten	95.000
	Ruimte	Ruimtelijke ordening: lagere advieskosten	33.000
	Leefomgeving / Ruimte	Omgevingsvergunning: hogere opbrengst leges (zie par. B)	46.000
	Leefomgeving	Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant	40.000
Programma 4	Opgroeien en opvoeden	Onderwijs - sporthallen/leerlingevervoer/peutertoeslag	88.000
	Opgroeien en opvoeden	Toegang en preventie Jeugd - Veilig Thuis	70.000
	Opgroeien en opvoeden	Toegang en preventie Jeugd - overig	111.000
	Opgroeien en opvoeden	Specialistische Jeugdzorg (m.n. kwaliteitsonderzoeken)	96.000
	Zorg voor kwetsbare burgers	Eigen bijdrage WMO; nabetalingen voorafgaande jaren	51.000
	Werk en inkomen	Bijstandsverlening: jonger dan 65 jaar minder groei uitkeringen	160.000
	Werk en inkomen	Bijstandsverlening: jonger dan 65 jaar hogere rijksvergoeding	227.000
	Werk en inkomen	Besluit bijstandsverlening zelfstandigen: geen verstrekkingen	64.000
	Werk en inkomen	Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers	195.000
	Sport en bewegen	Renovatie zwembaden	66.000
Alg. dekkingsmiddelen		Algemene uitkeringen	714.000
Overhead	Huisvesting	Compensatie kostprijsverhogende btw	69.000
	Automatisering	Lagere kapitaallasten door vertaging projecten	130.000
	Planning & Control	Lagere salariskosten vertrek medewerkers	59.000
	Facilitaire zaken	2 medewerkers bovenformatief en minder medewerkers op kantoor.	109.500
		Diverse voordelen per saldo	222.974
Totaal voordelen			**3.557.974**

Tabel: nadelige afwijkingen tussen Najaarsnota en jaarstukken

Nadelen	Thema	Omschrijving	Bedrag
Programma 1	Bestuursondersteuning	APPA	400.000
Programma 2	Wegen en verkeer	Openbare verlichting: overige kosten	66.000
	Wegen en verkeer / Groen	Hogere kapitaallasten thema Wegen en Groen	78.500
	Groen en speelvoorzieningen	Begraafplaatsen: baten begraafplaatsrechten	40.500
	Water	Riolering en stedelijk water: lagere toerekening rente en BTW (zie par. B)	696.000
Programma 3	Wonen	Basisregistratie Adressen en Gebouwen	77.000
	Wonen	Grondbedrijf (actief / facilitair met en zonder raadsbesluit) (zie par. G)	266.000
	Duurzaamheid	Afval(stoffenheffing): lagere toerekening rente, BTW, straatvegen (zie par. B)	72.000
Programma 4	Opgroeien en opvoeden	Specialistische Jeugdzorg (Jeugdreclassering en PGB)	292.000
Alg. dekkingsmiddelen	Reserves	Lagere onttrekking Algemene reserve vanwege saldo	589.000
	Lokale heffingen	Oninbare precariobelasting en invorderingskosten	605.000
Overhead	Automatisering	Uitbesteding systeembeheer naar Breda, extra taken overgangsfase	94.000
Totaal nadelen			**3.276.000**

Totaal afwijking	**281.974**

Nadat het exploitatieresultaat gezuiverd wordt van incidentele baten en lasten ontstaat het structurele resultaat. Het structurele resultaat geeft aan of een gemeente haar structurele lasten af kan dekken met structurele baten.
Het structurele resultaat over 2020 was negatief: - € 1.462.000. Het college heeft bij de beide tussentijdse rapportages (de Voorjaarsnota en de Najaarsnota) steeds aangegeven dat een zuiverdere benadering van het onderscheid tussen structurele baten en lasten tot een eenmalige resultaatcorrectie van ca. € 2 mln. heeft geleid. Zonder deze correctie zou ook het structureel resultaat positief zijn geweest.
De financiële positie van onze gemeente komt niet alleen tot uitdrukking in de ontwikkeling van het resultaat en het vermogen. Ook de financiële kengetallen geven alleen en in samenhang een beeld van die positie.

Tabel Par.A-8

Jaarstukken 2020			
Kengetallen	**Verloop van de kengetallen**		
	Jaarrekening 2019 31-12-2019	**Begroting 2020 31-12-2020**	**Jaarrekening 2020 31-12-2020**
1a. Netto schuldquote	15%	45%	25%
1b. Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen	13%	44%	23%
2. Solvabiliteitsratio	65%	49%	56%
3. Kengetal grondexploitatie	0%	-1%	1%
4. Structurele exploitatieruimte	-6%	-4%	-7%
5. Belastingcapaciteit	101%	106%	104%

Voor een weging van de uitkomsten wordt verwezen naar de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing en de samenvatting daarvan. Op deze plaats wordt volstaan met de opmerking dat Drimmelen een lage schuldpositie (1a en 1b) heeft, solvabel is (2) en niet kwetsbaar is op haar grondposities (3). En in die zin financieel gezond is.
Wel maakt dat de hiervoor genoemde eenmalige correctie op het onderscheiden van structurele baten en lasten tot een tekort op de structurele exploitatieruimte heeft geleid. In de begroting voor 2021 en latere jaren is echter voorzien dat de structurele exploitatieruimte in de toekomst niet langer negatief zal zijn.
In vergelijking met andere Nederlandse gemeenten was er ultimo 2020 weinig ruimte om de lokale belastingdruk te verhogen. Bij de behandeling van de begroting voor 2021 heeft de raad dan ook besloten om de lokale belastingdruk niet autonoom te verhogen maar uitsluitend de gebruikelijke indexering toe te passen.

Programma's

Programmaverantwoording

De indeling van de programmaverantwoording is in overeenstemming met de programmabegroting 2020. In de programmaverantwoording staat per programma in hoeverre het college de doelstellingen heeft gehaald uit die programmabegroting. De programmabegroting heeft het college gebaseerd op het coalitieakkoord 'Een mooi en gezond Drimmelen maken we SAMEN !'.
In het jaarverslag zijn per programma de volgende onderdelen opgenomen:
- *Wat wilden we bereiken?* Hierin staan
    - de hoofddoelstelling van het programma;
    - de subdoelstellingen van het programma;
- *Wat zouden we daarvoor doen en wat hebben we bereikt?* Hierin staat een toelichting op de voortgang en realisatie van de voorgenomen prestaties;

- *Wat heeft het gekost?* Hier wordt een cijfermatige opstelling gepresenteerd van de totale baten en lasten per programma.

1. Burger en bestuur

Inleiding

De hoofddoelstelling van het programma is:
Drimmelen is een veilige gemeente waarin de inwoners, bedrijven en organisaties/verenigingen samen leven, werken en genieten.
In het coalitieprogramma Een mooi en gezond Drimmelen maken we SAMEN ! staat:
Drimmelen is een veilige gemeente waarin inwoners, bedrijven, organisaties en verenigingen samen leven, werken en genieten. De dienstverlening en service zijn belangrijk. De gemeente is open en benaderbaar. We communiceren met een tijdige, duidelijke boodschap en zijn zo transparant mogelijk. Het dorpsgericht werken is meer dan een subsidieregeling en dit succes zetten we voort met de nadruk op burger- en overheidsparticipatie en een gezamenlijke toekomstvisie.
Het programma is uitgewerkt in vijf thema's. De doelstellingen zijn uitgewerkt in de volgende thema's en bijbehorende subdoelstellingen:

1. Dienstverlening
2. Burger en politiek
3. Dorpsgericht werken
4. Openbare orde en veiligheid, crisisbeheersing
5. Bestuursondersteuning.

1.1 Dienstverlening

Wat wilden we bereiken?

Vergroten digitale mogelijkheden
Persoonlijk contact blijft mogelijk. De inwoner kiest zelf welk kanaal hij gebruikt (telefoon, mail, brief of baliebezoek).

Wat zouden we daarvoor doen en wat hebben we bereikt?

Vaststellen van het ambitieplan dienstverlening en informatievoorziening en hieraan uitvoering geven in 2020
In 2019 stelde de raad de Visie op Dienstverlening vast. Dit visiedocument is een leidraad voor het Ambitieplan Dienstverlening en Informatievoorziening. In het Ambitieplan beschrijven we vanuit verschillende invalshoeken hoe we de dienstverlening en digitale transformatie in Drimmelen realiseren.

Kwaliteit
Het opstellen van het Ambitieplan, als onderdeel van de uitwerking van het Visiedocument Dienstverlening, heeft vertraging opgelopen. Dit heeft vooral te maken met personele uitval (externe inhuur) en met het coronavirus; werving loopt hierdoor een aantal maanden vertraging op. Er is echter wel een aantal zaken in gang gezet om het Ambitieplan voor te bereiden en concreet uit te werken. Denk aan het Onderzoek telefonische bereikbaarheid, afstemming met gemeente Breda over samenwerking/gezamenlijke aanschaf telefonie en het onderzoek inhuur derden (procesoptimalisaties). Ook is er inmiddels een projectportfolio opgesteld op grond waarvan prioriteiten voor digitaliseringsprojecten bepaald worden. Het ambitieplan is op 17 december door de Raad vastgesteld.

Prestatie-indicator

Prestatie-indicator	Werkelijk 2019	Begroot 2020	Werkelijk 2020
Digitalisering, aantal producten online totaal	27	28	29
Digitalisering, aantal producten online als pdf	44	40	48
Wachttijd in minuten in de hal	3	2	**
Afhandeltijd in minuten, aan de balie*	10	10	**

* Uitreiken van rijbewijzen en ID's is hierin niet meegenomen, dit gebeurt aan de Servicebalie, zonder afspraak.

** Halverwege het jaar is overgeschakkeld op andere programmatuur die op een andere wijze registreert. Daardoor zijn geen cijfers te geven dievergelijkbaar en representatief zijn.

1.2 Burger en politiek

Wat wilden we bereiken?

Er wordt juist, tijdig en volledig gecommuniceerd

Wat zouden we daarvoor doen en wat hebben we bereikt?

Aandacht voor het versterken van de interne- en externe communicatie
We professionaliseren de interne samenwerking en zorgen ervoor dat het cluster communicatie aan de voorkant betrokken wordt. Bijvoorbeeld door het koppelen van een vaste communicatieadviseur aan een collegelid.

Kwaliteit
De eerste stappen hierin zijn gezet. Vanaf half maart is veel communicatiecapaciteit ingezet op de coronacrisis. Daardoor loopt dit vertraging op. Tegelijkertijd leert de coronacrisis ons ook weer veel wat we hiervoor kunnen gebruiken. Inmiddels zijn de communicatieadviseurs gekoppeld aan de collegeleden en zitten we door goed contact met de afdelingen, o.a. door samenwerking in projecten, vaker 'aan de voorkant' .

Basis op orde
We stellen een communicatievisie op. Hierin ligt de focus op strategische advisering. Daarnaast zetten we in op ontwikkelingen waar de huidige tijd en maatschappij om vragen. Denk hierbij aan bijvoorbeeld minder tekst en meer beeld.

Kwaliteit
Met name als gevolg van de coronacrisis hebben we veel ervaring opgedaan met meer beeld en minder tekst en het inzetten op ontwikkelingen waar de huidige tijd om vraagt. Het opstellen van de communicatievisie is echter vertraagd omdat we hebben gewacht op de vaststelling van de Toekomstvisie. Daarna kwam de coronacrisis.

Ondersteuning grote projecten
Communicatie ondersteunt grote projecten zoals de Omgevingswet en daarbinnen de Omgevingsvisie, de toekomstvisie en de energietransitie. Daarbij zetten we nieuwe media en werkwijzen in, zoals klantreizen.

Organisatie en bestuur zijn omgevingsbewust en wendbaar

Wat zouden we daarvoor doen en wat hebben we bereikt?

Inwoners en bestuur nader tot elkaar brengen
De raad wil via de website wij zijn Drimmelen inwoners betrekken en meningen van inwoners peilen bij belangrijke onderwerpen. Ook wil de raad meer naar buiten treden door bijvoorbeeld op locatie te vergaderen.

Kwaliteit
Als gevolg van de coronacrisis wordt de digitalisering versneld. Mede als gevolg van de beperkte mogelijkheden tot samenkomsten wordt gezocht naar digitale alternatieven, ook voor het peilen van de mening van inwoners bij grote projecten als bijvoorbeeld de omgevingsvisie, structuurvisie en Sociaal Cultureel Dorpshart Made. Het naar buiten treden door de raad behoort vanwege de coronasituatie op dit moment niet tot de mogelijkheden. De informatieronde is hiervoor geschikt, maar deze wordt op dit moment digitaal gehouden.

Opstellen toekomstvisie
Gemeente Drimmelen startte in 2019 met het actualiseren van de toekomstvisie. Een nieuwe kijk op het wonen, werken en leven in onze gemeente. De toekomstvisie en de omgevingsvisie worden in samenhang ontwikkeld. Het college wil de nieuwe toekomstvisie begin 2020 aan de gemeenteraad aanbieden.

Kwaliteit
De Toekomstvisie is op 5 maart 2020 door de raad vastgesteld.

1.3 Dorpsgericht werken

Wat wilden we bereiken?

Gemeente Drimmelen stimuleert inwoners om mee te denken, te doen en zelf dingen op te pakken.

Wat zouden we daarvoor doen en wat hebben we bereikt?

Dorpsonderonsjes

De dorpsonderonsjes zijn activiteiten binnen de subsidieregeling Samen aan de Slag. In het coalitieakkoord zijn ze dorpsontbijten genoemd. Hiermee is in 2019 gestart. Deze regeling loopt in 2020 door.

Kwaliteit

Als gevolg van het coronavirus is alleen het eerste geplande dorpsonderonsje door gegaan en zijn er in de rest van 2020 geen mogelijkheden geweest deze te organiseren.

Meet and Match

Meet and match brengt maatschappelijke initiatieven samen in de breedste zin van het woord.

Kwaliteit

Initiatieven op dit vlak liggen stil als gevolg van het coronavirus.

Samen aan de slag

Deze subsidieregeling startte tijdens de vorige coalitieperiode en is in deze collegeperiode verlengd. Inwoners maken hiervan dankbaar gebruik en dit verwachten we ook de komende jaren.

Kwaliteit

Voor 2020 zijn weer de nodige aanvragen gedaan op basis van deze regeling. Als gevolg van het coronavirus stagneerde de uitvoering. Daar waar van de subsidie, die al verstrekt is, geen gebruik is gemaakt, is gevraagd deze terug te storten. Op een ander moment kan alsnog een (vereenvoudigde) aanvraag opnieuw ingediend worden. In het najaar 2020 is de regeling verruimd. Hiervan is heel beperkt gebruik gemaakt omdat er vanwege corona nog steeds nauwelijks mogelijkheden zijn voor activiteiten in het kader van Samen aan de Slag.

Verantwoordelijkheid en deskundigheid van inwoner tot zijn recht laten komen

Dit doen we door gebruik te maken van kennis en inzet van inwoners en samen te zoeken naar structurele oplossingen en inzet.

Wat zouden we daarvoor doen en wat hebben we bereikt?

Uitvoering van de visie Dorpsgericht werken (DGW) 3.0

We gaan door met projecten die goed lopen. Daarnaast verankeren we de werkwijze nog meer in de organisatie. Denk daarbij aan een inwerkprogramma DGW en trainingen voor nieuwe medewerkers.

Kwaliteit
Dit heeft als gevolg van corona ernstig vertraging opgelopen, maar in de laatste maanden van 2020 is gestart met het voorbereiden en uitvoeren van een aantal acties om Dorpsgericht werken nog meer te verankeren in de organisatie.

1.4 Openbare orde en veiligheid, crisisbeheersing

Wat wilden we bereiken?

Daadkrachtige aanpak van veiligheidsvraagstukken en onveiligheidsgevoelens
Veiligheidsvraagstukken pakken we daadkrachtig en integraal met ketenpartners aan. Zo ontstaat een omgeving waarin inwoners, bedrijven en bezoekers veilig kunnen wonen, werken en recreëren.

Wat zouden we daarvoor doen en wat hebben we bereikt?

Uitvoering prioriteiten integraal veiligheidsbeleid
Jeugd en Veiligheid, High Impact Crimes, Ondermijning en Zorg en Veiligheid. Dat zijn de 4 prioriteiten van het integrale veiligheidsbeleid. Elk jaar stellen we een Uitvoeringsprogramma op waarin staat hoe we deze 4 prioriteiten aandacht geven en uitvoeren.

Kwaliteit
Covid-19 heeft invloed op de vier prioriteiten van 2020 en heeft veel capaciteit gevraagd van het cluster Openbare Orde en Veiligheid

1. Jeugd en Veiligheid: door Covid-19 en sluiting van de scholen was een stijging van jeugdoverlast en vernielingen waarneembaar. De stijging in de cijfers van overlast hangt ook samen met extra toezicht op jeugd in de lockdown periode. Samen met het zorg- en veiligheidshuis de Baronie zijn inspanningen verricht om de jeugdoverlast in de kern Terheijden terug te dringen. De themadag drugs op het Dongemond College is vanwege Covid-19 uitgesteld.
2. High Impact Crimes: positief aan het advies om thuis te blijven en thuis te werken is dat het aantal inbraken in de gemeente sterk is afgenomen.
3. Ondermijning: de aanpak van ondermijning in de vorm van integrale (BIT-)acties en geplande awareness bijeenkomsten heeft zo goed als stilgelegen. In het voorjaar en najaar hebben wij in onze gemeente toch nog acties kunnen doen. In september is een stagiair Integrale Veiligheidskunde begonnen. Zij heeft onderzoek gedaan naar het vergroten van de bewustwording en weerbaarheid ten aanzien van ondermijnende criminaliteit in het buitengebied. Er is in 2020 één handhavingsknelpunt opgepakt in samenwerking met het RIEC (Regionaal Informatie en Expertise Centrum).
4. Zorg en Veiligheid: Er is goed contact met de wijk-GGD'er en in het najaar is een bijeenkomst bijgewoond over de meldcode. MaSS-overleggen (regionale overleggen waar complexe problematieken door middel van zorgconferenties worden besproken) vonden regelmatig plaats en er liepen in 2020 twee casussen vanuit onze gemeente bij het Zorg- en Veiligheidshuis Baronie.

De gemeentelijke crisisorganisatie, voortkomend uit districtelijke samenwerking, is op orde

Wat zouden we daarvoor doen en wat hebben we bereikt?

OTO (opleiden, trainen, oefenen)
De gemeentelijke crisisbeheersingsorganisatie wordt opgeleid, getraind en beoefend. Hierbij staat het onderdeel oefenen centraal. Medewerkers gaan met een realistisch scenario praktisch aan de slag met de crisisbeheersing.

Kwaliteit
Door de praktijkinzet van veel leden van de crisisorganisatie tijdens de COVID-19 crisis zijn veel opleidingen en trainingen komen te vervallen. Anderzijds hebben de ervaringen met de aanpak van COVID-19 geleid tot versterking van het netwerk, vergroten van kennis en bewustzijn. De lessen/inzichten zullen worden gebruikt bij nieuwe opleidingen en trainingen. De opleidingen en trainingen zullen in het voorjaar van 2021 weer worden hervat.

1.5 Bestuursondersteuning

Wat wilden we bereiken?

Juist, tijdig en volledig laten verlopen van ondersteunende processen

Wat zouden we daarvoor doen en wat hebben we bereikt?

Geluk
In 2020 en 2021 gaan we verder uitvoering geven aan het thema geluk en zorgen we dat de geluksagenda wordt uitgevoerd.

Kwaliteit
Als gevolg van corona is de uitvoering van de geluksagenda anders verlopen dan voorzien. Naar de inwoners toe gaan, wat voor een aantal onderdelen van de geluksagenda essentieel is, was niet mogelijk. Binnen de beperkingen als gevolg van corona is een aantal zaken, zowel extern als intern, opgepakt, waarbij er extra aandacht is besteed aan het thema eenzaamheid. Een overzicht van wat er gedaan is in het kader van Geluk is opgenomen in de raadsbrief die begin 2021 is opgesteld.

Privacybeleid verder vormgeven en uitrollen
De Functionaris Gegevensbescherming zorgt voor het algemene privacybeleid en bijbehorende protocollen en regelingen op afdelingsniveau.

Wat heeft het gekost?

Tabel Prg.1-2

	Realisatie 2019	Prim. Begroting 2020	na wijziging 2020	Realisatie 2020
Dienstverlening	449.157	456.398	430.402	421.770
Burger en politiek	620.028	623.996	640.951	617.818
Dorpsgericht werken	154.453	131.074	89.275	57.390
Openbare orde en veiligheid, crisisbeheersing	1.726.521	1.888.897	1.864.424	1.921.816
Bestuursondersteuning	2.365.449	1.728.630	1.710.429	2.029.267
Totaal lasten	***5.315.607***	***4.828.995***	***4.735.481***	***5.048.061***
Dienstverlening	321.413	291.804	287.804	274.811
Burger en politiek	700	0	0	0
Dorpsgericht werken	446	0	0	2
Openbare orde en veiligheid, crisisbeheersing	5.808	3.500	3.500	1.616
Bestuursondersteuning	18.196	11.925	7.195	4.950
Totaal baten	***346.563***	***307.229***	***298.499***	***281.379***
Saldo mutaties reserves	***-118.107***	***-46.483***	***-18.983***	***-18.983***
Saldo van baten en lasten	***4.850.937***	***4.475.283***	***4.417.999***	***4.747.701***

2. Openbare ruimte

Inleiding

De hoofddoelstelling van het programma is:
Het op een effectieve en efficiënte manier de openbare ruimte schoon, heel, veilig en aantrekkelijk maken en houden. Hierbij betrekken we burgers en bedrijven en er is ruimte voor biodiversiteit in de aanpak en kwaliteitsniveaus en maatwerkafspraken.
In het coalitieprogramma Een mooi en gezond Drimmelen maken we SAMEN ! staat:
Het op een zo effectief en efficiënt mogelijke manier de openbare ruimte schoon, heel, veilig en aantrekkelijk maken en houden. Hierbij betrekken we burgers en bedrijven en er is ruimte voor diversiteit in aanpak, kwaliteitsniveau en maatwerkafspraken. We gaan de klanttevredenheid meten.
In het coalitieprogramma beschreven we:
• We doen het duurzaam;
• We doen het met het oog op klimaat;
• We doen het veilig: comfortabele en veilige fietsverbindingen;
• We doen het samen met onze inwoners;
• We doen het gezond;
• We doen het om het recreatieve karakter te versterken;
• Bij verkeer zetten we in op een combinatie van infrastructuur, gedrag en handhaving.
Het programma is uitgewerkt in 4 thema's. De doelstellingen zijn uitgewerkt in de volgende thema's en bijbehorende subdoelstellingen:

1. Integraal en burgergericht werken
2. Wegen en verkeer
3. Groen en speelvoorzieningen
4. Water.

2.1 Integraal en burgergericht werken

Wat wilden we bereiken?

De inbreng bij planvorming Openbare Ruimte van belanghebbenden vergroten

Wat zouden we daarvoor doen en wat hebben we bereikt?

Bij herinrichtingsprojecten inwoners op tijd informeren en betrekken
De inwoners betrekken we op tijd bij het voorbereiden van grote werken in de openbare ruimte. Vaak voeren we een stakeholdersanalyse uit. We nodigen gericht uit voor informatieavonden.

Hieronder staan de Integrale projecten 2020.

	Riolering	Wegen	Verkeer	Groen	Openbare verlichting	Website/BouwApp	Bewonersbrief	Inloopavond	Bewonersavond	Voorbereiding 2020
Centrumroute Terheijden	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
Stationstraat en omgeving Made										x
Rioolvervanging Julianastraat/ Prinses Margrietstraat Hooge Zwaluwe	x	x	x	x		x	x		x	
Centrumplan Made	x	x	x		x	x	x		x	
Oude Haven van Drimmelen										x
Boerenhoekstraat/ Van Campenhoutstraat Made	x	x	x	x	x	x	x		x	
Parallelweg Wagenberg	x	x	x		x	x	x		x	
Fietsstroken Hoofdstraat Terheijden										x
Prioritaire looproutes		x	x			x		x		
Winkelstrip Lage Zwaluwe		x	x	x		x	x			
Zeggelaan Terheijden			x							x
Kastanjelaan Iepenlaan Made		x	x	x		x	x			

Kwaliteit

Bij genoemde werkzaamheden richtten we ons op het betrekken van de bewoners. Ondanks de Coronamaatregelen lukte het ons om ontwerpen te delen met de bewoners, hun opmerkingen konden we verwerken afwegen en omzetten naar haalbare opties. Zo hanteerden we bij het behandelen van het ontwerp van de Crullaan een interactieve kaart. Samen met de bewoners doorliepen we het ontwerp. De bewoners konden dan hun opmerkingen plaatsen. Ook bij de Drimmelenseweg konden we uit de voeten met deze aanpak. Deze methode beviel goed. We denken dat we deze methode vaker toepassen.

We hadden last van alle coronamaatregelen. Hierdoor was direct contact met bewoners lastig. Bewonersavonden gingen niet door. Dat gold niet alleen voor herinrichtingsprojecten, maar zeker ook voor het reguliere onderhoud. Zoals we al vermeldden zochten we naar andere mogelijkheden om contact te krijgen met de betrokken bewoners.

Veel vond telefonisch of per brief plaats. Waar mogelijk probeerden we digitaal reacties te krijgen van de betrokken bewoners. Ook de Bouwapp gebruikten we om tijdens de uitvoering vragen te beantwoorden. Bij de voorbereiding van de uitvoering bespraken we het verzoek op locatie. Het informeren van andere bewoners op kleine aanpassingen vond dan niet plaats. Over het algemeen kregen we positieve reacties op de communicatie tijdens de uitvoering.

In de paragraaf Kapitaalgoederen gaan we specifieker in op enkele genoemde werkzaamheden.

De openbare ruimte ontwikkelen en onderhouden we integraal. Vanaf 2020 werken we volgens het principe integraal werken.

Wat zouden we daarvoor doen en wat hebben we bereikt?

Integraal werken

Vanaf 2020 werken we integraal. Het hierbij behorende stappenplan stelt het college vast. We maken hierbij een Integraal Programma Openbare Ruimte.

Kwaliteit
We werken zoveel als mogelijk integraal. Afstemmingen vonden veelal digitaal plaats. We merkten dat deze methode niet het optimale resultaat leverde. Vooral de afstemming tussen beleid en uitvoering kreeg extra aandacht. Desondanks bereikten we niet overal het gewenste resultaat. We ontwikkelen een proces dat het programma Openbare ruimte overstijgt.

Het overdragen van onderhoud aan inwoners

Wat zouden we daarvoor doen en wat hebben we bereikt?

Het effectbestek groen gebruiken we om onderhoud samen met inwoners uit te voeren of over te dragen
Bij het effectbestek groen dragen we niet het beheer van de openbare ruimte over. Het is de bedoeling dat de inwoners meer invloed hebben op de kwaliteit van hun leefomgeving. We staan ervoor open om in overleg met de aannemer het onderhoud over te dragen.

Kwaliteit
Vanwege de coronacrisis was er gehele jaar minder overleg. Toch ging de tevredenheid van de bewoners over het groenonderhoud dat MidZuid uitvoerde, licht omhoog. We droegen geen onderhoud over aan bewoners.

Jaarlijkse schouw met stichting WWZ Drimmelen
Jaarlijks houden we een schouw samen met de WWZ, de inwonergroepen en andere belangenorganisaties. De schouw vindt iedere keer in een andere kern plaats. De aandachtspunten uit de schouw analyseren en waarderen we. De beschikbare middelen zijn beperkt, waardoor we scherpe keuzes maken.

Kwaliteit
In de begroting 2020 namen we de schouw met WWZ abusievelijk twee keer op. Voor een inhoudelijke toelichting op de voortgang verwijzen wij u deze, en volgende keren, naar het onderdeel "Dorpsschouw samen met WWZ en andere stakeholders".

Verhogen van de kwaliteit van dienstverlening door het beter behandelen van klachten en meldingen

Wat zouden we daarvoor doen en wat hebben we bereikt?

Monitoren voortgang meldingen
Het meldsysteem maakt rapportages. Deze gebruiken we voor het verhogen van de kwaliteit en reactiesnelheid richting de melders. Doordat we de meldingen op kaart hebben kunnen we ook gebiedsgerichte aanpak hanteren.

Kwaliteit
In 2020 ontvingen we 6.200 meldingen. Bijna 92% van onze melders kreeg binnen vijf werkdagen een bericht. We merkten wel dat er een aantal fouten in het programma zat. Daardoor waren we in de veronderstelling dat we antwoord hadden gegeven, maar de melders kregen niets. Samen met de ontwikkelaar zochten we naar de oorzaken en hebben die opgelost.

2.2 Wegen en verkeer

Wat wilden we bereiken?

Bevorderen van een duurzaam veilige infrastructuur
We werken aan een duurzaam veilige infrastructuur. De focus ligt op goede bereikbaarheid van onze kernen, een leefbare woonomgeving en veiligheid in het verkeer. We hebben veel aandacht voor kwetsbare verkeersdeelnemers zoals voetgangers, fietsers en mindervaliden.
We spannen ons in om de negatieve klimaat- en gezondheidseffecten van mobiliteit sterk te verminderen. Dit is in lijn met de Visie Duurzame Mobiliteit van Regio West-Brabant. Gemeente Drimmelen zet in op het verminderen van mobiliteit (minder verplaatsen), veranderen van de mobiliteit (schoner verplaatsen) en het verduurzamen van de mobiliteit (zuiniger verplaatsen).

Wat zouden we daarvoor doen en wat hebben we bereikt?

Uitbreiden laadpaalinfrastructuur
We plaatsen zelf geen laadpalen, maar spelen in op de vraag. Verzoeken van inwoners stimuleren we. Zo is een aanvraag vrij van leges.

Kwaliteit
We sloten aan bij de provinciale meerjarige aanbesteding voor plaatsen en onderhouden laadpalen. Vanwege afspraken in het klimaatakkoord gaan zij samen met ons actief aan de slag voor de uitbreiding van het laadnetwerk.
Vanaf 2021 starten we met de proactieve plaatsing van laadpalen.
In 2020 verleenden we voor vijf laadpalen op kenteken een ontheffing.

Wegonderhoud borgen in een geactualiseerd beleids- en beheerplan voor 2021 e.v.
Het huidige beleids- en beheerplan eindigt eind 2020. In een beleidsplan staan de uitgangspunten, kaders, alsmede een financiële paragraaf. en kaders. In het beheerplan werken we de uitgangspunten en kaders verder uit. Daarbij geven we op hoofdlijnen een onderbouwing. Hierdoor wordt inzichtelijk hoe de werkzaamheden passen binnen het budget met een horizon van minimaal vier jaar. Uiteraard passen we deze inzichten aan bij het verkrijgen van nieuwe inspectieresultaten.

BBV vermeldt dat de raad het beleids- en beheerplan moet vaststellen bij het instellen van een voorziening. Ook de provincie vereist op grond van BBV een onderbouwing van de voorziening voor het wegbeheer. Daarom stellen we in 2020 een geactualiseerd plan op.

Kwaliteit
Het nieuwe beleidsplan Wegen boden we eind 2020 aan. In januari 2021 stelt de raad dit vast. Via de Voorjaarsnota 2021 nemen we de (financiële) consequenties van het nieuwe beleid op. We startten de vertaling naar een beheerplan.

De gemeente Drimmelen sluit aan bij het provinciale verkeersveiligheidsbeleid om te streven naar nul verkeersdoden

Het verkeersveiligheidsbeleid heeft drie pijlers: educatie, infrastructuur en handhaving

Wat zouden we daarvoor doen en wat hebben we bereikt?

Nota verkeersmaatregelen
Ieder jaar maken we een nota Verkeersmaatregelen. Deze volgt uit de analyse van verkeerstellingen. Ook in 2020 maken we dit plan en voeren we het uit.

Kwaliteit
De nota Verkeersmaatregelen stelde het college op 12 mei 2020 vast. Hierbij besloten we eenvoudige aanpassingen door te voeren in de vorm van een plateau (Kozmínstraat, Lageweg Terheijden t.b.v. fietsstraat), het aanbrengen van markeringen of het aanbrengen van een snelheidsdisplay. Enkele van de ingewilligde verzoeken kwamen van bewoners.

Organiseren structureel handhavingsoverleg
Eens per kwartaal is een handhavingsoverleg. Deelnemers zijn de politie, AOV-er, verkeersmedewerkers en een BOA. Bij dit overleg bespreken we ook handhavingsacties en campagnes. Zo houden we drie keer handhavingsacties voor groot verkeer en houden we bewustwordingscampagnes. Ook zetten we Rent a Cop voort in 2020.

Kwaliteit
Zoals afgesproken vond het overleg elk kwartaal plaats.

Organiseren verkeerseducatie en voorlichting
In 2020 voeren we verschillende campagnes en trainingen uit: E-biketraining de Brabants Verkeersveiligheid Label en fietsverlichtingsacties.

Kwaliteit
Door corona vervielen de meeste acties . De fietsexamens gingen in aangepaste vorm door. Ook de opfriscursus theorie ging in oktober door.

Een goede bereikbaarheid en zo weinig mogelijk overlast voor gemotoriseerd verkeer

Infrastructuur richten we in volgens de principes van Duurzaam Veilig. Hiermee stemmen we vorm, functie en gebruik van onze wegen zo goed mogelijk op elkaar af.

Wat zouden we daarvoor doen en wat hebben we bereikt?

Aanpak verkeersoverlast door handhaving en communicatie

In 2019 werkten we de plannen uit. Daarvoor plaatsen we spandoeken om landbouwverkeer te manen om langzamer te rijden. Met de politie spraken we af om ieder kwartaal Rent a Cop in te zetten. De inzet geldt niet alleen voor verkeer maar gebruikt de politie ook om bredere knelpunten aan te pakken. De aanpak combineren met de inzet van communicatie en onze BOA's.

Kwaliteit

Er vonden enkele Rent a Cop acties plaats. Maar helaas niet elk kwartaal. De politie gaf een hogere prioriteit aan de coronamaatregelen.
In dit kader trokken we voor de extra controles en handhaving op verkeersoverlast een aparte verkeers-BOA aan . We voerden o.a. controles uit op de Zonzeelseweg, route door Blauwe Sluis, Gaete, route door Wagenberg en op de Batterij. Op de scholen hielden we de actieweek Zichtbaarheid.
Qua communicatie zetten we de landbouwspandoeken, de tekstkarren en VVN (Veilig verkeer Nederland) in. VVN zette haar buurtactie in in Blauwe Sluis, Kerkdijk Hooge Zwaluwe / Helkant en op de Batterij in Drimmelen. Hier zijn o.a. enquêtes uitgezet. Daarna werkte VVN samen met bewoners een actieplan uit om aandacht te vragen voor verkeersoverlast. Aan deze actieplannen geven we nog uitvoering. Deze wegen we in de verkeersmaatregelennota 2021 af.

Alternatief voor landbouwverkeer door Wagenberg en Terheijden zoeken

In 2019 brachten we de hoeveelheid Landbouwverkeer in beeld. Samen met de provincie maken we afspraken om een alternatief te realiseren.

Kwaliteit

Het regionale onderzoek naar landbouwverkeer rondden we af. Zo werd duidelijk dat de route door Wagenberg en Terheijden een behoorlijke intensiteit (qua landbouwverkeer) heeft. De provincie blijft het signaal afgeven dat zij landbouwverkeer op de N285, tussen Wagenberg en Breda, niet toestaat. We zien een alternatief in een parallelweg. Desondanks blijven we inzetten op het gebruik van de N285, omdat we mogelijkheden zien nu de maximum snelheid van landbouwverkeer is verhoogd naar 40 km/h.

Instellen vrachtwagenverboden in de kernen uitgezonderd aantoonbaar bestemmingsverkeer

In 2019 plaatsten we vrachtwagenverboden. We controleren extra op dit verbod.

Kwaliteit
In de zomer plaatsten we de borden. Voor de handhaving zetten we de verkeers-boa in.

Voorbereiden alternatief tracé Zoutendijk
Afronden van de bestemmingsplanprocedure. Ook kopen we de grond aan. Opstarten civieltechnische voorbereidingen.

Kwaliteit
Om de aanleg van de weg mogelijk te maken wijzigen we het bestemmingsplan. In de eerste helft van 2020 voerden we hiervoor een aantal onderzoeken uit. Een aantal van deze onderzoeken deden we om gegevens te actualiseren voor de uitwerking van het plan. De effecten als gevolg van de aanleg van de weg vragen aandacht. Door de actualisatie en de uitkomst van aanvullende onderzoeken vertraagde het opstellen van het bestemmingsplan, de verdere civieltechnische uitwerking en besluitvorming over dit plan. Uit onderzoek komt naar voren dat de weg negatieve effecten heeft op de omgeving en nabijgelegen natuur door toename van de geluidsbelasting. Bij een dergelijke verstoring zal natuurcompensatie moeten plaatsvinden. De omvang van compensatie is veel groter dan we in eerste instantie dachten. De (financiële) consequenties en mogelijkheden voor compensatie brengen we in beeld en daarmee de planologische en financiële haalbaarheid van het plan. De uitvoering start op zijn vroegst in 2022. We pasten de projectstructuur aan om de vertraging in te lopen.

Het bereiken van een duurzaam areaal openbare verlichting, zodat we een veilige omgeving bieden aan de inwoners tegen maatschappelijk aanvaardbare kosten.

Wat zouden we daarvoor doen en wat hebben we bereikt?

Actualiseren beleidsplan openbare verlichting
De uitgangspunten van het beleidsplan verlengen we met twee jaar.

Kwaliteit
We combineerden het beleidsplan Openbare Verlichting met het Beleidsplan onderhoud Wegen. Beide beleidsplannen boden we aan. Het financiële deel van het beleid is nu conform de BBV voorschriften. De financiële consequenties verwerken we in de Voorjaarsnota 2021.

Armaturen die we toepassen zijn LED
In het beleidsplan staat dat we Total cost of ownership (TCO) toepassen bij de keuze van armaturen. Alle tot nu toe uitgevoerde TCO's leiden tot ledverlichting. Vandaar dat we nu geen TCO's meer berekenen. Ledverlichting is nu de standaard.

Het heel, schoon en veilig houden van civieltechnische kunstwerken

Wat zouden we daarvoor doen en wat hebben we bereikt?

Opknappen Haven van Terheijden

Het onderhoud aan de haven is vanwege een verwachte verkoop uitgesteld. Nu de verkoop is doorgeschoven tot na het verhogen van de keringen is onderhoud aan de steigers en aanmeerpalen gewenst. De raad stelde daarvoor extra geld ter beschikking.

Kwaliteit

De kwaliteitsverbetering van de haven Terheijden rondden we in juli 2020 af. Het krediet houden we aan totdat de onderhoudstermijn (2021) is afgerond.

Het openbaar vervoer zorgt voor een goede bereikbaarheid van de verschillende kernen

Het openbaar vervoer en de deeltaxi zorgen voor een optimale bereikbaarheid van onze kernen.

Wat zouden we daarvoor doen en wat hebben we bereikt?

Continueren en uitbreiden mobiliteitsconsulenten

In 2020 communiceren we meer over de mobiliteitsconsulenten. Hiermee breiden we het netwerk uit samen met het Stichting Welzijn en Ondersteuning (SWO). Via de website en folders leggen we vervoersmogelijkheden uit.

Kwaliteit

In 2020 maakten we een vervoersoverzicht van alle mogelijkheden in onze gemeente. Dit vergemakkelijkt het werk van de mobiliteitsconsulent. Desondanks meldden geen nieuwe vrijwilligers zich aan. Daarnaast kunnen de medewerkers van bijvoorbeeld het sociaal loket bijna opereren als mobiliteitsconsulent en gerichter advies geven.

Het verbeteren van de mentale toegankelijkheid van het openbaar vervoer

We organiseren jaarlijks de OV opstapdagen.

Kwaliteit

Vanwege Corona ging de OV opstapdag dit jaar niet door.

Uitvoeren resultaten vervoersbehoefte-onderzoek

In 2019 rondden we het onderzoek naar vervoersbehoefte af. De uitwerking boden we eind 2019 aan. In 2020 starten we met de uitvoering.

Kwaliteit
In 2020 werkten we het uitgevoerde behoefteonderzoek uit. De uitwerking van het behoefteonderzoek betrof concreet:

1. Station Lage Zwaluwe omvormen tot een Hub: we spraken hierover met gemeente Moerdijk en provincie . We passen, op advies van Prorail, hier het door het Rijk ontwikkelde Handelingsperspectief toe. De provincie neemt hierin de leiding. In samenwerking met provincie, NS, ProRail, Arriva en gemeente Moerdijk brachten we de huidige situatie, wensen voor de toekomst en mogelijke maatregelen in beeld;
2. Experimenteren met een proef met een flexbusconcept: eind 2020 startten we met Bravoflex. Een samenwerking tussen provincie en gemeenten Moerdijk, Halderberge, Altena en Drimmelen. De provincie wil Bravoflex laten functioneren als hubtaxi. Dit is een vorm van vervoer die tde provincie opneemt in de nieuwe concessie. Met deze pilot wil de provincie ervaring opdoen, zodat ze de resultaten bij de aanbesteding kan betrekken. Deze proef kost de gemeente niets;
3. Onderzoeken welke mogelijkheden en kosten er zijn voor het plaatsen van dynamische vertrekinformatiepanelen. We beginnen bij station Lage Zwaluwe, gemeentehuis Made en kruispunt Wagenberg. In 2021 volgt hiervoor een aanbesteding waarin de door ons aangedragen locaties worden meegenomen;
4. We maakten een vervoersfolder met informatie over de vervoersmogelijkheden binnen de gemeente.

Verbeterslag toegankelijkheid bushaltes
In de loop van de tijd veranderden de richtlijnen voor toegankelijke haltes. De haltes maken we up-to-date .

Kwaliteit
Voor het up-to-date brengen van onze haltes kregen we subsidie (50%). De werkzaamheden voor het verbeteren van de toegankelijkheid van de bushaltes betrof vooral het aanpassen van geleidelijnen, waarschuwingsmarkering en invalidenopritjes. De werkzaamheden rondden we in 2020 af.

Voldoende parkeerruimte voor fiets en/of auto op korte loopafstand van woningen, winkelgebieden, (maatschappelijke) voorzieningen (zoals sportverenigingen) en openbaar vervoer knooppunten
De openbare parkeerplaatsen zijn goed vindbaar door goede bewegwijzering. Bij de winkelcentra, belangrijke maatschappelijke voorzieningen, horecavoorzieningen, toeristische attracties en recreatiegebieden bieden we mogelijkheden voor het opladen van auto's en fietsen. De gemeente vervult hierin een faciliterende en stimulerende rol.

Bij parkeren sluiten we geen doelgroepen uit; er zijn voldoende toegankelijke parkeergelegenheden voor minder valide mensen. Hierbij gaan we minimaal uit van de richtlijnen uit het ASVV (Aanbevelingen voor Stedelijke Verkeer Voorzieningen):

- één algemene gehandicaptenparkeerplaats op 50 reguliere parkeerplaatsen en één algemene gehandicaptenparkeerplaats binnen een loopafstand van maximaal 100 meter van belangrijke voorzieningen. We bieden maatwerk als daar behoefte aan is.

Wat zouden we daarvoor doen en wat hebben we bereikt?

Nieuwe parkeerdrukmeting

In 2020 is een nieuwe parkeerdrukmeting nodig. We leggen een extra parkeerterrein in de haven van Drimmelen aan.

Kwaliteit

De parkeerdrukmeting (een nachtmeting) voerden we in alle kernen uit . Deze nachtmeting geeft een beeld van de parkeerdruk in de woongebieden.

We willen speciale aandacht voor de doelgroep Langzaam verkeer (fietsers en voetgangers, minder validen). Door de mogelijkheden te bevorderen willen we minder gemotoriseerd verkeer binnen en tussen de kernen bereiken.

Wat zouden we daarvoor doen en wat hebben we bereikt?

Dorpsschouw samen met WWZ en andere stakeholders

De WWZ initieert de dorpsschouw. We voeren elk jaar een schouw uit.

Kwaliteit

Inmiddels vond er in elk dorp een dorpsschouw plaats. Hiervan maakten we verslagen / actielijsten . Deze actualiseerden we, zodat helder is wat wel en wat niet is uitgevoerd. In de tussentijd voerden we ook diverse kleinere schouwen van uitgevoerde projecten uit. Een grote dorpsschouw vond in 2020 door corona niet plaats. Bij het vaststellen van het nieuwe wegenbeleid stellen we voor de dorpsschouw te integreren in een bredere Burgerschouw.

Fietsveilig maken Crullaan

In 2020 maken we de Crullaan fietsveilig. De fietsstroken leggen we verhoogd aan. Ook de parkeervakken verhogen we. Voor de werkzaamheden vragen we subsidie aan.

Kwaliteit
De externe projectleider startte in juni. Hij zette diverse onderzoeken uit, waaronder een bomen- en asfaltonderzoek. Na inspraak ligt er nu een definitief ontwerp. We verwachten in het derde kwartaal van 2021 te starten met de uitvoering.
Inmiddels kan het project op 50% subsidie rekenen.

Fietsveilig maken van de Hoofdstraat (Terheijden)
We starten de voorbereidingen voor een vergelijkbare fietsroute als die van de Bredaseweg. Hierdoor maken we samen met de Zeggelaan één lint van veilige fietsverbindingen.

Kwaliteit
Door het niet grootschalig aanpakken van de riolering beoordeelden we dit project opnieuw. Bij het toetsen van het nut en noodzaak bleek dat het project voorlopig vervalt. Financieel heeft dit geen gevolgen. We raamden nog geen budget.

Fietsveilig maken van de Zeggelaan (Terheijden)
We starten de voorbereidingen voor een vergelijkbare fietsroute als die van de Bredaseweg. Hierdoor maken we samen met de Hoofdstraat één lint van fietsverbindingen.

Kwaliteit
We stelden een externe projectleider aan voor dit werk (samen met Crullaan en Drimmelenseweg). Hij begon in juni 2020. Doordat we onze onderzoeken uitbreidden, haalden we de uitvoering in 2020 niet. De voorbereidingen gaan verder in 2021.

Netwerk prioritaire looproute (rode loperroute)
We stelden het Handboek toegankelijkheid vast. Daarin stonden ook de voorwaarden voor een prioritaire looproute. In 2019 voerden we het onderzoek naar de prioritaire looproutes uit. In 2020 starten we met de uitvoering. Waar mogelijk combineren we de uitvoering met reguliere onderhoudswerkzaamheden.

Kwaliteit
De uitvoering van het netwerk prioritaire looproutes startte in het najaar. Eerst in de kern Lage Zwaluwe en daarna in Drimmelen. De andere kernen komen in 2021 aan bod. De voorbereidingen hiervoor startten in 2020 .

Onderzoek school-thuisroutes
We startten in 2019 met het onderzoek school-thuisroutes en routes naar sportverenigingen (fiets en voetganger) en ontbrekende schakels. In 2020 ronden we het onderzoek af. We starten met de uitvoering. We combineren het onderzoek van Schoolthuisroutes en routes naar verenigingen. We onderzoeken hierbij ook de mogelijkheden voor een snelfietsroute naar en van Breda.

Kwaliteit
Alle onderzoeken over de fiets (school-thuis, sportverenigingen en snelfietsroute) combineerden we tot één onderzoek. De conceptrapporten zijn opgeleverd.

Uitbreiden netwerk veilige honken
In 2020 willen we vooral meer bekendheid geven aan veilig honk. Hiermee proberen we het netwerk uit te breiden.

Kwaliteit
Het aantal veilige honken blijft op het huidige niveau. Uit een onderzoek bleek dat Veilige honken niet meer aansluiten bij deze tijd. Scholieren en andere fietsers gebruiken daarvoor een mobiele telefoon. Meldt er zich toch een vrijwilliger aan, dan nemen we die in behandeling. Geen vrijwilliger meldde zich aan.

2.3 Groen en speelvoorzieningen

Wat wilden we bereiken?

Bescherming van de bomen om op langere termijn een leefbare omgeving te behouden.

Wat zouden we daarvoor doen en wat hebben we bereikt?

Aanpassen Algemeen Plaatselijke Verordening (APV) voor nieuwe werkwijze kapbeleid en sancties bij illegale kap
Omdat de bomenkaart door het college is vastgesteld is de APV niet meer actueel. De aangepaste APV bieden we in 2020 aan de raad aan.

Kwaliteit
De voorbereidingen lopen. In het tweede kwartaal van 2021 bieden we de aangepaste APV aan de raad aan.

Bomenkaart gemeente Drimmelen
In 2019 sprak de raad zich uit over de Pilot Bomenkaart Hooge Zwaluwe. De raad stelde kaders voor de rest van de bomen binnen de gemeente. De kaders passen we toe om de rest van de bomen te waarderen.

Kwaliteit
De voorbereidingen om tot een bomenkaart voor de gehele gemeente kregen we niet in 2020 gereed. We vinden het belangrijk dat we een zorgvuldig proces doorlopen. Dat kostte meer tijd dan verwacht. We bieden in het tweede kwartaal van 2021 de bomenkaart aan de raad (opinie) aan.

Bij (her)inrichting van het openbaar groen streven we naar bruikbaarheid, aantrekkelijkheid, duurzaamheid en het verhogen van de biodiversiteit door groenblijvend en kleurrijk groen.

Wat zouden we daarvoor doen en wat hebben we bereikt?

Aanleg van een bos

We hebben een potentiële locatie op het oog. In 2020 ronden we de participatie af. Op zijn vroegst zal in het najaar 2020 begonnen worden met de aanleg van het bos.

Kwaliteit

Stichting de Amerkant Op nam het initiatief om het bos te ontwerpen, aan te leggen en daarna te beheren. Het ontwerpproces om te komen tot een (B)oerBurgerBos begon bij direct omwonenden Boeren en Burgers. De stichting betrok ook andere organisaties. In het najaar plantte de stichting samen met kinderen en de gemeente de eerste boom.

Aanleggen van de Ecologische Verbindingszone (EVZ) Mark Zwaluwse Haven

De voorbereidingen startten we in 2019, waaronder de start van de grondaankoop. De projectleiding en coördinatie brachten we onder bij onze partner het waterschap Brabantse Delta. In 2020 maken we het ontwerp, verwerven we grond en stellen het bestek op. De uitvoering starten we in 2021.

Kwaliteit

De planning voor de aanleg van de EVZ hangt sterk af van de grondverwerving. We verwachten halverwege 2021 de grondverwerving grotendeels af te ronden. Daarna start de uitvoering.

Bloemrijke bermen

We breiden de huidige bloemrijke bermen uit en leggen nieuwe bloemrijke bermen aan.

Kwaliteit

Aan de Kalkvliet in Terheijden wilden we met Boomfeestdag met de kinderen een kruidenrijke berm inzaaien. Vanwege de Covid-19 uitbraak is dit verplaatst naar november 2021.

Boomplantdag en andere activiteiten

We willen in 2020 samen met de kinderen weer bomen planten. Ook willen we samen met onder andere Kiemkracht en Madese Natuurvrienden de biodiversiteit vergroten.

Kwaliteit
Met diverse organisaties en scholen planden we activiteiten rondom Boomfeestdag in. Dit om de biodiversiteit door middel van de aanleg van "biodiversiteitslinten" te verhogen. Door de Covid-19 maatregelen is de Boomfeestdag op 18 maart jl. geannuleerd. Ook in het najaar ging om deze reden de boomplantdag niet door. De nieuwe landelijke datum is 10 november 2021.

Ecologisch beheer van de bermen
Ecologisch beheer intensiveerden we in 2018. In 2020 verfijnen we de aanpak van het ecologisch maaien. Samen met het waterschap voeren we waar mogelijk afwisselend maaien van bermen en watergangen in (delen wel en delen niet). We stimuleren het aanleggen van bijenlinten.

Kwaliteit
Voorbereidingen vonden plaats en in samenwerking met de regio. We namen verfijningen op in een nieuw onderhoudsbestek voor de bermen 2021-2024. De verfijning houdt in dat we het ecologisch beheer verbeteren door delen van de bermen, daar wat dat kan, minder frequent te maaien. Het bestek combineerden we met het maaien van de watergangen. Ook die krijgen een duurzamer maairegime.

In stand houden van de Groenblauwe dienst
In 2016 verlengden we de groenblauwe diensten. In 2020 gaan we hier mee verder. Eind 2020 loopt deze regeling af.

Kwaliteit
De huidige regeling voldeed niet. Door de publicatie van de nieuwe Stimuleringsregeling Landschap op 11 juni 2020 verviel gelijktijdig de oude regeling. We bereidden een voorstel voor om aan de nieuwe Stimuleringsregeling Landschap in 2021 deel te nemen.

Keuze van geschikt plantmateriaal waaronder bomen
We besteden extra aandacht aan het verbeteren van het biotoop van insecten. Hiervoor planten we insectenvriendelijke bomen en planten.

Kwaliteit
Bij het samenstellen van beplantingsplannen selecteerden we insectvriendelijke bomen. Dit deden we bijvoorbeeld bij het nieuwbouwplan Zijlbergsestraat.

Plaatsen hanging baskets
In 2019 hingen we de eerste baskets op. Dit succes zetten we voort in 2020.

Kwaliteit
We plaatsten verdeeld over de kernen 144 baskets.

Door bewegen in de openbare ruimte aantrekkelijk te maken voor jong en oud de vitaliteit van de bewoners te vergroten

Wat zouden we daarvoor doen en wat hebben we bereikt?

Aanbrengen beweegtoestellen
In 2019 plaatsten we een beweegbank in Lage Zwaluwe. We vroegen de inwoners in de andere kernen of zij ook zo'n beweegbank willen. We plaatsen in 2020 ook in de andere kernen soortgelijke beweegbanken of andere voorzieningen waar behoefte aan is.

Kwaliteit
We schakelden een externe adviseur in. Deze rondde zijn werkzaamheden niet af in 2020. Voor de verdere uitwerking van de plannen is een nota in voorbereiding op basis waarvan we in het tweede kwartaal van 2021 voorzieningen in het kader van 'spelen en bewegen' kunnen plaatsen.

Aanleggen beweegroute Terheijden
Sovak kreeg subsidie voor de aanleg van een beweegroute. Deze route komt gedeeltelijk in de openbare ruimte. Andere burgers krijgen de kans hun ideeën in te brengen. De voorbereidingen ronden we begin 2020 af. De aanleg van de route volgt daarop.

Kwaliteit
De voorbereidingen rondden we af. Samen met bewoners maakten we een bewegingsroute. De leverancier legt de route in het eerste kwartaal van 2021 aan.

Het beschermen van de volksgezondheid door ongediertebestrijding

Wat zouden we daarvoor doen en wat hebben we bereikt?

Bestrijden van de bruine rat
De overlast door de bruine rat neemt toe. We houden ons aan het protocol dat we alleen de ratten bestrijden in de openbare ruimte. De inwoners bestrijden de ratten op eigen terrein.

Kwaliteit
De overlast van de bruine rat lijkt zich enigszins te stabiliseren. Een aannemer voerde twee maal per jaar een grote preventieve ronde uit. Verder behandelde de aannemer alle meldingen in de openbare ruimte en monitort dit.

Opstellen beleidsnotitie/ protocol bestrijden eikenprocessierups
In 2020 stellen we een beleidsnotitie/protocol op voor het bestrijden van de eikenprocessierups. Dit beleid valt onder de zorgplicht dat is verwoord in het Burgerlijk Wetboek. Ondanks onze preventieve maatregelen nam de overlast in

2019 toe. In 2020 maken we aanvullende afspraken met onze aannemer om de overlast te beperken.

Kwaliteit
In het voorjaar stelde het college het Beheersplan Eikenprocessierups (Plan van aanpak 2020 tot en met 2023) vast. Daarin namen we op dat we twee keer per jaar preventief bestrijden. We ontvingen significant minder meldingen.

Het stimuleren van de voorzieningen voor honden in de openbare ruimte, daarmee de sociale cohesie verbeteren en overlast door honden beperken

Wat zouden we daarvoor doen en wat hebben we bereikt?

Stimuleren en toezien op juist gebruik hondenvoorzieningen
We beperken de overlast en stimuleren de hondenvoorzieningen. Dit doen we door onderhoud aan de voorzieningen te handhaven en "overtreders" aan te spreken.

Kwaliteit
We ervaarden geen bijzonderheden op dit beleidsterrein

2.4 Water

Wat wilden we bereiken?

Afvalwater: Om de volksgezondheid te beschermen zamelen we afvalwater in en transporteren dit naar en een overnamepunt van het waterschap tegen de laagst maatschappelijke kosten

Wat zouden we daarvoor doen en wat hebben we bereikt?

We passen vrij vervalriolering toe
In sommige gevallen is een vrij verval niet mogelijk of creëren we aparte rioleringsgebieden.

Kwaliteit
We legden in 2020 alleen vrijverval riolering aan. In de paragraaf kapitaalgoederen gaan we in de individuele rioleringsmaatregelen.

Dijken en regionale keringen: In samenwerking met waterschap en andere aanliggende gemeenten voldoende veiligheid bieden aan de achterliggende gebieden
Het waterschap heeft de wettelijke verplichting de dijken en keringen op de juiste hoogte en sterkte te houden. Omdat het achterliggende gebied tot de gemeente behoort, is de bijdrage vanuit de gemeente essentieel.

Wat zouden we daarvoor doen en wat hebben we bereikt?

Toetsen van de voorkeursalternatieven verzwaren Markdijken Terheijden

Uit onderzoeken bleek dat de dijken langs de Mark verhoogd en verzwaard moeten worden. Het waterschap stelt hiervoor voorkeursalternatieven vast. In overleg met het waterschap brengen we onze belangen in.

Kwaliteit

Het waterschap stelde de voorkeursalternatieven vast. Het afstemmen over deze voorkeursalternatieven startte in 2020 en loopt door in 2021.

Educatie en voorlichting: Mensen bewust te maken van de afvalwaterketen

Wat zouden we daarvoor doen en wat hebben we bereikt?

Actie Tegel eruit Plantje erin en Actie Regenton

In 2019 hadden we de eerste actie Tegel eruit Plantje erin. In 2020 houden we nogmaals zo'n (soort) actie. We willen samen met Kiemkracht het gebruik van Regentonnen stimuleren.

Kwaliteit

Twee keer deelden we tegen een gereduceerde prijs regentonnen uit. Eén in het voorjaar en één in het najaar. In totaal kochten circa 170 mensen een regenton. Door Covid ging de actie "Tegel eruit plant er in" niet door.

Deelname Week van ons water

In het najaar van 2020 vindt de week van het Water plaats. Ook dit jaar nemen we deel aan deze week.

Kwaliteit

De 'Week van ons water' ging vanwege de Covid-crisis niet door. Toch lieten we de regentonnenactie die onderdeel was van de week, doorgaan.

Intensiveren publicaties over riolering en water

We publiceren minimaal eens per kwartaal onderwerpen over riolering en water. We gebruiken daarvoor de website en het Carillon.

Kwaliteit

In het eerste kwartaal 2020 deelden we een artikel over coronavirussen in het rioolwater. Ook de actie Regenton publiceerden we in 't Carillon. In de zomer brachten we een artikel over de blauwalg uit.

Klassen uitnodigen voor uitleg over de afvalwaterketen

We nodigen verschillende klassen van de basisscholen uit. Ook de onderbouw van het voortgezet onderwijs krijgt een uitnodiging.

Kwaliteit
Door de coronacrisis nodigden we geen klassen uit. We vonden het gepast dat we de scholen de ruimte geven hun programma na de coronacrisis weer op te pakken met alle eventuele beperkingen die het coronavirus met zich meebracht. Ook het cluster communicatie (die altijd veel doet bij het bezoekprogramma) had door Corona geen tijd beschikbaar.

Watertappunt
We plaatsen minimaal één watertappunt.

Kwaliteit
In 2020 legden we geen watertappunt aan. Dit heeft te maken met de geschiktheid van de beoogde locatie. De beperking zit vaak in het al dan niet aanwezig hebben van een waterleiding.

Grondwater: Het beperken van grondwateroverlast en -onderlast
De gemeente is bij wet verplicht het grondwater van perceel eigenaren te ontvangen in het openbaar gebied. De gemeente kan wel regels stellen aan de manier waarop het water wordt aangeboden.

Wat zouden we daarvoor doen en wat hebben we bereikt?
Het aanbrengen van overnamepunten grondwater voor inwoners
Nemen inwoners maatregelen om grondwater af te voeren dan zorgt de gemeente dat het grondwater afgevoerd kan worden.

Kwaliteit
Dit is lopend beleid en volgt uit de verplichtingen van de waterwet. In 2020 maakten we geen overnamepunten.

Infiltreren van regenwater
Binnen klimaatadaptatie infiltreren we zoveel mogelijk hemelwater. Dit doen we door minder verharding, meer groen en infiltratieriolen aan te leggen.

Kwaliteit
We leggen een infiltratieriool aan in de Boerhoekstraat en Burgmeester Van Campenhoutstraat. Deze werkzaamheden startten eind 2020.

Hemelwater: Het beperken van wateroverlast
Klimaat verandert. Daarom rekenen we het rioolstelsel door met intensievere buien.
Er is wateroverlast als inwoners en bedrijven schade krijgen aan hun eigendommen door neerslag. Water op straat is dus geen overlast alleen lastig.

Wat zouden we daarvoor doen en wat hebben we bereikt?

Aanleggen gescheiden stelsel met een capaciteit van minimaal bui 9 (bui komt gemiddeld eens per vijf jaar voor).

Deze capaciteitsvergroting beperkt de wateroverlast. Intensievere buien kunnen nog steeds overlast veroorzaken.

Kwaliteit

We gebruiken een rioolplanning die is afgestemd op de ambitie. Hierbij maken we de riolering geschikt voor bui 9. In de Prinses Margrietstraat/Julianastraat (Hooge Zwaluwe) vervingen we de bestaande riolering voor riolering met grotere diameters en koppelden we het verhard oppervlak en de woningen af middels een extra regenwaterriool. In het kader van klimaatadaptatie creëerden we een grote berging op maaiveld niveau. In de Kilstraat/ Flierstraat (Lage Zwaluwe) vervingen we het riool door een met grotere diameters. Ook plaatsten we een extra noodzakelijk gemaal. Ter waarborging voor de toekomst zijn ter plaatse met alle grondeigenaren zakelijkrechten gevestigd. Dit was in het verleden verzuimd.
Tevens maakten we een begin met de Burgemeester Van Campenhoutstraat en de Boerenhoekstraat. Hier worden ook de bestaande riolen verzwaard in combinatie met een infiltrerend regenwaterriool.
Voor zowel de Griendwerkerstraat als de Nachtegaalstraat maakte we intern een functioneel ontwerp.

Verminderen aantal aangesloten vierkante meters verharding

Bij de herinrichting van de openbare ruimte proberen we de verharding te verminderen. De verhardingen vervangen we door groen. De overgebleven verharding koppelen we af. De te nemen maatregelen zijn afhankelijk van de bodemgesteldheid (zand -≥ infiltratie, klei -≥ afvoeren naar oppervlaktewater).

Kwaliteit

Waar mogelijk proberen we meer groen aan te brengen. Zo komt er in het plan van Van Campenhoutstraat Boerenhoekstraat meer groen terug en neemt de verharding af. Ook in de Dorpsstraat in Wagenberg nam het groen toe.

Oppervlaktewater: Het watersysteem biedt voldoende veiligheid tegen hoogwater en is klimaatbestendig ingericht

Wat zouden we daarvoor doen en wat hebben we bereikt?

Uitwerken consequenties beheerplan watergangen

In 2019 stelden we een beheerplan watergangen op. De consequenties zijn nog niet in beeld. In 2020 informeren we de raad.

Kwaliteit
We stelden het beheerplan vast.

Samenwerking: Door samen te werken met drie gemeenten en twee waterschappen de kosten voor waterbeheer minder te laten stijgen
De doelstelling minder meerkosten is bereikt. Wel zetten we de samenwerking voort. De thema's die spelen richten zich steeds meer op de toekomst.

Wat zouden we daarvoor doen en wat hebben we bereikt?

Voortzetten van de regionale samenwerking klimaat
De oorspronkelijke samenwerkingsovereenkomst had een termijn van tien jaar. Deze termijn loopt eind 2020 af. Regio West-Brabant wil dat de samenwerking het thema klimaatadaptatie op zich neemt. In 2020 brengen we samen de kwetsbaarheden van de klimaatontwikkelingen in beeld.

Kwaliteit
In september was een bestuurlijk overleg over klimaatadaptatie. Hierin stond de benodigde capaciteit en middelen Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie (DPRA) op de agenda. We stemden in met het voorzetten van de samenwerking tussen de gemeenten over water. De specifieke doelstellingen van de samenwerking veranderden van het beperken van meerkosten naar samen de gevolgen van de klimaatveranderingen aanpakken.

Prestatie-indicatoren

Thema		Prestatie-indicator	Werkelijk 2019	Begroot 2020	Werkelijk 2020
1	Integraal en burgergericht werken	Bewoners zijn tevreden over de afgeronde projecten	82%	70% of meer	93%
2	Wegen en Verkeer	Kwaliteit C (ingedikt)	95%	90% of meer	96%
2	Openbare verlichting	Tevredenheid burgers over onderhoud	7,9	7 of meer	8
3	Groen en Speelvoozieningen	Maandelijkse schouw openbaar groen voldoet aan afgesproken kwaliteitsniveau	93%	90% of meer	92%
		Tevredenheid burgers over onderhoud openbaar groen (Waar staat je gemeente)	5,8	6,5	6,0

Wat heeft het gekost?

Tabel Prg.2-2

	Realisatie 2019	Prim. Begroting 2020	na wijziging 2020	Realisatie 2020
Wegen en Verkeer	5.133.654	4.639.160	6.039.397	5.975.041
Groen en speelvoorzieningen	2.191.936	2.653.214	2.404.811	2.388.533
Water	2.139.347	1.953.082	2.069.809	2.374.924
Totaal lasten	***9.464.937***	***9.245.456***	***10.514.017***	***10.738.498***
Wegen en Verkeer	462.214	98.220	2.203.394	2.388.665
Groen en speelvoorzieningen	146.922	116.421	116.421	85.062
Water	3.328.406	3.551.230	3.552.980	3.164.373
Totaal baten	***3.937.541***	***3.765.871***	***5.872.794***	***5.638.100***
Saldo mutaties reserves	***-1.156.602***	***-979.225***	***-670.801***	***-421.424***
Saldo van baten en lasten	***4.370.794***	***4.500.360***	***3.970.422***	***4.678.974***

3. Ruimte, wonen en economie

Inleiding

Inleiding

De hoofddoelstelling van het programma is:
- Het bevorderen van economische vitaliteit en werkgelegenheid in Drimmelen in een proactieve houding
- Drimmelen recreatief op de kaart zetten en de kansen benutten van het Nationaal Park De Biesbosch
- Drimmelen profileren als aantrekkelijke woongemeente
- Zorgen voor de bouw van voldoende woningen in alle kernen en in alle prijsklassen. Hierbij is gasloos en energieneutraal bouwen het uitgangspunt. Waar mogelijk wordt levensloopbestendig gebouwd.
- Drimmelen energieneutraal in 2040

In het coalitieprogramma Een mooi en gezond Drimmelen maken we SAMEN ! staat:
- Het bevorderen van de economische vitaliteit en werkgelegenheid in Drimmelen in een proactieve houding. Drimmelen recreatief op de kaart zetten en de kansen benutten van Nationaal Park De Biesbosch.
- We zorgen voor de bouw van voldoende woningen in alle kernen en in alle prijsklassen. Hierbij is gasloos en energieneutraal bouwen het uitgangspunt en waar mogelijk levensloopbestendig.
Het programma is uitgewerkt in vijf thema's. De doelstellingen zijn uitgewerkt in de volgende thema's en bijbehorende subdoelstellingen:

1. Versterken vrijetijdseconomie
2. Versterken economische structuur
3. Wonen
4. Duurzaamheid
5. Leefomgeving.

3.1 Versterken vrijetijdseconomie

Wat wilden we bereiken?

Drimmelen recreatief op de kaart zetten
Drimmelen recreatief op de kaart zetten en de kansen benutten van Nationaal Park De Biesbosch.
We hebben hiervoor in 2020 extra ambtelijke capaciteit beschikbaar.

Wat zouden we daarvoor doen en wat hebben we bereikt?

Aanjager vrijetijdseconomie
Bij Bedrijvennetwerk Drimmelen (BND) start een aanjager die een impuls moet geven aan de toeristische producten van onze toeristische ondernemers. De gemeente ondersteunt dit met een subsidie op basis van een vast te stellen uitvoeringsplan.

Kwaliteit
Bij het Bedrijvennetwerk Drimmelen (BND) is een aanjager aangesteld die een impuls moet geven aan de toeristische producten van onze toeristische ondernemers. De gemeente ondersteunt dit met een subsidie. De eerste actie die is uitgevoerd is het ontwikkelen van een toeristisch magazine voor inwoners en gasten van onze gemeente.
COVID-19 heeft de toeristische sector in onze gemeente hard getroffen. In nauw overleg met onze ondernemers hebben we ingespeeld op de (informatie)behoeften van het toeristische en recreatieve veld. Een voorbeeld daarvan is de inrichting van Toeristische Informatie Punten (TIP's). Ook in 2021 is dat een belangrijk aandachtspunt.

Biesboschjaar 2021
In 2021 herdenken we de Sint-Elisabethsvloed van 1421. Een kwartiermaker vanuit de regio West-Brabant zorgt voor de invulling van de organisatie en samenstelling van het programma van het Biesboschjaar 2021.

Kwaliteit
In 2021 herdenken we de Sint-Elisabethsvloed van 1421. Samen met een regionale kwartiermaker en Wij zijn Drimmelen hebben we een bijeenkomst georganiseerd om ondernemers en verenigingen te inspireren om activiteiten te organiseren rondom het feestjaar 2021. De gemeente Drimmelen zal met de andere Brabantse Biesboschgemeentes (Altena, Geertruidenberg) en het Biesbosch Museum Eiland samen optrekken om activiteiten en evenementen met elkaar te verbinden onder de naam "600 jaar Elisabethvloed'. In het Biesboschjaar zal ook het pontje naar de Hofmansplaat gaan varen en wordt de lange afstandswandeltocht in gebruik genomen.
Door de huidige Corona situatie start het Themajaar in mei 2021 en zal duren tot september 2022

Marketing en communicatie
In 2019 maakten we een begin met het actualiseren van onze toeristische website ‘Voortuin van de Biesbosch’ en onze infozuilen. In 2020 starten we met het opstellen van een PR communicatieplan, waarmee we de zichtbaar- en vindbaarheid van Drimmelen voor toeristen vergroten.

Kwaliteit
Eind 2019 is onze toeristische website 'Voortuin van de Biesbosch' geactualiseerd. In 2020 zijn projecten opgestart met als doel de zichtbaarheid en vindbaarheid van Drimmelen voor toeristen te vergroten. Zo zijn er Toeristische Informatie Punten (TIP's) ingericht, is er gewerkt aan fiets- en wandelroutes en is het TOP (Toeristisch Overstap Punt) in Lage Zwaluwe herplaatst. In het kader van de nota Vrijetijdseconomie is een leefstijlonderzoek uitgevoerd. Dat onderzoek heeft ons meer inzicht gegeven in de behoefte van onze gasten. Daarnaast is in de aanloop naar de nota een Toeristisch Recreatief Effect Onderzoek (TEO) uitgevoerd. In dat onderzoek zijn de omvang, de structuur, de beeldvorming en de economische effecten van het toerisme beschreven.

Nota Vrijetijdseconomie
We maken een nieuwe foto van ons toeristisch profiel en de economische betekenis van de vrijetijdseconomie. Met deze informatie stellen we daarna de beleidsnota Vrijetijdseconomie op. Dit doen we samen met de provincie, onze Biesboschpartners, de alliantie Zuiderwaterlinie, NL Delta en natuurlijk onze toeristische ondernemers.
Parallel aan het opstellen van de nota Vrijetijdseconomie actualiseren we het subsidiebeleid voor toerisme en recreatie, waarbij veel aandacht wordt besteed aan de samenwerking tussen organisaties.

Kwaliteit
In 2020 is hard gewerkt aan de nota Vrijetijdseconomie. Vanwege het coronavirus hebben we het proces anders ingericht. Er zijn diverse digitale bijeenkomsten georganiseerd en gesprekken gevoerd. Voor de kerst is input opgehaald bij de ondernemers. Verder is iedereen voortdurende uitgenodigd om een bijdrage te leveren. Het resultaat van dit interactief proces wordt verwerkt in de nota Vrijetijdseconomie die in het voorjaar van 2021 zal worden voorgelegd aan de gemeenteraad.

Realisatie voetveer en verkenning toeristische mogelijkheden Hofmansplaat
In overleg met Staatsbosbeheer begonnen we in 2019 met de voorbereidingen van de realisatie van het (elektrische) voetveer tussen de haven van Drimmelen en de Hofmansplaat, en van de verkenning van de toeristische mogelijkheden op de Hofmansplaat. We richten op realisatie van het voetveer in 2021.

Kwaliteit
Met Staatsbosbeheer is overleg gevoerd over het gezamenlijk ambitieniveau voor de inrichting van de Hofmansplaat. Op basis van de gezamenlijke ambitie wordt een adviesbureau gevraagd de plannen voor de inrichting van de Hofmansplaat verder uit te werken. Over de voetveer zijn verkennende gesprekken gevoerd. Inzet is om de veerverbinding in het Biesboschjaar in de vaart te nemen.

Samenwerking NLDelta
De status van Nationaal Park gaat op termijn over van de Biesbosch naar NLDelta. In 2020 spreken we met alle betrokken partijen om te komen tot een

nieuwe samenwerkingsvorm in NLDelta verband, waarbij we inzetten op een duidelijke positionering van de Biesbosch.

Kwaliteit
De gesprekken om te komen tot een nieuwe samenwerkingsvorm NLDelta zijn in volle gang. Onze gemeente staat positief ten opzichte van de samenwerking rond NLDelta maar is kritisch over de wijze waarop NLDelta georganiseerd wordt. De samenwerking moet 'lean en mean' zijn. Een duidelijke positionering van de Biesbosch staat voorop.

Samenwerkingsvorm De Biesbosch
De nieuwe samenwerkingsvorm met onze Biesboschpartners werken we verder uit (voorheen Parkschap NP De Biesbosch). Vanuit het rijk zijn middelen toegezegd voor de Nationale Parken. We onderzoeken hoe deze middelen zijn in te zetten voor de Biesbosch.

Kwaliteit
Door de raad is besloten tot het opheffen van de gemeenschappelijke regeling Parkschap Nationaal Park De Biesbosch. Tussen Staatsbosbeheer en de drie Biesbosch-gemeenten is een samenwerkingsovereenkomst afgesloten. Op basis van deze overeenkomst is een gebiedsvisie opgesteld. In het voorjaar van 2021 wordt de raad hierover geïnformeerd. In de gebiedsvisie zijn de ambities voor de Biesbosch vastgelegd. De visie vormt de basis voor een uitvoeringsplan.

Verbeteren toeristische infrastructuur en bereikbaarheid

Wat zouden we daarvoor doen en wat hebben we bereikt?

Aanlegplaatsen en afmeervoorzieningen Biesbosch
De staat van onderhoud van de huidige aanlegplaatsen en afmeervoorzieningen in de Biesbosch is zorgwekkend. We zoeken in nauw overleg met Staatsbosbeheer en de betrokken gemeenten naar een oplossing. Zeker met het Biesboschjaar 2021 in het vooruitzicht.

Kwaliteit
Op basis van het recreatief zoneringsplan wordt in 2021 in overleg met Staatsbosbeheer en de andere Biesbosch-gemeenten in beeld gebracht hoe het staat met de kwaliteit van en de behoefte van de aanlegplaatsen en afmeervoorzieningen.

Herinrichting Ameroever kop buitenhaven Lage Zwaluwe
Het is de wens om de kop van de buitenhaven groen in te richten met een recreatieve bestemming. De mogelijkheden hiervoor onderzoeken we in nauwe samenwerking met de betrokken ondernemers in het gebied.

Kwaliteit
Er is in 2020 een plan ontwikkeld voor de inrichting van de kop van de buitenhaven van Lage Zwaluwe. Bij de planvorming is samen gewerkt met de ondernemers, vertegenwoordigers uit Lage Zwaluwe en basisschool De Grienden. De kop van de haven wordt een aantrekkelijk groen/recreatief gebied. De uitvoering zal plaatsvinden in 2021.

Herontwikkeling Kleine Schans / Zuidwaterlinie
In 2019 ontwikkelden we in nauw overleg met inwoners en andere betrokkenen een herontwikkelingsplan. In dit plan sluiten we aan op het historisch verhaal van de Zuiderwaterlinie. We starten in 2020 met de uitvoering van het herontwikkelingsplan voor de Kleine Schans.

Kwaliteit
In 2020 is het plan voor de Kleine Schans in Terheijden verder uitgewerkt. Gebleken is dat het niet mogelijk is om het gehele plan uit te voeren binnen de beschikbare middelen. Het plan wordt daarom aangepast en in 2021 uitgevoerd. Met de uitvoering van het plan wordt het gebied aantrekkelijk gemaakt voor inwoners en recreanten en geschikt gemaakt voor lokale evenementen. De rijke geschiedenis van de Kleine Schans komt tot uitdrukking in de plannen.

Jachthaven Biesbosch
Twee bestemmingsplannen komen richting de raad: De Schakel en De Amerlandtong. Hiermee wordt de ontwikkeling van recreatieve voorzieningen in het havenhart mogelijk en kunnen recreatiewoningen langs de Amer worden gebouwd.

Kwaliteit
Met de initiatiefnemer Jachthaven Biesbosch zijn de plannen voor invulling van het gebied De Schakel verder uitgewerkt . Naar verwachting leggen we het bestemmingsplan in 2021 aan de gemeenteraad voor.

Lange-afstands wandelpad
Een nieuw lange afstandswandelpad rondom de Biesbosch ontwikkelen we in samenwerking met alle betrokken partijen.

Kwaliteit
In samenwerking met betrokken partijen is in 2020 gewerkt aan de ontwikkeling van een lange afstandswandelpad rondom de Biesbosch. Het is de initiatiefnemer gelukt om enthousiasme te organiseren voor dit plan. Het wordt het 25e afstandswandelpad van Nederland. Het wandelpad zal in het Biesboschjaar geopend worden. De verwachting is dat het wandelpad toegankelijk voor gebruik zal zijn in het najaar van 2021.

Ontwikkeling Degaterrein en omstreken
In 2019 zetten we het resterende perceel van het Degaterrein in de markt voor watergerelateerde bedrijvigheid. Na realisatie hiervan ronden we het ‘rondje om de haven’ af.

Kwaliteit
Het Degaterrein is in 2019 bouwrijp en deels woonrijp gemaakt. In april 2020 zijn de twee resterende bedrijfskavels op het Degaterrein via een makelaar in de markt gezet voor watergerelateerde bedrijvigheid. Het gebied wordt volledig woonrijp gemaakt op het moment dat de laatste twee bedrijfskavels zijn bebouwd. Over de verkoop van het resterende deel lopen gesprekken.

Realisatie Beverpad
De raad krijgt een voorstel aangeboden voor het tracédeel van Drimmelen.

Kwaliteit
De gemeenteraad heeft in maart 2020 het voorstel voor het verlengen van het Beverpad richting de kern Drimmelen goedgekeurd. Dit deel is aangelegd en in juli 2020 opgeleverd. De verlening van het Beverpad is een groot succes. Het pad wordt veel gebruikt door wandelaars en fietsers van binnen en buiten onze gemeente. Het onderzoek naar het tracé voor het Beverpad richting de kern Lage Zwaluwe is vrijwel afgerond en komt in het voorjaar 2021 naar de gemeenteraad.

Toeristische infrastructuur
We voeren een nulmeting uit van de toeristische infrastructuur in de openbare ruimte als basis voor een verbeterplan.

Kwaliteit
Als onderdeel van het wegbeheer is ook de toeristische infrastructuur in 2020 geïnventariseerd.
In 2020 is gewerkt aan het doortrekken van het Beverpad.

Verbetering jachthaven Terheijden
De verkoop van de haven is uitgesteld tot uiterlijk 2023 in verband met de ontwikkelingen rondom de dijkverzwaring. In 2020 verbeteren we de inrichting van de jachthaven Terheijden.

Kwaliteit
In 2020 is overleg gevoerd met het waterschap over de verhoging van de dijken. De uitvoering hiervan zal waarschijnlijk plaatsvinden in 2022 of 2023. Voor de gemeente heeft dit gevolgen voor de inrichting van het gebied en de bijkomende kosten.
In mei-juni 2020 zijn nieuwe stalen palen aangebracht in de haven van Terheijden. Het was niet verantwoord om hiermee te wachten tot de dijkverzwaring. De stalen palen worden tijdens de dijkverzwaringswerken tijdelijk worden verwijderd. Tot slot zijn er poorten met sloten aangebracht en is er gesnoeid. De veerpont van Terheijden wordt vervangen door een nieuwe, elektrische pont.

Verbetering parkeren en openbare ruimte Oude Haven Drimmelen
De openbare ruimte rondom de Oude Haven pakken we aan met aandacht voor het verbeteren van de parkeermogelijkheden. We starten met de aanleg van het parkeerterrein en de herontwikkeling van het parkje in het dorp Drimmelen. In de jaren 2021-2023 pakken we de Havenkade en de Biesboschweg aan, inclusief een wandelpromenade rondom de Oude Haven.

Kwaliteit
Het parkeerterrein is aangelegd in 2020. De voorbereiding voor het Parkje en de Wandelpromenade zijn in volle gang. Naar verwachting wordt het Parkje aangelegd in het voorjaar 2021 en wordt de Wandelpromenade medio 2021 gerealiseerd.

Verkenning nieuw Biesbosch bezoekerscentrum Drimmelen
In nauwe samenwerking met Staatsbosbeheer en andere betrokkenen verkennen we de mogelijkheden voor een vernieuwingsslag van het bezoekerscentrum in Drimmelen.

Kwaliteit
Met Staatsbosbeheer zijn gesprekken gevoerd over de toekomst van het Biesbosch bezoekerscentrum. Zonder extra inspanningen van de gemeente Drimmelen is de toekomst van het bezoekerscentrum onzeker. In het kader van de nota Vrijetijdseconomie zal de gemeenteraad worden gevraagd zich uit te spreken over de toekomst van het bezoekerscentrum. De nota Vrijetijdseconomie zal in het voorjaar van 2021 worden voorgelegd aan de gemeenteraad.

Zonering Biesbosch
In 2019 stelde Staatsbosbeheer een nieuwe recreatieve zoneringkaart voor de Biesbosch op. Deze kaart stellen we in 2020 met alle Biesboschpartners vast. De nieuwe zonering heeft onder andere gevolgen voor het op termijn elektrificeren van vaartuigen in de Biesbosch en voorzieningen hiervoor in het gebied.

Kwaliteit
Op initiatief van Staatsbosbeheer wordt gewerkt aan de recreatieve zonering van de Biesbosch. De raad is hierover in maart 2020 geïnformeerd. In het voorjaar van 2021 zal de raad in de gelegenheid worden gesteld om wensen en bedenkingen kenbaar te maken met betrekking tot de zonering.

Prestatie-indicator			
Prestatie-indicator	**Werkelijk 2019**	**Begroot 2020**	**Werkelijk 2020**
Inkomsten toeristen-belasting (x € 1.000)	112	115	29

3.2 Versterken economische structuur

Wat wilden we bereiken?

Bevorderen vitaliteit en werkgelegenheid
Het bevorderen van de economische vitaliteit en werkgelegenheid in Drimmelen (met een proactieve houding).

Wat zouden we daarvoor doen en wat hebben we bereikt?

Arbeidsmigranten
De verwachting is dat de behoefte aan huisvesting voor arbeidsmigranten de komende jaren toeneemt. Om extra huisvesting van arbeidsmigranten mogelijk te maken, wordt mogelijk in 2020 het beleid aangepast. De periodieke handhavingsacties zetten we voort.

Kwaliteit
Het (herziene) beleid is op 25 juni 2020 vastgesteld door de Raad. Het daarbij aangenomen amendement wordt uitgewerkt. Het amendement is vertaald als: het onderzoeken van de mogelijkheid om goedkope woningen niet meer in te zetten voor kamergewijze verhuur (voor alle doelgroepen, niet specifiek voor (tijdelijke) arbeidsmigranten). Het uitgangspunt voor een eventuele regeling is, dat deze uitvoerbaar (handhaafbaar) moet zijn en het beoogde doel moet realiseren. De Raad heeft hierover een informatiebrief ontvangen.
De (niet urgente) controles op huisvesting/inschrijvingen BRP zijn vooralsnog uitgesteld en worden weer opgepakt als de coronacrisis enigszins is ingedamd.

Impuls detailhandel
We zien dat het winkelbestand onder druk staat en verkennen de mogelijkheden om de positie van onze winkeliers te versterken en zo de leefbaarheid te behouden. Hierbij bouwen we voort op de Detailhandelsvisie en het Centrumplan Made.

Kwaliteit
Met het bestuur en leden van BIZ vindt regelmatig overleg plaats over het centrum van Made. Een groot deel van de detailhandel heeft negatieve gevolgen van het coronavirus ondervonden. De BIZ aanslagen zijn, in overleg met de BIZ, na de zomer verstuurd en de meeste geplande evenementen zijn vanaf april geannuleerd. De werkzaamheden voor het Molenplein en de Marktstraat zijn reeds afgerond. Verdere acties voor het centrum van Made nemen we mee in de nota Economie die in het voorjaar aan de gemeenteraad wordt voorgelegd.

Nota economie
We leggen de nota Economie en het bijbehorende uitvoeringsprogramma voor aan de raad. Doel van de nota is een samenhangende visie op de economische positie van de gemeente Drimmelen. Daarnaast geeft de nota inzicht in de toekomstige ruimtebehoefte van onze bedrijven.

Kwaliteit
Na de zomerperiode is gestart met het verzamelen van input voor de nota Economie en het daarbij behorende uitvoeringsprogramma. Aangezien fysieke bijeenkomsten door het coronavirus niet waren toegestaan, hebben we op verschillende andere manieren de ondernemers en stakeholders bij de totstandkoming van de nota Economie betrekken. Doel van de nota is een samenhangende visie op de economische positie van de gemeente Drimmelen. Tevens geeft de nota inzicht in de toekomstige ruimtebehoefte van onze bedrijven. De nota wordt in april 2021 voorgelegd aan de raad.

Realisatie Breedband in buitengebied
Op 4 juli 2018 is de Samenwerkingsovereenkomst (SOK) getekend. Deze overeenkomst tussen de gemeente en Glasvezel Buitenaf bevat afspraken over de aanleg van glasvezel in het buitengebied van de gemeente Drimmelen. In juli 2019 gaf Glasvezel Buitenaf aan de gemeente Drimmelen waarschijnlijk solo uit te gaan rollen. Eind 2019 start naar verwachting de vraagbundeling en bij voldoende deelname start de aanleg in 2020.

Kwaliteit
De uitvoering van het breedbandnetwerk in het buitengebied gaat beginnen. Ook de kleinere kernen worden ontsloten. Voor de grotere kernen (m.u.v. Made welke mogelijk later volgt) zijn vraagbundelingen opgestart. We verwachten dat Delta Fiber Netwerk het hele jaar, en mogelijk nog een stuk van 2022, nodig heeft om de werkzaamheden af te ronden.

Sociaal- cultureel dorpshart Made
Uitgaande van positieve besluitvorming over de financiële haalbaarheid van het totaalplan voor het sociaal-cultureel dorpshart in 2019, starten we in 2020 de planologische procedure op.

Kwaliteit
Op 18 juni 2020 is het sociaal cultureel dorpshart opiniërend besproken in de gemeenteraad. Op basis daarvan is het plan verder uitgewerkt en doorontwikkeld. Met name de financiële paragraaf en de risicoparagraaf zijn verder uitgewerkt.
Op 11 september 2020 heeft er een raadsexcursie plaatsgevonden naar de Petruskerk in Vught. De gemeenteraad heeft inspiratie op kunnen doen en de stichting BOEi heeft een toelichting gegeven. De verdere planuitwerking heeft geresulteerd in een raadsvoorstel dat begin 2021 door uw raad is behandeld.

3.3 Wonen

Wat wilden we bereiken?

Voldoende woningen bouwen in alle kernen en alle prijsklassen

Wat zouden we daarvoor doen en wat hebben we bereikt?

Duurzaamheid bebouwde omgeving
In 2020 en 2021 stellen we wijkgerichte warmtetransitie plannen op. In deze plannen staat de aanpak hoe de bestaande woningen binnen onze gemeente van het gas af gaan: door welk alternatief dit vervangen wordt en wanneer. In deze warmtetransitie nemen we de mogelijkheden voor energiebesparing mee.

Kwaliteit
De gemeente Drimmelen heeft de ambitie uitgesproken om in 2040 minimaal CO2-neutraal te zijn. Dat is 10 jaar eerder dan de landelijke doelstelling uit het Klimaatakkoord. We onderzoeken en ervaren gaandeweg of dit realistisch is en in hoeverre energieneutraal daarin past. Een belangrijk onderdeel van een CO2-neutrale gemeente is het aardgasvrij maken van de gebouwde omgeving. Hieronder vallen zowel woningen als gebouwen. Het Rijk heeft de gemeenten een ambitieuze deadline gesteld; eind 2021 dienen zij een Transitievisie Warmte (afgekort TVW) vast te stellen, dat beschrijft hoe we overgaan naar een aardgasvrije gemeente. Voorafgaand aan de ontwikkeling van deze visie heeft het college een zogenoemde startnotitie TVW vastgesteld. Dit document beschrijft het proces om eind 2021 tot een geaccepteerde en gedragen visie te komen. En wat dat concreet betekent qua 'mensen, moeite en middelen'.

Hoewel de startnotitie als het officiële startschot van de TVW kan worden gezien, betekent dit niet dat we nu pas zijn gestart. Al in 2019 zijn we met onze inwoners in gesprek gegaan over de energietransitie. Dit doen we op Drimmelense wijze met het project Energieneutrale Dorpen (afgekort END). Vijf werkgroepen stellen per dorp een actieplan op, waarin staat beschreven of en hoe hun dorp energieneutraal kan worden. Deze plannen worden halverwege 2021 aan de gemeente voorgelegd en vormen waardevolle input voor de ontwikkeling van de TVW. Met betrekking tot Terheijden werken we ook in dit kader samen met het Traais Energie Collectief (TEC).

Realisatie van CPO en modulaire bouwen
We faciliteren initiatieven voor collectief opdrachtgeverschap (CPO) en nieuwe manieren van wonen zoals Tiny Houses.

Kwaliteit
In het nieuwbouwproject E-veld Terheijden is ruimte opgenomen voor 5 tiny houses. Op deze manier gaan we ervaring opdoen met deze woonvorm. Uit een eerste verkenning is gebleken dat er voldoende behoefte is aan dit woningtype.
In Lage Zwaluwe zal ruimte worden gereserveerd voor een CPO-project. De eerste contacten zijn daarvoor gelegd in 2020. Overigens zijn projectontwikkelaars over het algemeen niet erg geïnteresseerd in het aanbieden van CPO. Daarom is het vinden van een locatie vaak een struikelblok en kiezen we er nu voor om op gemeentegrond een CPO-project te realiseren.
De initiatiefgroep van de natuur-inclusieve CPO-Ecowijk heeft nog geen geschikte locatie gevonden. De locatie Drimmelen-dorp is niet haalbaar gebleken.

Realisatie van minimaal 400 nieuwbouwwoningen
We streven in de periode 2019–2022 naar minimaal 400 nieuwe huur- en koopwoningen verdeeld over alle kernen. Deze woningen zijn gasloos, energieneutraal en zoveel mogelijk levensloopbestendig.

Met de actualisatie van het woningbouwprogramma (Woningbouwprogramma 2019-2024, Woningbouw in de versnelling) zijn de lopende en nieuwe projecten opnieuw in beeld gebracht en is per kern bepaald waarop moet worden ingezet. In 2020 voert Fakton het onderzoek naar woonbehoeften uit.

De planvorming van onder meer de volgende projecten (eigen grondbedrijf projecten en faciliterende grondbedrijf projecten) zal in 2020 worden opgestart en/of worden voortgezet: Ganshoek fase 2 Lage Zwaluwe, Romboutsstraat Made, Zijlbergsestraat Made, Zilverschoon-Geraniumstraat Made, Leeuwerikstraat Made, Zandstraat Made, Verlengde Elsakker Wagenberg en E-veld Terheijden. Daarnaast zal in 2020 (nadere) uitvoering van onder meer de volgende projecten plaatsvinden: Margrietstraat Hooge Zwaluwe, Olmhof Lage Zwaluwe, Repel /Vlashoek Lage Zwaluwe, Kastanjelaan Made, Zuideindsestraat 1 in Made, Made-Oost, Kerkstraat ong. Wagenberg, Schansstraat Terheijden en verschillende Ruimte voor Ruimte woningen.

Vanuit het Rijk komen er waarschijnlijk twee stimuleringsregelingen voor gemeenten en woningcorporaties om een impuls te geven aan nieuwbouw. We volgen dit nauwgezet.

Strategische voorbereidingen voor bestemmingsplannen die een invulling geven aan de woningbehoefte starten we tijdig op. Recente ontwikkelingen rondom de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) vormen mogelijk een risico voor de uitvoering.

We faciliteren en stimuleren de transformatie van leegkomende bebouwing en vrije locaties. We ronden in het voorjaar de aanvulling op de Structuurvisie af om uitbreiding van de woningbouwlocaties mogelijk te maken.

We voeren op subregionaal niveau een onderzoek uit naar de woningmarkt en -behoefte in de regio Breda en ontwikkelen in samenwerking met Woonvizier een visie op de verdere ontwikkeling van Lage Zwaluwe-West. We zetten in op de ontwikkeling van onze eigen gronden.

Door jaarlijkse prestatieafspraken bewaken wij het aantal sociale huurwoningen, de woonlasten en de verduurzaming van de huurwoningen. We continueren de starters-, blijvers- en duurzaamheidslening.

Periodiek informeren we de raad per raadsbrief over de voortgang van specifieke woningbouwprojecten. In vervolg op het succes in 2018 organiseren we in 2020 opnieuw de Woonbeurs.

Kwaliteit
We streven in de periode 2019–2022 naar minimaal 400 nieuwe huur- en koopwoningen verdeeld over alle kernen. Deze woningen zijn gasloos, energieneutraal en zoveel mogelijk levensloopbestendig.
Met de actualisatie van het woningbouwprogramma (Woningbouwprogramma 2019-2024, Woningbouw in de versnelling) zijn de lopende en nieuwe projecten opnieuw in beeld gebracht en is per kern bepaald waarop moet worden ingezet.
In 2020 gingen we uit van een regionaal gezamenlijk onderzoek naar de woningbehoefte (door Fakton). Dit is echter niet doorgegaan omdat veel gemeenten hun eigen onderzoek hebben laten uitvoeren. Daarom zal in 2021 ook door ons als gemeente een eigen woningbehoefteonderzoek worden uitgevoerd. We voeren dit onderzoek uit in nauwe samenwerking met Woonvizier.

De planvorming van onder meer de volgende projecten (eigen grondbedrijf projecten en faciliterende grondbedrijf projecten) is in 2020 opgestart en/of voortgezet: Ganshoek fase 2 Lage Zwaluwe, Romboutsstraat Made, Zijlbergsestraat Made, Zilverschoon-Geraniumstraat Made, Leeuwerikstraat Made, Zandstraat Made, Verlengde Elsakker Wagenberg en E-veld Terheijden. Daarnaast heeft in 2020 (nadere) uitvoering van onder meer de volgende projecten plaatsvinden: Margrietstraat Hooge Zwaluwe, Olmhof Lage Zwaluwe, Repel /Vlashoek Lage Zwaluwe, Kastanjelaan Made, Zuideindsestraat 1 in Made, Made-Oost, Kerkstraat ong. Wagenberg, Schansstraat Terheijden en verschillende Ruimte voor Ruimte woningen.
In 2020 zijn 7 (waarvan 3 grote) bestemmingsplannen vastgesteld voor woningbouw. De bestemmingsplannen zijn onherroepelijk. Dit heeft geleid voor 196 woningen aan harde plancapaciteit.

Vanuit het Rijk is een stimuleringsregeling voor gemeenten en woningcorporaties om een impuls te geven aan nieuwbouw gekomen. Deze regeling geldt voor de eerste tranche tranche alleen voor grote woningbouwprojecten (minimaal 500 woningen). Daarom is dat voor onze gemeente niet van toepassing. Bij de volgende tranche zullen enkele eisen aangepast worden. Wellicht dat dit wel interessant is voor onze gemeente. We trekken hiervoor regionaal op vanaf het najaar van 2020 (regio Breda e.o. en Verstedelijkingsregio Breda-Tilburg).

De geplande Woon- en energiebeurs in 2020 is niet doorgegaan vanwege Corona. We hebben bij de deelnemers geïnventariseerd of zij een online-beurs interessant vonden voor deelname. Meer dan de helft zag dit niet zitten. Daarom is deze beurs uitgesteld voor onbepaalde tijd: tot Corona het weer toelaat om een fysieke woon- en energiebeurs gehouden kan worden in het gemeentehuis.

Prestatie-indicator

Prestatie-indicator	Werkelijk 2019	Begroot 2020	Werkelijk 2020
Aantal opgeleverde nieuwbouw woningen en appartementen	47	100	89

3.4 Duurzaamheid

Wat wilden we bereiken?

Drimmelen energieneutraal in 2040

In 2018 is het werkveld van de Energietransitie enorm sterk in beweging gekomen. Om actief aan de slag te gaan met de raadsmotie "dorpen in 2040 energieneutraal' en initiatieven van bewoners en bedrijven te ondersteunen, is bij de Kadernota 2020 extra ambtelijke capaciteit beschikbaar gesteld voor 2020 en 2021.

Wat zouden we daarvoor doen en wat hebben we bereikt?

Afvalscheiding

Ook in 2020 streven we naar maximaal 100 kg restafval per inwoner. Deze doelstelling haalden we al in 2018 en proberen we vast te houden in 2019 en 2020, mede gezien de gewijzigde tarieven voor de afvalinzameling in 2019. In 2020 zetten we de eerste stappen om te komen tot een visie op de landelijke doelstelling maximaal 30 kg restafval per inwoner per jaar in 2025. Uitgangspunt blijft dat de vervuiler betaalt tegen zo laag mogelijke kosten. In 2020 volgen we de ontwikkelingen in het land op het gebied van gescheiden luierinzameling.

Kwaliteit

Net als in 2018 (98 kg) en 2019 (99 kg) verwachtten we ook in 2020 maximaal 100 kg restafval per inwoner in te zamelen en daarmee te voldoen aan de landelijke doelstelling. Helaas zijn we voor 2020 uitgekomen op 106 kg restafval per inwoner. De hoofdreden hiervan is Covid-19. Vanwege de lockdown en het vele thuis zijn en thuis werken, is het afval op alle fronten toegenomen. Dit is een landelijke trend.

In 2021 zetten we de eerste stappen om te komen tot een visie op de landelijke doelstelling om maximaal 30 kg restafval per inwoner in te zamelen in 2025. Uitgangspunt blijft dat de vervuiler betaalt tegen zo laag mogelijke kosten. In 2021 blijven we uiteraard de landelijke ontwikkelingen volgen op het gebied van luiers.

Om te komen tot de doelstelling van 2025, maximaal 30 kg restafval per inwoner per jaar, zal het afvalscheidingsgedrag van onze inwoners nog verder moeten verbeteren. Nu is het bij voorbeeld nog zo, dat ongeveer 30% GFT-afval zich bij het restafval bevindt. Maar ook papier en kunststoffen nemen een aanzienlijk % bij het restafval in. Daarnaast stellen we ons de vraag of onze huidige inzamelsystematiek er op ingericht is om de doelstelling van 2025 te kunnen halen. Dit speelt overigens ook op landelijk niveau. We ontvangen hierover een advies van een extern bureau.

Beleidsplan duurzaamheid

In 2019 zijn we gestart met de actualisatie van het beleidsplan Duurzaamheid. We hebben hierbij de stand van zaken in beeld gebracht. Via de participatieronde Omgevingsvisie/Toekomstvisie haalden we in het najaar van 2019 de hoofdlijnen

voor duurzaamheid op. Daarna werken we dit uit in concrete acties. In 2020 verankeren we dit in het nieuwe beleidsplan Duurzaamheid 2020-2024.

Kwaliteit
Tijdens de participatierondes voor de toekomstvisie en omgevingsvisie haalden we input op voor het nieuwe duurzaamheidsbeleid. Dit nieuwe duurzaamheidsbeleid wordt een programma in de geest van de Omgevingswet: Programma Duurzaamheid. Door corona vonden de participatierondes voor de omgevingsvisie pas in mei plaats. Daarna stelden we een concept-programma Duurzaamheid op. Het concept-programma Duurzaamheid legden we voor aan onze belangrijkste stakeholders en aan enkele vakdeskundigen binnen de gemeentelijke organisatie. Met de input van hen stelden we uiteindelijk het Ontwerp Programma Duurzaamheid op. Het Ontwerp Programma lag vanaf 11 december gedurende zes weken ter inzage. Iedereen kan tijdens deze termijn zienswijzen indienen. De nieuwe Omgevingswet en uitvoeringsregelingen van deze wet geven aan dat een programma ter inzage gelegd moet worden. Het gevolg is dat het Programma Duurzaamheid niet meer in 2020 is vastgesteld. Het is nu de bedoeling dat de raad het Programma Duurzaamheid in maart 2021 vaststelt.

Drimmelense Energie Agenda (DEA)
In het voorjaar leggen we de DEA aan de raad voor. Het doel van de DEA is om voor de gehele gemeente concrete projecten te realiseren waar steeds meer inwoners, verenigingen, bedrijven en ook de gemeente aan mee (kunnen) gaan doen.

Kwaliteit
Het Drimmelens Energie Akkoord (DEA) is afgerond en wordt geïntegreerd in het project 'plan van aanpak energieneutrale dorpen'. Binnen de samenwerking van EnergieA16 is een OP-zuid subsidie (Europese subsidie) verkregen. Het Operationeel Programma EFRO 2014-2020 Zuid-Nederland (OPZuid) is een Europees subsidieprogramma voor de provincies Zeeland, Limburg en Noord-Brabant. De speerpunten zijn innovatiebevordering en de overgang naar een koolstofarme economie. Het programma is met name gericht op het innovatieve MKB en het versterken van de samenwerking tussen bedrijfsleven, kennisinstellingen en overheden. Deze subsidie kan worden ingezet voor proces- en onderzoekskosten voor de uitwerking van de twee in het DEA benoemde sporen: 1. Besparen door woningisolatie en zonnepanelen op individuele daken. 2. Zonnepanelen op collectieve daken. Er is een plan van aanpak voor uitwerking van de twee sporen, inclusief begroting, in voorbereiding. De inzet van middelen uit de windmolens langs de A16 werken we uit in een (her)investeringskader.

Proeftuin aardgasvrije wijken
De eerste aansluitingen op het warmtenet worden door het Traais Energie Collectief (TEC) gerealiseerd. We zetten de intensieve samenwerking met het TEC voort.

Kwaliteit
Het Traais Energie Collectief (TEC) en de gemeente Drimmelen werken intensief samen om het dorp Terheijden energieneutraal te maken. TEC richt zich daarbij op vier pijlers: warmte, wind, zon en energiebesparing. Het eerste deel van het warmteproject - een warmtenet van een kilometer in het centrum van het dorp - is inmiddels opgeleverd. Ondertussen wordt ook hard gewerkt aan de realisatie van windmolen De Noord aan de A16 en zonnepark De Bergen in Terheijden. De energie uit wind en zon zorgt er straks voor dat het systeem van TEC maar liefst 500 woningen kan verwarmen.
Op het eerste deel van het warmtenet kunnen 125 woningen worden aangesloten en inmiddels is begonnen met de aanleg van een nieuw traject. De energiebron die hiervoor wordt gebruikt is water uit rivier de Mark, dat wordt opgeslagen en opgewarmd. Voor de verwarming van de overige 2.000 woningen in Terheijden wordt op termijn gebruik gemaakt van geothermie (aardwarmte).
Door de coronapandemie was het lastig om inwoners goed te informeren over aansluiting op het warmtenet, maar de verwachting is dat dit vanaf de zomer soepeler verloopt. Als naast inwoners ook de woningcorporatie en beheerders van publieke gebouwen willen aansluiten op het warmtenet, dan is er al een groot deel van deze duurzame 'businesscase' gerealiseerd. Het Puzzelbad is inmiddels aangesloten op het warmtenet.

Regionaal Energieloket
Via het energieloket kunnen eigenaren van bestaande woningen informatie vinden over energiebesparingsmogelijkheden, een huisscan laten uitvoeren, een afspraak maken met een energieambassadeur en offertes aanvragen voor energiebesparingsmaatregelen.
Inmiddels zijn vier energieambassadeurs geworven en zien we dat onze inwoners het loket steeds beter weten te vinden en er gebruik van maken. In 2020 bereiden we de verlenging van het contract voor deze dienstverlening voor om deze ontwikkeling voort te zetten.

Kwaliteit
Ondanks coronacrisis hebben we veel mensen bereikt voor diverse verduurzamingsacties via ons Regionaal Energieloket en onze energieambassadeurs. In 2020 hebben de energieambassadeurs 60 huisbezoeken afgelegd en deze inwoners voorzien van een advies om hun woningen te verduurzamen (met grote en kleine tips). Via het Regionaal Energieloket zijn er diverse (digitale) huisscans uitgevoerd. Ook zijn er 3 webinars gehouden: over energiebesparende maatregelen in het algemeen en over de aankoop van zonnepanelen en muur- en dakisolatie in het bijzonder. De avonden zijn goed bezocht en hebben ook geleid tot aanschaf van zonnepanelen en isolatie via onze collectieve aankoopacties. Los van deze acties hebben we waardebonnen ter beschikking gesteld voor kleine energiebesparende aankopen (LED-lampen, radiatorfolie, deurdranger, enz.). De ervaring leert dat mensen naast de waarde van de waardebon vaak nog extra zaken aanschaffen die goed zijn voor het terugdringen van energieverbruik. Er zijn door al deze acties in 2020 ruim 1300 unieke adressen (koopwoningen) bereikt met een vermoedde besparing van 306 ton CO2 per jaar. Het contract met het Regionaal Energieloket is ook voor 2021 voortgezet.

Regionale energiestrategie (RES)
Halverwege 2020 leggen we de concept-RES voor aan de raad ter besluitvorming. De definitieve RES bieden we in 2021 aan. In het proces staan zorgvuldigheid en participatie centraal.

Kwaliteit
In het Klimaatakkoord is opgenomen dat 30 Nederlandse energieregio's in 2021 een Regionale Energie Strategie (RES) opstellen. Het doel van de RES West-Brabant is aangeven op welke manier de regio invulling geeft aan de energietransitie tot 2030. In de RES staan afspraken over duurzame opwek van elektriciteit op land, verwarming van de gebouwde omgeving en ontwikkeling van een regionale energie-infrastructuur.

Vorig jaar hebben de 16 West-Brabantse gemeenteraden de concept-RES vastgesteld. Voor Drimmelen bestaat de opgave tot 2030 uit de 8 windmolens langs de A16, het zonnepark aan de Bergen in Terheijden en heel veel grootschalig zon op dak. Daarnaast zetten we ook vol in op zon op particuliere daken. In het voorjaar van 2021 wordt de definitieve RES voorgelegd aan de gemeenteraad. Zodra alle gemeenten akkoord zijn wordt de RES West-Brabant in juni voorgelegd aan het Rijk. Meer informatie over de definitieve RES, en wat dat betekent voor de gemeente Drimmelen, staat op energieregiowb.nl.

Verduurzaming Amerwarmtenet
In 2020 start de vergunningsprocedure voor het project van de geothermie (=aardwarmte) in het zoekgebied van de glastuinbouw Plukmade. In 2020 wordt naar verwachting de biomassa-installatie in Plukmade gerealiseerd. Beide bronnen leveren op termijn warmte aan het Amerwarmtenet en dus ook aan onze tuinders.
De samenwerkingsovereenkomst met betrokken partijen (o.a. de gemeenten

Breda, Tilburg, Drimmelen, Oosterhout, Ennatuurlijk, Enexis, provincie Noord-Brabant) houden we opnieuw tegen het licht en wordt mogelijk geactualiseerd.

Kwaliteit
In 2020 is de procedure voor het project Geothermie Plukmade gestart. Het realiseren van de Biomassa installatie voor de tuinders hangt nog steeds op een vergunning vanuit de Provincie in het kader van de Wet Natuurbescherming (stikstof). In 2020 is in het najaar een nieuwe aanvraag (inclusief extern salderen) ingediend bij de Provincie. We wachten op een reactie van de Provincie. Met de betrokken partijen zijn we in gesprek voor een nieuwe samenwerkingsovereenkomst Verduurzaming Amernet in 2021. Dit wordt gekoppeld aan de Regionale Energie strategie (RES).

Verduurzaming bedrijven
De duurzaamheidsscan die is toegepast voor de glastuinbouw in Plukmade gebruiken we als voorbeeld voor andere sectoren van onze bedrijven. We verkennen hiervoor samen met Bedrijvennetwerk Drimmelen (BND) de mogelijkheden.
We dagen onze bedrijven op het gebied van duurzaamheid uit, bijvoorbeeld met de Groene Pluim.

Kwaliteit
In 2020 zijn de hoofdlijnen en ambities van duurzaam ondernemen uit de sessies van de omgevingsvisie gekomen. Deze sessies zijn vanwege het coronavirus naar het tweede kwartaal verplaatst. De uitwerking hiervan in concrete acties/projecten komt in de nota's Economie en Vrijetijdseconomie aan bod. Met BND is de Groene Pluim reeds besproken en BND geeft de voorkeur aan een combi-bijeenkomst in een minder formeel jasje. Diverse ondernemers in de gemeente zijn al druk bezig met duurzaamheid, maar zij willen zich niet aanmelden voor een formele "wedstrijd". Het delen van kennis en ervaring over duurzaamheid spreekt meer aan. Bij de glastuinbouwbedrijven in Plukmade is een duurzaamheidsscan uitgevoerd. De energiewerkgroep Tuinbouw Plukmade gebruikt de gegevens om verder te zoeken naar concrete duurzaamheidsmogelijkheden zoals bijvoorbeeld het project geothermie en een mogelijke warmteleiding vanaf Moerdijk.

Verduurzaming gemeentelijk vastgoed
We starten met de uitvoering van het verbeterplan om het gemeentehuis te verduurzamen. In 2019 zijn voor de andere gemeentelijke panden quickscans opgesteld voor verduurzaming, in 2020 starten we met de uitvoering van de verduurzamingsmaatregelen.

Kwaliteit
Er is een quickscan uitgevoerd op de verduurzaming van de gemeentelijke gebouwen. Vanwege capaciteitsgebrek is er nog geen opvolging gegeven aan de quickscan. Op dit moment zij we bezig met het realiseren van de verduurzaming van het gemeentehuis. Fase 1 is afgerond aanpassen energiecentrale, fase 2 is afgerond aanbrengen zonnepanelen en fase 3 zit in de aanbestedingsfase.

Windenergie
Eind 2019/begin 2020 verwachten we de uitspraak van de Raad van State over het provinciale inpassingsplan voor de windmolens langs de A16. Bij een positieve uitspraak start de voorbereiding van de bouw van de windmolens en werken we de lokale participatie verder uit.

Kwaliteit
Door de Raad van State is een einduitspraak gedaan over het provinciale inpassingsplan voor de windmolens langs de A16. Het inpassingsplan en de omgevingsvergunningen voor de windmolens langs de A16 zijn onherroepelijk. De voorbereiding van de bouw van de windmolens is gestart en we werken de lokale participatie verder uit.

3.5 Leefomgeving

Wat wilden we bereiken?

Drimmelen profileren als een aantrekkelijke woongemeente met een vitaal buitengebied

Wat zouden we daarvoor doen en wat hebben we bereikt?

Inventarisatie VAB-locaties
Om verpaupering en wildgroei van bedrijfsactiviteiten te voorkomen, is het noodzakelijk om beleid te ontwikkelen voor de Vrijgekomen Agrarische Bebouwing (VAB). In 2020 brengen we de VAB-locaties in beeld. We stellen op basis hiervan een uitvoeringsplan op, wat we in 2020 en 2021 willen uitvoeren.

Kwaliteit
Kansrijke mogelijkheden om vab's te benutten worden aan de raad voorgelegd. Voorbeelden hiervan zijn de Streeplandsedijk en de Dahliastraat. In regionaal verband wordt gewerkt aan een kader wat we op Drimmelense leest willen vertalen. Hierover is gesproken met de ZLTO en de makelaardij. Op basis hier van is een eerst richting bepaald in de omgevingsvisie die we als kapstok willen benutten. In 2021 wordt e.e.a verder uitgewerkt.

Omgevingswet
In 2020 is de daadwerkelijke invoering van de Omgevingswet in volle gang. In het voorjaar vindt de tweede participatieronde plaats. De hoofdlijnennotitie wordt dan gebiedsgericht en eventueel themagericht uitgewerkt. Dit leidt tot de Omgevingsvisie die we in 2020 ter besluitvorming aanbieden. Eind 2020 is de Omgevingsverordening voor Drimmelen klaar. Dit is een

beleidsarme samenvoeging/integratie van alle gemeentelijke verordeningen over de fysieke leefomgeving. In 2020 voeren we ook een check uit van de bestemmingsplannen en de zogenaamde bruidsschat van het Rijk.
In het voorjaar van 2020 zijn de nieuwe werkprocessen gereed, die voldoen aan de Omgevingswet en het vastgestelde onderscheidende ambitieniveau. In 2020 oefenen we hiermee, net als met de handreiking participatie voor initiatiefnemers. We trainen de ambtelijke organisatie en het gemeentebestuur in de nieuwe werkprocessen.
Halverwege 2020 is de gemeente aangesloten op het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) en hebben we een systeem voor de vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) dat aangesloten is op het DSO.
In 2020 is ook het opleidingsplan voor de gemeentelijke organisatie gereed en komt er een communicatiecampagne naar onze inwoners en bedrijven om hen te informeren over de Omgevingswet en de gevolgen hiervan.

Kwaliteit
Door de coronacrisis en uitstel van de Omgevingswet tot 2022 loopt de invoering van de Omgevingswet door in 2021. De tweede participatieronde voor de omgevingsvisie startte vanwege de coronacrisis in mei 2020 in plaats van in het voorjaar. Daarnaast is de raad op een andere wijze meegenomen dan oorspronkelijk de bedoeling was. Tot slot kostte een zorgvuldige verwerking van alle input veel tijd. Het gevolg is dat de ontwerp omgevingsvisie niet in december 2020, maar in januari 2021 ter inzage wordt gelegd. De vaststelling van de omgevingsvisie schuift daarmee door naar juni 2021.
Omdat de invoering van de Omgevingswet complex is en er sprake is van een capaciteitsknelpunt is besloten de Omgevingswet in te voeren volgens het principe 'basis op orde': voldoen aan de minimumeisen met een paar extra's. Dit betekent dat de invoering niet geheel volgens het onderscheidend ambitieniveau plaatsvindt. Dit betekent ook dat er geen omgevingsverordening wordt opgesteld. Het doornemen van de gemeentelijke verordeningen, de bruidsschat en de bestemmingsplannen vindt plaats in 2020/2021 (voorbereiding omgevingsplan). Het transitieplan om te komen tot een nieuw omgevingsplan wordt in 2021 opgesteld.
De nieuwe werkprocessen ronden we in het eerste kwartaal van 2021 af in plaats van in het vierde kwartaal van 2020. Oorzaak hiervoor is dat we de nieuwe werkprocessen met een programma willen modelleren naar zoveel mogelijk generieke processen. Vanaf het tweede kwartaal gaan we de nieuwe werkprocessen testen. Het experiment vergunningtafel Omgevingswet gemeente Drimmelen loopt ook nog door in 2021. Inmiddels is er eind 2020 ook een regionale werkgroep (Midden- en West-Brabant) gestart, die probeert tot uniforme samenwerkingsafspraken te komen. Het opleidingsplan is klaar. Door uitstel van de Omgevingswet starten de opleidingen later: deze vinden vanaf medio 2021 plaats.
Het nieuwe vergunningen-, toezicht- en handhavingssysteem (VTH- systeem) wordt op dit moment geïmplementeerd. De gemeente is in het laatste kwartaal van 2020 aangesloten op de testomgeving van het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO). In 2021 zal er veel getest worden met het DSO, de nieuwe plansoftware en het nieuwe VTH-systeem. Het ontwikkelen van vragenbomen en een vergunningcheck (toepasbare regels) vindt nog wel volgens planning plaats, maar veel werkzaamheden vinden plaats in 2021. Ook dit wordt in de loop van 2021 getest en doorontwikkeld.
Door uitstel van de Omgevingswet vinden de communicatiecampagnes richting onze inwoners en bedrijven pas in 2021 plaats. De informatie over de Omgevingswet op onze website is aangepast en er zijn folders ontwikkeld. Ook heeft er in november nog een digitale week van de Omgevingswet plaatsgevonden voor de gemeentelijke organisatie. In september en december vonden er bijeenkomsten plaats voor de raad.
In december is er een raadsbrief naar de gemeenteraad gegaan met de stand van zaken rond de invoering van de Omgevingswet. We liggen op schema, maar er moet nog veel gebeuren in 2021. De voorbereidingen vinden vooral nog in het eerste kwartaal van 2021 plaats. Daarna volgen vooral het oefenen, testen, opleiden en doorontwikkelen en het nemen van richtinggevende besluiten door de gemeenteraad. Ook in 2021 zal er veel aandacht besteed worden aan

informeren en bewustwording. Niet alleen de gemeentelijke organisatie en het gemeentebestuur, maar ook onze inwoners en bedrijven.
Het uitstel van de Omgevingswet en het capaciteitsknelpunt binnen de organisatie zorgen voor hogere invoeringskosten (incidentele kosten) dan opgenomen in de begroting 2020. Door het (tijdelijk) bijstellen van de ambitie naar 'Basis op Orde' en de financiële middelen die bij de voorjaarsnota beschikbaar zijn gesteld, is dit knelpunt opgelost. Het tijdig invoeren van de Omgevingswet volgens de minimumeisen met een paar extra's (Basis op Orde) is nu haalbaar.

Sanering asbestdaken
In 2019 heeft de Eerste Kamer het wetvoorstel verworpen. Voor de sanering van de asbestdaken verwachten we op termijn een nieuw wetsvoorstel. We starten daarom in 2020 met gepast tempo met het stimuleren van de sanering van asbestdaken; in eerste instantie richten we ons op de kleinere daken. We ontwikkelen een communicatiecampagne en ondersteunen inwoners die gezamenlijk willen saneren. Hierbij geven we ook nadrukkelijk aandacht voor kansen op het gebied van duurzaamheid en de energietransitie.

Kwaliteit
In verband met het uitstel van het wetsvoorstel en onduidelijkheid over de landelijke subsidiemogelijkheden (al dan niet in combinatie met verduurzaming) hebben we dit tijdelijk 'on hold' gezet. Zodra er meer zicht komt vanuit het Rijk hoe met dit onderwerp om te gaan en of er subsidieregelingen gaan komen, kunnen we een effectieve stimuleringscampagne opzetten. Gezien de huidige onduidelijkheid daarover en andere prioriteiten in de samenleving, lijkt het nu niet het juiste moment om te investeren in een dergelijke campagne.

Toezicht en handhaving
In 2019 is de nota Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH) voorbereid. Na besluitvorming door het college bieden we deze ter informatie aan de raad aan.

Kwaliteit
Op 18 februari 2020 heeft het college het nieuwe VTH-beleidsplan 2020 - 2024 vastgesteld. Op 8 april 2020 is de gemeenteraad door middel van een raadsinformatiebrief geïnformeerd over het nieuwe VTH-beleidsplan 2020 - 2024. Na vaststelling van het VTH-beleidsplan 2020 - 2024 is in september 2020 begonnen met het opstellen van het vernieuwde integrale VTH uitvoeringsprogramma 2021. Het VTH uitvoeringsprogramma 2021 is in januari 2021 vastgesteld door het college.

Wat heeft het gekost?

Tabel Prg.3-2

	Realisatie 2019	Prim. Begroting 2020	na wijziging 2020	Realisatie 2020
Versterken toerisme en recreatie	569.659	495.068	912.910	499.642
Versterken economische structuur	230.415	202.917	286.226	278.831
Ruimte	699.944	1.472.658	1.694.821	1.289.879
Wonen	2.233.085	5.328.006	4.359.486	4.038.586
Duurzaamheid	2.994.967	3.012.071	3.703.735	3.983.520
Leefomgeving	1.345.138	1.402.852	1.470.971	1.403.008
Totaal lasten	***8.073.208***	***11.913.572***	***12.428.149***	***11.493.466***
Versterken toerisme en recreatie	311.962	306.601	175.976	190.240
Versterken economische structuur	69.656	60.024	374.725	664.393
Ruimte	17.751	5.000	5.000	14.438
Wonen	2.060.880	5.396.715	3.493.756	3.647.151
Duurzaamheid	3.029.248	3.409.284	3.623.573	3.940.487
Leefomgeving	1.025.743	739.482	836.482	851.917
Totaal baten	***6.515.240***	***9.917.106***	***8.509.512***	***9.308.626***
Saldo mutaties reserves	***-918.905***	***-294.688***	***-2.017.500***	***-717.382***
Saldo van baten en lasten	***639.063***	***1.701.778***	***1.901.137***	***1.467.458***

4. Sociaal domein

Inleiding

Inleiding

De hoofddoelstelling van het programma is:
We hebben een inclusieve samenleving, waarbij iedereen, ongeacht leeftijd, sociale klasse, afkomst of beperking, in de gemeente Drimmelen mee kan doen aan activiteiten op het gebied van onderwijs, werk, sport en ontmoeting, zorg en welzijn. Iedereen neemt hierbij zijn eigen verantwoordelijkheid en ondersteunt de mensen in zijn omgeving. Mensen die het niet redden met hulp van mensen uit hun omgeving of algemene voorzieningen, krijgen ondersteuning van de gemeente.
In het coalitieprogramma Een mooi en gezond Drimmelen maken we SAMEN ! staat:
Drimmelen is een gemeenschap waar mensen naar elkaar omkijken en waar we er samen voor zorgen dat iedereen mee kan doen aan alles wat een samenleving maakt. Om dat in de toekomst ook zo te houden, willen we stevig inzetten op preventie en innovatie binnen alle onderdelen. Sport en cultuur met sportieve en culturele evenementen zijn belangrijke dragers van een gezonde, gelukkige en vitale samenleving. We willen een relatie leggen met de ambities in het sociale domein. Onze buurthuizen dragen bij aan ontmoeten, meedoen en gezelligheid. Het stimuleren van sport, ontmoeten, cultuur en hiervoor ruimten faciliteren die zo optimaal mogelijk benut worden. De gemeente richt zich primair op breedtesport en faciliteert evenementen.
Het programma is uitgewerkt in vijf thema's. De doelstellingen zijn uitgewerkt in de volgende thema's en bijbehorende subdoelstellingen:
1. Opgroeien en opvoeden
2. Zorg voor kwetsbare burgers
3. Participatie door werk en maatschappelijke inzet
4. Sport en bewegen
5. Sociaal culturele accommodaties.

4.1 Opgroeien en opvoeden

Wat wilden we bereiken?

Bevorderen gelijke onderwijskansen
Het bevorderen van gelijke onderwijskansen voor alle jongeren, zodat zij minimaal een startkwalificatie (= een havo-, vwo- of mbo-diploma vanaf niveau 2) behalen.

Wat zouden we daarvoor doen en wat hebben we bereikt?

Uitbreiden Integrale Kind Centra
In het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs 2019-2022 staan de uitgangspunten voor de vorming van de Integrale Kind Centra (IKC) in de gemeente Drimmelen. Bij een Integraal Kind Centrum staat de ontwikkeling van kinderen centraal. Onderwijs en kinderopvang werken samen aan een doorgaande leerlijn. Op basis van de uitgangspunten kunnen het onderwijs en de kinderopvang in 2020 verder

met het vormgeven van de IKC's in Drimmelen. De gemeente zorgt voor de nodige ondersteuning.

Kwaliteit
In het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs 2020-2023 staan de uitgangspunten voor de vorming van de Integrale Kind Centra (IKC) in de gemeente Drimmelen. Bij een Integraal Kind Centrum staat de ontwikkeling van kinderen centraal en werken onderwijs en kinderopvang samen aan een doorgaande leerlijn. Op basis van de uitgangspunten in het IHP kunnen onderwijs en kinderopvang verder met het vormgeven van de IKC's in Drimmelen. De gemeente zorgt voor de nodige ondersteuning. Medio 2020 zijn we begonnen we met de voorbereidingen om te komen tot een nieuw IKC De Stuifhoek in Made. In Drimmelen zijn we een aantal jaar geleden gestart met 4 pilot IKC's. Per 2021 maken de volgende aantallen kinderen gebruik van de opvang:

IKC De Stuifhoek Made:
- KDV 41 (kinderdagverblijf)
- BSO 40 (buitenschoolse opvang)
- PSG 30 (peuterspeelgroep)

IKC De Schittering Hooge Zwaluwe:
- KDV 31
- BSO 29
- PSG 9

IKC De Zeggewijzer Terheijden:
- KDV N.v.t.
- BSO 51
- PSG 21

IKC De Windhoek Terheijden:
- KDV 78
- BSO 20
- PSG 8

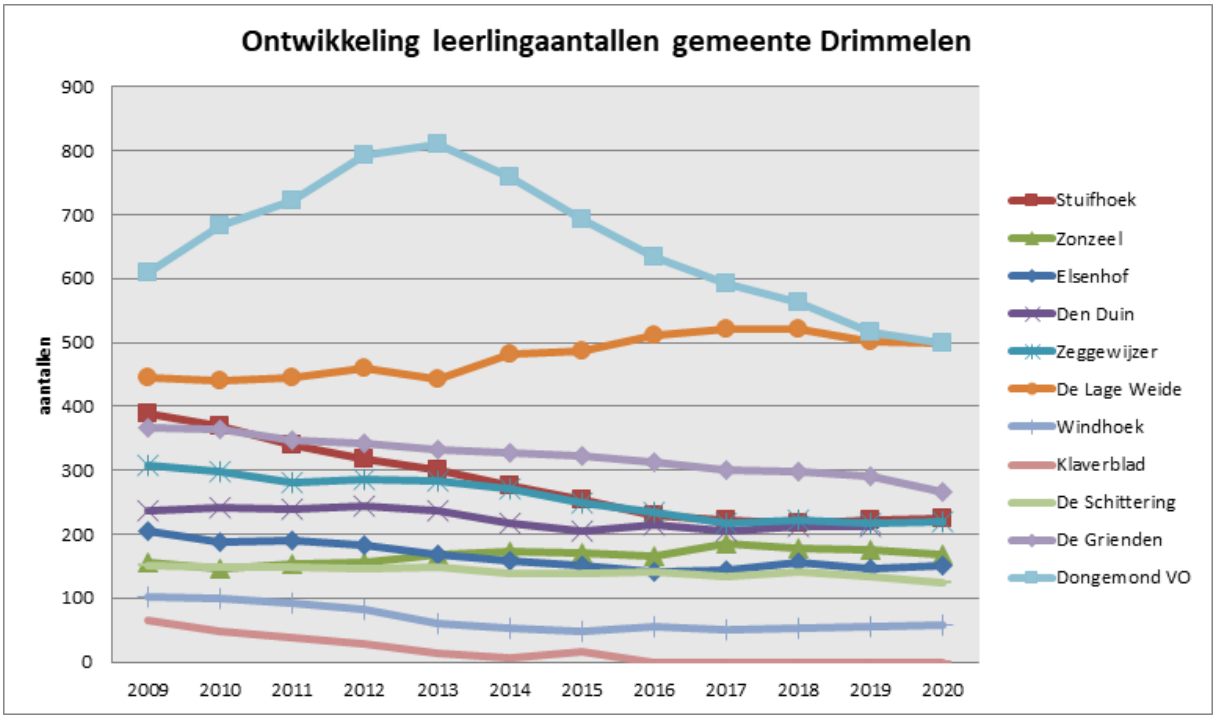

Verder terugdringen van schoolverzuim en -uitval in nauwe samenwerking met RBL (Regionaal Bureau Leerplicht)

Voor 2020 heeft het RBL hiervoor de volgende speerpunten vastgesteld:

- Sluitend regionaal vangnet voor jongeren in een kwetsbare positie;
- Aanpak oud-Voortijdig schoolverlaters;
- Overstap binnen het onderwijs verbeteren (aansluiting PO en VO, aansluiting VO en MBO).

Kwaliteit
De scholen hebben zich tijdens de lockdown enorm ingezet om de leerlingen onderwijs (op afstand) te kunnen blijven bieden. Daarnaast boden de scholen ook noodopvang voor kinderen van ouders in cruciale beroepen en voor kwetsbare kinderen. Leerlingen waar zorgen over waren of die uit beeld dreigden te raken, zijn door de scholen bij het Regionaal Bureau Leren (RBL) gemeld. Onderwijs en RBL werkten samen om contact te houden met deze leerlingen en ze te stimuleren onderwijs te blijven volgen. Hierdoor heeft het RBL de jongeren in deze regio goed in beeld kunnen houden. Wanneer een leerling niet op school verscheen, werd waar nodig een deurbezoek afgelegd door de leerplichtambtenaar of een ketenpartner afhankelijk van de situatie. De rol van de leerplichtambtenaar was in de periode voor de zomervakantie 2020 met name gericht op zorg en het maken van verbinding. Er mocht en kon niet worden gehandhaafd. In de tweede lockdown, vanaf december 2020, kon er wél gehandhaafd worden. Het RBL heeft tijdens de coronacrisis/lockdownperiodes geleerd als een volwaardig partner van het onderwijs te opereren en zal dit in de toekomst blijvend zo oppakken.

Vergroten bereik voor- en vroegschoolse educatie
De gemeente ontvangt extra middelen van het Rijk voor voor- en vroegschoolse educatie (vve). We helpen kinderen met een taalachterstand in de kinderopvang en peuterwerk. Zo krijgen ze een betere start in het basisonderwijs. In 2019 stelden we een nieuw beleidsplan op. Hierin verwerkten we de aanbevelingen van de Onderwijsinspectie en de veranderingen van het landelijke vve-beleid. Zo krijgen kinderen meer uren vve-begeleiding: 16 uur per week in plaats van de huidige 10 uur.

Kwaliteit
Voor alle peuters binnen de kinderopvang en peutergroepen stopte helaas het educatieve aanbod vanwege de coronacrisis voorjaar 2020. Voor de doelgroep peuters stopte het uitgebreide Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE) aanbod. De VVE coördinator hield gedurende de sluitingsweken contact met de kinderopvang en met medewerkers Jeugdgezondheidszorg. De pedagogisch coaches van de kinderopvang verzorgden samen met de pedagogisch medewerkers een aanbod voor alle kinderen thuis en nog een extra aanbod voor de VVE peuter. Hierbij werd rekening gehouden met de behoefte en de mogelijkheden van de ouders. Kibeo heeft voor drie VVE peuters noodopvang aangevraagd om te voorkomen dat de taalontwikkeling een te grote achterstand zou laten zien. Naast aandacht voor het educatieve aanbod was er afstemming over de draagkracht van ouders. Op het moment dat de kinderen weer naar de opvang mochten, waren er twee gezinnen die hun VVE peuter thuis lieten vanwege angst op besmetting. De kinderopvang heeft deze ouders persoonlijk benaderd om het belang van VVE ondersteuning aan te geven. Ouders hebben hierna de peuter weer naar de opvang gebracht. In de tweede lockdown, vanaf december 2020, is de druk op de noodopvang wel toegenomen, maar de kinderopvang kon het aan. Er was voldoende aandacht voor de VVE-kinderen, die bijna allemaal naar de opvang kwamen.

Onderwijs faciliteren
Het onderwijs in de gemeente in nauw overleg met het werkveld op een goede wijze faciliteren.

Wat zouden we daarvoor doen en wat hebben we bereikt?
Uitvoeren Integraal Huisvestingsplan Onderwijs 2019-2022
De gemeente is wettelijk verantwoordelijk voor de onderwijshuisvesting binnen haar grenzen op het terrein van nieuwbouw, uitbreiding en vervanging. In 2020 starten we met de uitvoering van het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP) 2019-2022. Het plan ligt eind 2019 ter besluitvorming voor aan de gemeenteraad. Belangrijkste actiepunten voor de periode vanaf 2020 zijn de zaken voortvloeiend uit de Visie Made, de verdere uitvoering van de Integrale Kindcentra (IKC's) en het verkennen van de mogelijkheden tot samenwerking tussen Openbaar en Bijzonder onderwijs in Terheijden.

Kwaliteit
De gemeente is wettelijk verantwoordelijk voor de onderwijshuisvesting binnen haar grenzen op het terrein van nieuwbouw, uitbreiding en vervanging. In 2020 startten we met de uitvoering van het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP) 2020-2023, zoals begin 2020 door de gemeenteraad werd vastgesteld. Belangrijkste actiepunten voor de periode vanaf 2020 zijn de zaken voortvloeiend uit de Visie Made (nieuwbouw voor IKC De Stuifhoek in Made), de verdere uitvoering van de Integrale Kindcentra (IKC's) en het verkennen van de mogelijkheden tot samenwerking tussen Openbaar en Bijzonder onderwijs in Terheijden. Met de start van het project nieuwbouw IKC de Stuifhoek is medio 2020 een aanvang gemaakt.
Als gevolg van de coronacrisis en ventilatie in binnenruimten werd luchtkwaliteit en verbetering hiervan in schoolgebouwen weer actueel. We hebben de mogelijkheden voor verbetering met de schoolbesturen besproken en in beeld gebracht.

Verbreding natuur- en cultuureducatie
Natuur- en cultuureducatie is belangrijk binnen het onderwijs en een bezoek aan de Biesbosch hoort daarbij. Dit staat opgenomen in het coalitieakkoord. De meeste basisscholen in Drimmelen startten in 2019 met het zogenaamde Schoolbootproject. Iedere groep 6 brengt een bezoek aan de Biesbosch en krijgt een educatief programma. In 2020 krijgt dit project een vervolg. Daarnaast stimuleren we als gemeente zogenaamde groene schoolpleinen, zoals bij basisschool De Windhoek in 2019 is gerealiseerd.

Kwaliteit
Natuur- en cultuureducatie is belangrijk binnen het onderwijs en een bezoek aan de Biesbosch hoort daarbij. Als gemeente dragen wij 50% bij aan de bezoeken van de groepen 6 aan de Biesbosch. Afgelopen schooljaar heeft vanwege corona geen enkele basisschool gebruik gemaakt van dit aanbod. De bezoeken vinden met name in het voorjaar plaats. Voor het schooljaar 2020-2021 hebben we wederom hetzelfde aanbod aan alle PO-scholen gedaan. Afhankelijk van de corona-ontwikkelingen gaan scholen wel of niet een bezoek brengen aan de Biesbosch.

Ouderen en kinderen helpen in het zelfstandig oplossen van problemen
Ouderen en kinderen helpen in het zelfstandig oplossen van uiteenlopende problemen waardoor de instroom van jongeren in de geïndiceerde jeugdzorg zoveel mogelijk wordt beperkt.

Wat zouden we daarvoor doen en wat hebben we bereikt?
Beheersing kosten jeugdzorg
De gemeente Drimmelen maakt onderdeel uit van de samenwerkingsregio jeugdzorg West-Brabant Oost (WBO). Binnen deze regio maken we samen beleid en regelen we de inkoop van de specialistische jeugdzorg. De vraag naar jeugdzorg blijft groot en de budgetten beperkt. Daarom blijft het ook voor 2020 een uitdaging om kwalitatief goede jeugdzorg vorm te geven. We stelden in 2018

maatregelen op om de kosten te beheersen. Deze maatregelen maken in 2020 onderdeel uit van de reguliere aanpak. In 2020 verwachten we een eerste effect te zien van de pilot in Drimmelen-Geertruidenberg met een praktijkondersteuner jeugdhulp bij een huisarts. De praktijkondersteuner biedt ondersteuning aan kinderen/jeugdigen en verwijst door naar het CJG. Specialistische hulp wordt ingezet als het nodig is. Het nieuwe beleidskader jeugdhulp voor de regio WBO geeft vanaf 2020 richting aan de uitvoering van jeugdhulp. Naast de beheersmaatregelen die in de regio worden genomen, onderzoekt het ministerie tevens of de extra gelden (landelijk € 300 miljoen, Drimmelen € 311.000) die de gemeenten nu tot en met 2021 extra ontvangen, structureel kunnen worden.

Kwaliteit
We zien de afgelopen jaren een flinke toename van zowel het aantal jeugdigen, dat een bepaalde vorm van jeugdzorg ontvangt, als van de kosten voor jeugdzorg. Daarom zijn we gestart met een Taskforce, samen met Geertruidenberg. Naast eerder ingezette beheersmaatregelen en de pilot POH gaan we de beheersmaatregelen uitbreiden en inzetten op een cultuuromslag. In het eerste halfjaar van 2020 was het aantal jeugdigen met jeugdzorg stabiel en bleven ook de kosten binnen begroting. Echter in het tweede half jaar zien we het aantal jeugdigen weer toenemen. We zien gedurende 2020 vooral een toename op het aantal beschikkingen jeugdbescherming. Dit is juist een product met al enkele jaren stabiele aantallen. Vermoed wordt dat de coronacrisis hier zeker invloed op had. Ook groeide de vraag naar ambulante begeleiding en ambulante behandeling van psychische problematiek. In het laatste kwartaal zien we ook een grote toename van het aantal trajecten van intensieve thuisbehandeling. Dit zijn zeer intensieve trajecten voor jeugdigen in crisis of die in crisis dreigen te raken, met als doel uithuisplaatsing voorkomen. Op basis van de cijfers van het vierde kwartaal 2020 kunnen we de kosten jeugdzorg 2020 voor Zorg In Natura (ZIN) binnen de begroting opvangen. De definitieve eindafrekening voor 2020 volgt nog. De kosten voor Persoons Gebonden Budget (PGB) overschrijden we in 2020. De oorzaak van de overschrijding ligt niet in de toename van het aantal jeugdigen met PGB, maar in een toename van het afgegeven PGB-budget per jeugdige. Enerzijds hangt dit samen met een aantal specifieke casussen waar veel zorginzet nodig is geweest. Daarnaast heeft voor een (klein) aantal jeugdigen de invloed van Corona een budgetverhogend effect gehad.
Naar aanleiding van meerdere materiële- en kwaliteitscontroles bij jeugdzorgaanbieders zijn in 2020 uitbetaalde declaraties teruggevorderd. Tevens heeft een uitgevoerde woonplaatscontrole voor zowel 2019 als 2020 gezorgd voor vorderingen bij andere gemeenten.

In 2020 zijn alle voorbereidingen getroffen voor de overdracht van de administratie jeugdhulp WBO van Zorglokaal naar de gemeente Breda. De overdracht is per 2021 naar tevredenheid en volgens planning verlopen. Dit levert een structurele besparing op, maar vergde wel een incidentele bijdrage voor de implementatie. Financiële verwerking vindt in 2021 plaats.

Voor de uitvoering van de jeugdzorg binnen ons CJG is een JeugdAdviesTeam (JAT) nodig. Het JAT kan door onze jeugdprofessionals van het CJG voor advies benaderd worden als hij/zij ondersteuning nodig heeft bij het inschakelen van de juiste (specialistische) zorg voor een jeugdige. Dit team is diverse jaren ingehuurd via de gemeente Breda. Het plan was om deze adviseurs vanaf medio 2020 in dienst te nemen bij de gemeente Breda met als doel een verbetering van de dienstverlening. Het afsluiten van de overeenkomst heeft meer tijd gevraagd dan voorzien en zal in 2021 plaatsvinden.
De afwikkeling van het dossier Juzt verliep in 2020 voorspoedig. In 2020 vond de gecontroleerde zorgoverdracht plaats van Juzt naar andere zorgaanbieders. Deze overdracht is soepel verlopen, waarbij de zorg ononderbroken is voortgezet. In alle situaties was sprake van een "zachte landing". Voor de financiële afwikkeling

van Jutzt is een bedrag in de begroting opgenomen, de kosten worden gedekt uit de reserves.

Doorontwikkeling CJG

Het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) Drimmelen-Geertruidenberg wordt per 2020 een Bedrijfsvoeringsorganisatie (BVO). Zo is het CJG als organisatie klaar voor de toekomst. Medewerkers komen in dienst bij het CJG. Daarmee streven we gelijke omstandigheden voor alle medewerkers na. De organisatievorm verandert, maar de werkzaamheden van het CJG blijven gelijk. Er is sprake van continuïteit van hulp en ondersteuning met als uitgangspunt: één gezin, één plan, één regisseur. De BVO is nieuw en dit brengt nieuwe uitdagingen en kansen met zich mee voor 2020. Het CJG verhuist eind 2019 naar een nieuwe huisvesting: het voormalige politiebureau in Geertruidenberg. We werken aan de zichtbaarheid en bekendheid van het CJG en intensiveren de samenwerking tussen het CJG, huisartsen, consultatiebureaus en onderwijs.

Kwaliteit

Het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) Drimmelen-Geertruidenberg werd per 2020 een Bedrijfsvoeringsorganisatie (BVO) en verhuisde naar een nieuwe locatie. Medewerkers zijn in dienst gekomen bij het CJG. Daarmee zijn gelijke omstandigheden gerealiseerd voor alle medewerkers. De organisatievorm is veranderd, maar de werkzaamheden van het CJG zijn gelijk gebleven. Er was sprake van continuïteit van hulp en ondersteuning met als uitgangspunt: één gezin, één plan, één regisseur. Veel zaken waren bij de start geregeld, toch had het CJG in 2020 te maken met de nodige aanloopproblemen. Zo moesten verschillende zaken nog ingeregeld worden en had het CJG te maken met een wachtlijst door onderbezetting. Ook was in eerste instantie tijdelijke en later definitieve vervanging van de manager nodig. Zomer 2020 is de nieuwe manager van het CJG gestart. Corona had niet alleen impact op de medewerkers van het CJG, maar ook op de cliënten en de uitvoering van de zorg. Ondanks dat is de goede dienstverlening aan de cliënten gecontinueerd en zijn nieuwe vormen van groepsgerichte ondersteuning ontstaan zoals "coronapraat".

Uitvoering jeugd- en jongerenbeleid

We voeren de beleidsnota Jeugd- en jongerenbeleid 2018-2021 uit en geven in 2020 extra aandacht aan participatie door jongeren. Jeugdigen en jongeren in onze gemeente moeten zich kunnen ontplooien en mee kunnen doen in de samenleving. Zo groeien ze op tot zelfstandige volwassenen die hun steentje bijdragen aan de maatschappij. We vinden het daarom belangrijk jongeren te betrekken bij ontwikkelingen in de gemeente. Het is aan het onderwijs om participatie structureel te borgen in het lesprogramma. Voor de basisscholen bieden wij het programma “Democracity” aan. Samen met het Dongemond College Made organiseren we in 2020 de jongeren gemeenteraadsdag.

Kwaliteit
We voerden de beleidsnota Jeugd- en jongerenbeleid 2018-2021 uit en gaven extra aandacht aan participatie door jongeren. We vinden het belangrijk jongeren te betrekken bij ontwikkelingen in de gemeente. Zo hebben we begin 2020 voor leerlingen van de basisscholen "Democracity" en voor jongeren van het Dongemondcollege "de gemeenteraadsdag" georganiseerd. Dit jaar hebben de jongeren input geleverd voor het nieuwe Sportakkoord van de gemeente Drimmelen. De concrete ideeën van de jongeren zijn verwerkt in het akkoord. Het beschikbare uitvoeringsbudget van de gemeenteraadsdag voor jongeren is door corona niet ingezet. In 2020 hebben we het aanbod voor jeugd- en jongerenactiviteiten uitgebreid vanwege corona. Ook besteedden we extra aandacht aan het thema eenzaamheid onder jongeren op initiatief van onze jongerenwerker en een POH bij de huisarts. Eind 2020 reikten we voor de eerste keer het jeugdlintje uit, een onderscheiding voor kinderen en jongeren tot 18 jaar die een bijzondere prestatie leveren of zich belangeloos inzetten voor de samenleving. Hiermee gaven we uitvoering aan een motie van de gemeenteraad.

Uitvoering Veilig Thuis
Samen met 18 gemeenten in West-Brabant zorgen we sinds 2015 voor de organisatie van Veilig Thuis West-Brabant. Per 2019 zijn de samenwerkingsafspraken vastgelegd in een gemeenschappelijke regeling. Veilig Thuis doet dienst als centraal meldpunt voor alle vormen van huiselijk geweld en kinder- en ouderenmishandeling. Ook zorgt Veilig Thuis voor een gezamenlijke aanpak van deze vormen van geweld en mishandeling. Samen met Veilig Thuis en gemeenten in West-Brabant blijven we ons in 2020 inzetten voor het aanpakken van huiselijk geweld en kinder- en ouderenmishandelingen. Zo voeren wij het actieplan ‘Geweld hoort Nergens Thuis’ in 2020 uit.

Kwaliteit
In 2020 hebben gemeenten in West-Brabant invulling gegeven aan de organisatie van Gemeenschappelijke Regeling Geweld in Afhankelijkheidsrelaties voor de onderdelen Veilig Thuis West-Brabant, Regionaal Meldpunt Crisiszorg, Vrouwenopvang en regionaal programma Geweld Hoort Nergens Thuis. Ondanks corona bleef het aantal meldingen bij Veilig Thuis in 2020 stabiel. Alle Veilig Thuis regio's in Nederland hebben in 2020 extra middelen gekregen vanwege tekorten. In onze regio was echter geen tekort, omdat wij als deelnemende gemeenten al een aantal jaren zelf bijdroegen. Daarom is dit extra budget beschikbaar gesteld aan de deelnemende gemeenten in 2020 (zie onderdeel "doorontwikkeling CJG).

Prestatie-indicator

Prestatie-indicator	Werkelijk 2019	Begroot 2020	Werkelijk 2020	
Aantal vve-leerlingen*	32	30	42	1
Percentage doorverwijzingen door huisartsen	44	38	42	2

* Voor- en vroegschoolse educatie

*1 Betreft het totaal aantal kinderen dat in 2020 aan vve heeft deelgenomen.

*2 Doel is om meer grip te krijgen en kosten te beheersen zonder kwaliteit te verliezen. Afname van dit percentage betekent toename beoordelingen door CJG. Het percentale daalt, in 2018 49,5% en in 2019 44%.

De aantallen absoluut verzuim, relatief verzuim en percentage voortijdig schoolverlaters staan in de basisset beleidsindicatoren.
De percentages jongeren in jeugdhulp, jeugdreclassering en jeugdbescherming staan in de basisset beleidsindicatoren.

4.2 Zorg voor kwetsbare burgers

Wat wilden we bereiken?

Helpen bij het terugdringen van schulden
Helpen bij het terugdringen van schulden waarbij de eigenverantwoordelijkheid van mensen voorop staat.

Wat zouden we daarvoor doen en wat hebben we bereikt?

Uitvoering beleidsplan minimabeleid en schuldhulpverlening
We voeren het beleidsplan minimabeleid en schuldhulpverlening uit. De gemeenteraad stelde dit plan begin 2019 vast. Zo bieden we sinds dit jaar minima een abonnement voor de bibliotheek en sporten aan. Ook voor 2020 staan verschillende acties gepland zoals onderzoek naar Kindpakket.nl en “kinderen van de voedselbank”. Voor de Voedselbank in Made zoeken we voor 2021 en verder naar de mogelijkheden om de continuïteit te waarborgen. We maken een communicatieplan om de bekendheid van de regelingen te vergroten. En we informeren iedereen over de mogelijkheden van ondersteuning als je het financieel moeilijk hebt. Ook stemmen we de inning van gemeentelijke schulden beter op elkaar af.

Kwaliteit
De gemeenteraad stelde begin 2019 het beleidsplan minimabeleid en schuldhulpverlening vast. Vanaf dat moment geven we uitvoering aan dit plan. Bijna alle actiepunten voor 2020 voerden we conform planning uit. Het project "kwetsbare zwangeren" vraagt nog aandacht en vanwege corona was het niet mogelijk om de onderdelen 'taal op de werkvloer" en "aansluiting bij het financieel spreekuur ROC" uit te voeren. Het aantal aanvragen bijzondere bijstand en schuldhulpverlening bleef in 2020 achter bij de verwachting gelet op corona. De armoedemonitor voeren we op een later tijdstip uit. Een van de acties uit het beleidsplan minimabeleid en schuldhulpverlening was het maken van een communicatieplan. Dit hebben we gedaan. Zo hebben we posters en flyers met alle beschikbare voorzieningen gemaakt en verspreid en informatie op social media aangepast. Sinds corona hebben we hier extra op ingezet. Verder zochten we de afgelopen periode naar een permanente locatie voor het lokale uitdeelpunt van de Voedselbank en hebben deze gevonden bij de voetbalvereniging Madese Boys. Verder hebben we in 2020 de nieuwe wet gemeentelijke schuldhulpverlening voorbereid, die per 2021 in werking is getreden.

Ondersteuning van mensen
Door ondersteuning kunnen mensen zich beter redden en hebben ze een betere kwaliteit van leven.

Wat zouden we daarvoor doen en wat hebben we bereikt?
Aanpak eenzaamheid
De gemeente Drimmelen ondertekende in 2019 het landelijke actieprogramma Eén tegen eenzaamheid. Dit is ook een van de speerpunten van de agenda van het Drimmelense project Geluk. We werken met verschillende lokale en landelijke partijen samen aan het bestrijden van eenzaamheid in 2020. Er gebeurt al veel in Drimmelen om eenzaamheid te voorkomen en aan te pakken. In 2020 geven we meer bekendheid aan alle activiteiten op dit gebied.

Kwaliteit
De aanpak van eenzaamheid is een van de speerpunten uit het project Geluk en maakt onderdeel uit van de uitvoering aan het ondertekende landelijke actieprogramma Een tegen eenzaamheid. Door de coronamaatregelen zijn vrijwel alle activiteiten gericht op ontmoeten stil gelegd. De zorg- en welzijnspartners hebben ingezet op alternatieve vormen van contact, zoals de belcirkels. De werkgroep eenzaamheid heeft in de week van de eenzaamheid aandacht gevraagd voor dit thema. En heeft zich gericht op het bekend maken van digitale ontmoetingsmogelijkheden. Desondanks zal de eenzaamheid door corona toegenomen zijn. Maar veel mensen geven aan het nog 'aan te kunnen' en geen ondersteuning nodig te hebben.

Aanpak laaggeletterdheid
Taal is één van de belangrijkste voorwaarden om mee te kunnen doen. In het coalitieakkoord Een mooi en gezond Drimmelen maken we SAMEN ! is de aanpak van laaggeletterdheid als speerpunt opgenomen. Daarom tekenden we met alle lokale partners een intentieovereenkomst om samen laaggeletterdheid aan te pakken.

Ook in 2020 voeren we verschillende acties uit. Zo scholen we medewerkers van de gemeente en partners bij op het kennen en herkennen van laaggeletterdheid. Ook nemen we taaltoetsen af om inwoners verder te helpen bij de Nederlandse taal. Verder krijgen minima in Drimmelen een gratis bibliotheekabonnement.

Kwaliteit
Taal is één van de belangrijkste voorwaarden om mee te kunnen doen. Daarom tekenden we met alle lokale partners een intentieovereenkomst om samen laaggeletterdheid aan te pakken. In 2020 zijn alle mensen, die een uitkering hebben, gescreend op taalvaardigheid. Dit geldt ook voor alle mensen die een uitkering aanvragen, want de taaltoets was een standaard onderdeel van de intake. Ook kunnen alle minima uit de gemeente Drimmelen een beroep doen op een gratis bibliotheekabonnement. Hier wordt al veelvuldig gebruik van gemaakt. Verder zijn we najaar 2020 aan de slag gegaan met de uitvoering van het regioplan laaggeletterdheid. Een onderdeel van dit plan en het beleidsplan minimabeleid en schuldhulpverlening is overleg met werkgevers over een aanbod voor werknemers die laaggeletterd zijn. Door de Corona is dit echter nog niet van de grond gekomen.

Algemene voorzieningen realiseren
Eind 2019 starten we met twee algemene voorzieningen bij Ganshoek in Lage Zwaluwe en Antonius Abt in Terheijden. Inwoners, met én zonder beperking, kunnen deelnemen aan de dagelijkse activiteiten en maaltijden. We willen hiermee de activiteiten voor iedereen toegankelijk maken en zo duurdere zorg voorkomen. Het gaat om een proefperiode van 1,5 jaar. Na afloop evalueren we de resultaten, besluiten we over voortzetting van de algemene voorziening en uitbreiding naar de andere kernen.

Kwaliteit
Sinds eind 2019 voeren we een Pilot uit met twee Huiskamers in verzorgingstehuizen De Ganshoek in Lage Zwaluwe en Antoniusabt in Terheijden. Door de 'blijf thuis'-maatregel zijn de Huiskamers tijdelijk gesloten geweest. Deelnemers zijn, indien nodig, op andere manieren ondersteund. Daarna zijn de Huiskamers in aangepaste vorm weer open gegaan voor de meest kwetsbare inwoners. De Huiskamers zijn door de beperkingen niet de laagdrempelige dagbestedingslocaties geworden voor kwetsbare inwoners die we voor ogen hadden. Hierdoor is het nog niet mogelijk te bepalen of het concept Huiskamers werkt in de gemeente Drimmelen en komen we mogelijk met een voorstel voor verlenging van de Pilot.

Consequenties abonnementstarief
Het Rijk besloot om per 2019 het abonnementstarief in te voeren. Met dit tarief betalen alle gebruikers van Wmo-voorzieningen een vast bedrag van € 17,50 per vier weken. Door deze verandering vragen meer inwoners een Wmo-maatwerkvoorziening aan. De kosten nemen hierdoor toe en de inkomsten aan eigen bijdragen nemen af. Dit is een landelijk beeld, waarvoor gemeenten bij het Rijk ook in 2020 aandacht vragen.

Kwaliteit
Door de invoering van het abonnementstarief, per 2020 € 19 aan eigen bijdrage per maand, vragen meer inwoners een Wmo-maatwerkvoorziening aan. Dit zien we onder andere terug in de stijging van het aantal aanvragen Hulp bij het Huishouden. Aanvragers geven regelmatig aan graag Hulp bij het huishouden via de gemeente te ontvangen, omdat dit goedkoper is dan het zelf te moeten regelen.
Het Centraal Administratie Kantoor (CAK), verantwoordelijk voor de uitvoering van de eigen bijdrage, voerde in 2020 een nieuw systeem en dit liep vertraging op. Dit betekende, dat nieuwe Wmo-klanten pas laat in 2020 de factuur voor de eigen bijdrage ontvingen. Zij zijn door de gemeente en het CAK diverse malen hierover geïnformeerd. Dit heeft tot veel vragen van Wmo-klanten geleid.
Door de coronamaatregelen besloot de minister voor april en mei 2020 geen eigen bijdragen op te leggen. Gemeenten hebben hiervoor compensatie ontvangen.

Doordecentralisatie Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang
Vanaf 2022 wordt iedere gemeente verantwoordelijk voor Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang. Mensen met psychiatrische en sociaal-maatschappelijke problemen moeten zo zelfstandig mogelijk kunnen wonen en meedoen. Wij overleggen samen met de andere gemeenten in onze regio over de overdracht van deze taken van centrumgemeente Breda naar de regiogemeenten. Regionaal bekijken we of de regiogemeenten taken al eerder over moeten nemen van Breda. We maken in 2020 een actieplan voor alle stappen die lokaal nodig zijn. Voor de periode 2019-2020 nemen we deel aan een pilot “Wijk-GGD-er”. Zo doen we al ervaring op om mensen met psychiatrische aandoeningen in de wijk op tijd de juiste ondersteuning te geven.

Kwaliteit
De organisatie van Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang is de verantwoordelijkheid van centrumgemeente Breda die hiervoor ook de financiële middelen ontvangt. Deze verantwoordelijkheid verschuift gefaseerd naar alle gemeenten. Mensen met psychiatrische en sociaal-maatschappelijke problemen moeten zo zelfstandig mogelijk kunnen wonen en meedoen.
De gemeenten in de regio Breda kiezen 1 januari 2021 als startdatum voor de gezamenlijke verantwoordelijkheid voor beschermd wonen. Zij lopen hiermee vooruit op de planning van het Rijk die de invoering van de doordecentralisatie opnieuw een jaar opschuift. Volgens het Rijk worden de gemeenten (uiterlijk) vanaf 2022 verantwoordelijk voor Beschermd Wonen. De middelen worden vanaf 2023 herverdeeld over de gemeenten, gefaseerd over een periode van tien jaar. De gemeenten in de regio werkten de afgelopen jaren samen om de doordecentralisatie voor te bereiden. In 2020 stelden zij een beleidskader op, dat begin 2021 is vastgesteld. We maakten in 2020 gezamenlijk een regionale begroting Beschermd Wonen voor 2021. Deze begroting laat een relatief klein tekort zien, maar er blijven onzekerheden in financiële risico's voor de gemeente Drimmelen. In 2020 begonnen de gemeenten ook een pilot waarin zij onderzoeken op welke manier de gezamenlijke toegang tot beschermd wonen het best kan worden georganiseerd. We voerden in 2019 en 2020 de pilot "Wijk-GGD'er" uit en onderzoeken hoe we deze expertise in de toekomst kunnen borgen.

Huisvesting, inburgering en re-integratie statushouders
Het Rijk verandert de inburgering vanaf 2021 behoorlijk. Het is belangrijk om statushouders vanaf de start te begeleiden bij taal en werk. Zodat ze snel mee kunnen doen in de Nederlandse samenleving. De gemeente wordt verantwoordelijk voor de inkoop van inburgering en begeleiding van statushouders. Wij zijn al met de voorbereiding gestart. Zo voeren we samen met MidZuid en de Dongemondgemeenten een pilot uit om leren en werken voor statushouders te combineren. Hierbij gaan we uit van het potentieel van statushouders. De afspraken met Vluchtelingenwerk worden in 2020 opnieuw bekeken. Ook hebben we in 2020 wederom een taak in het huisvesten van statushouders.

Kwaliteit
Het Rijk verandert de inburgering van statushouders, waarmee de regie bij de gemeente komt te liggen. Het is belangrijk om statushouders vanaf de start te begeleiden bij taal en werk, zodat ze snel mee kunnen doen in de Nederlandse samenleving. De gemeente wordt verantwoordelijk voor de inkoop van inburgering en begeleiding van statushouders. De invoering van de nieuwe wet inburgering is opnieuw doorgeschoven, nu naar 1 januari 2022. Regionaal zijn we al volop bezig met de voorbereiding van deze nieuwe wet, zoals voorbereiding van het beleidskader, de leerroutes en inkoop. De uitvoering van de pilots "ontzorgen" en "duale trajecten" in samenwerking met de Dongenmondgemeenten en MidZuid heeft door de coronacrisis vertraging opgelopen. De ervaring met deze pilots gebruiken we voor de verdere invulling van onze nieuwe taken.
We zijn verantwoordelijk voor het huisvesten van statushouders. We hebben nog steeds een achterstand in deze taakstelling, maar verschoonbaar. In 2020 zijn we gestart met het maken van een plan van aanpak om de achterstanden bij huisvesting statushouders in te lopen. Dit heeft echter door corona ook vertraging opgelopen. Wel liepen we de achterstand voor een gedeelte in.

Ontwikkelingen Hulp bij het huishouden
Hulp bij het Huishouden (HbH1) is per 2019 weer een maatwerkvoorziening en valt onder het abonnementstarief Wmo (zie 16). We zagen de aanvragen en kosten het afgelopen jaar stijgen. Door de invoering van het abonnementstarief is de financiële drempel om hulp aan te vragen weggevallen. Daarom bekijken we aanvragen kritisch en zoeken ook naar alternatieven.
We besteden in 2020 HbH opnieuw aan. Hierbij kijken we naar verbeteringen door HbH en begeleiding nog beter op elkaar aan te sluiten. Het huidige contract HbH eindigt eind 2020.

Kwaliteit
Hulp bij het Huishouden (HbH) is een maatwerkvoorziening en valt onder het abonnementstarief. In 2020 steeg de vraag naar Hulp bij het Huishouden, ondanks de Coronacrisis die mensen terughoudend maakte in het doen van aanvragen. De extra kosten konden we grotendeels binnen het budget opvangen. Voor 2021 en verder sloten we samen met de gemeenten Altena en Geertruidenberg een nieuwe overeenkomst af met aanbieders van huishoudelijke ondersteuning. In lijn met de verwachtingen, als gevolg van regelgeving, leidde dit tot een tariefstijging van 7%. Desondanks is het tarief nog laag in verhouding tot het tarief van andere gemeenten in het land. Vanaf 2021 gaan we samen met Altena en Geertruidenberg op zoek naar mogelijkheden tot innovatie en kostenbeheersing. Daarbij betrekken we (vertegenwoordigers van) cliënten en aanbieders.

Realiseren van een inclusieve samenleving
We werken aan een samenleving waarbij iedereen, ongeacht leeftijd, inkomen, afkomst of beperking, mee kan doen. Dit noemen we een inclusieve samenleving. De gemeente voerde de afgelopen jaren de subsidieregeling Kom binnen uit. De regeling is een succes en eindigt eind 2019. Het is gewenst om een vervolg te geven aan deze regeling. Er zijn immers nog genoeg stappen te

zetten om de toegankelijkheid van verenigingen en accommodaties te verhogen. We evalueren "Kom binnen" en leggen daarna een voorstel aan de gemeenteraad voor. We maakten in 2019 een plan van aanpak om als gemeente Drimmelen verder te werken aan een inclusieve samenleving. Dit plan voeren we in 2020 uit.

Kwaliteit
Ook in 2020 werkten we aan een inclusieve samenleving, een samenleving waarbij iedereen, ongeacht leeftijd, inkomen, afkomst of beperking, mee kan doen. De subsidieregeling Kom binnen is wegens succes verlengd tot eind 2021. Er zijn immers nog genoeg stappen te zetten om de toegankelijkheid van verenigingen en accommodaties te verhogen. Naast de subsidies voor het verbeteren van de fysieke toegankelijkheid worden ook subsidies verstrekt aan organisaties die opleiding nodig hebben om iedereen, ook inwoners met een beperking, mee te kunnen laten doen. In 2020 leverden we een plan van aanpak op, waarin we aangaven welke stappen nodig zijn om verder te werken aan een "inclusieve" gemeente Drimmelen. De gemeenteraad heeft incidenteel extra budget beschikbaar gesteld voor versterking van de uitvoering.

Uitvoering beleidsplan sociaal domein
De gemeenteraad stelde begin 2019 de beleidsnota Sociaal Domein vast voor de periode 2019-2023. De beleidsnota geeft het kader aan om vanuit de Jeugdwet, de Participatiewet en de Wet maatschappelijke ondersteuning tot nog betere ondersteuning van onze inwoners te komen.
We gaan in 2020 met procesregie werken. Zo willen we bij complexe situaties tot 1 aanpak komen: 1 gezin, 1 plan, 1 regisseur. Andere actiepunten komen bij de andere onderdelen van programma 4 aan bod.

Kwaliteit
De gemeenteraad stelde begin 2019 de beleidsnota Sociaal Domein vast voor de periode 2019-2023. Een van de onderdelen is een procesregisseur voor complexe casussen. Op 1 juni 2020 is een procesregisseur gestart. Het ging om een pilot waarbij we procesregie, begeleiding bij complexe casussen, hebben vormgegeven. De pilot is geslaagd, een procesregisseur heeft een duidelijke toegevoegde waarde zeker omdat het aantal complexe casussen toeneemt. De functie procesregisseur wordt vanaf 1 april 2021 vast ingevuld.

Uitvoering Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (Wvggz)
Vanaf 1 januari 2020 treedt de Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (Wvggz) in werking. Iedereen kan vanaf dat moment de gemeente vragen om een onderzoek te doen naar inwoners die mogelijk verplichte GGZ nodig hebben. Dit kan als inwoners zich zorgen maken over de geestelijke gezondheid van een ander. De gemeente moet dan een verkennend onderzoek uit (laten) voeren en kan een crisismaatregel opleggen. Vanaf 2020 geven we samen met betrokken partijen uitvoering aan deze nieuwe wet.

Kwaliteit
Vanaf 1 januari 2020 voeren we de Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (Wvggz) uit. Iedereen kan vanaf dat moment de gemeente vragen om een onderzoek te doen naar inwoners die mogelijk verplichte GGZ nodig hebben. Het aantal aanvragen in 2020 voor een onderzoek in het kader van de Wvggz was minimaal.

Stimuleren van een gezonde leefstijl

Wat zouden we daarvoor doen en wat hebben we bereikt?

Uitvoering lokaal gezondheidsbeleid
Met ingang van 2019 hebben we een nieuwe beleidsnota lokaal gezondheidsbeleid. In 2020 geven we verder uitvoering aan de nota. Speerpunten zijn het tegengaan van roken, alcohol- en drugsgebruik onder jongeren. We stimuleren een gezonde leefstijl van zowel jong als oud. Eenzaamheid en kwetsbaarheid onder ouderen willen we voorkomen. We hebben extra aandacht voor ondersteuning bij het omgaan met dementie. Ook zetten we ons in om een volledig dekkend AED-netwerk te hebben. In 2020 ondersteunen we scholen die aan de slag gaan met De gezonde School. Daarnaast geven we uitvoering aan een nieuw preventieplan, alcohol, drugs en roken (rookvrije generatie). Tevens onderzoeken we in 2020 de mogelijkheden om aan te sluiten bij het project 'Jongeren op Gezond Gewicht'. We continueren de inzet van buurtsportcoaches ook in 2020. Zij gaan nog meer samenwerken met verenigingen, onderwijs en commerciële sportbedrijven.

Kwaliteit
We voerden in 2020 de beleidsnota lokaal gezondheidsbeleid uit met als speerpunten het tegengaan van roken, alcohol- en drugsgebruik onder jongeren en het stimuleren een gezonde leefstijl van zowel jong als oud. In 2020 zijn schoolterreinen en buitenterreinen van kinderopvang rookvrij gemaakt. Verschillende sportverenigingen hebben een verzoek voor een rookvrij sportterrein en een gezonde sportkantine aangevraagd. Eind 2020 zijn de oude AED's vervangen en nieuwe AED's in buitenkasten geplaatst. Hiermee voldoet de gemeente aan haar doelstelling om een volledig dekkend AED netwerk in de dorpskernen te hebben. Vanwege corona zijn een aantal preventie- en gezondheidsbevorderingsprojecten niet doorgegaan. Indien mogelijk worden deze projecten in 2021 weer opgestart.

Prestatie-indicator	Werkelijk 2019	Begroot 2020	Werkelijk 2020	
Bekendheid onafhankelijke clientondersteuning	4	5	geen gegevens	3
Tevredenheid over de kwaliteit van de ondersteuning		90%	geen gegevens	3
Afname aantal inwoners in traject schuldhulpverlening schuldhulpverlening	57	70	55	4
Percentage overgewicht jongeren	niet beschikbaar	11	niet beschikbaar	5
Percentage roken jongeren	niet beschikbaar	3	4	5
Percentage problematisch alcoholgebruik jongeren	niet beschikbaar	5	10	5
Percentage jongeren dat te weinig sport en beweegt (semi-inactief/inactief)	niet beschikbaar	42	53	5

*3 Vanwege corona is geen clienttevredenheidsonderzoek uitgevoerd in 2020. SWO heeft minder vragen voor clientondersteuning gekregen, ook zijn er minder keukentafelgesprekken gehouden. Voor clientondersteuning door MEE is wel veel gebruik gemaakt.

*4 In 2020 zijn gemiddeld 55 mensen in traject schuldhulpverlening geweest. Het aantal is lager dan begroot, dit heeft te maken met de verandering van Kredietbank West-Brabant naar Kredietbank Nederland. Hierdoor is een extra aantal klanten doorgezet naar beschermingsbewind.

*5 Gegevens zijn afkomstig van de jaarlijkse screening van de GGD in de tweede klas van het voortgezet onderwijs en jongerenmonitor 2019. Deze jongeren zijn 13 of 14 jaar.

Door preventie-activiteiten neemt naar verwachting het aantal kortdurende trajecten toe.
Het percentage kinderen in een uitkeringsgezin staat in de basisset beleidsindicatoren.
Het aantal cliënten met een maatwerkarrangement Wmo staat in de basisset beleidsindicatoren.
Het percentage niet-sporters staat in de basisset beleidsindicatoren.

4.3 Participatie door werk en maatschappelijke inzet

Wat wilden we bereiken?

Bevorderen dat mensen die nog niet in staat zijn tot betaald werk, vrijwilligerswerk gaan doen.
Dit doen we zodat iedereen actief een bijdrage levert aan de samenleving en meedoet.

Wat zouden we daarvoor doen en wat hebben we bereikt?

Stimuleren en faciliteren dat mensen met een uitkering participeren door te werken of vrijwilligerswerk te doen
Het doel van de Participatiewet is mensen met een uitkering weer aan het werk te krijgen, ook mensen met een arbeidsbeperking. Veel mensen met een uitkering hebben een tussenstap nodig in de vorm van opleiding, werkervaring of vrijwilligerswerk om, in ieder geval gedeeltelijk, weer aan de slag te kunnen. We begeleiden hen naar betaald werk, werkervaringsplekken of vrijwilligerswerk. En als het nodig is, zetten we loonkostensubsidie in. Voor sommigen is betaald werk niet meer mogelijk en is vrijwilligerswerk het maximaal haalbare. Voor een beperkte groep mensen met een uitkering is zelfs vrijwilligerswerk (nog) niet haalbaar.
De werkmakelaars van de gemeente zorgen voor de begeleiding, zoveel mogelijk naar werk. We werken ook samen met MidZuid. Zij gaan bij werkgevers in de

regio actief op zoek naar passende vacatures voor de doelgroep. Iedereen die een uitkering ontvangt en hiertoe in staat is, levert een wederdienst door bijvoorbeeld vrijwilligerswerk.

Kwaliteit
We voerden in 2020 de Tozo-regeling uit: 429 aanvragen levensonderhoud Tozo1, 73 aanvragen levensonderhoud Tozo2, 112 aanvragen Tozo3 en 24 aanvragen bedrijfskrediet. We informeerden u hierover in de raadsbrieven over corona. De regeling is verlengd tot 1 juli 2021. Naast ondersteuning bij levensonderhoud zetten we in op re-ïntegratie en omscholing voor deze doelgroep. We zien eind 2020, ondanks corona, nauwelijks nog een stijging van de aanvragen Participatiewet. Naar verwachting zal dat de komende periode wel toe gaan nemen. Het BUIG budget 2020 en de Rijksbijdrage Tozo waren in 2020 toereikend voor de uitvoering van taken Participatiewet en Tozo.

Bevorderen dat mensen met en zonder arbeidsbeperking bij reguliere werkgevers aan het werk gaan

We gaan dit doen, waar nodig met begeleiding en inzet van instrumenten, zodat ze bij reguliere werkgevers aan het werk gaan.

Wat zouden we daarvoor doen en wat hebben we bereikt?

Huisvesting, inburgering en re-integratie statushouders

Het Rijk verandert de inburgering vanaf 2021 behoorlijk. Het is belangrijk om statushouders vanaf de start te begeleiden bij taal en werk. Zodat ze snel mee kunnen doen in de Nederlandse samenleving. De gemeente wordt verantwoordelijk voor de inkoop van inburgering en begeleiding van statushouders. Wij zijn al met de voorbereiding gestart. Zo voeren we samen met MidZuid en de Dongemondgemeenten een pilot uit om leren en werken voor statushouders te combineren. Hierbij gaan we uit van het potentieel van statushouders. De afspraken met Vluchtelingenwerk worden in 2020 opnieuw bekeken. Ook hebben we in 2020 wederom een taak in het huisvesten van statushouders.

Kwaliteit
Het Rijk verandert de inburgering van statushouders, waarmee de regie bij de gemeente komt te liggen. Het is belangrijk om statushouders vanaf de start te begeleiden bij taal en werk, zodat ze snel mee kunnen doen in de Nederlandse samenleving. De gemeente wordt verantwoordelijk voor de inkoop van inburgering en begeleiding van statushouders. De invoering van de nieuwe wet inburgering is opnieuw doorgeschoven, nu naar 1 januari 2022. Regionaal zijn we al volop bezig met de voorbereiding van deze nieuwe wet, zoals voorbereiding van het beleidskader, de leerroutes en inkoop. De uitvoering van de pilots "ontzorgen" en "duale trajecten" in samenwerking met de Dongenmondgemeenten en MidZuid heeft door de coronacrisis vertraging opgelopen. De ervaring met deze pilots gebruiken we voor de verdere invulling van onze nieuwe taken.
We zijn verantwoordelijk voor het huisvesten van statushouders. We hebben nog steeds een achterstand in deze taakstelling, maar verschoonbaar. In 2020 zijn we gestart met het maken van een plan van aanpak om de achterstanden bij huisvesting statushouders in te lopen. Dit heeft echter door corona ook vertraging opgelopen. Wel liepen we de achterstand voor een gedeelte in.

Stimuleren en faciliteren dat mensen met een uitkering participeren door te werken of vrijwilligerswerk te doen
Het doel van de Participatiewet is mensen met een uitkering weer aan het werk te krijgen, ook mensen met een arbeidsbeperking. Veel mensen met een uitkering hebben een tussenstap nodig in de vorm van opleiding, werkervaring of vrijwilligerswerk om, in ieder geval gedeeltelijk, weer aan de slag te kunnen. We begeleiden hen naar betaald werk, werkervaringsplekken of vrijwilligerswerk. En als het nodig is, zetten we loonkostensubsidie in. Voor sommigen is betaald werk niet meer mogelijk en is vrijwilligerswerk het maximaal haalbare. Voor een beperkte groep mensen met een uitkering is zelfs vrijwilligerswerk (nog) niet haalbaar.
De werkmakelaars van de gemeente zorgen voor de begeleiding, zoveel mogelijk naar werk. We werken ook samen met MidZuid. Zij gaan bij werkgevers in de regio actief op zoek naar passende vacatures voor de doelgroep. Iedereen die een uitkering ontvangt en hiertoe in staat is, levert een wederdienst door bijvoorbeeld vrijwilligerswerk.

Kwaliteit
We voerden in 2020 de Tozo-regeling uit: 429 aanvragen levensonderhoud Tozo1, 73 aanvragen levensonderhoud Tozo2, 112 aanvragen Tozo3 en 24 aanvragen bedrijfskrediet. We informeerden u hierover in de raadsbrieven over corona. De regeling is verlengd tot 1 juli 2021. Naast ondersteuning bij levensonderhoud zetten we in op re-ïntegratie en omscholing voor deze doelgroep. We zien eind 2020, ondanks corona, nauwelijks nog een stijging van de aanvragen Participatiewet. Naar verwachting zal dat de komende periode wel toe gaan nemen. Het BUIG budget 2020 en de Rijksbijdrage Tozo waren in 2020 toereikend voor de uitvoering van taken Participatiewet en Tozo.

Stimuleren extra arbeidsplaatsen voor mensen met een arbeidsbeperking
Om inwoners met een beperking te helpen bij het vinden van werk geven we loonkostensubsidie aan de werkgever. Het aantal inwoners dat gebruik maakt van deze regeling blijft stijgen. Het aantal banen voor inwoners met een beperking blijft ook in de gemeente Drimmelen stijgen. We stimuleren dit als gemeente samen met onder andere bedrijvennetwerk Drimmelen.

Kwaliteit
Op de samenleving rust de verplichting om ook mensen met een arbeidsbeperking deel te laten nemen aan de arbeidsmarkt (Wet banenafspraak). De werkgever wordt gecompenseerd in de loonkosten door middel van een loonkostensubsidie van de gemeente. Het lukt om jaarlijks, ook in 2020 ondanks corona, inwoners met een arbeidsbeperking te blijven plaatsen. Dit proberen we zoveel mogelijk bij lokale werkgevers te doen. Vanuit het Werkgever Service Punt West-Brabant (WSP) zijn in 2020 zelfs meer mensen met een arbeidsbeperking geplaatst dan afgelopen jaren. Door de jaarlijkse toename van het aantal toegekende loonkostensubsidies dient het budget mee te stijgen.

Uitvoeren beschut werken
De gemeente Drimmelen heeft een opdracht om elk jaar het aantal plekken voor beschut werk gefaseerd uit te breiden. Instroom in de Wet Sociale Werkvoorziening (Wsw) is niet meer mogelijk. Beschut werk biedt een beschermende werkomgeving voor inwoners die extra begeleiding nodig hebben. We doen dit op basis van een opdracht van het Rijk. MidZuid voert dit voor Drimmelen uit.

Kwaliteit
De gemeente Drimmelen heeft een opdracht om elk jaar het aantal plekken voor beschut werk uit te breiden. Instroom in de Wet Sociale Werkvoorziening (Wsw) is niet meer mogelijk. De vraag naar beschut werken in Drimmelen ligt iets hoger dan de wettelijke taakstelling. We plaatsen de inwoners met een indicatie voor beschut werken om wachtlijsten te voorkomen. We doen dit voor zover het binnen het totale budget voor uitvoering van de Participatiewet past. In Drimmelen hebben in 2020 6 personen een plek in beschut werken, waarbij de voorbereidingen voor de 7e plaatsing worden getroffen.

De instroom van mensen in de participatiewet, daar waar mogelijk en nodig, beperken en misbruik en oneigenlijke gebruik van uitkeringen voorkomen en aanpakken.

Wat zouden we daarvoor doen en wat hebben we bereikt?

Fraude
Ook in 2020 houden we ons bezig met het voorkomen, opsporen en bestraffen van uitkeringsfraude.

Kwaliteit
Ook in 2020 gaven we uitvoering aan het voorkomen, opsporen en aanpakken van uitkeringsfraude. Vanwege corona hebben we in 2020 minder meldingen gekregen, minder fraudeonderzoeken uitgevoerd en was het beschikbare budget niet volledig noodzakelijk. De workshops voor inwoners die een uitkering aanvragen, konden we vanaf de eerste lockdown niet meer uitvoeren. De informatie over "rechten en plichten" hebben we daarom individueel verstrekt.

Stimuleren en faciliteren dat mensen met een uitkering participeren door te werken of vrijwilligerswerk te doen
Het doel van de Participatiewet is mensen met een uitkering weer aan het werk te krijgen, ook mensen met een arbeidsbeperking. Veel mensen met een uitkering hebben een tussenstap nodig in de vorm van opleiding, werkervaring of vrijwilligerswerk om, in ieder geval gedeeltelijk, weer aan de slag te kunnen. We begeleiden hen naar betaald werk, werkervaringsplekken of vrijwilligerswerk. En als het nodig is, zetten we loonkostensubsidie in. Voor sommigen is betaald werk niet meer mogelijk en is vrijwilligerswerk het maximaal haalbare. Voor een beperkte groep mensen met een uitkering is zelfs vrijwilligerswerk (nog) niet haalbaar.
De werkmakelaars van de gemeente zorgen voor de begeleiding, zoveel mogelijk naar werk. We werken ook samen met MidZuid. Zij gaan bij werkgevers in de regio actief op zoek naar passende vacatures voor de doelgroep. Iedereen die een uitkering ontvangt en hiertoe in staat is, levert een wederdienst door bijvoorbeeld vrijwilligerswerk.

Kwaliteit
We voerden in 2020 de Tozo-regeling uit: 429 aanvragen levensonderhoud Tozo1, 73 aanvragen levensonderhoud Tozo2, 112 aanvragen Tozo3 en 24 aanvragen bedrijfskrediet. We informeerden u hierover in de raadsbrieven over corona. De regeling is verlengd tot 1 juli 2021. Naast ondersteuning bij levensonderhoud zetten we in op re-ïntegratie en omscholing voor deze doelgroep. We zien eind 2020, ondanks corona, nauwelijks nog een stijging van de aanvragen Participatiewet. Naar verwachting zal dat de komende periode wel toe gaan nemen. Het BUIG budget 2020 en de Rijksbijdrage Tozo waren in 2020 toereikend voor de uitvoering van taken Participatiewet en Tozo.

Prestatie-indicator

Prestatie-indicator	Werkelijk 2019	Begroot 2020	Werkelijk 2020
Aantal plaatsen beschut werken	5	4	6
Aantal loonkostensubsidie	32	22	28
Aantal Wsw-ers	67	67	56

Het percentage werkloze jongeren, aantal personen met een bijstandsuitkering en lopende re-integratietrajecten staat in de basisset beleidsindicatoren.

4.4 Sport en bewegen

Wat wilden we bereiken?

Meedoen aan sport, cultuur en ontmoeting stimuleren en faciliteren
Stimuleren en faciliteren dat iedereen in Drimmelen mee kan doen aan sport, cultuur en ontmoeting.

Wat zouden we daarvoor doen en wat hebben we bereikt?

Realiseren van een inclusieve samenleving
We werken aan een samenleving waarbij iedereen, ongeacht leeftijd, inkomen, afkomst of beperking, mee kan doen. Dit noemen we een inclusieve samenleving. De gemeente voerde de afgelopen jaren de subsidieregeling Kom binnen uit. De regeling is een succes en eindigt eind 2019. Het is gewenst om een vervolg te geven aan deze regeling. Er zijn immers nog genoeg stappen te zetten om de toegankelijkheid van verenigingen en accommodaties te verhogen. We evalueren “Kom binnen” en leggen daarna een voorstel aan de gemeenteraad voor. We maakten in 2019 een plan van aanpak om als gemeente Drimmelen verder te werken aan een inclusieve samenleving. Dit plan voeren we in 2020 uit.

Kwaliteit
Ook in 2020 werkten we aan een inclusieve samenleving, een samenleving waarbij iedereen, ongeacht leeftijd, inkomen, afkomst of beperking, mee kan doen. De subsidieregeling Kom binnen is wegens succes verlengd tot eind 2021. Er zijn immers nog genoeg stappen te zetten om de toegankelijkheid van verenigingen en accommodaties te verhogen. Naast de subsidies voor het verbeteren van de fysieke toegankelijkheid worden ook subsidies verstrekt aan organisaties die opleiding nodig hebben om iedereen, ook inwoners met een beperking, mee te kunnen laten doen. In 2020 leverden we een plan van aanpak op, waarin we aangaven welke stappen nodig zijn om verder te werken aan een "inclusieve" gemeente Drimmelen. De gemeenteraad heeft incidenteel extra budget beschikbaar gesteld voor versterking van de uitvoering.

Uitvoeren beleidsnota sport
We voeren de nota Sport- en beweegbeleid 2015-2020 verder uit. De sportnota verankert de goede reeds bestaande initiatieven en geeft een stimulans aan sport en bewegen voor kinderen/jongeren, ouderen en mensen met een beperking. Het aanjaagbudget zetten we in om brede sportstimulering te realiseren.
Ook de zogenaamde natte gymles (les voor de basisschoolleerlingen in het zwembad) gaat door. Sjors Sportief biedt in 2020 kinderen opnieuw activiteiten aan om kennis te maken met sport en cultuur. Iedereen moet mee kunnen doen aan sport en cultuur. Voor sommige doelgroepen bieden we extra regelingen aan, zoals sport en cultuur voor statushouders en minima en zwemlessen voor kinderen van minima.
Het Rijk heeft een budget beschikbaar om lokaal tot een sportakkoord te komen met inzet van een zogenaamde sportformateur. Iedereen moet levenslang kunnen sporten. De sportformateur is een procesbegeleider en gaat in gesprek met de lokale partijen op het gebied van sport om tot een sportakkoord te komen. Zodra er lokaal een sportakkoord is, kunnen we aanspraak maken op een landelijk uitvoeringsbudget om het akkoord uit te voeren. We willen in 2020 tot een lokaal sportakkoord komen met alle betrokken sportorganisaties en aanspraak maken op de landelijke regelingen.

Kwaliteit
Eind 2019 en begin 2020 hebben we verschillende bijeenkomsten georganiseerd om met alle maatschappelijke partners tot een Sportakkoord Drimmelen te komen. Het Rijk heeft middelen beschikbaar gesteld voor het opstellen en uitvoeren van het Sportakkoord en heeft medio 2020 akkoord gegeven op het ingediende Sportakkoord Drimmelen. Het Sportakkoord is gericht op de thema's sport en bewegen voor iedereen, vitale sport- en beweegaanbieders en samenwerking tussen verschillende domeinen. We zijn in de tweede helft van 2020 gestart met de uitvoering in combinatie met acties van de huidige Sportnota. Het Sportakkoord biedt de basis voor de vernieuwing van het sportbeleid in 2021.
In 2020 heeft Sovak in samenwerking met diverse lokale partners de Beweegroute in Terheijden voorbereid met inzet van subsidie van de gemeente Drimmelen.

Uitvoering beleidsplan minimabeleid en schuldhulpverlening
We voeren het beleidsplan minimabeleid en schuldhulpverlening uit. De gemeenteraad stelde dit plan begin 2019 vast. Zo bieden we sinds dit jaar minima een abonnement voor de bibliotheek en sporten aan. Ook voor 2020 staan verschillende acties gepland zoals onderzoek naar Kindpakket.nl en “kinderen van de voedselbank”. Voor de Voedselbank in Made zoeken we voor 2021 en verder naar de mogelijkheden om de continuïteit te waarborgen. We maken een communicatieplan om de bekendheid van de regelingen te vergroten. En we informeren iedereen over de mogelijkheden van ondersteuning als je het financieel moeilijk hebt. Ook stemmen we de inning van gemeentelijke schulden beter op elkaar af.

Kwaliteit
De gemeenteraad stelde begin 2019 het beleidsplan minimabeleid en schuldhulpverlening vast. Vanaf dat moment geven we uitvoering aan dit plan. Bijna alle actiepunten voor 2020 voerden we conform planning uit. Het project "kwetsbare zwangeren" vraagt nog aandacht en vanwege corona was het niet mogelijk om de onderdelen 'taal op de werkvloer" en "aansluiting bij het financieel spreekuur ROC" uit te voeren. Het aantal aanvragen bijzondere bijstand en schuldhulpverlening bleef in 2020 achter bij de verwachting gelet op corona. De armoedemonitor voeren we op een later tijdstip uit. Een van de acties uit het beleidsplan minimabeleid en schuldhulpverlening was het maken van een communicatieplan. Dit hebben we gedaan. Zo hebben we posters en flyers met alle beschikbare voorzieningen gemaakt en verspreid en informatie op social media aangepast. Sinds corona hebben we hier extra op ingezet. Verder zochten we de afgelopen periode naar een permanente locatie voor het lokale uitdeelpunt van de Voedselbank en hebben deze gevonden bij de voetbalvereniging Madese Boys. Verder hebben we in 2020 de nieuwe wet gemeentelijke schuldhulpverlening voorbereid, die per 2021 in werking is getreden.

Sportaccommodaties zijn voor iedereen toegankelijk en duurzaam
De sportaccommodaties zijn voor iedereen toegankelijk en zijn duurzaam, daarnaast worden ze multifunctioneel en optimaal gebruikt. De openbare ruimte nodigt uit tot sporten en bewegen.

Wat zouden we daarvoor doen en wat hebben we bereikt?

Duurzame renovatie buitensportaccommodaties

Een aantal buitensportverenigingen heeft verouderde accommodaties in eigendom. Zij hebben een beroep op de gemeente gedaan voor renovatie. We stelden daarom in 2019 een beleidsregel op om deze buitensportverenigingen te faciliteren bij het renoveren van hun clubaccommodatie. Naast de aandacht voor duurzame renovatie is ook de verbetering van de toegankelijkheid van de accommodaties een belangrijk thema. De verenigingen kunnen, naast de gemeente, ook een beroep doen op de landelijke subsidieregeling Subsidieregeling stimulering bouw en onderhoud sportaccommodaties.

Kwaliteit

Een aantal buitensportverenigingen heeft verouderde accommodaties in eigendom. Zij hebben een beroep op de gemeente gedaan voor renovatie. We stelden daarom een beleidsregel op om deze buitensportverenigingen te faciliteren bij het renoveren van hun kleedaccommodatie. Voetbalvereniging Zwaluwe heeft de renovatieplannen in het voorjaar van 2020 volledig afgerond. Sportvereniging Voetbal Terheijden (SVT) heeft na de afprijzing van de nieuwbouwplannen een nieuw financieel dekkingsplan voor de investering aangereikt. Voor de financiering was een lening noodzakelijk door de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG). Hiervoor is een borgstelling vereist door de gemeente van 100%. Stichting Waarborgfonds Sport (SWS) verleent hiervoor een gedeelde borgstelling voor de eerste 15 jaar. Het college heeft eind november 2020 ingestemd met een borgstelling jegens de BNG. Naar verwachting zal de realisatie van de nieuwbouw medio 2021 plaatsvinden.

Renovatie zwembaden

We renoveren de buitenzwembaden De Randoet in Made en het Puzzelbad in Terheijden in 2019-2020 en zetten splashcentra weg. Hiermee maken we de zwembaden duurzaam, aantrekkelijk en klaar voor de toekomst. We besteden eind 2019 het beheer en de exploitatie van de zwembaden aan, zodat we per 2020 een nieuw exploitatiecontract kunnen afsluiten. We vragen extra aandacht van de nieuwe exploitant om de samenwerking met de mensen, verenigingen uit de dorpen en commerciële partijen op de locaties van beide zwembaden verder uit te bouwen.

Kwaliteit
In 2020 zijn de zwembaden De Randoet in Made en Het Puzzelbad in Terheijden duurzaam gerenoveerd en op 27 juni 2020 feestelijk geopend. Ondanks de coronabeperkingen heeft een groot aantal zwemmers gebruik kunnen maken van de gerenoveerde zwembaden. Per 2020 sloten we met Optisport BV een nieuwe exploitatieovereenkomst af voor 10 jaar. Het aanbestedingsvoordeel is aangewend voor meerkosten van de investering. Bij de renovatie van de zwembaden hadden we te maken met een aantal tegenvallers, zoals de planning, de meerkosten en de coronacrisis. De financiële consequenties zijn op basis van besluitvorming bij de Voorjaarsnota 2020 verwerkt. We hebben de hoofdaannemer in gebreke gesteld. Deze procedure loopt nog. Na het zwemseizoen moeten de nog als 'onvoldoende´ gekwalificeerde werkonderdelen zoals de splashvloeren en de nieuwbouw Puzzelbad worden aangepast. Opdrachtverstrekking aan derden was onvermijdelijk om alle werkzaamheden tijdig voor aanvang van het nieuwe zwemseizoen te kunnen afronden.
Terheijdens Energie Collectief (TEC) heeft in 2020 de terreinaansluitingen van Het Puzzelbad voor het warmtenet aangelegd. De daadwerkelijke aansluiting en levering zal waarschijnlijk pas na het volgende zwemseizoen plaatsvinden. Met TEC is een overeenkomst afgesloten voor de levering van de warmte en aansluiting van Het Puzzelbad.

Stimuleren van sport en bewegen

Stimuleren van sport en bewegen als middel gericht op het bevorderen van een goede gezondheid van de inwoners, in het bijzonder voor de jongeren, de ouderen en mensen met een beperking.

Wat zouden we daarvoor doen en wat hebben we bereikt?

Uitvoeren beleidsnota sport
We voeren de nota Sport- en beweegbeleid 2015-2020 verder uit. De sportnota verankert de goede reeds bestaande initiatieven en geeft een stimulans aan sport en bewegen voor kinderen/jongeren, ouderen en mensen met een beperking. Het aanjaagbudget zetten we in om brede sportstimulering te realiseren.
Ook de zogenaamde natte gymles (les voor de basisschoolleerlingen in het zwembad) gaat door. Sjors Sportief biedt in 2020 kinderen opnieuw activiteiten aan om kennis te maken met sport en cultuur. Iedereen moet mee kunnen doen aan sport en cultuur. Voor sommige doelgroepen bieden we extra regelingen aan, zoals sport en cultuur voor statushouders en minima en zwemlessen voor kinderen van minima.
Het Rijk heeft een budget beschikbaar om lokaal tot een sportakkoord te komen met inzet van een zogenaamde sportformateur. Iedereen moet levenslang kunnen sporten. De sportformateur is een procesbegeleider en gaat in gesprek met de lokale partijen op het gebied van sport om tot een sportakkoord te komen. Zodra er lokaal een sportakkoord is, kunnen we aanspraak maken op een landelijk uitvoeringsbudget om het akkoord uit te voeren. We willen in 2020 tot een lokaal sportakkoord komen met alle betrokken sportorganisaties en aanspraak maken op de landelijke regelingen.

Kwaliteit
Eind 2019 en begin 2020 hebben we verschillende bijeenkomsten georganiseerd om met alle maatschappelijke partners tot een Sportakkoord Drimmelen te komen. Het Rijk heeft middelen beschikbaar gesteld voor het opstellen en uitvoeren van het Sportakkoord en heeft medio 2020 akkoord gegeven op het ingediende Sportakkoord Drimmelen. Het Sportakkoord is gericht op de thema's sport en bewegen voor iedereen, vitale sport- en beweegaanbieders en samenwerking tussen verschillende domeinen. We zijn in de tweede helft van 2020 gestart met de uitvoering in combinatie met acties van de huidige Sportnota. Het Sportakkoord biedt de basis voor de vernieuwing van het sportbeleid in 2021.
In 2020 heeft Sovak in samenwerking met diverse lokale partners de Beweegroute in Terheijden voorbereid met inzet van subsidie van de gemeente Drimmelen.

Prestatie-indicator

Prestatie-indicator	Werkelijk 2019	Begroot 2020	Werkelijk 2020	
Percentage jeugdleden sportverenigingen	42	41	41	6
Aantal deelnemers SjorsSportief en -creatief	398	350	419	
Aantal kinderen dat na Sjors sportief en -creatief lid wordt van club/vereniging	80	60	65	7

*6 Per 1-1-2021: 1915 jeugdleden sport op 4669 jongeren < 18 jaar = 41%

*7 Daadwerkelijke cijfers op het einde van het schooljaar; gemiddeld 15%

4.5 Sociaal culturele accommodaties

Wat wilden we bereiken?

De gemeenschapshuizen zijn voor iedereen toegankelijk en duurzaam, daarnaast worden ze multifunctioneel en optimaal gebruikt.

Wat zouden we daarvoor doen en wat hebben we bereikt?

Uitvoeren accommodatiebeleid
De gemeenteraad stelde begin 2019 de Kadernota maatschappelijke accommodaties vast. We voeren de actiepunten in 2020 verder uit. Zo realiseren we een nieuwe ingang voor gemeenschapshuis de Cour in Terheijden. Verder kijken we of uitbesteding van de exploitatie van gymzaal de Lage Weide in Made mogelijk is.
In 2020 werken we aan de uitvoeringsplannen voor de kernen Drimmelen, Wagenberg en Hooge Zwaluwe. Met het doel om de gemeenschapshuizen nog beter te laten gebruiken door inwoners en organisaties.

Kwaliteit
De gemeenteraad stelde begin 2019 de Kadernota maatschappelijke accommodaties vast. In 2020 kregen de maatschappelijke accommodaties te maken met de beperkingen vanwege corona. Vanuit de gemeente is zowel financiële als adviserende ondersteuning geboden. Het opstellen van een uitvoeringsplan voor gemeenschapshuis De Zonzeel in Hooge Zwaluwe is vanwege corona doorgeschoven naar 2021. In 2020 troffen we de voorbereidingen voor de aanpassing van de entree van De Cour in Terheijden, uitvoering vindt in 2021 plaats.

Meedoen aan sport, cultuur en ontmoeting stimuleren en faciliteren

Stimuleren en faciliteren dat iedereen in Drimmelen mee kan doen aan sport, cultuur en ontmoeting.

Wat zouden we daarvoor doen en wat hebben we bereikt?

Bouwhal carnaval
In 2019 is de stichting Centrale Bouwruimte Carnaval opgericht. Doel van de stichting is het oprichten en exploiteren van een centrale bouwruimte voor carnavalsbouwers in Drimmelen. Ook wil de stichting bemiddelen in bouwruimte voor carnavalsbouwers. De gemeente ondersteunt de stichting en carnavalsverenigingen ook in 2020 bij het vinden van voldoende bouwruimte. De gemeenteraad stelde hiervoor eenmalig middelen beschikbaar. Ook heeft de gemeente in dit verband een taak bij de vergunningverlening, handhaving, openbare orde en veiligheid.

Kwaliteit
In 2020 stelde de gemeenteraad € 5.000 beschikbaar voor het continueren van de pilot centrale bouwhal Drimmelen. Vanwege corona konden de carnavalsoptochten niet doorgaan. In overleg met Stichting Centrale Bouwhal is daarom besloten om dit jaar geen centrale bouwhal in te richten

Realiseren van een inclusieve samenleving
We werken aan een samenleving waarbij iedereen, ongeacht leeftijd, inkomen, afkomst of beperking, mee kan doen. Dit noemen we een inclusieve samenleving. De gemeente voerde de afgelopen jaren de subsidieregeling Kom binnen uit. De regeling is een succes en eindigt eind 2019. Het is gewenst om een vervolg te geven aan deze regeling. Er zijn immers nog genoeg stappen te zetten om de toegankelijkheid van verenigingen en accommodaties te verhogen. We evalueren “Kom binnen” en leggen daarna een voorstel aan de gemeenteraad voor. We maakten in 2019 een plan van aanpak om als gemeente Drimmelen verder te werken aan een inclusieve samenleving. Dit plan voeren we in 2020 uit.

Kwaliteit
Ook in 2020 werkten we aan een inclusieve samenleving, een samenleving waarbij iedereen, ongeacht leeftijd, inkomen, afkomst of beperking, mee kan doen. De subsidieregeling Kom binnen is wegens succes verlengd tot eind 2021. Er zijn immers nog genoeg stappen te zetten om de toegankelijkheid van verenigingen en accommodaties te verhogen. Naast de subsidies voor het verbeteren van de fysieke toegankelijkheid worden ook subsidies verstrekt aan organisaties die opleiding nodig hebben om iedereen, ook inwoners met een beperking, mee te kunnen laten doen. In 2020 leverden we een plan van aanpak op, waarin we aangaven welke stappen nodig zijn om verder te werken aan een "inclusieve" gemeente Drimmelen. De gemeenteraad heeft incidenteel extra budget beschikbaar gesteld voor versterking van de uitvoering.

Uitvoeren accommodatiebeleid
De gemeenteraad stelde begin 2019 de Kadernota maatschappelijke accommodaties vast. We voeren de actiepunten in 2020 verder uit. Zo realiseren we een nieuwe ingang voor gemeenschapshuis de Cour in Terheijden. Verder kijken we of uitbesteding van de exploitatie van gymzaal de Lage Weide in Made mogelijk is.
In 2020 werken we aan de uitvoeringsplannen voor de kernen Drimmelen, Wagenberg en Hooge Zwaluwe. Met het doel om de gemeenschapshuizen nog beter te laten gebruiken door inwoners en organisaties.

Kwaliteit
De gemeenteraad stelde begin 2019 de Kadernota maatschappelijke accommodaties vast. In 2020 kregen de maatschappelijke accommodaties te maken met de beperkingen vanwege corona. Vanuit de gemeente is zowel financiële als adviserende ondersteuning geboden. Het opstellen van een uitvoeringsplan voor gemeenschapshuis De Zonzeel in Hooge Zwaluwe is vanwege corona doorgeschoven naar 2021. In 2020 troffen we de voorbereidingen voor de aanpassing van de entree van De Cour in Terheijden, uitvoering vindt in 2021 plaats.

Uitvoering beleidsplan minimabeleid en schuldhulpverlening
We voeren het beleidsplan minimabeleid en schuldhulpverlening uit. De gemeenteraad stelde dit plan begin 2019 vast. Zo bieden we sinds dit jaar minima een abonnement voor de bibliotheek en sporten aan. Ook voor 2020 staan verschillende acties gepland zoals onderzoek naar Kindpakket.nl en "kinderen van de voedselbank". Voor de Voedselbank in Made zoeken we voor 2021 en verder naar de mogelijkheden om de continuïteit te waarborgen. We maken een communicatieplan om de bekendheid van de regelingen te vergroten. En we informeren iedereen over de mogelijkheden van ondersteuning als je het financieel moeilijk hebt. Ook stemmen we de inning van gemeentelijke schulden beter op elkaar af.

Kwaliteit
De gemeenteraad stelde begin 2019 het beleidsplan minimabeleid en schuldhulpverlening vast. Vanaf dat moment geven we uitvoering aan dit plan. Bijna alle actiepunten voor 2020 voerden we conform planning uit. Het project "kwetsbare zwangeren" vraagt nog aandacht en vanwege corona was het niet mogelijk om de onderdelen 'taal op de werkvloer" en "aansluiting bij het financieel spreekuur ROC" uit te voeren. Het aantal aanvragen bijzondere bijstand en schuldhulpverlening bleef in 2020 achter bij de verwachting gelet op corona. De armoedemonitor voeren we op een later tijdstip uit. Een van de acties uit het beleidsplan minimabeleid en schuldhulpverlening was het maken van een communicatieplan. Dit hebben we gedaan. Zo hebben we posters en flyers met alle beschikbare voorzieningen gemaakt en verspreid en informatie op social media aangepast. Sinds corona hebben we hier extra op ingezet. Verder zochten we de afgelopen periode naar een permanente locatie voor het lokale uitdeelpunt van de Voedselbank en hebben deze gevonden bij de voetbalvereniging Madese Boys. Verder hebben we in 2020 de nieuwe wet gemeentelijke schuldhulpverlening voorbereid, die per 2021 in werking is getreden.

Wat heeft het gekost?

Tabel Prg.4-2

	Realisatie 2019	Prim. Begroting 2020	na wijziging 2020	Realisatie 2020
Opgroeien en opvoeden	9.010.375	8.140.994	9.028.711	8.724.492
Zorg voor kwetsbare burgers	7.672.070	7.767.659	7.953.000	7.987.001
Werk en inkomen	6.215.209	6.487.503	11.776.750	8.420.113
Kunst en cultuur	635.654	592.716	609.833	599.806
Sport en bewegen	1.871.902	1.811.668	1.604.971	1.684.399
Sociaal culturele accommodaties	735.516	775.137	886.574	928.987
Totaal lasten	***26.140.726***	***25.575.677***	***31.859.840***	***28.344.798***
Opgroeien en opvoeden	561.227	307.144	340.311	545.937
Zorg voor kwetsbare burgers	327.700	224.563	194.563	224.074
Werk en inkomen	3.186.941	3.203.317	8.270.341	5.625.334
Kunst en cultuur	4.533	0	0	1.539
Sport en bewegen	350.718	494.569	244.824	406.986
Sociaal culturele accommodaties	419.962	286.288	274.031	299.299
Totaal baten	***4.851.081***	***4.515.881***	***9.324.069***	***7.103.169***
Saldo mutaties reserves	***-1.174.225***	***-836.896***	***-1.771.308***	***-1.223.133***
Saldo van baten en lasten	***20.115.420***	***20.222.900***	***20.764.463***	***20.018.495***

Algemene dekkingsmiddelen

Inleiding

De algemene dekkingsmiddelen zijn de gemeentelijke inkomsten die vrij besteedbaar en daarmee bestuurlijk afweegbaar zijn. De besteding van deze inkomsten is niet gerelateerd aan een vooraf bepaald doel (programma). Het gemeentefonds (algemene uitkeringen) en de OZB (lokale heffingen) zijn de grootste onderdelen. We lichten hieronder de verschillen tussen de begrote en werkelijke inkomsten toe. Meer informatie over de belastingen en heffingen vindt u in de paragraaf Lokale heffingen.

Tabel AlgDm-1

Algemene dekkingsmiddelen	Realisatie 2019			Primitieve begroting			Bijgestelde begroting 2020			Realisatie 2020		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
Lokale heffingen	4.430.530	463.552-	3.966.978	4.541.404	349.693-	4.191.711	4.541.404	337.556-	4.203.848	4.061.178	464.881-	3.596.297
Algemene uitkeringen	32.638.786	-	32.638.786	33.569.222	537-	33.568.685	34.214.316	537-	34.213.779	34.927.167	-	34.927.167
Dividend	103.814	-	103.814	103.814	-	103.814	46.261	-	46.261	46.261	-	46.261
Saldo financieringsfunctie	14.071	149.235-	135.164-	-	135.296-	135.296-		135.296-	135.296-	30.979	152.867-	121.888-
Overige algemene dekkingsmiddelen	-	203.782	203.782	0-	152.722-	152.722-		108.198-	108.198-	77.111	167.712	244.823
Onvoorzien	-	-	-	-	5.000-	5.000-	-	5.000-	5.000-	-	-	-
Vennootschapsbelasting	-	2.857-	2.857-	-	2.500-	2.500-	-	2.500-	2.500-	-	879-	879-
Totaal alg. dekkingmiddelen	**37.187.201**	**411.862-**	**36.775.339**	**38.214.440**	**645.748-**	**37.568.692**	**38.801.981**	**589.087-**	**38.212.894**	**39.142.696**	**450.915-**	**38.691.781**

Lokale heffingen/ plaatselijke belastingen

De gemeente kent de volgende niet bestedingsgebonden gemeentelijke heffingen:

Tabel AlgDm-2

Lokale heffingen	Prim. Begroting 2020	na wijziging 2020	Realisatie 2020	Afwijking 2020
Onroerendezaakbelasting	4.471.999	4.471.999	4.522.451	-50.452
Precariobelasting	69.405	69.405	-481.586	550.991
Totaal	**4.541.404**	**4.541.404**	**4.040.865**	**500.539**

De onroerendzaakbelasting laat een meeropbrengst van ruim € 50.000 zien. Dit wordt veroorzaakt door een meeropbrengst van ozb eigenaren en gebruikers van niet- woningen . Bij de niet-woningen is sprake van niet eerder meegenomen nieuwe (deel-)objecten, bijvoorbeeld door bouw, en als gevolg van bestandsoptimalisatie.
Sinds 2017 heffen we precariobelasting op ondergrondse kabels en leidingen van derden (2020: € 65.000) . We heffen sinds 1 juli 2017 geen precariobelasting meer over het netwerk dat nutsbedrijven in gemeentegrond exploiteren.
In een lopende juridische procedure tegen aanslagen precario vanaf 2017 is men tot een ambtelijke overeenkomst gekomen. Op basis van de BBV is voor de vorderingen een voorziening gevormd ten last van het product precario (- € 546.000) . Hierdoor ontstaat een negatief resultaat op precario.
In 2020 is er op grond van de specifieke maatregelen Covid-19 voor de horeca geen precario terrassen in rekening gebracht.

De gemeente Drimmelen ontvangt ook toeristenbelasting. Deze inkomsten verantwoorden we in programma 3.

Tabel AlgDm-3

Lokale heffingen	Prim. Begroting 2020	na wijziging 2020	Realisatie 2020	Afwijking 2020
Toeristenbelasting (progr. 3)	117.500	29.375	63.846	-34.471
Totaal	**117.500**	**29.375**	**63.846**	**-34.471**

Algemene uitkeringen

Naar aanleiding van de Miljoenennota heeft het Ministerie van Binnenlandse Zaken een decembercirculaire 2020 uitgebracht met de onderstaande financiële gevolgen:

Tabel AlgDm-4

Uitkeringen gemeentefonds	
Junibrief 2020	34.213.316
Septembercirculaire 2020	34.784.079
Decembercirculaire	34.873.303
Verschil circulaires	**659.987**
Afrekening voorgaande jaren	53.864
Totaal hogere Algemene uitkering	**713.851**

Doordat de septembercirculaire verscheen na de Najaarsnota is de decembercirculaire maar ook de septembercirculaire niet verwerkt in de begroting 2020.
Hierdoor bedraagt het verschil tussen de begroting en de werkelijke inkomsten in totaal € 714.000 voordelig.
Dit bestaat uit € 571.000 hogere inkomsten door de septembercirculaire. Deze inkomsten bestonden grotendeels uit compensatie voor Corona (€ 344.000), vervallen opschalingskorting (€85.000), middelen voor dak- en thuisloosheid (€ 18.000), en 'Gezond in de stad (€ 7.000). In de begroting 2021 zijn deze middelen reeds geoormerkt. Ook in 2020 zijn aantallen en de ruimte onder het BCF plafond aangepast wat een voordeel oplevert van € 117.000.
De decembercirculaire vertoont een klein voordeel t.o.v. de septembercirculaire (€ 89.000). Dit voordeel bestaat voor € 59.000 uit Coronacompensatie en voor € 30.000 uit wijzigingen aantallen van de maatstaven. De beide circulaires geven gezamenlijk dus een voordeel van € 660.000.
Ten slotte heeft het CBS de definitieve aantallen van de maatstaven 2018 en 2019 vastgesteld wat heeft geleid tot positieve afrekeningen over 2018 en 2019 van in totaal € 54.000.

Dividend

Tabel AlgDm-5

Deelneming	Belang Drimmelen (%)	Nominaal bedrag 31-12-2020	Prim. Begroting 2020	na wijziging 2020	Realisatie 2020	Afwijking 2020
NV Brabant Water	1,300%	120.252	0	0	0	0
Bank Nederlandse gemeenten	0,065%	82.647	103.814	46.261	46.261	0
			103.814	**46.261**	**46.261**	**0**

Het belang in NV Brabant Water en Bank Nederlandse gemeenten is ongewijzigd.

Saldo financieringsfunctie

Tabel AlgDm-6

Saldo financieringsfunctie	Prim. Begroting 2020	na wijziging 2020	Realisatie 2020	Afwijking 2020
Financieringsresultaat	-132.613	-132.613	-120.332	-12.281
Treasury (uren)	-2.683	-2.683	-1.556	-1.127
Totaal	**-135.296**	**-135.296**	**-121.888**	**-13.408**

In de tabel AlgDm-1 regel saldo financieringsfunctie zijn ook de treasury uren meegenomen. Het financieringsresultaat bestaat uit de externe rentelasten. De externe rentelasten vallen lager uit dan begroot door enerzijds de negatieve (ontvangen) rente op kasgeldleningen (-€ 26.000), de nieuw aangetrokken langlopende geldlening (-€ 6.000) en ontvangen rente op duurzaamheids-en startersleningen (-€ 5.000) en anderzijds de te betalen belastingrente op ingediende suppleties compensabele btw afval 2015 tot en met 2019 (€ 25.000)

Overige algemene dekkingsmiddelen

Tabel AlgDm-7

Incidentele baten & lasten	Prim. Begroting 2020	na wijziging 2020	Realisatie 2020	Afwijking 2020
Overige algemene dekkingsmiddelen	-152.722	-108.198	167.712	-275.910
Incidentele baten & lasten	0	0	77.111	-77.111
Totaal	**-152.722**	**-108.198**	**244.823**	**-353.021**

Onder de overige algemene dekkingsmiddelen staan bedragen die nog niet specifiek aan een programma zijn toegewezen, zoals geraamd inhuurbudget en vacatures. Ook de begrote kosten van het inkoopbureau zijn hier op geboekt (€ 89.000). Van beide zijn de werkelijke kosten op de juiste programma's ingevuld.
De incidentele baten & lasten bevat de suppleties van 2016 t/m 2019 van terug te betalen gecompenseerde btw. Deze suppleties zijn ontstaan naar aanleiding van een wijziging in de btw positie voor de gescheiden inzameling van huishoudelijk afval. De belastingdienst heeft het standpunt ingenomen dat de gemeente een dienst tegen vergoeding verleent die onderworpen is aan de heffing van btw.
Op de btw-balansrekeningen is in de loop der jaren een saldo ontstaan door o.a. niet juiste administratieve verwerking. Hier staan echter geen vorderingen of te betalen bedragen aan omzetbelasting tegenover. Verschuldigde en te ontvangen bedragen zijn verwerkt als crediteur en debiteur. Om vanaf 2021 met een zuivere administratie te werken zijn de saldi afgeboekt. Hierdoor is een incidenteel voordeel ontstaan van € 11.000.

Onvoorzien

Tabel AlgDm-8

Onvoorzien	Prim. Begroting 2020	na wijziging 2020	Realisatie 2020	Afwijking 2020
Onvoorzien	-5.000	-5.000		-5.000
Totaal	**-5.000**	**-5.000**	**0**	**-5.000**

Het BBV verplicht ons om een post onvoorzien op te nemen. Als binnen de begroting geen andere dekkingsmiddelen beschikbaar zijn, kan de gemeente een beroep doen op deze post. Dit kan alleen als de last onvoorzienbaar, onvermijdbaar, onuitstelbaar en incidenteel is.

Vennootschapsbelasting

Tabel AlgDm-9

Vennootschapsbelasting	Prim. Begroting 2020	na wijziging 2020	Realisatie 2020	Afwijking 2020
Vennootschapsbelasting	-2.500	-2.500	-879	-1.621
Totaal	**-2.500**	**-2.500**	**-879**	**-1.621**

Sinds 2016 zijn gemeenten belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting. De belastingplicht gaat over alle opbrengsten die de gemeenten ontvangen voor diensten die niet rechtstreeks in verband staan met de uitoefening van het openbaar bestuur (niet overheid-taken). Voor Drimmelen zijn dit inkomsten uit (actieve) grondexploitatie en opbrengsten uit de reststromen afval. In 2020 is de aangifte 2018 ingediend. Dit heeft geleid tot een aanslag van € 879.

Overhead

Inleiding

Om de gemeenteraad op eenvoudige wijze meer inzicht te geven in de totale kosten van de overhead voor de organisatie en ook meer zeggenschap over die kosten te geven, treft u hier een apart overzicht aan van overheadskosten. In de programma's leest u de kosten die betrekking hebben op het primaire proces.
Om vast te stellen welke kosten verband houden met de sturing en ondersteuning van het primaire proces en daarom gerekend kunnen worden tot de overhead, gebruiken we de volgende definitie: alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.
Het uitgangspunt is wel dat kosten zoveel mogelijk direct worden toegerekend aan de betreffende taken/activiteiten. Dit betekent dat alle bedrijfskosten, die direct verbonden zijn aan activiteiten die gericht zijn op de externe klant, nu in de betreffende taakvelden zijn geregistreerd.
Het totaalbedrag van de overhead is opgenomen in het overzicht van baten en lasten.

Wat heeft het gekost?

Tabel Overhead-1

	Realisatie 2019	Prim. Begroting 2020	na wijziging 2020	Realisatie 2020
Management en bestuursondersteuning	967.187	958.116	1.033.374	1.034.474
Huisvesting	901.041	872.481	831.232	843.083
Automatisering	1.361.952	1.338.069	1.382.819	1.393.833
Planning & Control	494.190	477.694	477.694	461.531
Facilitaire zaken	1.202.370	1.341.372	1.391.372	1.244.985
Financiële administratie	527.521	441.906	448.006	449.866
Personeel en organisatie	1.345.949	1.284.843	1.568.291	1.547.921
Communicatie	486.421	450.445	464.839	472.576
Front-office	238.247	240.518	237.479	208.106
Totaal lasten	***7.524.879***	***7.405.443***	***7.835.106***	***7.656.373***
Management en bestuursondersteuning	*0*	*0*	*0*	*0*
Huisvesting	*7.566*	7.400	52.400	121.896
Automatisering	*0*	*0*	*0*	*0*
Planning & Control	*0*	*0*	*0*	*0*
Facilitaire zaken	*22*	*0*	*0*	*110*
Financiële administratie	*0*	*0*	*0*	*147*
Personeel en organisatie	*76*	0	0	28.895
Communicatie	*0*	*0*	*0*	*0*
Front-office	*0*	*0*	*0*	*0*
Totaal baten	***7.664***	***7.400***	***52.400***	***151.048***
Saldo mutaties reserves	***-206.309***	***-246.774***	***-37.524***	***-8.146***
Saldo van baten en lasten	*7.310.906*	*7.151.269*	*7.745.181*	*7.497.178*

Basisset beleidsindicatoren

Inleiding

Het Besluit Begroting en Verantwoording en de Regeling Beleidsindicatoren gemeenten schrijven voor dat gemeenten een uniforme set van beleidsindicatoren in hun begroting (en jaarstukken) opnemen. Gemeenten kunnen daarmee de maatschappelijke effecten van hun beleid toelichten. Bovendien wordt het mogelijk gemaakt om gemeentebegrotingen onderling beter te vergelijken.

Beleidsindicatoren en taakvelden

De basisset is ingedeeld naar de taakvelden die een gemeente kent:

- Bestuur en ondersteuning (taakveld 0)
- Veiligheid (1)
- Economie (3)
- Onderwijs (4)
- Sport, cultuur en recreatie (5)
- Sociaal Domein (6)
- Volksgezondheid en milieu (7)
- Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing (8).

Voor het taakveld Verkeer, vervoer en waterstaat (2) zijn voor 2020 landelijk geen beleidsindicatoren verplicht gesteld.

Leeswijzer

Op deze en de volgende pagina treft u een overzicht aan van de geldende beleidsindicatoren. 34 in totaal. Per indicator geven wij achtereenvolgens inzicht in:

- Het taakveld waarop de beleidsindicator betrekking heeft
- De naam van de beleidsindicator
- De eenheid waarin de beleidsindicator wordt uitgedrukt
- De laatste bekende gerealiseerde waarde over een afgesloten jaar
- Een uitleg wat met de beleidsindicator wordt bedoeld.

Tabel Indic-1

Verplichte beleidsindicatoren							
Nr.	**Taakveld**	**Indicator**	**Eenheid**	**Periode**	**Waarde**	**Bron**	**Beschrijving**
1	0	Formatie	Fte per 1.000 inwoners	2020	5,7	Eigen gegevens	
2	0	Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	2020	5,5	Eigen gegevens	
3	0	Apparaatskosten	Kosten per inwoner	2020	636	Eigen gegevens	
4	0	Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	2020	4%	Eigen gegevens	
5	0	Overhead	% van totale lasten	2020	13%	Eigen gegevens	
6	1	Verwijzingen Halt	per 10.000 inw. 12-18 jr	2019	122	Bureau Halt	Het aantal verwijzingen naar Halt, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 12 tot 18 jaar.
7	1	Winkeldiefstal per 1.000 inwoners	aantal per 1.000 inwoners	2018	0,4	CBS - Diefstallen	Het aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners.
8	1	Geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners	aantal per 1.000 inwoners	2019	2,8	CBS - Criminaliteit	Het aantal geweldsmisdrijven, per 1.000 inwoners. Voorbeelden van geweldsmisdrijven zijn seksuele misdrijven, levensdelicten zoals moord en doodslag en dood en lichamelijk letsel door schuld (bedreiging, mishandeling, etc.).
9	1	Diefstal uit woning per 1.000 inwoners	aantal per 1.000 inwoners	2019	2	CBS - Diefstallen	Het aantal diefstallen uit woningen, per 1.000 inwoners.

10	1	Vernieling en beschadiging per 1.000 inwoners	aantal per 1.000 inwoners	2019	3,7	CBS - Criminaliteit	Het aantal vernielingen en beschadigingen, per 1.000 inwoners.
11	3	Functiemenging	%	2019	44,7	CBS - BAG/LISA	De functiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.
12	3	Vestigingen	per 1.000 inw 15-64jr	2019	149,9	LISA	Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar.
13	4	Absoluut verzuim	per 1.000 leerlingen	2019	1,4	DUO - Dienst Uitvoering Onderwijs/Ingrado	Het aantal leerplichtigen en/of kwalificatieplichtige jongeren die niet staan ingeschreven op een school of instelling, per 1.000 leerlingen.
14	4	Relatief verzuim	per 1.000 leerlingen	2018	14	DUO - Dienst Uitvoering Onderwijs/Ingrado	Het aantal leerplichtigen dat wel staat ingeschreven op een school, maar ongeoorloofd afwezig is. Ook veelvuldig te laat komen kan hiertoe worden gerekend, per 1.000 leerlingen.
15	4	Voortijdige schoolverlaters totaal (VO + MBO)	%	2019	1,6	DUO - Dienst Uitvoering Onderwijs/Ingrado	Het percentage van het totaal aantal leerlingen (12 - 23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat.
16	5	Niet-sporters	%	2016	47,5	Gezondheidsmonitor volwassenen (en ouderen), GGD, CBS en RIVM	Het percentage niet wekelijkse sporters ten opzichte van het totaal aantal inwoners.
17	6	Banen	per 1.000 inw 15-64jr	2019	551,1	CBS - Bevolkingsstatistiek/LISA	Het aantal banen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar.
Verplichte beleidsindicatoren							
18	6	Jongeren met delict voor rechter	%	2019	1	CBS - Jeugd	Het percentage jongeren (12-21 jaar) dat met een delict

							voor de rechter is verschenen.
19	6	Kinderen in uitkeringsgezin	%	2019	2	CBS - Jeugd	Het percentage kinderen tot 18 jaar dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen.
20	6	Netto arbeidsparticipatie	%	2019	68,8	CBS - Arbeidsdeelname	Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking.
21	6	Werkloze jongeren	%	2019	1	CBS - Jeugd	Het percentage werkeloze jongeren (16-22 jaar).
22	6	Personen met een bijstandsuitkering	per 10.000 inw 18jr eo	2020	124,4	CBS - Participatie Wet	Het aantal personen met een uitkering op grond van de Wet werk en bijstand en de Participatiewet, per 10.000 inwoners.
23	6	Aantal re-integratievoorzieningen	per 10.000 inw 15-64jr	2019	179,8	CBS - Participatie Wet	Het aantal reintegratievoorzieningen, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar
24	6	Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	2019	11,8	CBS - Jeugd	Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzicht van alle jongeren tot 18 jaar.
25	6	Jongeren met jeugdbescherming	%	2019	0,6	CBS - Jeugd	Het percentage jongeren tot 18 jaar met een jeugdbeschermingsmaatregel ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar.
26	6	Jongeren met jeugdreclassering	%	2018	0,3	CBS - Jeugd	Het percentage jongeren (12-23 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren (12-23 jaar).
27	6	Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	per 10.000 inw	2020	680	CBS - Monitor Sociaal Domein WMO	Aantal per 10.000 inwoners in de betreffende bevolkingsgroep. Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wmo. Voor de Wmo-gegevens geldt dat het referentiegemiddelde gebaseerd is op 327 deelnemende

							gemeenten
28	7	Omvang huishoudelijk restafval	kg per inwoner	2019	84	CBS - Statistiek Huishoudelijk afval	De hoeveelheid restafval per bewoner per jaar (kg)
29	7	Hernieuwbare elektriciteit	%	2018	3,8	Rijkswaterstaat Klimaatmonitor	Hernieuwbare elektriciteit is elektriciteit die is opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa.
30	8	WOZ-waarde woningen	dzd euro	2020	268	CBS - Statistiek Waarde Onroerende Zaken	De gemiddelde WOZ waarde van woningen (x€1.000).
31	8	Nieuw gebouwde woningen	aantal per 1.000 woningen	2020	4,8	BAG	Het aantal nieuwbouwwoningen, per 1.000 woningen.
32	8	Demografische druk	%	2020	74,3	CBS - Bevolkingsstatistiek	De som van het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 20 tot 65 jaar.
33	8	Woonlasten éénpersoonshuishouden	euro	2020	734	COELO, Groningen	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuisouden betaalt aan woonlasten.
34	8	Woonlasten meerpersoonshuishouden	euro	2020	849	COELO, Groningen	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuisouden betaalt aan woonlasten.

Paragrafen

Inleiding paragrafen

Inleiding paragrafen

Paragrafen zijn ingesteld om een dwarsdoorsnede te geven van onderwerpen die versnipperd in de jaarstukken staan. De paragrafen maken een goede beoordeling van de financiële positie van de gemeente op de korte en langere termijn mogelijk.
Actuele beleidsnota's kunnen onderdeel uitmaken van de toelichting. In deze gevallen wordt verwezen naar de relevante beleidsnota's.

A. Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

Gemeente Drimmelen vindt het belangrijk om risico's te beheersen. Het gaat om risico's die van invloed zijn op het behalen van de programmadoelstellingen. Door inzicht in de risico's kunnen we op een verantwoorde manier besluiten nemen. In deze paragraaf leest u over:

- het beleid over de weerstandscapaciteit en risico's
- een inventarisatie van de risico's
- een inventarisatie van de weerstandscapaciteit
- het weerstandsvermogen
- de financiële kengetallen
- een beoordeling van de verhouding tussen kengetallen en de financiële positie.

Inventarisatie van de risico's

Risicomanagement

Dit is een continu proces van identificeren en kwantificeren van risico's en het bepalen van activiteiten die de kans van optreden en/of de gevolgen van risico's beheersbaar houdt/maakt.

Risicomanagementbeleid

In de nota risicomanagement en weerstandsvermogen stellen we kaders over de reikwijdte en toepassing van risicomanagement. De belangrijkste elementen uit dit beleid zijn:

- We houden een zekerheidspercentage van 90% aan voor het berekenen van de benodigde weerstandcapaciteit.
- We streven naar een ratio weerstandsvermogen van minimaal 1.0.

Risico

De kans op het optreden van een gebeurtenis maal de impact die de gebeurtenis heeft.

Risicoprofiel

De afdelingen van de gemeente Drimmelen stellen een dynamisch risicoprofiel op. Hiervoor gebruiken we het softwareprogramma NARIS® (NAR Risicomanagement Informatie Systeem). Dit systeem inventariseert en beoordeelt risico's. In totaal zijn er 75 risico's die het realiseren van onze programmadoelstellingen kunnen bedreigen.

Risicokaart

De tabel ('risicokaart') geeft inzicht in de spreiding van de risico's naar kans en financieel gevolg. De nummers in de risicokaart komen overeen met de geïnventariseerde risico's (75).

Tabel Par.A-1

Gevolg						
x > € 500.000	3	1	2	1		
€ 250.000 < x < € 500.000	3	2	4			
€ 100.000 < x < € 250.000	3	4	5	2	1	
€ 25.000 < x < € 100.000	3	5	5	9	1	
x < € 25.000	5	2	8	2	2	
Geen financiële gevolgen			1	1		
	10%	30%	50%	70%	90%	**Kans**

Risico top 10

In het overzicht hieronder ziet u de 10 risico's die de meeste invloed hebben op het berekenen van de weerstandscapaciteit. Het invloed percentage geeft de invloed van een risico op het totale risicoprofiel weer.

Tabel Par.A-2

Risico top 10						
Progr.	**2020 rekening**	**2020 begroting**	**2019 rekening**		**2020 Kans**	**2020 Invloed**
3	1	1	*	Dijkverzwaring van de Mark	50%	7.61%
3	2	*	1	Nadelige gevolgen klimaatverandering. Overstromingen, wateroverlast, droogte en hitte.	50%	7.58%
4	3	*	*	Landelijke herverdeling van Buig budget	50%	6.36%
4	4	5	4	Garantstelling verlenen aan Stichting de Wijngaerd	30%	4.61%
3	5	3	2	Overschrijding krediet renovatie zwembaden	50%	4.58%
3	6	*	*	Noodzakelijke aankoop de Rietgors	25%	4,38%
3	7	*	*	Budget Buig niet voldoende voor bijstandsuitgaven	70%	4.27%
A	8	8	9	Precario kan mogelijk niet geheel worden geïnd	50%	3.90%
5	9	*	*	Insolventie van BOEI i.r.t. Sociaal Cultureel Dorpshart Made	5%	3.50%
3	10	5	*	Taak Hulp bij het Huishouden kan niet uitgevoerd worden binnen budget.	70%	3.20%

* = Dit risico is nieuw opgenomen

Totaal financieel risico

In het overzicht hieronder ziet u het financiële risico dat gemeente Drimmelen loopt uitgesplitst in de top 10 en overige risico's.

Tabel Par.A-3

Totaal financieel risico			
Omschrijving	**2020 rekening**	**2020 begroting**	**2019 rekening**
Totaal top 10 risico's	8.710.000	4.896.210	5.720.000
Overige risico's	9.754.458	6.331.790	6.788.000
Totaal alle risico's	**18.464.458**	**11.228.000**	**12.508.000**

Voor het afdekken van de nu bekende risico's is een hoger bedrag nodig dan bij de begroting 2020 en de jaarrekening 2019. Dit heeft twee belangrijke oorzaken:
• De vernieuwing van het sociaal-cultureel dorpshart van Made brengt een risicopositie voor de gemeente met zich mee, bijvoorbeeld bij de financiering van de noodzakelijke investeringen
• Gemeenten zijn uitvoerder van steunpakketten voor sectoren en inwoners die door de uitbraak van COVID-19 zijn getroffen. Met het voortduren van de Coronacrisis is het nog onduidelijk of die steunpakketten financieel toereikend zullen zijn.

Toelichting bij risico's

Toelichting bij risico's

1. Dijkverzwaring van de Mark
In 2018 is het waterschap Brabantse Delta begonnen met de voorbereiding van de dijkverzwaring van de Mark ter hoogte van Terheijden. Eind 2019 is er een besluit gemaakt over de manier de dijkverzwaring plaats vindt. Het waterschap heeft aangegeven een bepaalde financiële bijdrage van de gemeente Drimmelen te willen ontvangen. Hierover zijn geen afspraken gemaakt. Het is niet onmogelijk dat een financiële bijdrage noodzakelijk is.
2. Nadelige gevolgen klimaatverandering. Overstromingen, wateroverlast, droogte en hitte
Door extreme buien, stijging van het oppervlaktewater en het grondwater is er kans op waterschade aan particuliere en gemeentelijke eigendommen. Door extreme droogte is er kans op schade aan panden als door uitdrogen de bodem daalt. Ook is er kans op schade aan planten en bloemen door de hitte.
3. Landelijke herverdeling Buigbudget
De Buig middelen worden bijna jaarlijks via een nieuwe rekenformule herverdeeld. De huidig gehanteerde formule maakt gemeente Drimmelen tot een voordeel gemeente waarbij er meer budget wordt ontvangen dan nodig is om de bijstand uitgaven te financieren. Bij een nieuwe herverdeling kan het voordeel komen te vervallen.
4. Activering garantstelling Stichting De Wijngaerd
De gemeenteraad besloot op 16 juli 2015 een gemeentegarantie te verlenen aan stichting de Wijngaerd. Zo kon de stichting de renovatie financieren van de huidige huisvestiging en tijdelijke huisvesting betalen.
In de akte van borgtocht (november 2015) staan de volgende voorwaarden:
- De aflossing van de lening loopt evenredig mee met de totale aflossing (inclusief extra aflossingen) van de totale financiering, zodat leningen een gelijke looptijd hebben.

- Bij een eventueel verlies van zelfstandigheid van Stichting De Wijngaerd door fusie en/of overname komt deze akte van borgtocht te vervallen.

5. Overschrijding krediet renovatie zwembaden

Door de late oplevering van werkzaamheden door de hoofdaannemer liggen er claims van onderaannemers en zwembadexploitant voor extra kosten en derving van inkomsten. Er is nog geen definitieve afronding van werkzaamheden door afkeuring en geen overeenstemming over meer en minderwerk met de hoofdaannemer. Indien niet verrekenbaar vormt dit een potentieel risico. De gemeente heeft de hoofdaannemer aansprakelijk gesteld voor het niet nakomen van zijn verplichtingen. In juni 2021 wordt een uitspraak van de lopende rechtsprocedure verwacht.

6. Noodzakelijke aankoop de Rietgors

De kans bestaat dat de gemeente de Rietgors moet overnemen om deze beschikbaar te houden voor maatschappelijk gebruik. In 2020 zijn oriënterende gesprekken gevoerd en heeft het risico zich nog niet voorgedaan.

7. Budget Buig niet voldoende voor bijstandsuitgaven

De gevolgen van Corona in relatie tot het aantal uitkeringen is voor 2020 uiteindelijk meegevallen. De verwachte groei heeft niet plaatsgevonden. Najaar 2020 heeft Drimmelen een hogeren Rijksvergoeding BUIG ontvangen, waardoor we over 2020 een fors financieel voordeel hebben op het BUIG-budget. Naar verwachting gaat het aantal uitkeringen gelet op corona de komende periode wel fors toenemen. Het is nu nog onzeker of het BUIG budget voldoende zal meegroeien met de toename van de uitgaven.

8. Precario kan mogelijk niet geheel worden geïnd

Er bestaat een mogelijkheid dat een precariovordering op Brabant Water over kabels en leidingen niet geheel kan worden geïnd. Dit is mede afhankelijk van gerechtelijke uitspraken.

9. Insolventie van BOEI i.r.t. Sociaal Cultureel Dorpshart Made

De gemeenteraad heeft op 28 januari 2021 een besluit genomen over de ontwikkeling van het sociaal cultureel dorpshart Made.

BOEI heeft een borgstelling van de gemeente gekregen voor een lening van € 1,53 miljoen die zij afsluit bij de BNG voor de restauratie en herbestemming van de Bernarduskerk. Daarnaast legt de gemeente een lening van € 1,53 miljoen door aan BOEI. Indien BOEi de lening niet meer zou kunnen betalen, zal de gemeente het verschuldigde (rest)bedrag aan rente en aflossing moeten betalen aan de BNG en als verlies op de gemeentelijke begroting moeten nemen.

10. Taak Hulp bij het Huishouden kan niet uitgevoerd worden binnen budget.

Hulp bij het Huishouden (HbH) is een maatwerkvoorziening en valt onder het abonnementstarief Wmo. Het abonnementstarief heeft een aanzuigende werking op de vraag naar HbH. Op termijn zal de behoefte aan HbH toenemen door vergrijzing en het langer thuis blijven wonen van oudere inwoners. Door de AMvB Reële kostprijs Wmo hebben (loon)ontwikkelingen in de thuiszorgsector een sterk effect op de tariefontwikkeling. Hulp bij het Huishouden is per 2021 opnieuw ingekocht, samen met de gemeenten Altena en Geertruidenberg. Ons tarief is relatief laag, maar de tariefstijging toch fors (7%). Het volume HbH stijgt sterker dan verwacht. Als deze trend doorzet, is het budget ontoereikend.

Inventarisatie van de weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit is het geheel aan middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten die onverwachts en substantieel zijn te dekken. We maken onderscheid in:
Incidentele weerstandscapaciteit
Het vermogen om calamiteiten en andere eenmalige tegenvallers op te kunnen vangen zonder dat dit invloed heeft op de voortzetting van taken op het geldende niveau.
Structurele weerstandscapaciteit
De middelen die permanent kunnen worden ingezet om tegenvallers in de lopende exploitatie op te vangen, zonder dat dit ten koste gaat van de uitvoering van de bestaande taken.

Benodigde weerstandscapaciteit

Op basis van de onderkende risico's is een risicosimulatie uitgevoerd. De risicosimulatie passen we toe omdat het reserveren van het maximale bedrag (€ 18,5 miljoen - zie tabel Top 10 risico's) ongewenst is. De risico's treden niet allemaal tegelijk op. In de tabel hieronder leest u de kansverdeling en de resultaten van de risicosimulatie.

Conclusie:
Het is 90% zeker dat alle risico's kunnen worden afgedekt met een bedrag van € 4,4 miljoen (begroting 2020: 2,8 miljoen)

Tabel Par.A-4

Statistieken	Waarde
Minimum	753.340
Maximum	8.821.393
Gemiddeld	3.279.791
Absolute maximum	18.464.458

Zekerheids-percentage	Bedrag
10%	2.207.436
25%	2.642.973
50%	3.177.720
75%	3.784.960
80%	3.949.073
90%	4.438.339
95%	4.962.589
99%	6.219.126

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare middelen om de risico's op te vangen, noemen we weerstandscapaciteit. We maken onderscheid tussen incidentele en structurele weerstandscapaciteit.

Tabel Par.A-5

Beschikbare weerstandscapaciteit			
	Rekening 2019	Begroting 2020	Rekening 2020
Incidentele weerstandscapaciteit (in vermogen)	***15.813.509***	***13.394.944***	***13.600.193***
Algemene reserve	16.027.446	13.796.250	13.236.616
Algemene dienst	*14.527.446*	*12.047.236*	*11.748.093*
Grondbedrijf	*1.500.000*	*1.749.014*	*1.488.523*
Bestemmingsreserve			
Reserve bovenwijkse voorzieningen Grondbedrijf	*160.794*	*136.715*	*81.603*
Stille reserve (besloten te incasseren)	-	-	-
Resultaat	*-374.731*	-538.020	*281.974*
Structurele weerstandscapaciteit (in exploitatie)	***2.815.531***	***2.274.215***	***2.472.625***
Onbenutte belastingcapaciteit	2.815.531	2.269.215	2.472.625
Onvoorzien	-	50.000	-
Totale weerstandscapaciteit	**18.629.039**	**15.669.159**	**16.072.818**

Weerstandsvermogen

Weerstandsvermogen

Het **weerstandsvermogen** geeft de relatie aan tussen de risico's waar geen maatregelen voor zijn getroffen of waar na het treffen van maatregelen nog restrisico's overblijven en de capaciteit die een gemeente heeft om die niet begrote kosten op te vangen.
De benodigde weerstandscapaciteit die uit de risicosimulatie voortvloeit, kan worden afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening vormt het weerstandsvermogen .

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandcapaciteit}}$$

Tabel Par.A-6

Ratio weerstandsvermogen			
Omschrijving	Rekening 2019	Begroting 2020	Rekening 2020
Beschikbare weerstandscapaciteit	18.629.039	15.669.159	16.072.818
Benodigde weerstandscapaciteit	2.927.339	2.827.126	4.438.339
Ratio weerstandsvermogen	**6,36**	**5,54**	**3,62**

Een algemeen aanvaarde norm voor de hoogte van het weerstandsvermogen is er niet. Gemeente Drimmelen wil zo weinig mogelijk risico lopen en zolang het financieel verantwoord is risico's afdekken. Dit betekent dat een we – zoals de gemeenteraad op 25 februari 2021 in de geactualiseerde nota risicomanagement

en weerstandsvermogen vaststelde - een weerstandsvermogen nastreven dat ten minste voldoende is. Dit betekent een ratio weerstandsvermogen van minimaal 1,0 (minimaal waarderingscijfer C).
De ratio van de gemeente Drimmelen valt in de voorliggende jaarstukken met 3,6 in klasse A. Dit betekent een uitstekend weerstandsvermogen. De hoogte van de ratio houdt in dat op dit moment geen beheersmaatregelen nodig zijn.

Tabel Par.A-7

Waarderingscijfer	Ratio	Betekenis
A	>2.0	uitstekend
B	1.4-2.0	ruim voldoende
C	1.0-1.4	voldoende
D	0.8-1.0	matig
E	0.6-0.8	onvoldoende
F	<0.6	ruim onvoldoende

Financiële kengetallen

Financiële kengetallen

(en beoordeling van de onderlinge verhouding tussen deze kengetallen in relatie tot de financiële positie)
Bij de vernieuwing van de BBV is, op basis van advies van de commissie Depla, voorgeschreven dat er in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing een verplichte basisset van vijf financiële kengetallen moet worden opgenomen. Naast de kengetallen wordt een beoordeling van de onderlinge verhouding van de kengetallen in relatie tot de financiële positie opgenomen. De invoering van de kengetallen is voornamelijk bedoeld om de financiële positie voor raadsleden inzichtelijker te maken. De kengetallen hebben geen functie als normerings-instrument in het kader van financieel toezicht.
De vijf kengetallen zijn:

1. Schuldquote:
    a. netto schuldquote;
    b. netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen;
2. Solvabiliteitsratio;
3. Grondexploitatie;
4. Structurele exploitatieruimte;
5. Belastingcapaciteit.

Tabel Par.A-8

Jaarstukken 2020			
Kengetallen	**Verloop van de kengetallen**		
	Jaarrekening 2019 31-12-2019	**Begroting 2020 31-12-2020**	**Jaarrekening 2020 31-12-2020**
1a. Netto schuldquote	15%	45%	25%
1b. Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen	13%	44%	23%
2. Solvabiliteitsratio	65%	49%	56%
3. Kengetal grondexploitatie	0%	-1%	1%
4. Structurele exploitatieruimte	-6%	-4%	-7%
5. Belastingcapaciteit	101%	106%	104%

Een korte toelichting op de kengetallen:

1a. Netto schuldquote

De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. De VNG adviseert om 130% als maximum norm te hanteren en daarboven de schuld af te bouwen. De begrote netto schuldquote in 2020 was 45%. Uiteindelijk is deze lager geworden doordat een aantal geplande investeringen in dat jaar zijn doorgeschoven. De netto schuldquote van de gemeente Drimmelen is laag. Dit is positief.

1b. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Om inzicht te krijgen in hoeverre sprake is van doorlenen, wordt de netto schuldquote weergegeven (netto schuld gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen). Op die manier wordt duidelijk in beeld gebracht wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast.
De netto schuldquote van de gemeente Drimmelen is laag. Dit is positief.

2. Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Onder de solvabiliteitratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal.
Het eigen vermogen bestaat uit reserves en het resultaat van baten en lasten.
De solvabiliteitsraio van de gemeente Drimmelen is hoog. Dit is positief.

3. Kengetal grondexploitatie

Grondexploitaties kunnen een forse impact hebben op de financiële positie van een gemeente. De boekwaarde van de grond is van belang, omdat deze terugverdiend moet worden bij de verkoop. Boekwaarden worden afgezet tegen de totale baten. Een grondexploitatie van 10% of hoger wordt beschouwd als kwetsbaar.
Het kengetal voor de grondexploitatie van de gemeente Drimmelen is laag. Dit is positief.

4. Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van het evenwicht van de begroting wordt er ook gekeken naar de structurele en incidentele lasten en baten. Voorbeeld van structurele baten zijn de algemene uitkering en eigen belastinginkomsten. Bij structurele lasten zijn dat bijvoorbeeld personeelslasten, kapitaallasten en bijdragen aan

gemeenschappelijke regelingen.
Een begroting waarvan de structurele baten dan ook hoger zijn dan de structurele lasten is dan ook meer flexibel dan een begroting waar bij de structurele baten en lasten in evenwicht zijn.
De structurele exploitatieruimte van de gemeente Drimmelen is een negatief percentage. Dit is negatief.
5. Belastingcapaciteit
De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Het Coelo publiceert deze lasten jaarlijks. Bij de berekening van het kengetal worden de gemeentelijke woonlasten afgezet tegen het landelijk gemiddelde.
De totale woonlasten van de gemeente Drimmelen zijn iets hoger dan het landelijk gemiddelde. Dit is negatief.
Beoordeling van de onderlinge verhouding tussen de kengetallen in relatie tot de financiële positie
De kengetallen zullen altijd in samenhang moeten worden bezien, omdat ze alleen gezamenlijk en in hun onderlinge verhouding een goed beeld kunnen geven van de financiële positie van een gemeente.
Geconcludeerd kan worden, dat de gemeente Drimmelen een gezonde financiële positie heeft. De verminderde belastingcapaciteit en de structurele exploitatieruimte kunnen worden opgevangen door de positieve uitkomsten van de andere kengetallen.

B. Lokale heffingen

Inleiding

In de paragraaf lokale heffingen gaan we in op:
- de hoofdlijnen van het beleid;
- de lokale lastendruk;
- de inkomsten;
- een korte beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid.

Beleid en hoofdlijnen

De volgende belastingen zijn een belangrijke inkomstenpost. Deze inkomsten zetten we in om de algemene kosten van de gemeente te dekken:
- de onroerende zaakbelastingen
- de precarioheffing
- de toeristenbelasting.

De opbrengst van de toeristenbelasting besteden we in de gemeente Drimmelen aan het verbeteren van toeristische en recreatieve voorzieningen.
Andere belastingen dekken voor 100% de kosten van bijvoorbeeld onderhoud en diensten.
De verschillende lokale belastingsoorten:

Onroerende zaakbelastingen

Een onroerende zaak is bijvoorbeeld een woning, bedrijfsruimte of een stuk grond. De waarde van onroerende zaken bepalen we ieder jaar opnieuw. Voor het belastingjaar 2020 is de waardepeildatum 01-01-2019. Over deze waarde wordt onroerende zaakbelasting geheven.

Tabel Par.B-1: Overzicht tarieven OZB

	2016	2017	2018	2019	2020	Mutatie in %
zakelijk recht woningen	0,1121%	0,1109%	0,1111%	0,1090%	0,1047%	-3,94%
zakelijk recht niet-woningen	0,1768%	0,1795%	0,1858%	0,1899%	0,1889%	-0,53%
feitelijk gebruik niet-woningen	0,1425%	0,1446%	0,1497%	0,1530%	0,1522%	-0,52%
Totaal woningen	**0,1121%**	**0,1109%**	**0,1111%**	**0,1090%**	**0,1047%**	-3,94%
Totaal niet-woningen	**0,3193%**	**0,3241%**	**0,3355%**	**0,3429%**	**0,3411%**	**-0,52%**

De tarieven voor de onroerende zaakbelasting 2020 zijn door de gemeenteraad 12 december 2019 vastgesteld.

Afvalstoffenheffing

De gemeente haalt afval huis-aan-huis op en daarnaast kun je afval naar de milieustraat brengen. Daar betaal je belasting voor. Dat noemen we afvalstoffenheffing. De afvalstoffenheffing is sinds 2003 gebaseerd op het Diftar-principe en is een 100% kostendekkende heffing.
Uit de gegevens van 2020 blijkt dat:
* de 140-lter gft-container in 2020 gemiddeld circa 8 keer is aangeboden. In 2019, en de jaren daarvoor, was dit gemiddeld circa 7 keer per jaar. In 2018 was dit, door de 0-tariefstelling voor de gft-aanbiedingen, circa 11 keer.
* de 240-liter restafvalcontainer is in 2020 gemiddeld 6 keer aangeboden. In

2017, en de jaren daarvoor, was dit nog gemiddeld 9 keer per jaar. In 2018 en 2019 was dit circa 5 keer. Deze forse verlaging van het gemiddeld aantal ledigingen/aanbiedingen is sinds 2018 en komt doordat onze inwoners beter afval scheiden. (gft- en PMD-afval).

Tabel Par.B-2: Overzicht tarieven afvalstoffenheffing

	2016	2017	2018	2019	2020	Mutatie in %	nominaal
vastrecht tarief	€ 131,64	€ 110,04	€ 90,12	€ 145,55	€ 169,09	13,92%	€ 23,54
- per lediging gft containerinhoud 25 liter	€ 0,45	€ 0,45	€ 0,00	€ 0,60	€ 0,80	25,00%	€ 0,20
- per lediging gft containerinhoud 140 liter	€ 2,02	€ 2,02	€ 0,00	€ 2,60	€ 3,50	25,71%	€ 0,90
- per lediging ov.huish.afvalst. cont.-inh. 40 liter	€ 2,00	€ 2,00	€ 2,44	€ 2,10	€ 2,45	14,29%	€ 0,35
- per lediging ov.huish.afvalst. cont.-inh. 240 liter	€ 9,58	€ 9,58	€ 11,70	€ 10,00	€ 11,70	14,53%	€ 1,70
- per aanbieding toegangspas perscontainer	€ 2,00	€ 2,00	€ 2,44	€ 2,10	€ 2,45	14,29%	€ 0,35
- per perceel bij verzamelcontainers	€ 99,84	€ 83,40	€ 68,28	€ 110,34	€ 128,19	13,92%	€ 17,85
Inzameling grove huishoudelijke afvalstoffen							
- per aanvraag	€ 15,00	€ 15,00	€ 15,00	€ 17,50	€ 17,50	0,00%	€ 0,00
- per 0,5 m³	€ 25,00	€ 25,00	€ 25,00	€ 30,00	€ 30,00	0,00%	€ 0,00

	2016	2017	2018	2019	2020	Mutatie in %	nominaal
Inzameling grof tuinaanval							
- per aanvraag	€ 40,00	€ 40,00	€ 40,00	€ 45,00	€ 45,00	0,00%	€ 0,00
Aanbieding op de milieustraat							
-grove huishoudelijke afvalstoffen per 10 kilogram	€ 2,10	€ 2,10	€ 2,10	€ 2,15	€ 2,15	0,00%	€ 0,00
- bouw- en sloopafval per 10 kilogram	€ 2,10	€ 2,10	€ 2,10	€ 2,15	€ 2,15	0,00%	€ 0,00
- schoon puin per 10 kilogram	€ 0,45	€ 0,45	€ 0,45	€ 0,50	€ 0,50	0,00%	€ 0,00

Bij de vaststelling in 2019 van de tarieven Afvalstoffenheffing 2020 is er rekening gehouden met verhogingen van onder andere de Afvalstoffenbelasting, de verwerkingskosten van de afvalstromen van de milieustraat en de verlaging van opbrengsten voor het ingezamelde PMD. Vandaar dat de tarieven vastrecht en ledigingen voor 2020 hierop zijn aangepast en verhoogd ten opzichte van 2019.

Tabel Par.B-3: Overzicht werkelijke netto-lasten Afvalstoffenheffing

Overzicht netto-lasten te heffen volume	
Taakveld	**Bedrag**
7.3 Afval	1.874.411
2.1 Verkeer, wegen en water	39.978
6.3 Inkomensregelingen	59.911
0.10 Mutaties reserves (ondergrondse glascontainers)	20.625-
0.4 Overhead, Ondersteuning organisatie	288.347
Rente toerekening	13.753
BTW toerekening (BCF)	396.901
Totaal lasten	**2.652.676**

Tabel Par.B-4: Berekening mutatie voorziening

Resultaat Afvalstoffenheffing	Primaire begroting	Begrotings-wijzigingen	Begroting na wijzigingen	Werkelijk	Saldo Begroot - Werkelijk
Te heffen netto-volume	2.844.054	37.834-	2.806.220	2.652.676	153.544
Opbrengst	2.844.054	97.700	2.941.754	3.177.211	235.457-
Saldo (mutatie voorziening)	**-**	**135.534-**	**135.534-**	**524.535-**	**389.001**

De werkelijke opbrengst over het jaar 2020 bedraagt € 3.177.211 en de lasten € 2.652.676. Het (voordelig) verschil bedraagt dus ca. € 524.535 (afgerond).
In de begroting is per saldo een storting geraamd van € 135.534 (Voorjaarsnota: onttrekking van € 16.876 en Najaarsnota 2020: storting van € 152.410).
Het verschil tussen begroot en werkelijk valt dus met ca. € 389.000 hoger uit.
Dit wordt (grotendeels) veroorzaakt door:
Hogere opbrengsten afvalstoffenheffing (€ 235.000)
Er zijn in 2020 beduidend meer aanbiedingen van rest- en GFT-afval geweest dan begroot.
Dit heeft alles te maken met Covid-19, omdat de meeste inwoners thuis hebben gewerkt, met als gevolg dat men meer afval in- en om hun woning hebben opgeruimd en aangeboden.
Geconcludeerd kan worden dat er op alle fronten (huis-aan-huis en milieustraat) meer afval is aangeboden.

Hogere kosten kwijtschelding afvalstoffenheffing (€ 17.000)
Zie voor een inhoudelijke toelichting het onderdeel "Kwijtschelding".
Hogere opbrengsten diverse afvalstromen (€ 95.000)
De opbrengst van het oud papier en karton (OPK) is hoger omdat de opbrengst per ton van het OPK in 2020 meer is gestegen dan was verwacht en er is ook meer OPK ingezameld dan begroot.
De meeropbrengst heeft er mede mee te maken dat er voor het verpakkingsplastic-metalen-drankenkartons (PMD) vanaf 1 april 2020 geen transportkosten meer betaald hoefden te worden. Voor PMD huis-aan-huis geldt

hetzelfde: vanaf 1 april 2020 geen transportkosten meer en een positieve verrekening van de opbrengsten van het PMD over de jaren 2017 en 2018, uitgekeerd in 2020. De glasopbrengst is hoger omdat er 142 ton meer glas is ingezameld dan begroot. Door Covid-19 is de textielmarkt in 2020 finaal in elkaar gezakt en was er geen export mogelijk. Hierdoor geen opbrengsten in 2020.
Lagere inzamel- en stort/verwerkingskosten (€ 6.000)
Lagere inzamelkosten OPK komt omdat er in de maanden april-mei-juni geen uitkering aan de verenigingen en scholen is geweest. Door Covid-19 is het oud papier op werkdagen ingezameld door Renewi en deze kosten hebben we gedekt uit de extra vergoeding vanuit het Rijk hiervoor. Lagere inzamelkosten GFT door verrekening inzamelkosten 2019. Ook de stort/verwerkingskosten van huisvuil en gft vallen lager uit dan begroot, ten opzichte van de aangepaste begroting najaarsnota 2020.

Lagere toegerekende kosten taakveld 2.1 (straatvegen) (€ 20 .000)
Doordat de werkelijke uitgaven lager uitvallen valt ook de toerekening aan de afvalstoffenheffing lager uit met ca. € 20.000. Dit is een nadeel voor het jaarrekeningresultaat.
Lagere toegerekende BTW (€ 38.000)
Doordat de werkelijke uitgaven lager uitvallen valt ook de toegerekende BTW lager uit met ca. € 38.000. Dit is een nadeel voor de jaarrekeningresultaat.
Toegerekende rentelasten (€ 14.000)
Door het aantrekken van een langlopende geldlening in 2020 van € 5,0 miljoen tegen een lager rentepercentage is de werkelijk gewogen externe rentepercentage lager dan het begroot percentage (werkelijk percentage 2,33% en begroot 4,31%). Hierdoor vallen de toegerekende rentekosten met € 14.000 lager uit dan begroot. Dit is een nadeel voor het jaarrekeningresultaat.

De toerekening van rentelasten, BTW en overhead is een voordeel op taakveld 7.3 Afval (begrote inkomsten zijn dus hoger dan de begrote uitgaven).

En overige kleine verschillen van ca. € 2.000 nadeel.

Tabel Par.B-5: Overzicht verloop egalisatievoorziening Afvalstoffenheffing

Verloop voorziening Afvalstoffenheffing	**Jaarrekening**		
	2018	**2019**	**2020**
Beginstand	1.049.962	116.443	30.457
Overheveling van reserve Nazorg stortplaatsen			276.210
			306.667
Mutaties	933.519-	85.985-	524.535
Eindstand	**116.443**	**30.457**	**831.202**

Het beginsaldo van de voorziening 2020 bedraagt € 30.547 (op basis van jaarrekening 2019).

Gezien de lage stand van de voorziening en het uitstellen van de overdracht van de stortplaats met 5 jaar (tot 11 juni 2024) is in 2020 besloten om de reserve

Nazorg stortplaatsen op te heffen en het aanwezige bedrag van € 276.210 over te hevelen naar de voorziening Afvalstoffenheffing. De reden voor dit uitstel is de uitvoering van een vervolgstudie naar haalbare alternatieven voor het stortbeheer, een zogenaamde ALM-studie (Asset Liability Management studie). Deze is er op gericht de financiële risico's te verkleinen. Hierdoor is de beginstand van de voorziening opgehoogd van € 30.547 naar € 306.667.

De mutatie voor 2020 bedraagt € 524.535 (zie toelichting bij Tabel Par.B-4) en moet conform BBV gestort worden in de voorziening. De voorziening bedraagt eind 2020 € 831.202.

Rioolheffing

De gemeente verzamelt en transporteert afvalwater, voert regenwater af en beheert het grondwater. Hiervoor moet je belasting betalen. Dat noemen we rioolheffing. De inkomsten uit de rioolheffing zijn alleen beschikbaar voor uitgaven met betrekking tot afvalwater, hemelwater en grondwater. Het heffen van rioolheffing om andere gemeentetaken te financieren is niet toegestaan. De inkomsten uit de rioolheffing hoeven niet kostendekkend te zijn en mogen worden aangevuld met inkomsten uit de algemene middelen, zoals een deel van de opbrengst uit OZB of de uitkering uit het gemeentefonds. In het Water- en rioleringsplan Drimmelen 2018-2022 is gekozen voor 100% kostendekkende heffing.

Tabel Par.B-6: Overzicht tarieven rioolheffing

	2016	2017	2018	2019	2020	Mutatie in %	nominaal
vast tarief	€ 224,40	€ 224,40	€ 207,65	€ 207,65	€ 193,85	-7,12%	€ 13,80-
- waterverbruik 0 – 250m³ : per m³	€ 0,59	€ 0,59	€ 0,59	€ 0,59	€ 0,59	0,00%	€ 0,00
-waterverbruik 251 - 500m³: € 110,00 + per m³	€ 0,41	€ 0,41	€ 0,41	€ 0,41	€ 0,41	0,00%	€ 0,00
-waterverbruik 501 – 1.000m³: € 187,50 + per m³	€ 0,08	€ 0,08	€ 0,08	€ 0,08	€ 0,08	0,00%	€ 0,00
-waterverbruik >1.000m³: € 217,50 + per m³	€ 0,03	€ 0,03	€ 0,03	€ 0,03	€ 0,03	0,00%	€ 0,00

Er is in 2020 gekozen voor eenmalige verlaging in verband met de beschikbare ruimte en in relatie tot de totale lastendruk.

Eind 2017 stelde de gemeenteraad van Drimmelen het "Water- en Rioleringsplan Drimmelen 2018-2022, waarin opgenomen het verbreed GRP " vast. In de financiële paragraaf becijferde we de uitgaven voor afvalwater, hemelwater en grondwater. Hieraan werd de hoogte van rioolheffing gelieerd.
We kozen voor een systeem van één vastrecht en een variabel deel afhankelijk van het water verbruik. Door samenwerking te zoeken met andere gemeenten en waterschappen was het mogelijk op de kosten te besparen. Deze besparing wordt terug gegeven aan de belastingplichtige.

Tabel Par.B-7: Overzicht netto-lasten Rioolheffing

Overzicht netto-lasten te heffen volume	
Taakveld	**Bedrag**
7.2 Riolering	1.548.220
2.1 Verkeer, wegen en water	76.154
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	49.585
6.3 Inkomensregelingen	58.665
0.4 Overhead, Ondersteuning organisatie	313.556
Rente toerekening	432.637
BTW toerekening (BCF)	172.925
Totaal lasten	**2.651.742**

Tabel Par.B-8: Berekening mutatie voorziening

Resultaat Rioolheffing	Primaire begroting	Begrotings-wijzigingen	Begroting na wijzigingen	Werkelijk	Saldo Begroot - Werkelijk
Te heffen netto-volume	3.537.230	828-	3.536.401	2.651.740	884.661
Opbrengst	3.109.285	-	3.109.285	3.096.124	13.162
Saldo (mutatie voorziening)	**427.944**	**828-**	**427.116**	**444.383-**	**871.499**

Bij de vaststelling van de primaire begroting / tarieven is besloten om een bedrag van € 427.944 te onttrekken uit de voorziening.
Deze geraamde onttrekking bestaat uit een tekort van ca. € 256.000 (hogere geraamde uitgaven dan geraamde opbrengsten op basis van gelijkblijvend tarief 2019) en een aanvullende onttrekking van ca. € 171.000 ten behoeve van de tariefsverlaging van het vast tarief (zie Tabel Par.B-5: Overzicht tarieven rioolheffing).
De werkelijke opbrengst over het jaar 2020 bedraagt € 3.096.124 en de lasten € 2.651.740. Het (voordelig) verschil bedraagt dus ca. € 444.383.
In de begroting is per saldo een onttrekking geraamd van € 427.116 (inclusief wijzigingen) . Het voordeel tussen begroot en werkelijk valt dus met ca. € 871.000 hoger uit.

Dit wordt veroorzaakt door:
Lagere opbrengsten rioolheffing (€ 13.000)
De werkelijke opbrengst van de rioolheffing (€ 3.096.124) valt ca. € 13.000 lager uit dan de geraamde opbrengst inclusief begrotingswijzigingen (€ 3.109.285). Dit wordt veroorzaakt door verschillende factoren als leegstand objecten, waterverbruik, (eind)afrekening met eerder jaar (bijv. verhuizingen), bezwaren e.d.

Hogere kosten kwijtschelding rioolheffing (€ 4.000)
Zie voor een inhoudelijke toelichting het onderdeel "Kwijtschelding".

Lagere onderhoudskosten riolering (€ 91.000) en kapitaallasten (€ 63.000)
De reguliere uitgaven voor onderhoud vrij verval riolering, drukriolering en Individuele Behandeling Afwater vallen lager uit dan geraamd. Tevens vallen de werkelijke kapitaallasten lager uit dan geraamd vanwege een onder uitputting op de lopende kredieten / investeringen.
Zie voor een inhoudelijke toelichting Paragraaf C. Onderhoud kapitaalgoederen – onderdeel "f. Riolering en stedelijk water".
Lagere toerekening overige kosten taakvelden en lagere advieskosten riolering (€ 39.000)
De toerekening vanuit de taakvelden 2.1 en 5.7 vallen lager uit dan begroot door lagere kosten veegwerkzaamheden (lager aantal veegbeurten, minder onderhoud benodigd e.d.), onderhoud watergangen en stedelijk water (zie voor een inhoudelijke toelichting Paragraaf C. Onderhoud kapitaalgoederen – onderdeel "f. Riolering en stedelijk water"). Daarnaast vallen de advies- en onderzoekskosten lager uit dan geraamd.
Lagere toegerekende BTW riolering (€ 59.000)
Doordat de werkelijke uitgaven lager uitvallen en de investeringen achterblijven valt ook de toegerekende BTW toerekening lager uit met ca. € 59.000. Dit is een nadeel voor het rekeningresultaat.
Lagere toegerekende rentelasten riolering (€ 637.000)
Door het aantrekken van een langlopende geldlening in 2020 van € 5 miljoen tegen een lager rentepercentage is de werkelijk gewogen externe rente lager dan het begroot percentage (werkelijk percentage 2,33% en begroot 4,31%). Hierdoor, en het achterblijven van lopende investeringen (lagere boekwaarde), vallen de toegerekende rentekosten met € 637.000 lager uit dan begroot. Dit is een nadeel voor het jaarrekeningresultaat.

De toerekening van rentelasten, BTW en overhead is een voordeel op taakveld 7.2 Riolering (begrote inkomsten zijn dus hoger dan de begrote uitgaven).
En overige kleine verschillen van ca. € 1.000 nadeel.

Tabel Par.B-9: Overzicht verloop egalisatievoorziening Riolering

Verloop voorziening Riolering	**Jaarrekening**		
	2018	**2019**	**2020**
Beginstand	2.050.259	2.303.119	2.405.227
Mutaties	252.860	102.109	444.383
Eindstand	**2.303.119**	**2.405.227**	**2.849.611**

De tendens van de afgelopen jaren is dat het overschot tussen werkelijke opbrengsten en uitgaven afneemt (stortingen in de voorziening). In 2020 loopt dit echter weer op naar een hogere storting van ca. € 444.000 ten opzichte van eerder jaren. Deze toename wordt veroorzaakt door de lagere toerekening van rente met € 637.000 dan begroot. Zonder deze lagere toerekening hadden we een bedrag moeten onttrekken in plaats van te storten in de voorziening (€ 444.000 storting minus € 637.000 lagere rente is € 193.000 onttrekking). Voor de jaren 2021 e.v. is bij de tariefstelling rekening gehouden met de daling van de toegerekende rente.

Toeristenbelasting

Sinds 2006 betalen toeristen in de gemeente Drimmelen toeristenbelasting. De netto-opbrengst gebruiken we voor het verbeteren van toeristische voorzieningen.
Het tarief watertoeristenbelasting is per persoon € 1,00 voor 24 uur.
Het tarief landtoeristenbelasting is per persoon € 1,00 voor een overnachting.
Alleen niet-inwoners betalen de toeristenbelasting, dus ook arbeidsmigranten. Behalve als zij ingeschreven zijn in de BRP (Basisregistratie Personen).

Begraafrechten

Begraafrechten zijn rechten die de gemeente Drimmelen in rekening brengt voor diensten van de gemeente die te maken hebben met een begraafplaats. Voorbeelden van deze diensten zijn het begraven van stoffelijke overschotten, het bijzetten van urnen en het onderhoud van graven op de gemeentelijke begraafplaatsen. De tarieven staan in de Verordening lijkbezorgingsrechten Drimmelen.

Leges omgevingsvergunning

Leges zijn kosten voor diensten van de gemeente, bijvoorbeeld voor het aanvragen van een vergunning. Door invoering van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) zijn 25 vergunningen samengevoegd in één omgevingsvergunning en zijn meer gebouwen vrij van vergunningen.

Secretarieleges (paspoorten, rijbewijzen)

Secretarieleges zijn kosten voor diensten van de gemeenten, bijvoorbeeld voor het verstrekken van reisdocumenten, rijbewijzen, uittreksels uit de BRP en Burgerlijke Stand, aanvraag Verklaring Omtrent Gedrag, huwelijksvoltrekkingen. De tarieven staan in de Legesverordening.

Precariobelasting

Precariobelasting heffen we voor het hebben van voorwerpen onder, op of boven voor de openbare dienst bestemde gemeentegrond. Denk hier bijvoorbeeld aan terrassen, verkoopwagens, luifels, reclameborden, buizen en kabels. De tarieven staan in de verordening Precariobelasting. Het college heeft besloten om in 2020 geen precario te heffen voor terrassen in verband met de coronamaatregelen.

Havengelden

De gemeente Drimmelen heeft 3 ligplaatsvoorzieningen in de kernen Terheijden, Drimmelen en Lage Zwaluwe. Wie daarvan gebruik maakt betaalt havengelden.
In 2020 heeft de gemeenteraad besloten het havengeld voor de haven Lage Zwaluwe af te schaffen met terugwerkende kracht tot 01-01-2019.
De niet meer in gebruik zijnde haven- en kadegeldregeling voor de Oude Haven in Drimmelen is ingetrokken per 1 januari 2021.
Voor de haven in Terheijden wordt liggeld betaald voor een ligplaats. Hierin is geen verandering gekomen.

Marktgelden en standplaatsen

De gemeente heeft weekmarkten op 3 locaties: het Dorpsplein in Terheijden, de Marktstraat te Made en de Nieuwstraat in Lage Zwaluwe.
Voor een plaats op de weekmarkt betaalt men voor het gebruik maken van die plaats. Dat noemen we marktgelden.
De tarieven voor 2020 zijn ten opzichte van de tarieven 2019 niet verhoogd. Het college heeft besloten om geen marktgelden te berekenen aan de non-food kramen voor de periode van 3 weken, aangezien zij niet op de weekmarkt mochten staan vanwege de coronamaatregelen.
Het aantal ondernemers dat gebruik maakt van een standplaats in onze gemeente is in 2020 gelijk gebleven. Het betrof voornamelijk verkoop van food of dienstverlening, dus er waren geen beperkingen door het corona-virus. De inkomsten voor de precario van de standplaatshouders zijn gelijk gebleven.

Lokale lastendruk

Lokale lastendruk

In de tabel leest u de gemiddelde lokale lastendruk van een huishouden.

Tabel Par.B-10:
Overzicht lastendruk

Belastingsoort	lastendruk 2016	lastendruk 2017	lastendruk 2018	lastendruk 2019	lastendruk 2020	mutatie in%	nominaal
Onroerende zaakbelastingen	€ 258,50	€ 261,39	€ 267,64	€ 273,04	€ 279,97	2,54%	€ 6,93
Rioolheffing (gemiddeld)	€ 283,40	€ 284,59	€ 265,24	€ 258,05	€ 244,12	-5,40%	€ 13,93-
Afvalstoffenheffing (gemiddeld) inclusief milieustraat en huis-aan-huisinzameling	€ 230,99	€ 214,94	€ 160,20	€ 214,55	€ 281,94	31,41%	€ 67,39
Totaal gemiddeld per huishouden	**€ 772,89**	**€ 760,92**	**€ 693,08**	**€ 745,64**	**€ 806,03**	**8,10%**	**€ 60,39**

Onroerende zaakbelastingen: bij de berekening van de lastendruk is de waarde van een woning voor de onroerende zaakbelastingen 2019: € 250.500 en voor 2020: € 267.400 (de gemiddelde waardeontwikkeling tussen deze jaren was +6,8%).
De afvalstoffen- en de rioolheffing berekenden we op basis van de gemiddelde kosten per eenheid (aansluiting). We gaan uit van het werkelijk ontvangen opbrengstenvolume.

Inkomsten

Tabel Par.B-11:
Overzicht heffingen

Soort belasting of heffing	Begroting 2020 (incl. wijzigingen) (in €)		Verdeling (in %)	Jaarrekening 2020 (in €)		Verdeling (in %)	Saldo Jaarrekening - Begroting
OZB gebruiker niet woning	488.000			506.129			
OZB eigenaar niet woning	715.000			752.906			
OZB eigenaar woning	3.268.999			3.263.416			
		4.471.999	**37%**		**4.522.450**	**38%**	**50.451**
Afvalstoffenheffing		2.941.754	24%		3.177.211	27%	235.457
Rioolheffing		3.109.285	26%		3.096.124	26%	13.162-
Toeristenbelasting		29.375	0%		63.846	1%	34.471
Begraafrechten		109.800	1%		69.169	1%	40.631-
Leges omgevingsvergunning		836.730	7%		874.512	7%	37.782
Overige leges		9.876	0%		5.865	0%	4.011-
Secretarieleges burgerlijke stand	45.552			39.336			
Secretarieleges bevolkingsregister	88.025			88.266			
Secretarieleges rijbewijzen	138.646			134.047			
Secretarieleges naturalisatie	15.000			13.104			
		287.223	**2%**		**274.754**	**2%**	**12.469-**
Precariobelasting		67.500	1%		481.586-	-4%	549.086-
Inkomsten havens (liggelden, huur, pacht etc.)		133.800	1%		127.843	1%	5.957-
Marktgelden en standplaatsen		22.800	0%		23.609	0%	809
Reclameopbengsten		15.650			16.291	0%	641
Totaal		**12.035.792**	**100%**		**11.770.087**	**100%**	**265.705-**

Toelichting saldo jaarrekening - begroting

(verschillen groter dan € 25.000)

Onroerende zaakbelastingen

De meeropbrengst van ozb eigenaren niet- woningen valt ca € 38.000 hoger uit, dit wordt voornamelijk veroorzaakt door niet eerder meegenomen nieuwe (deel-)objecten en als gevolg van bestandsoptimalisatie.

Afvalstoffenheffing

Zie voor een inhoudelijke toelichting onderdeel "Beleid en hoofdlijnen".

Rioolheffing

Zie voor een inhoudelijke toelichting onderdeel "Beleid en hoofdlijnen".

Toeristenbelasting
De begroting 2020 is in de najaarsnota aangepast op basis van de verwachtingen rondom Covid-19. De definitieve aanslagen 2019 zijn eind 2020 verstuurd; de inkomsten blijken ruim € 34.000 hoger uit te vallen.

Begraafrechten
Het aantal begravingen en daarmee samenhangend opbrengsten grafrechten is in achterliggende jaren afgenomen. De raming is in 2015 op deze trend aangepast. In 2020 lag het aantal begravingen echter nog lager dan geraamd. Daarbij neemt het aantal verlengingen van bestaande graven ook af. Vanwege capaciteitsgebrek worden de verlengingen voor 2020 in het eerste kwartaal van 2021 verstuurd. Rekening is gehouden met een verlengingspercentage van 40% van het aantal te verlengen graven. Voorgaande resulteert in lagere opbrengsten van grafrechten en onderhoudskosten, hetgeen nu een nadeel geeft van ca. € 40.500.

Leges omgevingsvergunning
Door een toename in het aantal bouwaanvragen (meer dan verwacht) zijn de bouwleges eveneens hoger uitgevallen (€ 26.000). Hier lijkt mogelijk sprake te zijn van een Corona-effect, waarbij mensen besparingen elders hebben aangegrepen om reeds gewenste bouwplannen naar voren te halen. Daarnaast zijn er meer leges ontvangen voor principeverzoeken (€ 8.000) en ruimtelijke ordening (€ 4.000).

Precario
In een lopende juridische procedure tegen aanslagen precario vanaf 2017 is men tot een ambtelijke overeenkomst gekomen. Op basis van de BBV is voor de vorderingen een voorziening gevormd ten last van het product precario (- € 546.000) . Hierdoor ontstaat een negatief resultaat op precario.

Kwijtschelding

Als een belastingplichtige geen vermogen en onvoldoende betalingscapaciteit heeft kunnen we geheel of gedeeltelijk kwijtschelding verlenen. In de gemeente Drimmelen kunnen inwoners kwijtschelding aanvragen voor de onroerende zaakbelasting en de afvalstoffen- en rioolheffing.
De gemeente volgt hierbij de landelijk te hanteren normen voor vermogen en inkomen.

Tabel Par.B-12: Overzicht kwijtscheldingen

Soort belasting of heffing	Jaarrekening				Begroting 2020 (incl.wijziging)	Jaarrekening 2020
	2016	2017	2018	2019		
Onroerende zaakbelastingen	1.201	1.476	796	-	-	209
Rioolheffing	51.396	64.691	61.782	68.542	51.330	55.559
Afvalstoffenheffingen	45.427	52.593	52.767	57.407	39.947	56.805
Totaal kwijtschelding	**98.024**	**118.759**	**115.345**	**125.949**	**91.277**	**112.574**

In de begroting 2020 was geen rekening gehouden met de eerdere verhoging van het vastrecht afvalstoffenheffing en de kosten voor de gft container, met name hierdoor valt het bedrag aan verleende kwijtschelding afvalstoffenheffing circa € 17.000 hoger uit.
Daarnaast was er in de begroting uitgegaan van 230 verleende kwijtscheldingen. Er zijn in totaal 247 (gedeeltelijke) kwijtscheldingen verleend. Hierdoor is er ook een circa € 4.000 hoger bedrag aan kwijtschelding rioolheffing.

Tabel Par.B-13: Overzicht aantal kwijtscheldingen

Soort belasting of heffing	Jaarrekening				Begroting 2020 (incl.wijziging)	Jaarrekening 2020
	2016	2017	2018	2019		
Aantal toekenningen (ook gedeeltelijk)	218	255	240	245	230	247
Waarvan automatisch verleend	90	135	125	140	140	139
Afwijzingen	25	30	50	35	35	67
Totaal kwijtschelding aangevraagd	**243**	**285**	**290**	**280**	**265**	**314**

Ondanks de stijging in aangevraagde kwijtscheldingen zien we slechts een lichte stijging in de toegekende (gedeeltelijke) kwijtscheldingen.

C. Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

De gemeente Drimmelen beheert ongeveer 385 hectare aan openbare ruimte. Elke inwoner, bezoeker en werknemer in de gemeente Drimmelen gebruikt deze openbare ruimte voor vele diverse activiteiten zoals wonen, werken en recreëren. Dit maakt de gemeente mogelijk door het aanleggen en onderhouden van wegen, riolering, civieltechnische kunstwerken, groen, straatmeubilair, verkeersmaatregelen, openbare verlichting en gebouwen. Dit noemen we onderhoud Kapitaalgoederen.
De kwaliteit van de kapitaalgoederen en het onderhoud beïnvloeden het voorzieningenniveau, maar daarmee ook op de jaarlijkse lasten.
Hieronder lichten we de belangrijkste kapitaalgoederen toe. We toetsen dit aan het bestaande beleid en de ontwikkelingen in het jaar 2020. Het bestaande beleid voor deze paragraaf is vastgelegd in diverse gemeentelijke beleidsnota's (zie bijlage 1).
Bij inrichting, onderhoud en beheer houden we rekening met wetgeving:

- De Wegenwet van 1930;
- De Wegenverkeerswet van 1994;
- Reglement verkeersregels en verkeerstekens 1990;
- Besluit Administratieve Bepalingen inzake het Wegverkeer;
- Wet geluidhinder;
- Bouwstoffenbesluit;
- Wet milieubeheer;
- Waterschapskeur;
- Reglement op de watergangen Noord-Brabant;
- Wet telecomvoorzieningen;
- Wet energiedistributie artikel 16;
- Besluit veiligheid attractie- en speeltoestellen van 1997.

Het onderhoud en beheer van de openbare ruimte verdelen we in drie categorieën: dagelijks onderhoud, structureel onderhoud en vervangingsonderhoud.
Bij herinrichting van de Openbare Ruimte wegen we verschillende belangen af. Jongere onderdelen waaraan we nog moeten wennen zijn toegankelijkheid, klimaatadaptatie en duurzaamheid.
Het belangrijkste doel van het dagelijks en structureel onderhoud is: door het uitvoeren van onderhoudsmaatregelen zorgen we ervoor dat de elementen veilig blijven en de maximale levensduur voor een element behaald wordt. Het structureel onderhoud voeren we planmatig uit. Gedurende het jaar voeren we visuele inspecties uit. We combineren de inspecties met de beschikbare gegevens over onder andere levensduur. Met deze informatie stellen we een (meerjarig) jaarprogramma (MOP) op.
Het belangrijkste doel van het vervangingsonderhoud is: op het moment dat een element aan het eind van zijn (technische) levensduur is, vervangen we dit door hetzelfde type met een langere levensduur. Structureel en vervangingsonderhoud pakken we zoveel als mogelijk integraal aan (werk met werk maken). Zo nemen we bij rioolvervangingen en renovaties van straten

maatregelen voor openbare verlichting, het openbaar groen en verkeer in de plannen mee.

Prg.	Exploitatie	Primaire	Wijzigingen	Totaal	Uitgaven	Saldo
		begroting	2020	begroot	2020	2020
2.	a. Wegen	1.401.000	-274.500	1.126.500	1.110.405	16.095
2.	b. Openbare verlichting	395.000	-260.000	135.000	134.442	558
2.	c. Civiele kunstwerken	76.500	-40.000	36.500	34.388	2.112
2.	d. Openbaar Groen	1.512.788	-135.392	1.377.396	1.350.391	27.005
2	e. Speelruimte	69.770	-	69.770	43.629	26.141
2.	f. Riolering en (stedelijk) water	343.500	10.000	353.500	257.616	95.884
Div.	g. Gebouwenbeheer	714.986	-125.303	589.683	581.822	7.861
	Totaal Exploitatie	**4.513.544**	**-825.195**	**3.688.349**	**3.512.694**	**175.655**

Prg.	Reserves	Stand	Storting	Totaal	Onttrekking	Saldo reserve
		01.01.2020	2020	2020	2020	31.12.2020
2	e. Reserve Speelruimte	52.576	-	52.576	52.576	-
Div.	g. Reserve onderhoud zwembaden	-	-	-	-	-
	Totaal Reserves	**52.576**	**-**	**52.576**	**52.576**	**-**

Prg.	Voorzieningen	Stand	Vermeerdering	Totaal	Vermindering	Saldo voorz.
		01.01.2020	2020	begroot	2020	31.12.2020
Div.	g. Gebouwenbeheer	1.725.192	365.069	2.090.261	672.436	1.417.824
	Totaal Voorzieningen	**1.725.192**	**365.069**	**2.090.261**	**672.436**	**1.417.824**

Prg.	Lopende investeringen	Krediet	Wijzigingen	Totaal	Uitgaven	Restant
		raming	2020	krediet	t/m 2020	krediet
2.	a. Wegen	9.343.000	-916.500	8.426.500	5.851.230	2.575.270
2.	b. Openbare verlichting	-	233.500	233.500	179.485	54.015
2.	c. Civiele kunstwerken	60.000	296.300	356.300	175.780	180.520
2.	d. Openbaar Groen	150.000	415.850	565.850	358.620	207.230
2	e. Speelruimte	100.000	-	100.000	10.154	89.846
2.	f. Riolering en (stedelijk) water	7.557.600	1.232.368	8.789.968	4.411.930	4.378.038
Div.	g. Gebouwenbeheer	3.365.219	1.180.000	4.545.219	4.084.530	460.689
	Totaal Investeringen	**20.575.819**	**2.441.518**	**23.017.337**	**15.071.728**	**7.945.609**

Prg.	Af te sluiten investeringen	Krediet	Wijzigingen	Totaal	Uitgaven	Restant
		raming	2020	krediet	t/m 2020	krediet
2.	a. Wegen	290.000	-	290.000	259.885	30.115
2.	d. Openbaar Groen	250.000	12.010	262.010	262.010	0
2.	e. Speelruimte	211.000	2.679	213.679	213.151	528
2.	f. Riolering en (stedelijk) water	2.215.000	50.500	2.265.500	2.299.279	-33.779

	Totaal af te sluiten investeringen	**2.966.000**	**65.189**	**3.031.189**	**3.034.324**	**-3.135**

	Totaal generaal	**29.833.131**	**2.046.581**	**31.879.712**	**22.343.759**	**9.535.953**

Planning Openbare Werken 2020 en verder

In 2020 gingen we verder met het Integraal beheer Openbare Ruimte (IBOR) en de implementatie daarvan. We veranderden voor al de planning. In de onderstaande opsomming lichten we dat toe.
De volgende integrale projecten voor 2020 namen we in de begroting op:

	Riolering	Wegen	Verkeer	Groen	Openbare verlichting		Website/BouwApp	Bewonersbrief	Inloopavond	Bewonersavond		Voorbereiding 2020
Centrumroute Terheijden	x	x	x	x	x		x	x	x	x		
Stationstraat en omgeving Made												x
Rioolvervanging Julianastraat/ Prinses Margrietstraat Hooge Zwaluwe	x	x	x	x			x	x		x		
Centrumplan Made	x	x	x		x		x	x		x		
Oude Haven van Drimmelen												x
Boerenhoekstraat/ Van Campenhoutstraat Made	x	x	x	x	x		x	x		x		
Parallelweg Wagenberg	x	x	x		x		x	x		x		
Fietsstroken Hoofdstraat Terheijden												x
Prioritaire looproutes (Goeie Stoepkes Route)		x	x				x		x			
Winkelstrip Lage Zwaluwe		x	x	x			x	x				x
Zeggelaan Terheijden		x	x					x				x
Kastanjelaan Iepenlaan Made		x	x	x			x	x				
Drimmelenseweg - Sluizeweg (Made)		x	x		x		x	x		x		x
Crullaan (Made)		x	x		x		x	x		x		x

Centrumroute Terheijden
We rondden het eerste deel van de centrumroute Terheijden (rotonde Zeggelaan tot aan Schapenbogert) af. Het waterschap onderzoekt het verzwaren van de dijken langs de Mark. Een deel van de dijk ligt op de Molenstraat. We wachten de onderzoeken en de uitvoering van de daaropvolgende werkzaamheden af. Ook onderzoeken we versnellingskansen voor de uitvoering.
Stationstraat en omgeving Made
In 2020 onderzochten we mogelijkheden om de afvoer van vooral regenwater te verbeteren. Het gaat over een gebied dat groter is dan alleen de Stationstraat. Eén van de afvoermogelijkheden ligt door de Stationstraat Made.
Prinses Margrietstraat/Julianastraat Hooge Zwaluwe
De woningen aan de Prinses Margrietstraat zijn in 2019 opgeleverd. De gemeente startte met het rehabiliteren van deze straat. We nemen ook de Julianastraat en een deel van de Korteweg mee. De werkzaamheden zijn eind mei 2021 klaar.
Centrumplan Made
We voerden het tweede deel van het centrumplan Made (Marktstraat en een stukje Kerkstraat) uit. Het werk zit nog in de oplevertermijn.
Oude Haven (Drimmelen)
De oude haven van Drimmelen bestaat uit verschillende fases. In 2020 rondden we het parkeerterrein af. Ook startten we met de voorbereidingen van de wandelboulevard en het parkje. In de wandelboulevard verbeteren we ook de riolering. Het waterschap stelt in haar voorwaarden dat we pas na het

winterseizoen mogen beginnen. We verwachten eind april 2021 te kunnen gaan starten met de uitvoering.
Boerenhoekstraat/Burg. Van Campenhoutstraat (Made)
De werkzaamheden in de Boerenhoekstraat/Burg. Van Campenhoutstraat startten eind 2020. De werkzaamheden zijn begin augustus 2021 klaar.
Parallelweg Wagenberg:
De aanleg van de fietsstraat rondden we in 2020 af. Een jaar na afronding verloopt de onderhoudstermijn.
Fietsstroken Hoofdstraat (Terheijden)
De voorbereiding van de werkzaamheden zijn gestaakt.
Prioritaire looproutes (Goeie stoepkes route)
In 2019 maakten we in samenwerking met onder andere de WWZ een plan voor de prioritaire looproutes (Goeistoepkes route). In het handboek toegankelijkheid Openbare Werken namen we uitgangspunten voor zo'n route op. De routes in Lage Zwaluwe en Drimmelen maakten we in 2020 en deels in 2021. De overige kernen volgen in 2021.
Winkelstrip Lage Zwaluwe
We knappen het openbaar gebied bij de winkelstrip in Lage Zwaluwe op. Hierdoor verbetert de uitstraling van dat gebied.
Verbeteren fietsveiligheid Zeggelaan (Terheijden)
In 2020 en deels nog in 2021 bereiden we de Zeggelaan voor. Uit nader verhardingsonderzoek constateerden we dat de gehele wegconstructie vervangen moet worden. We vragen voor dit project subsidie aan.
Kastanjelaan- Iepenlaan
We rondden de werkzaamheden in in 2020 af.
Drimmelenseweg -Sluizeweg (Made)
In 2020 onderzochten we de mogelijke verkeersremmende maatregelen samen met de werkgroep "Kaiweg zigzagt". In 2021 werken we deze verder uit. De uitvoering verwachten in het vierde kwartaal 2021.

Verbeteren fietsveiligheid Crullaan (Made)
In 2020 maakten we een ontwerp voor een fietsveilige route en legde dit voor aan de bewoners. Waarbij het verplaatsen van parkeerplaatsen leidde tot enige discussie. Uit nader verhardingsonderzoek constateerden we dat deels de wegverharding vervangen moet worden. Begin 2021 ronden we de voorbereiding af en starten in het derde kwartaal met de uitvoering.

a. Wegen

Beleidsuitgangspunten
Het beleidskader met betrekking tot Wegen is vastgelegd in de notitie: Beleids- / beheerplan Wegen ' Grip op wegonderhoud' 2016-2020. In 2015 stelde de raad dit beleidsplan vast.

- Wegen, voet – en fietspaden worden veilig gehouden;
- Onderhoudsniveau minimaal C;
- Onderhoudsniveau voet- en fietspaden minimaal B;
- Materiaal zoveel als mogelijk hergebruiken;
- Materiaal bij vervangen zoveel als mogelijk duurzame materialen.

Kwaliteit D zien we als “achterstallig onderhoud”. Wegvakonderdelen op dit kwaliteitsniveau onderhouden we in het eerstvolgende jaar. Toch kunnen we besluiten om werkzaamheden incidenteel uit te stellen. Dit heeft dan te maken met andere werkzaamheden die ook in die straat plaatsvinden. Uiteraard zorgen we altijd voor een veilige situatie.

Asfalt

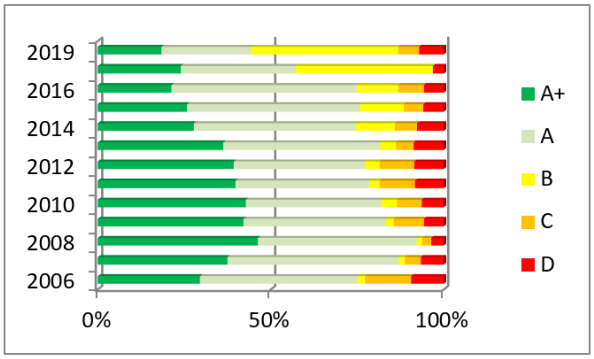

	A+	A	B	C	D
2019	**18,4**	**25,9**	**42,6**	**6**	**7,1**
2017	24	33,1	39,7	0,1	3,1
2016	21,3	53,6	12	7,4	5,7
2015	25,8	50	12,7	5,6	5,9
2014	27,8	46,6	11,5	6,4	7,7
2013	36,3	45,3	4,6	5,1	8,7
2012	39,3	37,9	4,3	10	8,5
2011	39,8	38,6	3,1	10,2	8,3
2010	42,8	39,2	4,5	7,2	6,3
2009	42,1	41,1	2,3	8,8	5,7
2008	46,3	45,9	1,6	2,6	3,6
2007	37,5	49,5	1,8	4,6	6,6
2006	29,5	45,6	2,2	13,3	9,4

Elementen

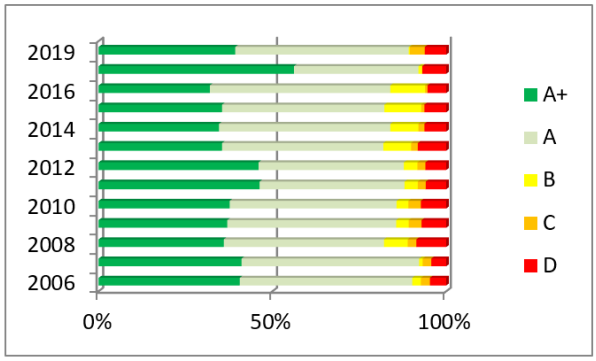

	A+	A	B	C	D
2019	**39,3**	**49,9**	**0,3**	**4,3**	**6,2**
2017	56,2	35,8	1	0,1	6,9
2016	32	51,9	10	0,7	5,4
2015	35,5	46,7	10,6	0,9	6,3
2014	34,6	49,3	8,1	1,7	6,3
2013	35,5	46,4	8	1,9	8,2
2012	46	41,8	3,9	2,3	6
2011	46,3	41,7	3,8	2,3	5,9
2010	37,7	48	3,4	3,6	7,3
2009	37	48,6	3,6	3,7	7,1
2008	36	46,1	6,8	2,5	8,6
2007	41,1	51,1	1	2,5	4,3
2006	40,6	49,6	2,5	2,6	4,7

In 2019 voerden we een uitgebreide inspectie uit. Hierboven geven we de resultaten van de inspecties weer. We selecteren uit de inspectiegegevens eerst de belangrijkste werkzaamheden. Daarna beoordeelt een expert of we de geselecteerde werkzaamheden daadwerkelijk op die manier uit voeren. De expert schat in of het overgebleven deel van de weg snel kan verslechteren. Zo ja dan vervangen we de gehele weg. Zo niet dan onderhouden we alleen dat deel dat slecht is.
We voeren ieder jaar na de winterperiode een inspectie uit. De periode tussen de inspectie en het opstellen van de begroting is te kort. We kunnen niet op tijd maatregelentoetsen uitvoeren. Voor deze toetsen kijken we naar de beste technische oplossing (incl. aanvullende onderzoeken) en begroten de kosten. Hierna prioriteren we wegen die we binnen het gestelde budget aanpakken. Begin 2020 informeren we de raad.
We houden rekening met andere werkzaamheden. Deze werkzaamheden kunnen ook door andere organisaties uitgevoerd worden (bijvoorbeeld een dijkverzwaring of aanleg van een warmtenet).
Komt uit de inspectie dat een klein deel van de weg onderhouden moet worden dan scharen we dat onder klein onderhoud. Ook het afwikkelen van meldingen is klein onderhoud.

Omdat asfalt gevoeliger is voor het uitstellen van onderhoud dan elementen verhardingen krijgen die wegen een hogere prioriteit.

Financiële vertaling in begroting en jaarrekening

	Exploitatie	Primaire	Wijzigingen	Totaal	Uitgaven	Saldo
		begroting	2020	begroot	2020	2020
1a.	Onderhoud wegen	1.401.000	-161.800	1.239.200	1.223.105	16.095
1b.	Subsidie duurzame inrichting Hamseweg	-	-112.700	-112.700	-112.700	-
	Totaal exploitatie	**1.401.000**	**-274.500**	**1.126.500**	**1.110.405**	**16.095**

	Lopende investeringen	Krediet	Wijzigingen	Totaal	Uitgaven	Restant
		raming	2020	krediet	t/m 2020	krediet
1.	Verkeersveilig maken Crullaan (minimale variant) / Sectorale uitvoering Crullaan (verhoogde fietspaden)	684.000	-	684.000	39.903	644.097
2.	Verkeersveilig maken Zeggelaan (minimale variant)	635.000	-535.000	100.000	18.577	81.423
3.	Drimmelenseweg - Sluizeweg Made	860.000	-760.000	100.000	3.144	96.856
4.	Kwaliteitsverbetering Oude Haven Drimmelen: a. Parkeerterrein	250.000	-	250.000	249.374	626
5.	Kwaliteitsverbetering Oude Haven Dr.: c. Wandelpromenade / Havenkade	575.000	-	575.000	53.844	521.156
6.	Winkelstrip Nieuwstraat Lage Zwaluwe	150.000	-	150.000	1.600	148.400
7.	Verlengen fietspad Beverpad	300.000	108.500	408.500	188.422	220.078
8.	Verbreding Zanddijk	500.000	-200.000	300.000	194.770	105.230
9.	Aansluiting Zoutendijk - Horenhilsedijk	700.000	-500.000	200.000	42.489	157.511
10.	Aankoop grond Zoutendijk	-	95.000	95.000	-	95.000
11.	Rode loperroute	500.000	-200.000	300.000	115.217	184.783
12.	Centrumroute Terheijden	924.000	75.000	999.000	958.296	40.704
13.	Fietsstraat Parallelweg Wagenberg	255.000	-	255.000	243.429	11.571
14.	Kwaliteitsverbetering Oude Haven Drimmelen: b. Dorpstraat	70.000	-	70.000	110.287	-40.287
15.	Centrumplan Made	2.940.000	-	2.940.000	2.639.860	300.140
16.	TEC Warmtenet (Terheijden)	-	1.000.000	1.000.000	992.017	7.983
	Totaal lopende investeringen	**9.343.000**	**-916.500**	**8.426.500**	**5.851.230**	**2.575.270**

	Af te sluiten investeringen	Krediet	Wijzigingen	Totaal	Uitgaven	Restant
		raming	2020	krediet	t/m 2020	krediet
1.	Parkeerplaatsen sportverenigingen en fietsvoorzieningen	110.000	-	110.000	101.199	8.801
2.	Verbreding fietspad Vaartje Drimmelen	180.000	-	180.000	158.686	21.314
	Totaal af te sluiten investeringen	**290.000**	**-**	**290.000**	**259.885**	**30.115**

Geplande werkzaamheden (begroting 2020)

Vanuit Wegen geven we een financiële bijdrage aan integrale projecten. Kiezen

we nieuw materiaal dan bekostigen we dat uit wegen. Herstraten van de rioleringsleuf bekostigt de riolering.
Uit de eerste inspectiegegevens komen de volgende wegen voor grootschaliger onderhoud: Delen van de Witteweg (tussen Zanddijk en Koekoekweg)en delen van Sluizeweg (Fietspaden). We toetsen deze wegen nog op noodzaak en aanpak. Als de inspectie aangeeft dat de kwaliteit D is betreft dat vaak kleinere wegvakken.
Het parkeerterrein van De Randoet herstraten we helemaal. De raad stelde hiervoor extra budget beschikbaar.
Samen met de trottoirs verbeteren we de kwaliteit van prioritaire looproutes. Uit de inspectie 2019 verwachten we een aantal wegen en trottoirs die niet meer voldoen aan kwaliteitsniveau C en B. De verhardingen die noodzakelijk onderhoud nodig hebben, pakken we in 2020 aan volgens het onderhoudsplan.
Dorpsschouwen
Ook in 2020 houden we een dorpsschouw houden samen met WWZ, de bewonersgroepen en andere belangenorganisaties. Zij doen een voorstel welke kern zij dit jaar willen schouwen. De de dorpsschouwen vallen onder klein onderhoud. De activiteiten staan niet apart in de begroting.
Voet- en fietspaden
Voor wat betreft de voetpaden richten we ons op de prioritaire looproutes. Hiervoor is extra budget beschikbaar gesteld. Trottoirs die buiten potentiële routes liggen of die onveilig zijn nemen we volgens Grip op Onderhoud wegen mee.

Toelichting investeringen (investeringsprognose 2020)

Prioritaire Looproute (uitvoering)
Zie Planning Openbare Werken 2020 en verder aan het begin van deze paragraaf.
Fietsveilig maken Crullaan (Made)
Het fietspad op de Crullaan maken we veiliger. Daarvoor verhogen we de fietspaden en aanliggende parkeerplaatsen.
Fietsveilig maken Zeggelaan (Terheijden)
Het fietspad op de Zeggelaan maken we veiliger. Daarvoor verhogen we de fietspaden en aanliggende parkeerplaatsen. We zijn ook bezig met de Centrumroute Terheijden. We stellen de werkzaamheden uit. Hierdoor garanderen we de verkeersdoorstroming in Terheijden.
Parkeerplaatsen (Sportverenigingen en fietsvoorzieningen.)
Het parkeerterrein van De Randoet (Made) herstraten we helemaal. De raad stelde hiervoor extra budget beschikbaar.
Winkelstrip Lage Zwaluwe
De winkelstrip knappen we op. Daarbij vragen we ook aan de ondernemers een steentje bij te dragen.
Kwaliteitsverbetering Oude Haven Drimmelen c Wandelpromenade en Havenkade.
We verbeteren de kwaliteit in de Oude haven in Drimmelen. Hiervoor pakken we in 2020 de Havenkade en de wandelpromenade aan. We weten niet zeker of alle werkzaamheden in 2020 afronden.

Realisatie t.o.v. planning

Toelichting exploitatie

Na vaststelling van de begroting vond een nadere analyse van de inspectie plaats. Ook voerden we maatregeltoetsen uit. Hierover ontving u een raadsbrief (februari 2020). We stelden de Witteweg een jaar uit, omdat andere wegen een slechtere kwaliteit hadden. We gaven opdracht voor het vervangen van de fietspaden Sluizeweg. Het is beter om beton niet in de winter aan te brengen. Daarom voeren we het vlak voor het fietsseizoen uit. In de Najaarsnota gaven we aan dat we het budget voor deze fietspaden overhevelden naar 2021.
Op zo'n € 20.000 na besteedden we het volledige budget aan wegenonderhoud.
We gaven uitvoering aan de volgende zaken:
- herstraten Cromsteven Drimmelen
- herstraten Havenkade Drimmelen (richting Zijlmans / Oome, conform raadsbrief)
- herstraten Kruisstraat Lage Zwaluwe (deel)
- herstraten Biesboschweg (langs museum richting het Panorama, conform raadsbrief)
- herstraten Vogelstraat Wagenberg (deel)
- onderhoud Ruilverkavelingsweg (deel Zeedijk - Hamseweg, conform raadsbrief)
- onderhoud rotonde Tuinbouwweg
- asfaltonderhoud voetpad Ameroever
- herstraten voetpad Biesboschweg (onderdeel rodeloperroute).

Vanuit Wegen droegen we financieel bij aan de volgende integrale projecten:
- bijdrage Kastanjelaan - Iepenlaan
- bijdrage aan Parkeerterrein Randoet
- bijdrage Parallelweg Wagenberg
- bijdrage centrumplan Made
- Bijdrage fietsstraat Lageweg Terheijden
- bijdrage centrumroute Terheijden
- bijdrage project Prinses Margrietstraat - Julianastraat

Alleen aan project Boerenhoekstraat / Burgemeester van Campenhoutstraat is nog geen bijdrage geleverd, aangezien dat project pas laat in 2020 is gestart. In plaats daarvan leverden we een bijdrage aan de fietsstraat Lageweg. Het asfalt van de Lageweg had klein onderhoud nodig.
Het Groentepad stelden we uit omdat er nog wat onzekerheden waren (o.a. of dijkverzwaring Amertakkanaal hiervoor gevolgen zou hebben) en hier weinig gebruikers zijn.
Uiteraard heeft op diverse plaatsen klein onderhoud plaatsgevonden, waaronder klein asfaltonderhoud op de Schimmer, Eersteweg, Lageweg (fietspad langs put), fietspad Marinaweg.

Toelichting lopende investeringen

Mede door onze ervaringen over de doorlooptijd van projecten, rekenen we nu met een doorlooptijd van minimaal anderhalf jaar voor projecten van deze omvang.
De aanpak voor de Crullaan (1) en Drimmelenseweg (3) in Made en de Zeggelaan (2) in Terheijden hebben een gelijkwaardige aanpak. Vandaar dat we de voorbereidingen tegelijkertijd begonnen. Door de integrale aanpak merkten

we dat het meer tijd kostte dan verwacht. Vandaar dat de drie projecten niet in 2020 uitvoeringsgereed waren. We stuurden u hierover raadsbrieven.
De Crullaan en de Drimmelenseweg zijn in een verder gevorderd stadium. We verwachten in de eerste helft van 2021 aan te besteden. De Zeggelaan is complexer omdat we daar ook oplossingen zoeken voor de gehele wegconstructie. Uit aanvullend onderzoek bleek dat constructie binnen korte termijn aan vervanging toe is.
4. Kwaliteitsverbetering Oude Haven Drimmelen: a. Parkeerterrein
We realiseerden het parkeerterrein in 2020. Het verplaatsen van de frietkraam gebeurt in 2021.

5. Kwaliteitsverbetering Oude Haven Dr.: c. Wandelpromenade / Havenkade
Het technisch ontwerp is gereed. We startten met het schrijven van het bestek. We besteden begin 2e kwartaal 2021 het werk aan .

6. Winkelstrip Nieuwstraat Lage Zwaluwe
In december legden we het ontwerp voor aan de bewoners. De gemaakte opmerkingen verwerkten we in het definitief ontwerp. We begonnen met het schrijven van het bestek. De uitvoering verwachten we in het tweede kwartaal van 2021.
7. Verlengen fietspad Beverpad
Landheer Infra voerde de verlenging van het Beverpad naar het dorp Drimmelen uit. Hij leverde het werk in augustus 2020 op.
8. Verbreding Zanddijk
Dit werk is gereed.

9. Aansluiting Zoutendijk - Horenhilsedijk
We verrichtten het nodige werk in dit dossier, maar liepen ook tegen (onverwachte) knelpunten aan. Vrijwel alle onderzoeken voor het bestemmingsplan zijn gereed. Vooral voor de natuurcompensatie voerden we aanvullende onderzoeken uit. De aanvullende onderzoeken kostten veel meer tijd dan verwacht. De uitkomst was dat we meer moeten compenseren. Dit betekende hogere ramingen dan dat we aan budget hebben. We onderzoeken alternatieven om de gevolgen te beperken. Deze alternatieven bieden ook kansen. In een raadsbrief stelden we u hiervan op de hoogte.
10. Aankoop grond Zoutendijk
Omdat nog niet precies duidelijk was welke gronden nodig waren voor de natuurcompensatie, is nog niet gestart met de grondaankoop. Wel vonden door de rentmeester verkennende gesprekken plaats.

11. Rode loperroute
Aan de hand van het Handboek Toegankelijkheid stelde we een uitvoeringsprogramma hoofdvoetpaden op. Eerst brachten we samen met diverse belangenpartijen de hoofdvoetpaden in beeld. Vervolgens toetsten we die getoetst aan het handboek. In Lage Zwaluwe startten we begin november 2020 met de uitvoering van de werkzaamheden. Ook in Drimmelen gingen we al aan de slag. Eind 2020 begon Brabant Water en Enexis kabels en leidingen te vervangen in de Nieuwstraat in Made. Aansluitend starten we hier met het

uitvoering van de rode loperroute. Een combinatie van de twee werkzaamheden in de Nieuwstraat bleek onmogelijk. De overlast voor de omwonenden zou te groot zijn. De overige werkzaamheden voegen we samen in een bestek. In het eerste kwartaal van 2021 starten we de aanbesteding. Met het extra beschikbaar gestelde budget maken we meer voetpaden toegankelijk.

12. Centrumroute Terheijden
De civieltechnische werkzaamheden en de aanleg van het warmtenetwerk rondden we af. Het wegdek van de Hoofdstraat keurden we om vlakheidsredenen af. Herstel van het wegdek zal medio mei-juni 2021 plaats vinden.

13. Fietsstraat Parallelweg Wagenberg
Half april 2020 startten we met de inrichting van de Parallelweg naar een fietsstraat. De werkzaamheden leverden we eind oktober op. Begin 2021 vinden er nog kleine onderhoudsaanpassingen plaats.
14. Kwaliteitsverbetering Oude Haven Drimmelen: b. Dorpstraat
Het krediet is met € 40.287 overschreden. De overschrijding van het krediet is ten gevolgen van het verwijderen van een Japanse duizendknoop (45.000). Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden is op deel van het werk de Japanse duizendknoop aangetroffen. De beplanting met wortels zijn afgevoerd naar een erkend verwerkingsbedrijf. Deze kosten zijn de oorzaak van de overschrijding van het krediet.
15. Centrumplan Made
Begin 2020 openden we het Molenplein. De aannemer leverde het werk in twee delen op. Begin 2020 het Molenplein en een deel van de Kerstraat. Eind september 2020 leverde hij de werkzaamheden in de Marktstraat op. De werkzaamheden in de Kerkstraat rondom het cultureel dorpshart van Made voeren we in een later stadium pas uit.

16. TEC Warmtenet (Terheijden)
We legden in combinatie met de civieltechnische werkzaamheden een deel van het warmtenet in Terheijden aan. De aannemer leverde het werk in september 2020 op. De overdracht naar het TEC vindt in 2021 plaats.

Toelichting af te sluiten investeringen
1. Parkeerplaatsen sportverenigingen en fietsvoorzieningen
In 2020 voerden we groot onderhoud aan het parkeerterrein en de fietsenstalling bij zwembad De Randoet uit.

2. Verbreding fietspad Vaartje Drimmelen
In 2019 verbreedden we het fietspad langs het Vaartje. De onderhoudsperiode rondden we begin 2020 af en namen het fietspad mee in het reguliere onderhoud van de wegen.

b. Openbare verlichting

Beleidsuitgangspunten
Om Drimmelen doelmatig en duurzaam te verlichten gaan we verder met:

- Het toepassen van energiezuinige lichtbronnen;
- Het toepassen van slim energiemanagement;
- Het vervangen van oranje licht naar wit licht in de woongebieden (uitfaseren SOX lichtbronnen);
- Het vergroten van gelijkmatigheid van de openbare verlichting door het uitfaseren van avondbranders;
- Standaardisatie van materialen en kleurgebruik.

In het beleidsplan gaven we aan dat de keuze tussen led of traditionele verlichting lieten afhangen van de Total Cost of Ownership (TCO). In de eerste jaren van de planperiode bleek dat alle TCO's uitwezen dat led de beste oplossing is. Vandaar dat we nu geen TCO's meer uitvoeren. We kiezen standaard voor led.
De openbare verlichting lift mee op de integrale aanpak van projecten. Bij vervanging van armaturen worden armaturen met dimmers en ledverlichting toegepast. Hierbij wordt gebruik gemaakt van een standaard materialenpakket. We hebben in de afgelopen jaren de achterstanden ingehaald. Ook het energieverbruik is omlaag gegaan.

Financiële vertaling in begroting en jaarrekening

	Exploitatie	Primaire	Wijzigingen	Totaal	Uitgaven	Saldo
		begroting	2020	begroot	2020	2020
1.	Onderhoud lichtmasten / armaturen / schades (incl. groepsremplace)	395.000	-260.000	135.000	134.442	558
	Totaal exploitatie	**395.000**	**-260.000**	**135.000**	**134.442**	**558**

	Lopende investeringen	Krediet	Wijzigingen	Totaal	Uitgaven	Restant
		raming	2020	krediet	t/m 2020	krediet
1.	Openbare verlichting: vervanging lichtmasten en armaturen 2020	-	233.500	233.500	179.485	54.015
	Totaal lopende investeringen	**-**	**233.500**	**233.500**	**179.485**	**54.015**

Geplande werkzaamheden (begroting 2020)

In de afgelopen jaren werkten we het achterstallig onderhoud aan de openbare verlichting weg. Nu komen we in een stabiele positie. In 2019 controleerden we de beheergegevens. In 2020 optimaliseren we de beheergegevens. Daaruit bepalen we een onderhoudsprogramma voor 2020 en voeren dit uit.
Binnen het project Oude haven van Drimmelen vervangen we de openbare verlichting. We gebruiken masten en armaturen die in de sfeer passen. Ook pakken we de openbare verlichting in het centrumplan Made en de centrumroute Terheijden (beide in delen) aan.

Realisatie t.o.v. planning

Toelichting exploitatie

Het onderhoudsbudget gebruikten we bijna volledig. Dit budget besteedden we aan regulier onderhoud, zoals remplace (groepsgewijs preventief vervangen van de lampen), oplossen van storingen en schades. Ook gunden we in 2020 een nieuw onderhoudscontract aan een nieuwe aannemer. De overgang verliep vrijwel vlekkeloos.

Toelichting lopende investeringen

1. Openbare verlichting: vervanging lichtmasten en armaturen 2020

Naast regulier onderhoud vindt er jaarlijks ook groot onderhoud in de vorm van vervangen van lichtmasten en/of armaturen plaats. In 2020 vervingen we de energieslurpende SOX-armaturen (behalve wanneer zij meegaan in een groter project zoals bijvoorbeeld in de Crullaan en Zeggelaan). Andere grootschalige vervangingen (masten en armaturen) vonden plaats in het Centrumplan Made, Vijverstraat Lage Zwaluwe, Biesboschweg Drimmelen, Parallelweg Wagenberg, centrumroute Terheijden.

c. Civiele kunstwerken

Beleidskader

Het kader voor de civiele kunstwerken is vastgesteld in de raadsvergadering van 2 juli 2009. Tijdens deze vergadering is het (incidenteel) veilig alternatief gekozen uit de Beleidsnotitie civiele kunstwerken en havens van 8 juni 2009.

Beleidsuitgangspunten

Als beleidsuitgangspunt is het niveau veilig vastgesteld. In 2009 is éénmalig budget beschikbaar gesteld voor het aanpakken van enkele grote (onveilige) knelpunten.
Onder de prioriteit veiligheid verstaan we of van het kunstwerk veilig gebruik kan worden gemaakt.
In 2018 inspecteerden we de kunstwerken. De meeste kunstwerken voldoen. Een uitvoeringsprogramma stellen we jaarlijks aan de hand van inspectie samengesteld. Er is geen vervangingsbudget beschikbaar. Indien een element aan vervanging toe is, vragen we een krediet aan de raad.

Financiële vertaling in begroting en jaarrekening

	Exploitatie	Primaire	Wijzigingen	Totaal	Uitgaven	Saldo
		begroting	2020	begroot	2020	2020
1.	Onderhoud civiele kunstwerken	76.500	-40.000	36.500	34.388	2.112
	Totaal exploitatie	**76.500**	**-40.000**	**36.500**	**34.388**	**2.112**

	Lopende investeringen	Krediet	Wijzigingen	Totaal	Uitgaven	Restant
		raming	2020	krediet	t/m 2020	krediet
1.	Haven Terheijden: vervanging steigers / meerpalen	-	163.300	163.300	128.496	34.804
2.	Haven Terheijden: vervanging beschoeiing	60.000	-60.000	-	-	-
3.	Project de Kleine Schans e.o. (Zuiderwaterlinie)	-	193.000	193.000	47.283	145.717
	Totaal lopende investeringen	**60.000**	**296.300**	**356.300**	**175.780**	**180.520**

Geplande werkzaamheden (begroting 2020)
In 2020 voeren we een inspectie uit. Op basis van de resultaten stellen we een onderhoudsprogramma 2020-2021 op. In dit onderhoudsprogramma komen de te onderhouden en te vervangen civieltechnische kunstwerken.
Civiele kunstwerken havens (reserve Herstel kunstwerken havens)
We kregen extra budget voor het herstel van aanmeerpalen en steigers in de haven van Terheijden. In programma 2 legden we dit al uit.
Het waterschap rondt de dijkverzwaringswerkzaamheden (langs de Mark) uiterlijk 2023 af. Daarom stellen we de werkzaamheden aan de oeverbescherming in de haven uit. Uiteraard houden we de damwand veilig.

Realisatie t.o.v. planning
We controleerden kunstwerken op veiligheid. Een onderhoudsprogramma stelden we nog niet op.
Toelichting exploitatie
In 2020 voerde we algemeen onderhoud uit aan de kunstwerken om deze veilig te houden. We vervingen enkele kleinere bruggen.

Toelichting lopende investeringen
1. Haven Terheijden: vervanging steigers / meerpalen
In 2020 vervingen we de meerpalen en repareerden de steigers. Ook brachten we op de steigers toegangspoorten aan zodat we de eigendommen beter beschermen tegen diefstal en beschadigingen.
2. Haven Terheijden: vervanging beschoeiing
Het waterschap verhoogt de dijken voor eind 2023. Omdat de beschoeiing tegen de teen van de dijk ligt, combineren we deze werkzaamheden. Krediet gebruiken we op zijn vroegst in 2022.
3. Project de Kleine Schans e.o. (Zuiderwaterlinie)
De voorbereidingen startten in 2019. Bij de uitwerking bleek dat we onvoldoende middelen hebben om het plan optimaal uit te voeren. Vanwege de financiële positie besloten we geen extra geld beschikbaar te stellen. Na dit besluit onderzoeken we de mogelijkheden binnen het beschikbare budget.

d. Openbaar groen

Beleidskader en beleidsuitgangspunten
Het beleidskader met betrekking tot Openbaar groen is vastgelegd in het integraal groenbeleidsplan 2017 – 2026 ‘Groen leeft en verbindt’. Het groenbeleidsplan is een integrale nota voor alle groenplannen. Hierin heeft zowel biodiversiteit als duurzaamheid een belangrijke plek. We beheren ongeveer 2,3 miljoen m2 groen.
Het groenbeleid is gericht op duurzaam kwaliteitsgroen. Het groen binnen de bebouwde kom van de gemeente Drimmelen bestaat voor ongeveer 40% van het oppervlakte uit bosplantsoen, grove heesters, heesters & botanische rozen, bodembedekkers, hagen, vaste planten en landschappelijke beplanting. De andere 60% bestaat uit gazon, berm en kruidenrijk gras.
De totale hoeveelheid groen binnen en buiten de bebouwde kom bedraagt per inwoner 86 m^2.

In het openbaar gebied staan circa 18.000 bomen. In het stedelijk gebied staan circa 11.200 bomen.
Uitgangspunten Onderhoud groen:

- We beheren op ecologische basis
- We gebruiken geen chemische bestrijdingsmiddelen
- We passen zoveel als mogelijk bodembedekkers toe
- We accepteren op plaatsen waar dat kan kruidengroei
- We onderhouden het groen op beeldkwaliteit B
- De centrumgebieden, entree dorpen, recreatieve hot spots en herkenningspunten onderhouden we op beeldkwaliteit A
- Inwonertevredenheid van een 6,5.

Financiële vertaling in begroting en jaarrekening

	Exploitatie	Primaire	Wijzigingen	Totaal	Uitgaven	Saldo
		begroting	2020	begroot	2020	2020
1.	Renovaties / vervanging openbaar groen	114.850	-62.350	52.500	49.987	2.513
2.	Onderhoud openbaar groen:					
	a. bomen	199.899	59.583	259.482	258.373	1.109
	b. cultuurbeplanting	621.439	6.046	627.485	627.409	77
	c. grasvegetaties	151.424	-	151.424	147.814	3.610
	d. overige (natuurterreinen, recr. plaatsen, landsch. beplanting, bosplantsoen)	33.714	-3.671	30.043	5.334	24.709
	Totaal Onderhoud openbaar groen	*1.006.476*	*61.958*	*1.068.434*	*1.038.930*	*29.505*
3.	Onderhoud ecologische verbindingszones (EVZ: dekking uit res. Groenaanleg)	35.500	-	35.500	26.932	8.568
4.	Grondverbetering boomvakken (coalitieakkoord)	40.000	-40.000	-	-	-
5.	a. Onderhoud bermen (incl. egalisatie, verhoging biodiversiteit)	209.384	-78.000	131.384	134.464	-3.080
	b. Onderhoud bermen (stortkosten)	6.578	83.000	89.578	100.079	-10.501
6.	Veilig maken fietspad (Rvk weg- Steenplaats Hooge en Lage Zwaluwe)	100.000	-100.000	-	-	-
	Totaal exploitatie	**1.512.788**	**-135.392**	**1.377.396**	**1.350.391**	**27.005**

	Lopende investeringen	Krediet	Wijzigingen	Totaal	Uitgaven	Restant
		raming	2020	krediet	t/m 2020	krediet
1.	Kwaliteitsverbetering Oude Haven Drimmelen: e. Parkje	150.000	-	150.000	13.846	136.154
2.	Renovatie openbaar groen 2020	-	315.850	315.850	288.351	27.499
3.	Aanplant nieuw bos	-	100.000	100.000	56.423	43.577
	Totaal lopende investeringen	**150.000**	**415.850**	**565.850**	**358.620**	**207.230**

	Af te sluiten investeringen	Krediet	Wijzigingen	Totaal	Uitgaven	Restant
		raming	2020	krediet	t/m 2020	krediet
1.	Groenrenovatie Kastanje - Iepenlaan Made	250.000	12.010	262.010	262.010	0
	Totaal af te sluiten investeringen	**250.000**	**12.010**	**262.010**	**262.010**	**0**

Geplande werkzaamheden (begroting 2020)

In 2020 besteden we het onderhoud aan bomen uit. Het bestek stelden we in samenwerking met gemeente Geertruidenberg op en gunden we in 2018.
Het onderhoud van plantsoen, gazons en perken is ondergebracht in een effectbestek. Het minimale beeldkwaliteitsniveau is B. Voor de entrees en hotspots kozen we voor beeldkwaliteitsniveau A. We spreken de aannemer (MidZuid) wanneer hij de kwaliteit niet bereikt.
In 2020 voeren we de afspraken uit het effectbestek verder door. Zo neemt de intensiteit van de keuringen door aannemer toe en die van de gemeente af. De aannemer rapporteert de resultaten aan ons.

Verder is de tevredenheid van de burgers belangrijk bij het onderhoud van het groen. Ons streven is een inwonertevredenheid van een 6,5. De tevredenheid meten we ieder jaar. In 2018 haalden we een cijfer van 5,6 en in 2019 was het cijfer een 5,8.
De aannemer is vrij om samen met de inwoners plannen te maken. De gemeente keurt die plannen en beoordeelt of die plannen passen binnen het beschikbare budget.
Het onderhoud van de ecologische verbindingszones (EVZ's) brachten we onder bij het waterschap. We stelden hiervoor een samenwerkingsovereenkomst op. Daarin namen we onder andere het onderhoud op. Het niveau van het onderhoud beschreven we in gezamenlijk onderhoudsplan.
Onderhoud van bermen door te klepelen passen we niet meer toe. In 2020 maaien we op een nog hoger ecologisch niveau. Als de veiligheid het toelaat, slaan we stukken berm over met maaien. Hierdoor neemt de biodiversiteit toe.
Veilig maken fietspad (Ruilverkavelingsweg- Steenplaats Hooge en Lage Zwaluwe)
Langs het fietspad staan veel bomen. De bomenrij is opgenomen in het groenstructuurplan. Om deze structuur in de toekomst te behouden, verminderen we het aantal bomen.
De bomen staan langs een regionale kering van het waterschap. Het waterschap staat bomen op of langs een dijk niet toe. Tenzij de bomen er al staan.
De bomen staan nu te dicht op elkaar. Zij worden elkaars concurrenten. Hierdoor treedt taksterfte en -breuk op. Dit is niet veilig voor de gebruikers van het fietspad. De wijze waarop de uitvoering plaatsvindt onderzoeken we.

Toelichting investeringen (investeringsprognose 2020)

Vervangen *zieke bomen in de Kastanje- en Iepenlaan in Made.*
Zie Planning Openbare Werken 2020 en verder aan het begin van deze paragraaf.
Kwaliteitsverbetering Oude Haven Drimmelen c. Parkje
We verbeteren de kwaliteit in de Oude haven in Drimmelen. Hiervoor pakken we in 2020 het Parkje aan.
Samen met bewoners stelde we een ontwerp op. Het waterschap is bevoegd gezag en verleent vergunningen. We weten niet zeker of alle werkzaamheden in 2020 afronden.

Toelichting op de exploitatie.
We voerden het onderhoud volgens plan uit.
Het onderhoud aan bomen voerden we middels een bestek uit. Onderdeel van het bestek zijn visuele inspecties van de bomen. Aan de hand van deze inspecties maakten we een planning.
Ook in 2020 hielden we een enquête over het onderhoud in de openbare ruimte. 55 % van de geënquêteerden was (zeer)tevreden over het onderhoud van het groen. De tevredenheidsscores liggen in lijn met die van vorig jaar. Inwoners zijn vooral positiever over het verwijderen van onkruid op verhardingen en plantsoenen, net als over het snoeien van plantsoenen en het maaien van gazons. Uit de enquête blijkt het opruimen van zwerfafval een belangrijk aandachtspunt.

Vanuit het Bestuursakkoord Water werkten we met regiogemeenten, het waterschap en staatbosbeheer samen in de aanpak van het maaien van bermen en watergangen. We stelden een nieuw onderhoudsbestek op met wederom een kwalitatieve verbeterslag, onder ander door nieuwe ecologische en duurzame inzichten en wetswijzigingen.

We stelden een plan van aanpak op en bestreden op basis daarvan de eikenprocessierups. De overlast viel ten opzichte van 2019 erg mee. Het aantal meldingen daalde met 80%.

Realisatie t.o.v. planning
In alle dorpen plaatsten we eind mei 2020 hanging baskets. Het is net als in 2019 een groot succes. Mensen complimenteerden de gemeente.

Toelichting exploitatie
De uitgaven van de uitgevoerde (onderhouds-)werkzaamheden wijkt ten aanzien van de begroting met een percentage van circa 2% positief af.

Toelichting lopende investeringen

1. Kwaliteitsverbetering Oude Haven Drimmelen: e. Parkje
   We maakten een technisch ontwerp met bijbehorende tekeningen. Hierin verwerkten we opmerkingen van bewoners en algemene verbeteringen van kwaliteit van het parkje. We besteden het werk begin 2021 aan en starten met de uitvoering na 1 april 2021. We konden niet eerder beginnen door de vergunningsvoorwaarden van het Waterschap.
2. Renovatie openbaar groen 2020
We voerden groenrenovaties uit bij de parkeerplaats Randoet, verbeterden de groeiplaatsomstandigheden van de bomen en brachten nieuwe onderbeplaning in de Marktstraat. We rondden de nieuwe groeninrichting af in de Dorpsstraat Wagenberg. In Terheijden plantten we hagen in de Raadhuisstraat en Hoofdstraat. Verder voerden we een dunning en groot onderhoud uit bij de populieren langs het fietspad Ruilverkavelingsweg-Steenplaats (Hooge Zwaluwe). Midzuid droeg in 2020 een tiental verbetervoorstellen aan.
3. Aanplant nieuw bos
We sloten een overeenkomst af met Stichting De AmerkantOp. Zij ontwierpen met participatie van omwonenden en betrokken inwoners het (B)oerBurgerBos. Ze startte met de aanleg van het bos op een perceel van circa twee hectare aan de rand van de woonkernen Hooge Zwaluwe en Made. Door cocreatie kwamen we tot een duurzame groenontwikkeling, inrichting en beheer van het bos.

Toelichting af te sluiten investeringen

1. Groenrenovatie Kastanje - Iepenlaan
We voerden in het eerste kwartaal de renovatie uit en gaven de nieuwe beplanting en bomen gedurende het jaar nazorg. De verhoging van de biodiversiteit was een belangrijk uitgangspunt bij de beplantingskeuze. We hebben de werkzaamheden afgerond.

e. Speelruimte

Beleidskader en beleidsuitgangspunten

Het beleidskader voor Speelruimte legde u vast in het Beleidsplan Speelruimte 2015-2024 'Spelen is bewegen'. In dit plan stimuleren we sport en bewegen. In het coalitieakkoord stelde u extra middelen beschikbaar.
Uitgangspunten:

- De speeltoestellen en ondergronden zijn veilig en voldoen aan Warenwetbesluit attractie- en speeltoestellen (WAS). Dit besluit stelt onder andere eisen aan de veiligheid en aan het beheer van speeltoestellen in de openbare ruimte.
- De speeltoestellen en terreinen zijn schoon en heel.

Financiële vertaling in begroting en jaarrekening

	Exploitatie	Primaire	Wijzigingen	Totaal	Uitgaven	Saldo
		begroting	2020	begroot	2020	2020
1.	'Klein' onderhoud speelterreinen / -toestellen	23.710	-	23.710	22.118	1.592
2.	'Klein' onderhoud trapveldjes	5.060	-	5.060	6.017	-957
3.	'Groot' onderhoud speelterreinen / -toestellen (Reserve Speelruimte)	36.500	-	36.500	14.843	21.657
4.	'Groot' onderhoud trapveldjes (Reserve Speelruimte)	4.500	-	4.500	651	3.849
	Totaal exploitatie	**69.770**	**-**	**69.770**	**43.629**	**26.141**

	Lopende investeringen	Krediet	Wijzigingen	Totaal	Uitgaven	Restant
		raming	2020	krediet	t/m 2020	krediet
1.	Sport, spelen, etc in openbare ruimte	100.000	-	100.000	10.154	89.846
	Totaal lopende investeringen	**100.000**	**-**	**100.000**	**10.154**	**89.846**

	Af te sluiten investeringen	Krediet	Wijzigingen	Totaal	Uitgaven	Restant
		raming	2020	krediet	t/m 2020	krediet
1.	Trapveldjes	211.000	2.679	213.679	213.151	528
	Totaal af te sluiten investeringen	**211.000**	**2.679**	**213.679**	**213.151**	**528**

	Reserves	Stand	Storting	Totaal	Onttrekking	Saldo reserve
		01.01.2020	2020	2020	2020	31.12.2020
1.	Reserve Speelruimte	52.576	-	52.576	52.576	-
	Totaal reserves	**52.576**	**-**	**52.576**	**52.576**	**-**

Geplande werkzaamheden (begroting 2020)

Vier keer per jaar inspecteren we de speeltoestellen en terreinen. Aan de hand van de inspectieresultaten onderhouden of vervangen we onderdelen of gehele toestellen. Ook reinigen we de zandondergronden eens per drie jaar.

Realisatie t.o.v. planning

Toelichting exploitatie

We reinigden het valzand onder de speeltoestellen in Made, Hooge en Lage Zwaluwe. Na elke inspectieronde voerden we aan de speeltoestellen reparaties uit. Uit de inspecties bleek dat er geen groot onderhoud noodzakelijk was.

Toelichting lopende investeringen

1. Sport, spelen, etc in openbare ruimte

In Lage Zwaluwe realiseerde we in 2019 een beweegbank. We stelden in 2020 een ideeënlijst op met bijvoorbeeld een nieuwe skatebaan in Made. Ook maakten we samen met Surplus een een beweegroute in Terheijden mogelijk.

Toelichting af te sluiten investeringen

1. Trapveldjes

We rondden de werkzaamheden bij het derde en laatste kunstgras trapveldje BS De Grienden in Lage Zwaluwe af. In 2017 realiseerden we de andere twee kunstgras trapveldjes. In de dorpen Terheijden (Klaverbeemd) en Made (park bij gemeentehuis). In 2020 bevroegen kinderen en de bewonersgroepen we de kernen Hooge Zwaluwe en Drimmelen of zij ook een trapveldje wilden. De uitkomst deelden we met de raad.

Toelichting reserves

1. Reserve Speelruimte

Vanwege de veiligheidseisen pasten we de bestrating van de skatebaan in Terheijden aan. We gaven opdracht om kunstgras aan te leggen in de uitgesleten valondergrond bij de speeltoestellen in het gemeentepark. Door een vertraagde uitvoering, vindt uitvoering plaats in 2021. Het restant budget verrekenen we met de Reserve Speelruimte (per saldo budgettair neutraal).

f. Riolering en stedelijke water

Beleidskader

Op gemeentelijk niveau is eind 2017 het Water en Rioleringsplan Drimmelen 2018-2022 (WRP) vastgesteld. Op regionaal niveau gelden voor de toekomst de uitgangspunten zoals opgenomen in het Bestuursakkoord Water Water met vuur (ondertekend op 23 mei 2011).

Binnen de “Samenwerking in de waterketen” wordt invulling gegeven aan de in het bestuursakkoord gestelde doelen:

Water met vuur

- Doelmatiger waterbeheer
- Doelmatigheidswinst
- Overheveling naar waterveiligheid
- Gematigde stijging lokale lasten
- Waterschappen zelfstandiger, rol provincies beperkter
- Toetsing Waterkeringen wordt teruggebracht naar een cyclus van 12 jaar
- Herziening belastingstelsel waterschappen
- Opschaling afvalwaterketenbeheer
- Dreigende wetgeving als stimulans.

Beleidsuitgangspunten Waterbeleidsplan

Bij het vaststellen van het WRP zijn nieuwe ambities vastgesteld. Deze ambities anticiperen vooral op klimaatverandering. Hieronder geven we de ambities weer:

- Afvalwater is het ambitieniveau gemiddeld (anticiperend)
- Hemelwater hoog (toekomstgericht)
- Grondwater midden (anticiperend)
- Oppervlaktewater midden (anticiperend)
- Bedrijfsvoering hoog (toekomstgericht).

Bij een middenniveau (anticiperend) schatten we de situatie met een voorzichtige afwachtende houding en heeft een horizon van 10 tot 15 jaar. Toekomstgericht (hoog niveau) betekent dat we daadwerkelijk rekening houden met de toekomst. Voor regenwater bijvoorbeeld rekenen we met intensievere buien dan voorheen. De horizon is dan 15 tot 25 jaar.

Financiële vertaling in begroting en jaarrekening

	Exploitatie	Primaire	Wijzigingen	Totaal	Uitgaven	Saldo
		begroting	2020	begroot	2020	2020
1.	Onderhoud vrij verval riolering	171.000	-	171.000	148.489	22.511
2.	Onderhoud drukriolering	85.000	-	85.000	24.679	60.321
3.	Onderhoud Individuele Behandeling Afvalwater (IBA's)	45.000	-	45.000	36.790	8.210
4.	Onderhoud watergangen	25.500	10.000	35.500	26.260	9.240
5.	Onderhoud stedelijk water	17.000	-	17.000	21.399	-4.399
	Totaal exploitatie	**343.500**	**10.000**	**353.500**	**257.616**	**95.884**

	Lopende investeringen	Krediet	Wijzigingen	Totaal	Uitgaven	Restant
		raming	2020	krediet	t/m 2020	krediet
1.	Rioolvervanging Vijverstraat (L. Zw.)	522.000	-	522.000	492.230	29.770
2.	Rioolvervanging Kilstraat / Flierstraat (Lage Zwaluwe)	720.000	420.000	1.140.000	992.104	147.896
3.	Rioolvervanging Prinses Margriet- / Julianastraat (Made)	567.000	196.000	763.000	159.479	603.521
4.	Rioolvervanging Campenhout- / Boerenhoekstraat (Made)	1.056.400	827.600	1.884.000	204.655	1.679.345
5.	Baggeren stedelijk water (uitvoering 2014 / 2015)	331.000	-	331.000	58.193	272.808
6.	Ambitieniveau WRP (stelpost)	1.159.800	-672.133	487.667	-	487.667
7.	Maatregelen kern Made: voorbereiding (Stationsstraat)	-	100.000	100.000	13.455	86.545
8.	Maatregelen kern Made: voorbereiding (Nachtegaalstraat)	-	100.000	100.000	-	100.000
9.	Maatregelen kern Lage Zwaluwe: voorbereiding (Griendwerkerstraat)	-	100.000	100.000	15.405	84.595
10.	Maatregelen kern Made (uitstroomleiding)	-	154.560	154.560	-	154.560
11.	Rioolvervanging Terheijden-Noord	1.065.000	-1.065.000	-	-	-
12.	Rioolvervanging Marktstraat/Dreef (Made)	796.500	-	796.500	783.281	13.219
13.	Rioolvervanging Kerkstraat (Made)	234.900	373.564	608.464	113.115	495.349
14.	Rioolvervanging Terheijden Midden	1.045.000	254.777	1.299.777	1.261.294	38.483
15.	Rioolvervanging Molenplein (centrumplan Made)	-	308.000	308.000	309.123	-1.123
16.	Maatregelen gebied Oude haven Drimmelen (voorbereiding)	-	100.000	100.000	9.231	90.769
17.	Rioolontstopper	60.000	35.000	95.000	365	94.635
	Totaal lopende investeringen	**7.557.600**	**1.232.368**	**8.789.968**	**4.411.930**	**4.378.038**

	Af te sluiten investeringen	Krediet	Wijzigingen	Totaal	Uitgaven	Restant
		raming	2020	krediet	t/m 2020	krediet
1.	Rioolvervanging onder langs dijken Lage Zwaluwe (uitvoering)	2.125.000	120.000	2.245.000	2.278.779	-33.779
2.	Rioolvervanging Parallelweg (Wagenberg)	90.000	-69.500	20.500	20.500	-
	Totaal af te sluiten investeringen	**2.215.000**	**50.500**	**2.265.500**	**2.299.279**	**-33.779**

Geplande werkzaamheden (begroting 2020)

Toelichting vervangingsinvesteringen (investeringsprognose 2020)
In het WRP stelde de raad ambities vast. Zo rekende de gemeente Drimmelen als een van de eerste gemeenten in Nederland klimaatadaptatie (intensieve buien en de relatie met oppervlaktewater) in de riolering door. De uitkomsten combineerden we met inspecties, technische levensduur en uitbreiden van woonwijken. Ook bekeken we logische volgordes en verdeling van de werkzaamheden. Dit levert ten opzichte van de oude manier flinke verschuivingen op. Het is een nieuwe manier van werken. Om zeker te zijn dat we de juiste waarde geven aan criteria, beoordelen we de planning voor 2021 – 2025 in 2020. De uitkomsten verwerken we in de Voorjaars Nota 2020.
Oorspronkelijk planden we rioleringswerkzaamheden in de Fresiastraat (Made), Onderlangs Dijken (Hooge Zwaluwe) en Hoofdstraat (Terheijden) in 2020. Nu we nieuwe criteria hanteren, vinden er verschuivingen plaats. Ook deze drie straten nemen we mee in de beoordeling van de planning.
De voorgestelde planning sloten we kort met werkzaamheden op het gebied van wegen. De planning is niet statisch. Ieder jaar voeren we inspecties (wegen en riolering) uit die urgentie kan veranderen. We filteren de inspectiegegevens. Hierdoor ontstaat een lijst met potentiele werkzaamheden. Per onderdeel vindt een extra beoordeling plaats. Daarna prioriteren we de werkzaamheden.
Onderstaande tabel geeft de werkzaamheden voor 2020 aan. De vermelde bedragen zijn de bijdrage vanuit riolering aan het werk:

Maatregelen Made	
Voorbereiding rioolw erkzaamheden Stationsstraat en omgeving	€ 22.000,00
Maatregelen Drimmelen	
Delen van de Oude Haven	€ 350.000,00
Vanuit 2019	
Maatregelen Made	
Boerenhoekstraat Burg. Van Campenhoutstraat	€ 766.000,00
Centrumplan Made (Marktstraat en een stukje Kerkstraat)	**
Maatregelen Terheijden	
Centrumroute Terheijden (Markstraat, stukje Hoofdstraat en Raadhuisstraat)	€ 1.595.000,00
Maatregelen Hooge Zwaluwe	
Rioolw erkzaamheden Prinses Margrietstraat Julianastraat	€ 952.000,00
Maatregelen Wagenberg	
Delen van de Parallelw eg	€ 90.000,00

** opgenomen in het gehele budget Centrumplan Made

De volgende rioolwerkzaamheden beschrijven we in Planning Openbare Werken 2020 en verder aan het begin van deze paragraaf

- Prinses Margrietstraat, Julianastraat (Hooge Zwaluwe);
- Boerenhoekstraat/Burg. Van Campenhoutstraat (Made);
- Centrumplan Made;

- Centrumroute Terheijden;
- Voorbereiding rioolwerkzaamheden Stationstraat en omgeving.

Rioolwerkzaamheden Parallelweg (Wagenberg)
Dit wegenproject (tussen Wagenstraat en Brouwerijstraat richting bushalte), behelst het herstraten van het wegdek. De werkzaamheden zijn klaar in 2020. De rioolmaatregelen nemen we integraal mee. De werkzaamheden aan het riool zijn beperkt (hoofdzakelijk repareren). We verbeteren de toegankelijkheid van de gehele Parallelweg.
Oude Haven (Drimmelen)
In de oude haven van Drimmelen koppelen we daken en straten af. Ook maken we een nieuwe overstort naar de Amer. Sommige delen repareren we. Andere delen vervangen we.

Realisatie t.o.v. planning
In het voorjaar presenteerden we de uitwerking van de ambities klimaatadaptatie. Daarin toonden we ook een nieuwe planning met daarbij behorende middelen. Ook splitsten we budgetten in twee delen. De aanpassingen verwerkten we in de voorjaarsnota 2020.
Maatregelen Made
De Stationsstraat is onderdeel van de maatregelen die we in Made uitvoeren. Vanwege de complexiteit en samenhang met andere rioleringsgebieden startten we de voorbereidingen in 2020. We verwachten de werkzaamheden na 2022 uit te voeren.
Delen van de Oude Haven.
De voorbereidingen naderen de afronding. Hierna vindt de aanbesteding plaats. Doordat het waterschap voorwaarden stelt aan de uitvoering moeten we wachten met de uitvoering tot in 2021. Hierdoor kregen we ook meer tijd om de werkzaamheden voor te bereiden.

Toelichting exploitatie
In 2019 inspecteerden we zoals gebruikelijk een deel van de riolering. De werkzaamheden als gevolg van die inspecties voerden we in 2020 uit. Het totale pakket aan onderhoudsmaatregelen viel lager uit dan verwacht. Ook voor de drukriolering en IBA's hoefden we door de goede gesteldheid en beperkt aantal storingen minder geld uitgaven.
Voor het onderhoud aan watergangen vroegen we bij de voorjaarsnota in 2020 middelen bij. Dat deden we op basis van volledige uitvoering van alle werkzaamheden. Tijdens het seizoen bleek dat we minder frequent de watergangen konden maaien. Het stedelijk water maaiden we twee keer. Vandaar ook de hogere kosten. In het najaar startten we een onderzoek naar de kosten voor het verwerken van maaisel. We hopen dat we goedkopere alternatieven vinden.

Toelichting lopende investeringen
1. Rioolvervanging Vijverstraat (Lage Zwaluwe)
We vervingen de riolering aan de Vijverstraat. Tevens richtten we de straat in als fietsstraat. Door de nieuwe verharding "op één oor" te leggen waterde fietsstraat af naar de naast gelegen sloot. Het project is gereed en de onderhoudsperiode is voorbij. Het krediet kan worden afgesloten.

2. Rioolvervanging Kilstraat / Flierstraat (Lage Zwaluwe)
Eind 2020 was de vervanging compleet. Momenteel werken we alles af en wordt het groen aangeplant. Voor dit project legden we een jarenlang traject af om zakelijk rechten te regelen met de grondeigenaren. Uiteindelijk sloten we met alle grondeigenaren een zakelijk recht overeenkomst af. Hierdoor is de ligging en het onderhoud aan de riolering tot in de lengte van jaren gewaarborgd. De kosten voor dit zakelijk recht en de afspraken die hier bij horen vielen hoger uit dan verwacht.

3. Rioolvervanging Prinses Margriet- / Julianastraat (Made)
De werkzaamheden startten in het najaar van 2020. We koppelen het regenwater af. Het Waterschap eiste dat we een deel van het regenwater in het gebied bergen. Daarom maken we ook een wadi in de Julianastraat. Na afronding voldoet de riolering aan de norm regenbui T=9. De werkzaamheden ronden we in het 2e kwartaal 2021 af.

4. Rioolvervanging Campenhout- / Boerenhoekstraat (Made)
De werkzaamheden startten eind 2020. Hier vervangen we de riolering en koppelen we af. De nieuwe riolering voldoet aan de norm regenbui T=9. De werkzaamheden zijn naar verwachting in oktober 2021 gereed.

5. Baggeren stedelijk water (uitvoering 2014 / 2015)
We maakten een beheerplan bagger Stedelijk water. Dit plan vormde de basis voor een bestek. Dat bestek besteedden we in 2020 aan. De gunning vindt plaats in 2021.

6. Ambitieniveau WRP (stelpost)
We namen in de voorjaarsnota 2020 een nieuwe planning op. Dit naar aanleiding van het vastgestelde Water- en rioleringsplan. Er is van het totale budget een klein bedrag over om koppelkansen te benutten.

7. Maatregelen kern Made: voorbereiding (Stationsstraat)
We maakten een functioneel ontwerp voor de riolering. Het nieuwe (regenwater)riool maakt onderdeel uit van de route om het water snel af te voeren naar de randen van de kern. Dit is nodig om ons stelsel aan de norm van regenbui T=9 te laten voldoen. Uitvoering plannen we in 2023.

8. Maatregelen kern Made: voorbereiding (Nachtegaalstraat)
Als onderdeel van de voorbereidingen maakten we ook hier een functioneel ontwerp. In dit ontwerp ligt de nadruk op het afkoppelen en oplossen van de wateroverlast in het gebied. Na aanleg voldoet het stelsel aan de norm regenbui T=9. Momenteel wordt het project bestek gereed gemaakt. De verwachting is dat we in het laatste kwartaal van 2021 starten met de realisatie.

9. Maatregelen kern Lage Zwaluwe: voorbereiding (Griendwerkerstraat)
Het functioneel ontwerp is klaar. Na aanleg zal het stelsel voldoen aan de norm regenbui T=9. Momenteel wordt het project bestek gereed gemaakt. De

verwachting is dat we in het laatste kwartaal van 2021 starten met de realisatiefase.

10. Maatregelen kern Made (uitstroomleiding)
Dit betreft het vergroten van de overstortleidingen aan de Kievietstraat en de Acaciastraat. De maatregelen maken onderdeel uit van ons plan om te voldoen aan de norm regenbui T=9. Deze werkzaamheden nemen we mee als onderdeel in het bestek voor de Nachtegaalstraat.

11. Rioolvervanging Terheijden-Noord
Het vervangen van de riolering in de Molenstraat is afhankelijk van de aanpassing van de waterkering langs de Mark. Het waterschap Brabantse Delta is de opdrachtgever en bevoegd gezag voor de kering op de Molenstraat. We streven ernaar om in 2022 het werk uit te voeren.

12. Rioolvervanging Marktstraat / Dreef (Made)
De riolering in de Marktstraat legden we aan. Dit gebeurde samen met de rioolvervanging van het Molenplein (centrumplan Made). Het project zit in de onderhoudsfase. Het gedeelte Dreef haalden we uit het project. De Dreef voegen we samen met de rioolvervanging en afkoppelen van de Schoolstraat. De uitvoering van dit project staat voor 2023 op de planning.

13. Rioolvervanging Kerkstraat (Made)
Een deel van de riolering in de Kerkstraat vervingen we met de aanleg van het Molenplein. De nieuwe riolering voldoet aan de norm regenbui T=9. Het overige deel vervangen we in combinatie met het cultureel dorpshart Made.

14. Rioolvervanging Terheijden Midden
We vervingen de riolering in de Hoofdstraat, Markstraat, Raadhuisstraat en in een klein deel van de Molenstraat. We combineerden dit werk met de herinrichting van de doorgaande route en de aanleg van het warmtenet van TEC. De nieuwe riolering voldoet aan de norm regenbui T=9. De rioleringswerkzaamheden zijn gereed. De onderhoudstermijn loopt over een jaar af.

15. Rioolvervanging Molenplein (centrumplan Made)
We vervingen de riolering onder het Molenplein en realiseerde er ook een infiltratiekelder. De nieuwe riolering voldoet aan de norm regenbui T=9. De werkzaamheden realiseerden we in combinatie met de herinrichting van het centrumplan Made.

16. Maatregelen gebied Oude haven Drimmelen (voorbereiding)
Zie realisatie van de planning eerder in deze paragraaf.

17. Rioolontstopper
De rioolontstopper is technisch nog niet afgeschreven. Vandaar dat we de investering een jaar doorschuiven.

Toelichting af te sluiten investeringen

1. Rioolvervanging onder langs dijken Lage Zwaluwe (uitvoering)
Bij dit project vervingen we de riolering vanaf de Amerweg tot aan de Molendijk. Ook van het laatste stukje is de onderhoudstermijn verlopen.

2. Rioolvervanging Parallelweg (Wagenberg)
We vernieuwden een klein deel van de riolering in de Parallelweg. De werkzaamheden voerden we bijna gelijktijdig uit met de aanleg van de fietsstraat. De werkzaamheden in de Parallelweg ronden we eind oktober 2020 af.

g. Gebouwenbeheer

Beleidskader

In 2020 heeft een actualisatie van de geplande onderhoudswerkzaamheden plaatsgevonden voor de periode van 2020-2029 en wordt er een uitvoeringsprogramma opgesteld voor de periode 2020-2022. In de actualisatie zijn alleen die panden meegenomen die overeenkomstig de KTD besluitvorming nodig zijn voor uitvoering van de kerntaken van de gemeente Drimmelen.
Om tot een betrouwbaardere onderhoudsplanning te komen die de mogelijkheid heeft om te kunnen anticiperen op vragen uit de organisatie, maatschappij en het gemeentebestuur is gekozen voor de methode van Conditiemeting conform NEN 2767.
Conditie definitie en omschrijving;
Conditie 1: uitstekend nieuwbouwkwaliteit en/of met nieuwbouw vergelijkbare kwaliteit;
Conditie 2: goed nieuwbouwkwaliteit met de eerste tekenen van feitelijke veroudering;
Conditie 3: redelijk het verouderingsproces is over de gehele linie duidelijk op gang gekomen;
Conditie 4: matig het verouderingsproces heeft het element of het gebouw duidelijk in zijn greep;
Conditie 5: slecht het verouderingsproces is min of meer onomkeerbaar geworden c.q. heeft het element/het gebouw zeer duidelijk in zijn greep
Conditie 6: zeer slecht een zodanig slechte toestand dat dit niet meer te classificeren is onder conditie 5.

Beleidsuitgangspunten

In maart 2020 heeft er besluitvorming (raadsbesluit) plaatsgevonden over het conditieniveau van het gemeentelijke vastgoed. Met bijbehorende classificaties en scores is het meerjaren onderhoudsplan in uitvoering genomen.
De jaarlijkse storting in de onderhoudsvoorziening is ca. € 365.059 en voor klein onderhoud gebouwenbeheer is een bedrag nodig van € 224.614.
De planning betreft de periode van 2020-2029. In 2024 worden de gebouwen opnieuw geïnspecteerd en wordt geëvalueerd of we de juiste weg hebben gekozen met het vastgestelde beleid.

Financiële vertaling in begroting en jaarrekening

	Exploitatie	Primaire	Wijzigingen	Totaal	Uitgaven	Saldo
		begroting	2020	begroot	2020	2020
1.	Planon gebouwenbeheer (voorziening)	509.986	-144.917	365.069	365.069	-
2.	Klein onderhoud gebouwenbeheer	-	224.614	224.614	216.753	7.861
3.	Onderhoud zwembaden	205.000	-205.000	-		-
	Totaal exploitatie gebouwenbeheer	**714.986**	**-125.303**	**589.683**	**581.822**	**7.861**

	Lopende investeringen	Krediet	Wijzigingen	Totaal	Uitgaven	Restant
		raming	2020	krediet	t/m 2020	krediet
1.	Verduurzaming gemeentehuis	-	640.000	640.000	596.464	43.536
2.	Renovatie zwembaden	3.047.219	400.000	3.447.219	3.225.611	221.608
3.	Aanpassing entree de Cour	103.000	-	103.000	10.563	92.437
4.	Aanpassingen diverse ruimte Amerhal	215.000	-	215.000	239.386	-24.386
5.	Voorbereidingskrediet Stuifhoek	-	140.000	140.000	12.506	127.494
	Totaal lopende investeringen	**3.365.219**	**1.180.000**	**4.545.219**	**4.084.530**	**460.689**

	Voorzieningen	Stand	Vermeerdering	Totaal	Vermindering	Saldo voorz.
		01.01.2020	2020	begroot	2020	31.12.2020
1.	Voorziening gebouwenbeheer	1.725.192	365.069	2.090.261	672.436	1.417.824
	Totaal voorzieningen	**1.725.192**	**365.069**	**2.090.261**	**672.436**	**1.417.824**

	Reserves	Stand	Storting	Totaal	Onttrekking	Saldo reserve
		01.01.2020	2020	2020	2020	31.12.2020
	Reserve Onderhoud zwembaden	-	-	-	-	-
	Totaal reserves	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**

Geplande werkzaamheden (begroting 2020)

Onderstaand een overzicht van de grote geplande werkzaamheden in 2020 en deels doorgeschoven werkzaamheden van 2019. Bedragen zijn exclusief BTW.

- Gemeentehuis Made, verduurz. en comfortverbetering, schilderwerk enz. € 329.000
- Mayboom Made, revisie LBK en vervangen diverse W-installatie onderdelen, tegelwerk enz. sanitair ruimten, vloer foyer € 223.430
- Brandweer Terheijden, vervangen overheaddeuren, en vervangen diverse W-installatie onderdelen € 16.000
- Gemeentewerf Made, vervangen overheaddeuren, vervangen diverse W-installatie onderdelen, vervangen heaters € 128.160
- Milieustraat Terheijden, vernieuwen overheaddeur en vervangen diverse W-installatie onderdelen € 23.000
- O.C. de Cour Terheijden, vervangen diverse W-installatie onderdelen, gevelherstel bouwdeel A, buitenschilderwerk € 96.914

• Plexat Wagenberg, buitenschilderwerk € 17.500
• Zonzeel Hooge Zwaluwe, vervangen dakbedekking, valbeveiliging € 62.640
• Klaverblad Drimmelen, vervangen dakbedekking, valbeveiliging € 21.000
Variërend bedrag t.b.v. onderhoudscontracten, klein onderhoud en leveringen € 150.000
Totaal € 1.067.644
Voor nadere details wordt verwezen naar het geactualiseerde onderhoudsplan voor de periode van 2019-2028.
Door een aantal recente ontwikkelingen staan er bij een aantal panden werkzaamheden in de planning die naar verwachting "afhankelijk van besluitvorming" mogelijk worden doorgeschoven. Het betreft:
• Mayboom te Made in relatie tot het centrumplan Made.
• Gemeentehuis te Made verduurzaming naar energieneutraal.

Realisatie t.o.v. planning
Toelichting exploitatie
Op het klein onderhoud is er een onderbesteding van circa € 8.000.

Toelichting lopende investeringen
1. Verduurzaming gemeentehuis
Er is gestart met fase 3 van het project. Naar verwachting zal het krediet worden overschreden. Op dit moment is echter is nog niet duidelijk hoe hoog deze overschrijding uiteindelijk wordt.
2. Renovatie zwembaden
Er bestaat een geschil tussen de gemeente en de aannemer over de renovatiewerkzaamheden aan de beide zwembaden. De gemeente is van mening dat de werkzaamheden niet volledig en niet volgens de afgesproken kwaliteit zijn uitgevoerd. De gemeente heeft een vordering open staan bij de aannemer van € 400.000. Dat betekent dat het krediet nog niet volledig is aangewend.
Een deel van de nog openstaande (bouwkundige) werkzaamheden is opnieuw aanbesteed en opgedragen aan een ander bedrijf. Het gaat daarbij om een bedrag van € 67.000. De uitvoering van deze werkzaamheden staat gepland voor het voorjaar 2021. Naast deze post-renovatie werkzaamheden zal vóór de aanvang van het nieuwe zwemseizoen 2021 het chemicaliëntransport en -opslag worden geoptimaliseerd en het planmatige onderhoud vanuit de MOP in 2021 worden uitgevoerd. Het krediet is naar verwachting toereikend, maar onzeker is of de uitkomsten van de rechtszaak in juni 2021 nog gevolgen hebben voor de nog niet betaalde termijnen aan de hoofdaannemer en het werk dat we intussen voor een deel wel aan derden in opdracht hebben gegeven in verband met de opening van het nieuwe zwemseizoen. Het krediet kan naar verwachting in het vierde kwartaal van 2021 worden afgesloten.
3. Aanpassing entree de Cour
Door corona hebben de werkzaamheden wat vertraging opgelopen, daardoor zijn de kosten in 2020 in hoofdlijnen beperkt tot kosten van de architect. De oplevering van de werkzaamheden vindt nu plaats in het tweede kwartaal van 2021. Het is de verwachting dat de verbouwing binnen budget blijft.
4. Aanpassingen diverse ruimte Amerhal
Project is opgeleverd, maar vertoont wel een overschrijding. Krediet is

overschreden doordat tijdens de aanpassing van de Amerhal bleek dat het rioleringssysteem rondom het gehele gebouw gebreken vertoonde (€ 10.000). Ook bleek tijdens de uitvoering van de werkzaamheden aan de uitbreiding dat de bestrating aan de buitenzijde geen onderdeel te zijn van het bestek (€ 25.000). Tevens waren er aanpassingen aan het gebouw nodig die we van te voren niet hadden kunnen calculeren. Belangrijkste wijziging zijn: aanpassing fundatie en bijbehorende aansluitingen, cv-installatie, luchtkanalen, riolering en elektrische installaties. Overschrijding bleef uiteindelijk beperkt doordat in 2020 bleek dat investering in aanmerking kwam voor BTW compensatie.
5. Voorbereidingskrediet Stuifhoek
De voorbereiding voor de nieuwbouw Stuifhoek zal zoals gepland ook in 2021 doorgaan.

Toelichting voorzieningen

1. Voorziening gebouwenbeheer
Medio maart 2020 is de voorziening van gebouwenbeheer behandeld en goedgekeurd door de raad. Conform de BBV voorschriften wordt het klein onderhoud niet meer via de voorziening verantwoord.

Overzicht besteding voorziening gebouwenbeheer

Object	Werkzaamheden	Raming	Werkelijk	Door-geschoven naar 2021	Geen uitvoering meer benodigd
Gemeentehuis Made	Renovatie dak en renovatie w-installatie	330.000	300.000		
Gemeentewerf Made	Renovatie LED verlichting	25.000	25.000		
Gemeentewerf Made	Vervangen hemelwaterafvoer (HWA)	10.000	9.000		
Gemeentehuis	Aanpassen zonwering	39.000	66.000		
Gemeentehuis	Aanpassen verduurzamen gemeentehuis	100.000		100.000	
Gemeentehuis	Vervangen overhead deuren	130.000		130.000	
Dorpshuis Drimmelen	Aanbrengen LED verlichting	4.000	8.000		
Driedorp	Renovatie kleedkamers	74.000	78.000		
Ontmoetingscentrum de Zonzeel	Renovatie dakbedekking	66.000	68.000		
Ontmoetingscentrum de Zonzeel	Verduurzaming door ander isoaltie pakket toe te passen	16.000	18.000		
De Cour	Aanbrengen lift	35.000	32.000		
De Cour	Aanpassen entree	230.000	-	230.000	
Plexat	Schilderwerk	9.000	12.000		
Plexat	Aanbrengen plafond	10.000	15.000		
Zonzeel	Schilderwerk	14.000	10.000		
Mayboom	Niet uitvoeren van werkzaamheden i.v.m. besluitvorming	25.000			25.000
Diverse objecten (*)	Werkzaamheden die niet worden uitgevoerd	30.000			30.000
Uurwerk Hooge Zwaluwe	Renovatie uurwerk	16.000	20.000		
Diverse (**)	Overige kleine werkzaamheden die behoren bij groot onderhoud	70.000	11.436	70.000	
		1.233.000	**672.436**	**530.000**	**55.000**

(*) Werkzaamheden die i.o.m. de gebruiker/beheerder niet worden uitgevoerd of een andere uitvoeringswijze voor is gekozen.

Bijvoorbeeld het vervangen van pompen, het vervangen van besturingen, conditioneren van aluminium kozijnen etc. Dit zijn kosten onder de € 5.000.

(**) Uitvoeren van regelingen die op dit moment gewoon nog doen wat ze moeten doen waarbij vervangen van deze onderdelen niet noodzakelijk blijken te zijn.

In overleg met de beheerder/gebruiker worden deze werkzaamheden niet uitgevoerd (bijv. besturing vuilwaterpomp gemeentehuis).

Toelichting overzicht besteding voorziening gebouwenbeheer

Uit bovenstaande tabel is op te maken dat een groot aantal werkzaamheden zijn uitgevoerd. Alleen de werkzaamheden die nodig zijn vanuit het onderhoud voor het aanpassen van de Cour (entree) zijn in zijn geheel doorgeschoven naar 2021.
De werkzaamheden met betrekking tot verduurzamen van het gemeentehuis en het vervangen van overheaddeuren in diverse gebouwen zijn ook (deels) doorgeschoven naar 2021.
Daarnaast zijn er werkzaamheden, die nog niet noodzakelijk zijn om uitgevoerd te worden, ook door geschoven naar 2021.

Er heeft in 2020 wel een overschrijding plaatsgevonden voor het aanpassen van de zonwering van € 27.000. Het besturingssysteem en software programma bleek na het renoveren van de zonwering op de centrale hal meer problemen te hebben dan in eerste instantie was geraamd. Tevens is 2020 een aantal buitenzonweringen, die aan de gevel gemonteerd zijn, vervangen. Deze bleken ook defect te zijn.

Toelichting reserves

Reserve Onderhoud zwembaden
De onderhoudsreserve is in opgeheven. Op grond van het BBV is het onderhoud opgenomen in de onderhoudsvoorziening Planon.

D. Financiering

Inleiding

Treasury is het vakgebied dat zich bezighoudt met het besturen en beheersen, het verantwoorden over en het toezicht houden op de financiële geldstromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico`s.
Iedere gemeente is volgens de wet Financiering Decentrale Overheden (FIDO) verplicht een treasurystatuut vast te stellen. De wet FIDO biedt duidelijke kaders voor het beheersen van risico's en openheid. Risicobeheersing richt zich daarbij vooral op rente- en kredietrisico's. In de Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden (Ruddo) ligt verdere regelgeving vast.
De gemeente Drimmelen stelde het geactualiseerde treasurystatuut vast in 2017. De randvoorwaarden voor het uitvoeren van de Treasury-/financieringsfunctie staan daarin. De beleidsuitvoering voor risicobeheer en de financieringspositie in 2020 verantwoorden we in deze financieringsparagraaf.

a. Risicobeheer

Voor het risicobeheer analyseren we de risicoaspecten die verbonden zijn aan de uitvoering van de treasuryfunctie binnen de gemeente Drimmelen. In grote lijnen verdelen we de relevante risico's in *renterisico's, kredietrisico's, koersrisico's en valutarisico's.*
Hieronder geven we een toelichting op het renterisico (A 1) en het kredietrisico (A 2). De andere genoemde risico's zijn niet op onze gemeente van toepassing.

A 1. Renterisico's

Renterisico's onderscheiden we in het renterisico van de vlottende schuld (kortlopende leningen) en het renterisico van de vaste schuld (langlopende geldleningen).

A 1.1. Renterisico vlottende schuld (kortlopende leningen)

Het maximum van de vlottende schuld ligt vast op 8,5% van het totaal aan begrote lasten vóór bestemming zonder stortingen in reserves. Dit is de kasgeldlimiet. Als we deze limiet 2 kwartalen achter elkaar overschrijden, zetten we de financiering om in een langlopende lening. De kasgeldlimiet stellen we jaarlijks vast volgens de ministeriële regeling die bij de wet FIDO hoort. Het begrote totaal aan lasten vóór bestemming is voor 2020 € 64,1 miljoen (zie tabel). Met deze gegevens stelden we de volgende berekening op:

Tabel Par.D-1

Toets kasgeldlimiet		
Omschrijving	**Begroting primair**	**Realisatie**
Begrotingstotaal m.u.v. mutaties in reserves	59.549.041	59.549.041
1. Toegestane kasgeldlimiet		
in procenten van de grondslag	8,50%	8,50%
in een bedrag	5.061.668	5.061.668
2. Omvang vlottende korte schuld		
Opgenomen gelden korter dan 1 jaar		7.250.000
Schuld in rekening-courant		
Gestorte gelden door derden korter dan 1 jaar		
Overige geldleningen, niet zijnde vaste schuld		
3. Vlottende middelen		
Contanten in kas	4.000	1.755
Tegoeden in rekening courant	357.000	483.177
Overige uitstaande gelden korter dan 1 jaar		2.954.794
4. Toets kasgeldlimiet		
Totaal netto vlottende schuld (2) - (3)	361.000-	3.810.274
Toegestane kasgeldlimiet (1)	5.061.668	5.061.668
Ruimte (+) c.q. overschrijding (-) (1) - (4)	**5.422.668**	**1.251.394**

A 1.2 Renterisico vaste schuld (langlopende leningen): rente risiconorm

Vaste geldleningen zijn meestal voor een periode van 20 tot 40 jaar. De rente heeft vaak een rentevaste periode van 10 jaar. Dit betekent dat de rentekosten na deze rentevaste periode flink kunnen stijgen door hogere rentepercentages. Dit is een renterisico dat we niet kunnen uitsluiten. Het is mogelijk dat de rentevaste perioden van meer geldleningen samen in één boekjaar aflopen. Als dat gebeurt neemt het risico op een ongelijke toename van de rentekosten in dat jaar en de jaren die erna komen toe. Daarom bepaalt de Wet fido een rente risiconorm van 20% van het begrotingstotaal aan lasten vóór bestemming. De vaste schuld is hierbij omschreven als de opgenomen leningen met een rentevaste periode van 1 jaar of langer.
De berekening van de rente risiconorm voor 2020:

Tabel Par.D-2

Toets renterisiconorm		
Omschrijving	**Prim. begroting**	**werkelijk**
Basisgegevens renterisiconorm		
1. Renteherziening op vaste schuld	-	-
2. Aflossingen	325.000	325.000
Renterisico (1+2)	325.000	325.000
3. Begrotingstotaal	59.549.041	64.110.846
4. Het bij ministeriële regeling vastgestelde percentage	20	20
Renterisiconorm	11.909.808	12.822.169
Toets renterisiconorm		
5. Ruimte (+) c.q. overschrijding (-)	**11.584.808**	**12.497.169**

A 2. Kredietrisico's

Het kredietrisico bepaalt het risico dat de gemeente loopt door tegenpartijen die verplichtingen niet (tijdig) kunnen nakomen door bijvoorbeeld insolventie en deficit (tekort). De wet fido stelt eisen aan tegenpartijen en producten op de geld- en kapitaalmarkt waardoor kredietrisico's beperkt worden.
Kredietrisico's zijn er in 2 vormen. Het eerste kredietrisico is het risico dat de gemeente loopt door verstrekte leningen en beleggingen. Het tweede kredietrisico gaat over verstrekte gemeentegaranties. Dit noemen we ook wel borgstellingen of een indirect kredietrisico.

A 2.1 Kredietrisico op leningen en beleggingen

De gemeente Drimmelen verstrekte in het verleden leningen en deed beleggingen vanwege haar publieke taak. Deze verstrekkingen/beleggingen gebeurden op basis van de Wet Fido en het treasurystatuut. Sinds 2013 is de gemeente verplicht om tijdelijk overtollige financieringsmiddelen aan te houden in de schatkist (=schatkistbankieren). Het kredietrisico blijft hierdoor onveranderd laag maar het rendement is marginaal.

A 2.2 Kredietrisico ten aanzien van gemeentegaranties (borgstellingen)

De gemeente Drimmelen staat borg tegenover geldgevers voor de betaling van rente en aflossing op langlopende geldleningen die door organisaties, instellingen of verenigingen zijn aangevraagd. De activiteiten die deze partijen verzorgen moeten dan wel in het verlengde liggen van de gemeentelijke taken. Deze borgstellingen beperken zich vooral tot de woningbouwvereniging en sportverenigingen. Voor de borgstellingen aan de woningbouwvereniging staat de gemeente Drimmelen garant als achtervang op het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW).
Het laatst vastgestelde overzicht van borgstellingen:

Tabel Par.D-3

Gewaarborgde geldleningen		
Omschrijving	**Restantbedrag per 31-dec-2020**	**Aflossing 2020**
Zorginstellingen	1.657	81
Woningbouwvereniging	2.280	249
Sportverenigingen	25	10
Woningbouwverenigingen onder WSW verband	116.779	6.675
Totaal	**120.741**	**7.015**

b. Financieringspositie

Financieringsfunctie

Onder de financieringsfunctie valt het aantrekken van financiële middelen en het eventueel uitzetten van tijdelijke overschotten die op dat moment niet nodig zijn. Dit is afhankelijk van het tempo van de uitvoering van de programma's binnen de door de gemeenteraad vastgestelde kaders van de begroting.
De uitvoering van deze financieringsfunctie vereist snelle beslissingen in een complexe markt. Dit heeft budgettaire gevolgen, onder andere afhankelijk van het risicoprofiel. Onder de financieringsfunctie valt niet het garanderen van rente en aflossing van geldleningen aan anderen.

Algemene ontwikkelingen: rentebeleid

Een belangrijke algemene ontwikkeling is de ontwikkeling op de geld- en kapitaalmarkt en dan vooral de rente op de kapitaalmarkt. De rente op de kapitaalmarkt is naar verwachting ook in 2021 laag. De ECB blijft in de komende twaalf maanden een ruim monetair beleid voeren. De lange rentetarieven blijven op een zeer laag niveau.

Solvabiliteit

De solvabiliteitsratio zegt iets over de vermogenspositie. Solvabiliteit is de mate waarin een organisatie aan haar korte en lange termijn verplichtingen kan voldoen. Dit bepalen we door de verhouding tussen het eigen vermogen (reserves) en het vreemd vermogen (opgenomen financiering). Het spreekt voor zich dat we de ratio bepalen met ons eigen vermogen, omdat dat onze buffer is voor het opvangen van tegenvallers.

Tabel Par.D-4

Solvabiliteitsratio		
Omschrijving	**Boekwaarde 31-12-2019**	**Boekwaarde 31-12-2020**
Eigen vermogen	46.766.146	44.793.052
Vreemd vermogen	24.791.586	34.756.814
Totaal vermogen	71.557.732	79.549.865
Ratio (EV/TV)* 100%	**65%**	**56%**

Financieringsbehoefte

De gemeente Drimmelen bezit per 31 december 2020 naar schatting voor een bedrag van € 68,9 miljoen aan vaste activa. Deze zijn gefinancierd met € 9,3

miljoen aan opgenomen vaste geldleningen en rekening-courant krediet plus € 53,3 miljoen aan reserves en voorzieningen.
Gedurende het jaar hebben we de kasgeldlimiet optimaal benut vanuit de gedachte dat de rente van kasgeldleningen vrijwel altijd lager is dan de rente op langlopende leningen. In 2020 is er 27 keer een kortlopende kasgeldlening afgesloten met een gemiddelde van € 5,2 miljoen.
Vanwege de aanhoudende behoefte aan vreemd vermogen heeft de gemeente 28 juli 2020 een lening bij de BNG afgesloten. De omvang van de lening is € 5.000.000 met een looptijd van één jaar plus 1 dag (expiratiedatum 29 juli 2021).

Renteschema

Op grond van de aanbevelingen van de commissie BBV in de notitie rente 2017 wordt de renteomslag berekend bij de begroting en de jaarrekening op basis van:

- de rentelasten van langlopende geldleningen
- de rentelasten van kortlopende leningen
- de rente van eigen financieringsmiddelen (reserves en voorzieningen)
- het totaal geïnvesteerd vermogen (boekwaarde per 1 januari).

De renteomslag voor de gemeente Drimmelen voor het jaar 2020 bedraagt 0,19%. Dit percentage mag met een marge van 0,5% afgerond worden. Bij de berekening van rente op investeringen gaan we in 2020 uit van een vast rentepercentage van 0%. Zie onderstaande tabel:

Tabel Par.D-5

Renteschema		
	Omschrijving	**2020**
a.	De externe rentelasten over de korte en lange financiering	151.311
b.	De externe rentebaten	-30.979
	Totaal door te rekenen externe rente	120.332
c.	De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	0
	De rente van projectfinanciering die aan betreffende taakveld moet worden toegerekend	0
		0
	Saldo door te rekenen rente	120.332
d1.	Rente over eigen vermogen	0
d2.	Rente over voorzieningen (gewaardeerd op contante waarde)	0
		0
	De aan de taakvelden (programma's inclusief overzicht overhead) toegerekende rente (renteomslag)	120.332
e.	De werkelijk aan taakvelden (programma's inclusief overzicht overhead) toegerekende rente (renteomslag)	0
f.	**Renteresultaat op het taakveld treasury**	**120.332**

Rente-omslag		
	Omschrijving	**2020**
	Boekwaarde bestaande investeringen (per 01.01)	62.634.263
	Vermeerdering boekwaarde nieuwe investeringen	*0*
	Correctie boekwaarde projectfinanciering	0
	Totaal boekwaarde	62.634.263
	Saldo door te rekenen rente	120.332
	Rente-omslag percentage	0,19%
	Toe te rekenen rente-omslag	**0,00%**
	Toegerekende rentevolume via rente-omslag t.b.v. renteschema	**0**

Externe rente		
	Omschrijving	**2020**
	Bedrag openstaande leningen (per 01.01)	7.075.000
	Rentelasten	151.311
	Gewogen gemiddelde externe rente	**2,14%**

c. EMU-saldo

Sinds halverwege 2007 staat in het BBV de verplichting om het EMU-saldo op te nemen in de gemeentelijke begroting. Dit is onder andere voor de bewustwording rondom het begrip EMU-saldo. Vooral in slechte tijden is dat nodig. Vanaf 2019 staat het EMU-saldo dan ook in de jaarrekening na de balans (conform begroting).

E. Bedrijfsvoering

Inleiding

Een goede bedrijfsvoering is belangrijk voor het succesvol uitvoeren van de beschreven programma's. Deze paragraaf geeft inzicht in de bedrijfsvoeringthema's:

A. Personeel en organisatie
B. Informatievoorziening en automatisering
C. Huisvesting en facilitaire zaken
D. Financiën en Planning & Control
E. Inkoop.

a. Personeel en organisatie

ARBO (ARBeidsOmstandigheden)

Vanaf 1 januari 2020 werken we samen met een nieuwe Arbodienst. De samenwerking wordt als positief ervaren en draagt bij aan verbeteringen op het gebied van de ARBO. Inmiddels zijn er intern ergocoaches, preventiemedewerkers en een arbocoördinator opgeleid. Daarvan hebben we, zeker in relatie tot het vele thuiswerken als gevolg van corona, profijt gehad. Ook is de arbocoördinator betrokken bij het nieuwe werken (structureler thuiswerken en rol van het kantoor). Het nieuwe werken betekent wel dat de Risico Inventarisatie en evaluatie (RIen E) aangepast moet worden. Daarom is in 2020 de verdere uitwerking van de RIen E slechts beperkt opgepakt.

Externe krachten

Door toename van de inhuur van externe krachten in 2018 en 2019 voerden we in 2019 een analyse uit. Onder externe krachten verstaan we inhuurkrachten en de tijdelijke ophoging van uren van medewerkers met een aanstelling bij de gemeente Drimmelen. Eind 2020 hebben we zoveel als mogelijk, op basis van beschikbare ruimte, externe krachten in vaste dienst genomen. Daarnaast zijn op basis van de analyse verbeteringen in de administratie van de externe krachten aangebracht.

Salariskosten

Dit is het brutoloon volgens de salaristabel van de CAO (schaal/trede) met daarbij:

- vakantiegeld en eindejaarsuitkering
- werkgeverslasten (pensioenpremie, ww-premie)
- andere premies die de gemeente als werkgever af moet dragen.

Over 2020 hebben we een nadeel van euro 31.000 op de salariskosten. Ten opzichte van het totaal aan salariskosten is dit een miniem verschil (0,27 % van de totale salariskosten, college en raad niet meegerekend). Het nadeel vindt zijn oorzaak in een groot aantal mutaties en verschuivingen van budgetten naar formatie.

Functieboek

Voor 2020 was de evaluatie van het functieboek voorzien. Inmiddels werd

duidelijk dat de ten behoeve van de (uitgestelde) Omgevingswet in 2021 nieuwe profielen worden ontwikkeld. Ook op grond van de in 2020 vastgestelde Toekomstvisie moeten profielen voor de medewerker van de toekomst gemaakt worden. Dit wordt uitgewerkt in de Strategische Personeelsplanning, waar in 2020 een begin mee is gemaakt. Beide ontwikkelingen zijn input voor de evaluatie van het functieboek. Daarom is de evaluatie van het functieboek doorgeschoven naar 2021.

Ziekteverzuim

In voorgaande jaren was sprake van een ziekteverzuim boven het landelijk gemiddelde voor onze sector. In 2020 is op basis van de verzuimtargets van het A&O fonds, waarbij vanuit een benchmark naar verzuim wordt gekeken, de verzuimtarget voor onze gemeente voor de gehele organisatie op 5,40 % bepaald. Het verzuimpercentage over 2020 is uitgekomen op 4,62 %; 0,78 % onder de gestelde target. In 2020 hebben we meer grip op de verzuimdossiers gekregen, mede door de overgang naar de nieuwe arbo-dienst. De landelijke verzuimcijfers voor de sector verschijnen pas in de loop van 2021, daar kan nu dus nog geen vergelijking mee gemaakt worden.

b. Informatievoorziening en automatisering

Visiedocument Dienstverlening en Ambitieplan

In 2019 stelde de raad het visiedocument dienstverlening vast. Voor de concrete uitwerking, het opstellen van het Ambitieplan, is 2020 benut en is dit plan, met negen deelprojecten, vastgesteld door de raad. Hieraan wordt uitvoering gegeven in de komende jaren en ieder jaar voorgelegd aan de raad ter actualisatie en voortgang. Inclusief afronding deelprojecten en het opnemen van nieuwe projecten die passen binnen de criteria en uitgangspunten van het visiedocument dienstverlening.

Doorontwikkeling informatievoorziening

In 2020 is gestart met het aanpassen van de gebruiksoppervlakte van WOZ-objecten: Het project gebruiksoppervlakte woningen voor WOZ-taxaties. Met ingang van 2022 moeten alle WOZ taxaties van woningen op aantal vierkante meters gebaseerd zijn. Nu is dat nog op basis van kubieke meters. Het betreft hier een landelijke verplichting conform de Wet WOZ (Waardering Onroerende Zaken). Afronding van dit project vindt plaats in 2021 zodat we de bestanden volledig ingericht hebben om m.i.v. 2022 aan deze wetgeving te voldoen.

Optimalisatie basisregistraties

In 2020 is gestart met het optimaliseren van de basisregistraties. Mede op basis van de via ENSIA-rapportages en de Waarderingskamer (t.a.v. Wet WOZ) wordt, waar nodig, bestandsoptimalisatie doorgevoerd. Daarnaast zullen de diverse basisregistraties met elkaar worden vergeleken om, vanuit het uitgangspunt: Eenmalige vastlegging, meervoudig gebruik, eventuele uitval/fouten te corrigeren richting optimale bestanden. Voor eigen gebruik en t.b.v. afnemers (landelijke overheid ed.).

Archief en informatiebeheer

Eind september 2020 heeft de gemeentearchivaris onderzoek gedaan binnen onze gemeente voor het opstellen en aanbieden van het (tweejaarlijks) KPI-verslag (Kritische Prestatie Indicatoren). In december 2020 is de concept rapportage aangeleverd. Na onze reactie hierop wordt de definitieve rapportage opgeleverd en vindt aanbieding aan de raad plaats. Deze rapportage wordt ook beschikbaar gesteld aan provincie Noord-Brabant in het kader van het Interbestuurlijk Toezicht.
In 2020 is uitvoering gegeven aan het "Plan van aanpak archiefkelder". Zo is/zijn onder andere:

- Het project dossier 2013-2017 afgerond.
- De digitale bouwdossiers zijn compleet gemaakt. En begin 2021 wordt de koppeling met het Regionaal Archief Tilburg gelegd waarna we deze digitaal volledig overdragen.
- De bewarende fysieke dossiers van 1997-2006 gecontroleerd en omgepakt zodat deze in 2021 overdragen worden aan Regionaal Archief Tilburg.
- Achterstanden in het kader van verplichte vernietiging ingelopen en weggewerkt.

Het informatiebeveiligings- en privacy beleid

De informatiehuishouding van een gemeente is gevarieerd van aard, complex qua beheer en bestaat uit onder meer gevoelige informatie over personen (inwoners en medewerkers). Gemeenten dienen zich t.a.v. de beveiliging van haar informatie te houden aan de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO). Gemeenten verantwoorden zich over de naleving van de BIO via de Eenduidige Normatiek Single Information Audit (ENSIA). Het college stelde op 31 maart 2020 vast dat de uitgevoerde ENSIA-zelfevaluatie en de externe audit daarvan op de onderdelen DigiD en Suwinet tot bevredigende conclusies heeft geleid. Voor gemeente Drimmelen zijn de beleidsstukken voor informatiebeveiliging en privacy vanaf 1 januari 2020 t/m 2023 van kracht geworden.
Alle processen voor de interne afhandeling van AVG verzoeken en rechten betrokkenen zijn vastgelegd. Daarnaast wordt de wijze waarop burgers een verzoek kunnen indienen zo ingericht dat zij ook via de website van de gemeente Drimmelen met DigiD hun verzoek kunnen doen. Voor het inzagerecht is dit gefaciliteerd. In 2020 zijn er twee verzoeken tot inzage binnengekomen en 1 verzoek tot verwijdering. Deze verzoeken zijn binnen de termijnen afgehandeld.
De gemeente Drimmelen werkt op meerdere gebieden samen met (mede) overheden en private organisaties. In veel gevallen is er sprake van een verwerking van persoonsgegevens tussen partijen. In 2020 is onder meer aandacht besteed aan ZorgNed (WBO), Zorg- en Veiligheidshuis De Baronie en het Meldpunt Crisiszorg West-Brabant. De gemeente Drimmelen werkt met het geactualiseerde VNG model verwerkersovereenkomst. Afspraken over samenwerkingen worden vastgesteld door middel van convenanten en verwerkersovereenkomsten. Over de Zorgned applicatie is daarnaast een DPIA(Data protection impact assessment) uitgevoerd.
De CISO (Chief Information Security Officer) van Drimmelen registreerde 33 situaties (2019: 14) waarin sprake was van een beveiligingsincident. Een beveiligingsincident is een inbreuk op de beveiliging waarbij de beschikbaarheid,

de integriteit of de vertrouwelijkheid van informatie in gevaar is of kan komen. Daarnaast was in 9 situaties (2019: 3) sprake van een datalek, het opzettelijk of onopzettelijk vrijgeven van beveiligde informatie aan een onvertrouwd publiek. Conform de Algemene Verordening Gegevensbescherming werden 4 van die 9 gevallen bij de Autoriteit Persoonsgegevens gemeld. Onderzoek naar de toename van het aantal incidenten en lekken wijst op meer 'aanvallen' van buitenaf maar ook op een grotere meldbereidheid onder de medewerkers en het beter herkennen van mogelijke dreigingen, zoals phishing aanvallen.
De CISO en de Functionaris Gegevensbescherming (FG) hebben in 2020 een uitgebreid programma aan bestuurders en ambtenaren aangeboden. Een programma om een bewuste en veilige omgang met (gevoelige) informatie te stimuleren. Dit zal via maatwerk een vervolg krijgen in 2021, met name binnen de afdeling Maatschappelijke Aangelegenheden. Verder zullen informatieveiligheid en privacy in de toekomst vaste onderdelen worden van het introductieprogramma van nieuwe medewerkers.

c. Huisvesting en facilitaire zaken

Verduurzamen gemeentehuis

In 2020 heeft de verduurzaming van het gemeentehuis plaatsgevonden. Zo zijn er onder andere zonnepanelen geplaatst en maken we nu gebruik van warmtepompen met een piekketel voor de koude dagen. Daarnaast zijn op sommige domeinen extra inductie-units geplaatst voor het verbeteren van het comfort. Begin 2021 staat de oplevering van dit project gepland. Daarna zal een start worden gemaakt met nog een aantal bouwkundige aanpassingen (glas vervangen en aanbrengen extra zonwering).

Werkplekconcept; het nieuwe werken

Voor 2020 stond het vervangen van het huidige meubilair op de planning. De bedoeling was om één op één de werkplekken te vervangen. Vanaf maart 2020 is de manier van werken alleen behoorlijk veranderd waarbij thuiswerken verplicht werd. Het vervangen van het meubilair is daarom uitgesteld om eerst te onderzoeken hoe we als organisatie willen gaan werken, ook na de corona maatregelen. Om dit verder te onderzoeken zijn intern enquêtes uitgezet en is een extern bureau onderzoek gaan doen naar de mogelijkheden. In oktober 2020 is hiervoor een werkgroep opgestart die voorstellen gaan inbrengen voor het werkplekconcept. Deze worden in januari 2021 aan het MT gepresenteerd.

d. Financiën en Planning & Control

Financiën

Financieel effect Coronacrisis

Het Rijk kondigde in 2020 drie steunpakketten voor gemeenten aan. Steunpakketten om meerkosten en gederfde inkomsten als gevolg van de Coronacrisis te compenseren. De steunpakketten waren in 2020 toereikend om die meerkosten en gederfde inkomsten af te dekken. Meer informatie treft u in de paragraaf Corona van deze jaarstukken aan.

Wijziging verdeling gemeentefonds

Het ministerie van Binnenlandse Zaken, de VNG en gemeenten constateerden

dat de verdeling van het gemeentefonds niet meer goed aansluit bij de kosten die gemeenten maken. Daarom wordt het verdeelmodel vanaf 2023 aangepast. Eerste versies van het nieuwe model gaven in 2020 aanleiding om te veronderstellen dat Drimmelen zou worden benadeeld. De consultatieversie die minister Ollongren op 2 februari 2021 bij de Raad voor het Openbaar Bestuur heeft ingediend wijst op een voordeel van € 6 euro per inwoner per jaar. Het college wacht de behandeling door de Tweede en Eerste Kamer af en zal bij de bestuurs-rapportages 2021 anticiperen op de vaststelling van het definitieve verdeelmodel.

Burgerpeiling

Drimmelen hanteert een ritme waarin het tweejaarlijks de Burgerpeiling uitzet. De Burgerpeiling van VNG Realisatie vraagt inwoners om de gemeente te beoordelen op de zorg voor de woon- en leefomgeving, het betrekken en samenwerken en de mogelijkheden om volwaardig deel te nemen aan het maatschappelijk leven. Gemeenten publiceren de uitkomsten van de Burgerpeiling op de vergelijkingssite waarstaatjegemeente.nl.
Vanwege de voortdurende Coronacrisis zag het college in 2020 af van het opnieuw uitzetten van een Burgerpeiling. In het najaar van 2021 zal de gemeente opnieuw een Burgerpeiling uitvoeren.

Control

Rechtmatigheidsverantwoording

Gemeenten dienen vanaf het verslagjaar 2021 een rechtmatigheidsverklaring in hun jaarstukken op te nemen. Waarmee het college verantwoording aan de raad af gaat leggen over de rechtmatigheid van het uitgevoerde beleid. Nu is dat nog in handen van de accountant; de rol van de accountant gaat zich in de toekomst beperken tot het afgeven van een getrouwheidsverklaring.
De gemeenteraad van Drimmelen stelde op 25 juni 2020 het regime voor de toekomstige rechtmatig-heidsverantwoording vast:

- een verantwoording gericht op financiële rechtmatigheid en hantering van wettelijke normen
- een verantwoordingsgrens van 3% van de totale lasten.

P&C-cyclus 2021

De raad heeft, op advies van de financiële commissie, besloten om vast te houden aan de op te leveren stukken zoals ook in voorgaande jaren is geleverd; conform vaste planning. Dit betekent aanbieding en vaststelling van Kadernota, Programmabegroting, Voor- en Najaarsnota en Jaarstukken.

e. Inkoop

Rapportage Rekenkamercommissie m.b.t. gemeentelijk inkoop- en aanbestedingsbeleid

Naar aanleiding van het in 2019 gehouden rekenkameronderzoek inkoop zijn begin 2020 een inkoopscan en een contractscan uitgevoerd. Daarna is in de zomer van 2020 een werkgroep opgestart voor de evaluatie en actualisatie van het inkoopbeleid. Het aangepaste beleid zal medio 2021 aan de raad worden aangeboden.

Uitvoering inkooptrajecten 2020

In de opgenomen tabel staan de inkooptrajecten vermeld die in 2020 zijn afgerond. Zoals aangegeven zijn er in 2020 veel trajecten doorlopen. Per traject is aangegeven of er een lokale/regionale partij is uitgenodigd in te schrijven en waar duurzaamheid is toegepast. Daarnaast leest u in de tabel het behaalde financieel resultaat.

Inkooptraject titel	Soort contract	Begrotings-bedrag (jaar/ eenmalig)	Begrotings-bedrag (vaste looptijd)	Gunnings-bedrag (jaar/ eenmalig)	Financieel resultaat (één jaar/ eenmalig)	Financieel resultaat (vaste looptijden)	Financieel resultaat volledige looptijd inclusief verlengingen	Duurzaamheid toegepast	Regionale/ lokale partij een kans gehad
Exploitatie zwembaden	meerjaren	€ 200.000	€ 2.000.000	€ 150.000	€ 50.000	€ 500.000	€ 750.000	ja	ja
Aanschaf voertuigen	eenmalig	€ 70.000	€ 70.000	€ 57.654	€ 12.346	€ 12.346	€ 12.346	ja	ja
Bouw- en woningrijp maken Kastanjelaan Made	eenmalig	€ 95.000	€ 95.000	€ 79.179	€ 15.821	€ 15.821	€ 15.821	ja	ja
Herinrichting Dorpsstraat Wagenberg	eenmalig	€ 95.000	€ 95.000	€ 88.597	€ 6.403	€ 6.403	€ 6.403	nee	ja
Herinrichting Parallelweg Wagenberg	eenmalig	€ 225.000	€ 225.000	€ 193.300	€ 31.700	€ 31.700	€ 31.700	ja	ja
Installaties gemeentehuis	eenmalig	€ 642.000	€ 642.000	€ 658.940	€ -16.940	€ -16.940	€ -16.940	ja	ja
Onderhoudswerkzaamheden Oude haven Terheijden	eenmalig	€ 130.000	€ 130.000	€ 93.250	€ 36.750	€ 36.750	€ 36.750	nee	ja
Rioolvervanging Kilstraat - Flierstraat	eenmalig	€ 896.500	€ 896.500	€ 765.000	€ 131.500	€ 131.500	€ 131.500	nee	ja
Rioolvervanging Boerenhoekstraat - Campenhoutstraat	eenmalig	€ 1.720.000	€ 1.414.000	€ 895.640	€ 518.360	€ 518.360	€ 518.360	ja	ja
Verlenging fietspad gedeelte Drimmelen (Beverpad)	eenmalig	€ 177.000	€ 177.000	€ 149.400	€ 27.600	€ 27.600	€ 27.600	ja	ja
Levering en plaatsing PV Panelen gemeentehuis	eenmalig	€ 160.000	€ 160.000	€ 77.000	€ 83.000	€ 83.000	€ 83.000	nee	nee
Raamovereenkomst klein onderhoud elementenverhardingen	meerjaren	€ 175.000	€ 350.000	€ 165.500	€ 9.500	€ 19.000	€ 38.000	nee	ja
Preventief onderhoud gemalen	meerjaren	€ 31.250	€ 62.500	€ 27.820	€ 3.430	€ 6.860	€ 13.720	nee	nee
Parkeerterrein en verbindingsweg Dorpsstraat te Drimmelen	eenmalig	€ 290.000	€ 290.000	€ 283.150	€ 6.850	€ 6.850	€ 6.850	ja	ja
Inzameling GFT- en restafval	meerjaren	€ 423.000	€ 846.000	€ 318.752	€ 104.248	€ 208.496	€ 416.992	ja	ja
Fullservice containermanagement	meerjaren	€ 225.000	€ 900.000	€ 194.307	€ 30.693	€ 122.772	€ 184.158	ja	ja
Onderhoud openbare	meerjar	€	€	€	€	€	€	ja	ja

verlichting	en	375.000	750.000	334.406	40.594	81.188	162.376		
Projectvoorbereiding fietspaden Crullaan en Zeggelaan	eenmalig	€ 67.500	€ 45.000	€ 64.757	€ 2.743	€ 2.743	€ 2.743	nee	ja
Plan van Aanpak energieneutrale dorpen	eenmalig	€ 100.000	€ 100.000	€ 99.475	€ 525	€ 525	€ 525	nee	nee
Bodemsanering en bouwrijp maken inbreidingsplan De Weelde Terheijden	eenmalig	€ 850.000	€ 850.000	€ 791.000	€ 59.000	€ 59.000	€ 59.000	nee	ja
Aanschaf waterwagens	eenmalig	€ 40.000	€ 40.000	€ 37.500	€ 2.500	€ 2.500	€ 2.500	nee	ja
Inzameling textiel	meerjaren	€ -	€ -	€ - 6.080	€ 6.080	€ 12.160	€ 18.240	ja	ja
Raamovereenkomst boomtechnische onderzoeken	meerjaren	€ 47.500	€ 95.000	€ 57.651	€ - 10.151	€ - 20.302	€ - 40.604	nee	nee
Levering en onderhoud AED's	meerjaren	€ 50.000	€ 50.000	€ 38.445	€ 11.555	€ 11.555	€ 11.555	nee	nee
BRM en WRM Geraniumstraat - Zilverschoon Made	eenmalig	€ 750.000	€ 750.000	€ 516.200	€ 233.800	€ 233.800	€ 233.800	nee	ja
Reconstructie fietspaden Sluizeweg	eenmalig	€ 400.000	€ 400.000	€ 353.000	€ 47.000	€ 47.000	€ 47.000	nee	ja
Reconstructie Prinses Margrietstraat en Julianastraat Hooge Zwaluwe	eenmalig	€ 876.000	€ 876.000	€ 824.360	€ 51.640	€ 51.640	€ 51.640	nee	ja
Toezichthouder nieuwbouwwijken	meerjaren	€ 50.000	€ 50.000	€ 50.000	€ -	€ -	€ -	nee	ja
Totaal					€ 1.496.547	€ 2.192.327	€ 2.805.035		

F. Verbonden partijen

Inleiding

Deze paragraaf geeft inzicht in de bestuurlijke, beleidsmatige en financiële belangen en risico's van de gemeente in haar samenwerking met verbonden partijen.

Visie en doelstellingen

Onze ambitie is ervoor te zorgen dat verbonden partijen op effectieve en efficiënte wijze bijdragen aan het realiseren van onze gemeentelijke beleidsdoelstellingen. Uitgangspunten hierbij zijn een heldere verdeling van taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden tussen de gemeente en de verbonden partij en het maken van afspraken over de prestaties die een verbonden partij levert. Met als juridisch kader de Wet gemeenschappelijke regelingen en de regionale nota verbonden partijen.

Wet gemeenschappelijke regelingen

Wijziging Wgr

In het regeerakkoord is afgesproken dat de Wet gemeenschappelijke regelingen (hierna: Wgr) wordt aangepast om de politieke verantwoording over gemeentelijke samenwerking te verbeteren en gemeenteraden in staat te stellen hun controlerende rol beter uit te voeren. De ministerraad heeft daarom op 10 januari 2020 ingestemd met een wijziging van de Wgr. Op 16 december 2020 heeft het ministerie van BZK de nota van wijziging van de wet aan de Tweede Kamer aangeboden.

De wijziging houdt verschillende maatregelen in die de betrokkenheid van raadsleden in het bestuur van een gemeenschappelijke regeling en de inspraak van inwoners en maatschappelijke organisaties verbeteren.

De voorgenomen maatregelen onderscheiden zich in drie categorieën:

- Versterken van de positie van gemeenteraden bij besluitvorming in gemeenschappelijke regelingen
- Aanvullende controle-instrumenten voor gemeenteraden
- Verbeteren van de positie van gemeenteraden met betrekking tot het functioneren van de regeling.

Het college zal de gemeenteraad begin 2021 per brief op de hoogte brengen van de aanstaande wijziging van de Wgr. De nieuwe Wgr zal vermoedelijk op 1 januari 2022 inwerkingtreden. Uit het in de wetswijziging behorend overgangsrecht blijkt vooralsnog de verplichting om alle bestaande gemeenschappelijke regelingen binnen 2 jaar na inwerkingtreding van de nieuwe wet hiermee in overeenstemming te hebben gebracht.

Register Wgr

De Wgr verplicht colleges om een register bij te houden van de regelingen waaraan hun gemeente deelneemt. In het register worden de deelnemers, de wettelijke voorschriften, de overgedragen bevoegdheden, adres en vestigingsplaats van de regeling en het type regeling (openbaar lichaam, bedrijfsvoeringsorganisatie of gemeenschappelijk orgaan) opgenomen.

Het college zal in het voorjaar van 2021 een geactualiseerde versie van haar register Wgr aan het ministerie van BZK aanbieden.

Nota Verbonden Partijen

In 2015 en 2016 hebben de gemeenteraden van de regiogemeenten een kadernota Verbonden Partijen vastgesteld. In deze nota zijn in de vorm van zes spelregels samenwerkingsafspraken tussen gemeenten benoemd. Zodat gemeenten gezamenlijk kunnen sturen op verbonden partijen in het algemeen en gemeenschappelijke regelingen in het bijzonder.
Bij de vaststelling van de nota spraken gemeenten af om de nota steeds na vier jaar te evalueren. De nota is in 2020 in regionaal verband met raadsleden, collegeleden, contactambtenaren en vertegenwoordigers van de verbonden partijen geëvalueerd. Het evaluatieverslag is op 16 november 2020 aan de colleges van burgemeester en wethouders aangeboden. En zal tijdens digitale informatiesessies in februari 2021 aan de (burger)raadsleden van deelnemende gemeenten toegelicht.
De evaluatie geeft aanleiding om de bestaande nota Verbonden Partijen aan te passen. Die aanpassing zal volgen op de actualisering van de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr). De herziene Wgr zal waarschijnlijk op 1 januari 2022 ingaan.
Vooruitlopend op de aanpassingen van de Wgr en de regionale nota, hebben individuele gemeenten al de mogelijkheid om de politiek-bestuurlijke betrokkenheid bij verbonden partijen te vergroten. De gemeenteraad neemt hierover tijdens de raadsvergadering van 22 april 2021 een standpunt in.

Lijst verbonden partijen

Het BBV onderscheidt verbonden partijen in

- gemeenschappelijke regelingen (openbaar lichaam, gemeenschappelijk orgaan, bedrijfsvoerings-organisatie, centrumgemeente-constructie en regeling zonder meer)
- vennootschappen en coöperaties
- stichtingen en verenigingen
- overige verbonden partijen.

Tabel Par.VP-1 Lijst van verbonden partijen

Gemeenschappelijke regeling	Vestigingsplaats	Variant
1. Regio West-Brabant	Etten-Leur	Openbaar lichaam
2. WAVA/MidZuid	Oosterhout	Openbaar lichaam
3. Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant	Tilburg	Openbaar lichaam
4. Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant	Tilburg	Openbaar lichaam
5. Openbare Gezondheidszorg West-Brabant	Breda	Openbaar lichaam
6. RBL Leerplicht West-Brabant	Breda	Openbaar lichaam
7. Nazorg gesloten stortplaatsen Bavel-Dorst en Zevenbergen	Breda	Openbaar lichaam
8. Regionale Ambulance-Voorziening Brabant Midden-West-Noord	's-Hertogenbosch	Openbaar lichaam
9. Geweld in afhankelijkheidsrelaties en meldpunt Crisiszorg West-Brabant	Roosendaal	Openbaar lichaam
10. Centrum Jeugd en Gezin Drimmelen Geertruidenberg	Geertruidenberg	Bedrijfsvoeringsorganisatie

Naamloze vennootschappen	Vestigingsplaats
1. Brabant Water N.V.	's-Hertogenbosch
2. N.V. Bank Nederlandse Gemeenten	Den Haag

De gemeente Drimmelen heeft, naar de letter van het BBV, geen verbondenheid met besloten vennootschappen, coöperaties, stichtingen, verenigingen of overige verbonden partijen.

Informatie per verbonden partij

Het BBV schrijft voor welke informatie een gemeente minimaal over haar verbonden partijen in de begroting op neemt.

1. Het belang van de gemeente in de verbonden partij en het openbaar belang dat ermee wordt gediend.
2. Het belang van de gemeente in de verbonden partij aan het begin en de verwachte omvang aan het einde van het begrotingsjaar.
3. De verwachte omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen aan het begin en aan het einde van het begrotingsjaar.
4. De verwachte omvang van het financiële resultaat in het begrotingsjaar.
5. Risico's voor de financiële positie van de gemeente.

In tabel VP-2 is die informatie weergegeven. De informatie over de GR Geweld in Afhankelijkheidsrelaties en Meldpunt Crisiszorg (voorheen Veilig Thuis) ontbreekt: deze GR heeft de jaarrekening 2020 nog niet beschikbaar gesteld. Te zien is dat WAVA/MidZuid en de Veiligheidsregio verhoudingsgewijs grote overschotten hebben gerealiseerd. WAVA/MidZuid meldt dat het resultaat op de deelneming in het Werkgevers Service Punt en enkele incidentele baten tot het overschot hebben geleid. Het overschot bij de Veiligheidsregio werd met name veroorzaakt door substantieel lagere trainings- en opleidingskosten vanwege de onmogelijkheid om in Coronatijd fysiek te oefenen.

Bij de GGD is een verzwaring van het vreemd vermogen ten opzichte van begin 2020 waarneembaar. Het betreft in deze de doorbelasting van de Veiligheidsregio en de GHOR van kosten over 2020. Deze afrekening bevat onder meer Corona-gebonden kosten en is daarom hoger dan normaal.

Tabel Par.VP-2

Regio West-Brabant

Belang	Eigen vermogen 1-1-2020	Eigen vermogen 31-12-2020	Vreemd vermogen 1-1-2020	Vreemd vermogen 31-12-2020	Financieel resultaat 2020	Bijdrage Drimmelen 2020
Versterking van de regio op de gebieden economie en arbeidsmarkt, mobiliteit, duurzaamheid, zorg, welzijn, onderwijs, ruimtelijke ordening en wonen. Daarnaast is de RWB strategische gesprekspartner voor o.a. de provincie, de nationale overheid en Europa.	1.110.000	1.240.000	5.212.000	7.669.000	423.000	715.377

Risico's	Programma	Portefeuille-houder
Het ontbreken van cofinanciering bij de aanvraag van projectsubsidies, het opdrogen van subsidiemogelijkheden en het risico dat een subsidieverstrekker niet akoord gaat met de verantwoording van de subsidie en dit leidt tot een onvoorzien tekort, de afhankelijkheid van de omzet van Regioarcheologie en het Mobiliteitscentrum van de afnamevolumes van de deelnemende gemeentes.	Ruimte, Wonen en Economie	Burgemeester De Kok

WAVA (inclusief MidZuid)

Belang	Eigen vermogen 1-1-2020	Eigen vermogen 31-12-2020	Vreemd vermogen 1-1-2020	Vreemd vermogen 31-12-2020	Financieel resultaat 2020	Bijdrage Drimmelen 2020
Het uitvoeren van de Wet sociale werkvoorziening en het zo doelmatig mogelijk door de gemeente gegeven opdrachten op het terrein van de werkgevers-dienstverlening, beschut werk, gesubsidieerde arbeid en arbeidsreintegratie die voortvloeien uit de Participatiewet uit te voeren.	1.655.000	3.030.000	7.763.000	7.622.000	1.648.000	1.862.559

Risico's	Programma	Portefeuille-houder
Beperkt macrobudget, lagere rijksbijdrage per arbeidsjaar, lagere uitstroom van Wsw-medewerkers, onvoldoende compensatie van een stijging van het wettelijk minimumloon, tegenvallende omzet op het lage inkomens voordeel, transitievergoeding voor werknemers die ziek uit dienst gaan, niet geheel realiseren begrote netto-opbrengst, terugloop aantal Wsw-medewerkers en daardoor lagere omzet, hogere indexering van het loon voor het reguliere personeel dan begroot, negatIeve impact COVID-19	Sociaal Domein	Wethouders Schuitmaker en Bakker

Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant

Belang	Eigen vermogen 1-1-2020	Eigen vermogen 31-12-2020	Vreemd vermogen 1-1-2020	Vreemd vermogen 31-12-2020	Financieel resultaat 2020	Bijdrage Drimmelen 2020

De OMWB werkt aan een leefbare en duurzame regio en maakt omgevingsvergunningen voor de deelactiviteit milieu. Bovendien controleert de OMWB of bedrijven zich aan de regels houden.	2.609.000	2.385.000	3.880.000	3.420.000	542.000	577.929

Risico's	Programma	Portefeuille-houder
Hogere personeelskosten door noodzakelijke inhuur derden, transitiekosten door organisatieontwikkeling, tijdelijk productietekort door training on the job van trainees en stagiair(e)s en nadelig effect uitbraak COVID-19	Openbare Ruimte	Burgemeester De Kok

Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant

Doelstelling	Eigen vermogen 1-1-2020	Eigen vermogen 31-12-2020	Vreemd vermogen 1-1-2020	Vreemd vermogen 31-12-2020	Financieel resultaat 2020	Bijdrage Drimmelen 2020
Zorgen voor veiligheid: crisisbeheersing, rampenbestrijding, brandweerzorg, geneeskundige hulpverlening bij rampen en handhaving van openbare orde en veiligheid.	19.531.000	18.832.000	25.490.000	21.663.000	3.326.000	1.436.611

Risico's	Programma	Portefeuille-houder
Tekortschietend aantal vrijwilligers, niveau vakbekwaamheid medewerkers door uitgestelde trainingen a.g.v. Corona, informatieveiligheid, tweede loopbaanbeleid, Omgevingswet, WNRA en Europese deeltijdrichtlijn, aansprakelijkheid in Chemiepack-dossier, civiele claims in Fort Oranje-dossier en continuiteit ICT.	Openbare Ruimte	Burgemeester De Kok

Openbare Gezondheidheidszorg West-Brabant (GGD)

Belang	Eigen vermogen 1-1-2020	Eigen vermogen 31-12-2020	Vreemd vermogen 1-1-2020	Vreemd vermogen 31-12-2020	Financieel resultaat 2020	Bijdrage Drimmelen 2020
De GGD verzorgt de openbare gezondheidszorg en heeft als doel het bewaken, beschermen en bevorderen van de gezondheid en veiligheid van alle inwoners van West-Brabant. Daarbij heeft de GGD extra aandacht voor kwetsbare mensen in onze samenleving.	4.712.000	5.717.000	10.978.000	21.827.000	797.000	879.957

Risico's	Programma	Portefeuille-houder
Frictiekosten door vermindering gemeentelijke bijdragen voor basistaken algemeen en JZ4+, frictiekosten door vermindering van gemeentelijke	Sociaal Domein	Wethouder Vissers

opdrachten/afname van plustaken, frictiekosten door bezuinigingen binnen Veiligheidsregio MWB die terecht komen bij uitvoering van GHOR-taken, minder opbrengsten door lagere afzet van reizigersproducten, ongustige voorwaarden bij aanbesteding arrestantenzorg, boete a.g.v. niet voldoen aan AVG en wegvallende verhuuropbrengsten vastgoed.		

Regionaal Bureau Leerplicht West-Brabant

Belang	Eigen vermogen 1-1-2020	Eigen vermogen 31-12-2020	Vreemd vermogen 1-1-2020	Vreemd vermogen 31-12-2020	Financieel resultaat 2020	Bijdrage Drimmelen 2020
Zorgen voor een effectieve en efficiënte leerplichtadministratie waardoor schooluitval en verzuim worden voorkomen.	-43.000	131.000	1.348.000	525.000	131.000	94.989

Risico's	Programma	Portefeuille-houder
Extra werkdruk door hoog ziekteverzuim.	Sociaal Domein	Wethouder Vissers

Nazorg gesloten stortplaatsen Bavel-Dorst en Zevenbergen

Belang	Eigen vermogen 1-1-2020	Eigen vermogen 31-12-2020	Vreemd vermogen 1-1-2020	Vreemd vermogen 31-12-2020	Financieel resultaat 2020	Bijdrage Drimmelen 2020
De GR behartigt de belangen van de deelnemers bij de eeuwig durende nazorg voor de regionale stortplaats Zevenbergen en de afvalstoffenberging Bavel-Dorst.	1.227.000	1.083.000	25.888.000	26.263.000	0	38.926

Risico's	Programma	Portefeuille-houder
Verontreiniging van grond- en oppervlaktewater en lucht door calamiteiten op of rond de voormalige stortplaatsen, waarbij gevaarlijke chemische stoffen vrijkomen. Aanvulling doelvermogen bij overdacht beheer aan Provincie	Openbare Ruimte	Wethouder Vissers

Regionale Ambulancevoorziening Brabant Midden-West-Noord

Belang	Eigen vermogen 1-1-2020	Eigen vermogen 31-12-2020	Vreemd vermogen 1-1-2020	Vreemd vermogen 31-12-2020	Financieel resultaat 2020	Bijdrage Drimmelen 2020
Het verlenen of doen verlenen van ambulancezorg.	13.670.000	13.738.000	25.506.000	25.744.000	174.000	-

Risico's	Programma	Portefeuille-houder

Budgettering NZa lager dan werkelijke kosten, niet realiseren prestatieafspraken, afhankelijkheid bedrijfsvoering van ICT en omzetting meeruren medewerkers in Persoonlijk Levensfase Budget	Sociaal Domein	Wethouder Vissers

Geweld in afhankelijkheidsrelaties en meldpunt Crisiszorg West-Brabant

Belang	Eigen vermogen 1-1-2020	Eigen vermogen 31-12-2020	Vreemd vermogen 1-1-2020	Vreemd vermogen 31-12-2020	Financieel resultaat 2020	Bijdrage Drimmelen 2020
Zorgen voor een advies- en meldpunt huiselijk geweld en kindermishandeling en het bevorderen van een goede samenwerking tussen dit advies- en meldpunt, de hulpverlenende instanties, de politie, de gecertificeerde instellingen en de raad voor de kinderbescherming.	-	N.n.b.	-	N.n.b.	N.n.b.	141.476

Risico's	Programma	Portefeuille-houder
N.n.b.	Sociaal Domein	Wethouder Vissers

Centrum Jeugd en Gezin Drimmelen en Geertruidenberg

Belang	Eigen vermogen 1-1-2020	Eigen vermogen 31-12-2020	Vreemd vermogen 1-1-2020	Vreemd vermogen 31-12-2020	Financieel resultaat 2020	Bijdrage Drimmelen 2020
De ondersteuning en uitvoering van taken van de colleges in het kader van de Jeugdwet.	-	-	-	1.107.000	-	868.150

Risico's	Programma	Portefeuille-houder
Informatiebeveiliging, krapte op de arbeidsmarkt, hoog langdurig ziekteverzuim, hogere kosten admnistratievoering en pervers effect hantering verschillende CAO's	Sociaal Domein	Wethouder Vissers

Brabant Water N.V. (bedragen x € 1.000): jaarstukken 2020 worden vastgesteld in AvA van juni 2021

Belang	Eigen vermogen 1-1-2019	Eigen Vermogen 31-12-2019	Vreemd vermogen 1-1-2019	Vreemd vermogen 31-12-2019	Financieel resultaat 2019	Bijdrage Drimmelen 2019
Het verzorgen van de drinkwatervoorziening in Noord-Brabant. De	635.876	665.384	456.765	479.546	29.508	-

gemeente Drimmelen bezit 1,4% van het aandelenkapitaal van Brabant Water.						

Risico's	Programma	Portefeuille-houder
Brabant Water heeft een aantal strategische risico's (bijv. verontreiniging van de drinkwaterbron), operationele risico's (bijv. betrouwbaarheid van de waterleidingen), financiële verslaggevingsrisico's en compliance risico's benoemd. Voor alle risico's zijn beheersmaatregelen getroffen. Het weerstandsvermogen van Brabant Water is ruim voldoende.	Burger en Bestuur	Wethouder Bakker

N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (bedragen x € 1.000)

Belang	Eigen vermogen 1-1-2020	Eigen vermogen 31-12-2020	Vreemd vermogen 1-1-2020	Vreemd vermogen 31-12-2020	Financieel resultaat 2020	Bijdrage Drimmelen 2020
De BNG is de bank van en voor overheden en voor instellingen met een maatschappelijk belang. Het doel daarbij is om duurzaam bij te dragen aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. De gemeente Drimmelen bezit 0,065% van het aandelenkapitaal van de BNG.	4.887.000	5.097.000	144.802.000	155.262.000	221.000	-

Risico's	Programma	Portefeuille-houder
De bank beschikt over een uitgebreid risicomodel, waarmee alle risico's goed in beeld zijn en binnen de (wettelijke) normen blijven. Ook de beheersmaatregelen zijn op orde.	Burger en Bestuur	Wethouder Bakker

G. Grondbeleid

Inleiding

In deze paragraaf staat onze visie op het grondbeleid en de uitvoering daarvan. Daarnaast verantwoorden we financiële resultaten en risico's van de gemeentelijke grondexploitaties.
Het grondbedrijf heeft 5 eigen grondbedrijf-projecten: Oranjeplein en E-veld te Terheijden, Prinsenpolder Made, Degaterrein in Lage Zwaluwe en kavels Geraniumstraat / Antwerpsestraat te Made.
In 2020 is project Oranjeplein afgesloten met een klein verlies van € 263 en voor het project Prinsenpolder te Made is een bedrag van € 6.654 aan verlies genomen. In het verleden zijn voor deze projecten (Oranjeplein en Prinsenpolder) al winsten genomen.
De winst- en verliesnemingen worden verrekend met de algemene bedrijfsreserve grondbedrijf. In totaal bedraagt het verlies per saldo € 6.917.
Naast de eigen grondbedrijf projecten zijn er projecten waarbij we enkel faciliterend zijn. Deze projecten (met en zonder raadsbesluit) hebben gezamenlijk in 2020 een verlies gemaakt van € 170.181, dit is inclusief het voordeel van het overhead. Dit verlies komt ten laste van het jaarrekening resultaat.

a. Visie gemeentelijk grondbeleid

Het grondbeleid is een instrument dat we inzetten om beleidsdoeleinden op het gebied van ruimtelijke ordening, wonen, economie, maatschappelijke ontwikkeling en verkeer en vervoer te realiseren. Dit hebben we beschreven in de nota Grondbeleid 2016 – 2020.
In de nota staat dat de gemeente bij voorkeur faciliterend grondbeleid voert, waarbij de gemeente initiatieven over laat aan ontwikkelaars. De gemeente beperkt zich in beginsel tot haar publiekrechtelijke rol, zoals het vaststellen van de kaders en de randvoorwaarden van de ontwikkelingen en controle hierop. Door deze beleidskeuze kent het gemeentelijke grondbeleid geen groot financieel impact.
In 2018 stelden we de nota Kostenverhaal vast. Met deze nota heeft de gemeente een eenduidig normenkader vastgelegd voor het verhalen van kosten op particuliere initiatiefnemers van ruimtelijke plannen met het aangaan van anterieure overeenkomsten.

b1. Ontwikkelingen / uitvoering actief gemeentelijk grondbeleid

Gemeente Drimmelen had vóór 2020 4 actieve eigen bouwgrondexploitaties in exploitatie (Oranjeplein Terheijden, Prinsenpolder Made, Degaterrein Lage Zwaluwe en kavels Geraniumstraat / Antwerpsestraat Made). In 2020 stelden we voor het E-veld te Terheijden een actieve grondexploitatie vast en is de grondexploitatie Oranjeplein Terheijden afgesloten.
Voor het centrumplan te Made is 2 keer een budget verstrekt van € 250.000. Het besluit is om dit verlies van € 0,5 miljoen te dekken uit de Algemene reserve.

Vervolgens heeft de gemeenteraad in januari van 2021 de grondexploitatie voor het Centrumplan vastgesteld.
De consequenties van de notitie grondexploitaties uit het Besluit Begroten en Verantwoorden en de Wet Modernisering Vennootschapsbelasting voor overheden hebben we in deze paragraaf verwerkt.

b2. Ontwikkelingen / uitvoering faciliterend grondbeleid

Voor faciliterende grondexploitaties maken we onderscheid in:
- faciliterend grondbeleid (met raadsbesluit, met getekende overeenkomst);
- faciliterend grondbeleid (zonder raadsbesluit).

De kosten en baten voor deze projecten zijn verantwoord onder de algemene dienst (overlopende activa). Indien we verwachten dat de kosten en baten niet kunnen worden verhaald dan zijn deze in het jaarrekening saldo verantwoord.
We hanteren de regel dat in beginsel alle faciliterende grondexploitaties minimaal financieel sluitend moeten zijn.
In deze paragraaf Grondbeleid geven we de gerealiseerde resultaten en de toekomstige ontwikkelingen weer van de gemeentelijke grondexploitaties.

c. Wonen

Op 30 juni 2016 is de Nota Woningbouwprogramma 2016-2024 vastgesteld. Met de nota is aan de hand van een omschrijving van het landelijk, provinciaal en gemeentelijk beleid de planning van de woningbouwontwikkelingen binnen onze gemeente bepaald voor de periode tot en met 2024.
Realisatie nieuwbouwwoningen

Jaar	2020	2019	2018	2017	2016
Opgeleverde nieuwbouw woningen	89	47	70	65	99

In 2020 leverden we 89 nieuwbouwwoningen op waarvan er 6 vooraf zijn gesloopt. De kern Made met 38 woningen heeft hierin het grootste aandeel. De ambitie was om in 2020 honderd nieuwbouwwoningen op te leveren. De doelstelling voor 2020 is niet gehaald. Daarover wordt in Programma 3 onder '4.1. Wonen' nadere toelichting gegeven.

d. Werken/ bedrijventerreinen

Er waren geen ontwikkelingen op het gebied van uitbreiding van bedrijventerreinen.

e. Actieve gemeentelijke grondexploitaties

De gemeentelijke grondexploitaties herzien we jaarlijks. We leggen ze aan de gemeenteraad voor om vast te stellen bij de tweede bestuursrapportage.
In 2020 zijn 4 exploitaties herzien (Oranjeplein Terheijden, Prinsenpolder Made, Dega-terrein Lage Zwaluwe en kavels Geraniumstraat / Antwerpsestraat Made). Daarnaast is voor het E-veld te Terheijden een grondexploitatie vastgesteld. Vooruitlopend op 2021 is in de raadsvergadering van januari 2021 de grondexploitatie voor het Centrumplan Made vastgesteld. Deze grondexploitatie is niet in deze jaarrekening betrokken.

Actieve grondexploitaties verantwoorden we als boekwaarde in de balans.
Het verwachte verloop van de boekwaarden van 2019 tot en met 2023 was:

Primaire begroting 2020

Project naam	Boekwaarde 1-1-2019	Boekwaarde 1-1-2020	Boekwaarde 1-1-2021	Boekwaarde 1-1-2022	Boekwaarde 1-1-2023
Oranjeplein Terheijden	-91.142				
Prinsenpolder Made	-178.776	-134.319			
Degaterrein Lage Zwaluwe	-47.347	1.633			
Kavels Antwerpsestr/Geraniumstr Made		36.168			
TOTAAL	**-317.265**	**-96.518**	**-**	**-**	**-**

Na actualisatie in 2e bestuursrapportage

Project naam	Boekwaarde 1-1-2019	Boekwaarde 1-1-2020	Boekwaarde 1-1-2021	Boekwaarde 1-1-2022	Boekwaarde 1-1-2023
Oranjeplein Terheijden	-91.142	-875			
Prinsenpolder Made	-178.776	-151.483			
Degaterrein Lage Zwaluwe	-47.347	19.774	82.200		
Kavels Geraniumstr/Antwerpsestr Made		38.078	41.754		
TOTAAL	**-317.265**	**-94.506**	**123.954**	**-**	**-**

Het gerealiseerde resultaat en de actuele prognose van de te verwachten resultaten zien er als volgt uit:

Project naam	Werkelijke Boekwaarde 1-1-2019	Werkelijke Boekwaarde 1-1-2020	Werkelijke Boekwaarde 1-1-2021	Verwachte Boekwaarde 1-1-2022	Verwachte Boekwaarde 1-1-2023
Oranjeplein Terheijden	-91.142	-875			
Prinsenpolder Made	-178.776	-151.483	-23.388		
Degaterrein Lage Zwaluwe	-47.347	19.774	76.958	-110.481	
Kavels Geraniumstr/Antwerpsestr Made		38.078	41.161		
E-veld Terheijden			233.355	668.647	-543.729
TOTAAL	**-317.265**	**-94.506**	**328.086**	**558.166**	**-543.729**

-/- = positieve boekwaarde/

+/+ = negatieve boekwaarde

f. Financiële positie actieve grondexploitaties

Het begrote en gerealiseerde/toekomstige verloop van deze grondexploitaties is als volgt:

Begrote resultaten 2020

Project naam	Boekwaarde 1-1-2020	Begrote lasten 2020	Begrote baten 2020	tgv reserves	Begroot resultaat	Boekwaarde 1-1-2021
Oranjeplein Terheijden	-875	875				-
Prinsenpolder Made	-151.483	151.483				-
Degaterrein Lage Zwaluwe	19.774	62.426				82.200
Kavels Geraniumstr/Antwerpsestr Made	38.078	3.675				41.754
E.veld Terheijden						-
Totaal	**-94.506**	**218.460**	**-**	**-**	**-**	**123.954**

Werkelijke resultaten 2020

Project naam	Werkelijke Boekwaarde 1-1-2020	Werkelijke lasten 2020	Werkelijke baten 2020	tgv reserves	Werkelijk resultaat	Werkelijke Boekwaarde 1-1-2021
Oranjeplein Terheijden	-875	1.138			-263	-
Prinsenpolder Made	-151.483	136.377	-1.628		-6.654	-23.388
Degaterrein Lage Zwaluwe	19.774	57.185				76.958
Kavels Geraniumstr/Antwerpsestr Made	38.078	3.082				41.161
E.veld Terheijden	-	233.355				233.355
Totaal	**-94.506**	**431.136**	**-1.628**	**-**	**-6.917**	**328.086**

Prognose 2021 en verdere jaren

Project naam	Boekwaarde 1-1-2021	Begrote lasten	Begrote baten	tgv reserves	Begroot resultaat	Boekwaarde 1-1-2022	Voordeel / nadeel	Jaar van afsluiting
Oranjeplein Terheijden	-					-	nihil	
Prinsenpolder Made	-23.388	23.388				-	nihil	2021
Degaterrein Lage Zwaluwe	76.958	213.751	-395.888		105.179	-	voordeel	2022
Kavels Geraniumstr/Antwerpsestr Made	41.161	97.270	-368.580		230.149	-	voordeel	2021
E-veld	233.355	1.497.432	-2.429.178		698.391	-	voordeel	2024
Totaal	**328.086**	**1.831.841**	**-3.193.646**	**-**	**1.033.719**	**-**		

Toelichting actieve grondexploitaties
Oranjeplein Terheijden
Op het project is tot en met 2019 winst genomen ad. € 470.267. In 2020 is dit project met een verlies van € 263 afgesloten. Dit bedrag is geboekt ten laste van de algemene bedrijfsreserve grondbedrijf.

Prinsenpolder Made
Het woonrijp maken van het project ronden we in 2021 af. Hiervoor is per 1 januari 2021 nog een bedrag gereserveerd van € 23.388. Op het project is tot en met 2018 winst genomen ad. € 3.133.173 en in 2019 een verlies ad. € 118.211. In 2020 is op dit project een verlies genomen van € 6.654. Dit bedrag is ten laste geboekt van de algemene bedrijfsreserve grondbedrijf.
Degaterrein Lage Zwaluwe
In 2018 verkochten we een perceel grond. De verkoopprocedure voor het overige kavel is gestart in 2019 en staat nog te koop. Het jaar van afsluiting van het project zal naar verwachting 2022 worden. Winstneming zal pas plaatsvinden als de kavel(s) zijn verkocht en het perceel woonrijp is.

Kavels Geraniumstraat / Antwerpsestraat te Made
In 2019 is het bestemmingsplan vastgesteld. Het bestemmingsplan is onherroepelijk. De verkoopprocedure van de bouwkavels wordt in 2021 opgestart. De winstneming zal plaatsvinden als de kavels zijn verkocht en het perceel woonrijp is.

E-veld Terheijden
Eind 2020 is de grondexploitatie vastgesteld. Met een beoogd resultaat dat er een meest duurzame ontwikkeling gerealiseerd wordt met maximale inbreng van wetenschap uit de markt tegen marktconforme kosten en opbrengsten. Het ontwerp bestemmingsplan gaat in het 2e kwartaal van 2021 in procedure en de uitvraag voor de ontwikkeling ook. Het is de planning dat er in het 3e kwartaal van 2021 een ontwikkelaar gecontracteerd is en dat er vanaf kwartaal 1 in 2022 met de bouw van de woningen wordt aangevangen. De grondexploitatie beoogt te sluiten met een beoogd resultaat van € 0,698 miljoen positief.

g. Faciliterende grondexploitatie

Inleiding
We onderscheidden de volgende faciliterende grondexploitaties:
- faciliterend grondbeleid (met raadsbesluit, met getekende overeenkomst);
- faciliterend grondbeleid (zonder raadsbesluit).

De kosten van deze grondexploitaties worden verhaald op grond van de Wet ruimtelijke ordening (Wro) en het Besluit ruimtelijke ordening (Bro).
We hanteren de regel dat in beginsel alle faciliterende grondexploitaties minimaal sluitend moeten zijn. Alle kosten en opbrengsten verantwoorden we in het jaarrekeningresultaat.

g1. Faciliterend grondbeleid (met raadsbesluit, met getekende overeenkomst)

De faciliterende grondexploitaties, waarbij al sprake is van een raadsbesluit inclusief getekende anterieure overeenkomst met de ontwikkelaars zijn hieronder weergegeven.
Hierbij zijn de lasten en baten inclusief reserveboekingen vermeld.

Begrote resultaten na 2e bestuursrapportage

Project naam	Begrote lasten 2020	Begrote baten 2020	Begroot resultaat voor bestemming	tgv / tlv reserves	Begroot resultaat na bestemming	Voordeel / nadeel
Schansstraat Terh	431.656	-428.312	3.343		3.343	nadeel
Brouwerijstraat 25a Wberg	106.301	-100.000	6.301		6.301	nadeel
Made Oost	577.566	-572.053	5.513	-5.513	-	
Prinses Margrietstraat H Zwal	47.649	-46.774	875		875	nadeel
Dorpsstraat 45 Wberg	89.014	-107.000	-17.986	27.000	9.014	nadeel
Repel II en III L Zwal	844.780	-800.000	44.780		44.780	nadeel
Biesboschweg 5 L Zwal	4.476	-4.476	-		-	
Adelstraat 9 Made	14.119	-54.000	-39.881	54.000	14.119	nadeel
Geraniumstraat 49nst Made	350		350		350	nadeel
Botzegge/Ravensnest Terheijden	7.788	-7.788	-		-	
Hoevenseweg 12a Wberg	-	-7.591	-7.591	5.000	-2.591	voordeel
Kerkstraat 39 L Zwal	-	-10.388	-10.388	5.000	-5.388	voordeel
Stuivezandsestraat 9 Made	-	-10.005	-10.005	5.000	-5.005	voordeel
Kalverstraat 62 Made	125	-7.791	-7.665	5.000	-2.665	voordeel
Parallelweg 20 Wberg	-	-11.760	-11.760	5.000	-6.760	voordeel
Geraniumstraat / Zilverschoon Made	340.659	-340.659	-		-	
Zuideindsestraat 1 Made	2.538	-10.000	-7.462	10.000	2.538	nadeel
Kerkstraat ong Wberg	875	-12.504	-11.629	6.000	-5.629	voordeel
Kastanjelaan Made	59.152	-58.067	1.085		1.085	nadeel
Olmhof Lage Zwaluwe	17.701	-20.122	-2.421	3.750	1.329	nadeel
Voorstraat 15a Made	-	-8.549	-8.549	5.000	-3.549	voordeel
Zandstraat 79 Made	8.255	-8.255	-		-	
Zonnevelden De Bergen Terh	11.688		11.688		11.688	voordeel
Godfried Schalckenstr 8-10 Made	2.901	-2.901	-		-	
Patronaatsraat 32 Made	-	-5.037	-5.037		-5.037	nadeel
algemene uren afd GG en OW	9.391		9.391		9.391	
Overhead ambtelijke uren		-74.165	-74.165		-74.165	
Totaal	**2.576.984**	**-2.708.199**	**-131.215**	**125.237**	**-5.978**	**voordeel**

Werkelijke resultaten 2020

Project naam	Werkelijke lasten 2020	Werkelijke baten 2020	Boekingen balans	Begroot resultaat voor bestemming	tgv/tlv reserves	Begroot resultaat na bestemming	Voordeel / nadeel
Schansstraat Terh	52.447	-728		51.719		51.719	nadeel
Brouwerijstraat 25a W	70.127	-67.564		2.563		2.563	nadeel
Made Oost	491.892	-487.331		4.561	-4.561	-0	-
Prinses Margrietstraat H Zwal	29.336	-25.626		3.710		3.710	nadeel
Dorpsstraat 45-57 W	93.493	-109.765		-16.272	27.000	10.728	nadeel
Repel II en III L Zwal	781.630	-748.270		33.359		33.359	nadeel
Biesboschweg 5 L Zwal	5.242		-5.242	-		-	
Adelstraat 9 Made	13.820	-52.000		-38.180	52.000	13.820	nadeel
Zijlbergsestraat Mde	40.859	-92.022	51.163	-		-	
Botzegge/Ravensnest T	6.191		-6.191	-		-	
Hoevenseweg 12a W	-	-7.591		-7.591	5.000	-2.591	voordeel
Kerkstraat 39 L Zwal	-	-10.388		-10.388	5.000	-5.388	voordeel
Stuivezandestraat 9 M	-	-10.005		-10.005	5.000	-5.005	voordeel
Kalverstraat 62 Mde	125	-7.791		-7.665	5.000	-2.665	voordeel
Parallelweg 20 Wberg	-	-11.760		-11.760	5.000	-6.760	voordeel
Geraniumstr/Zilverschoon Made	314.590	-424.397	-22.692	-132.500	132.500	-	voordeel
Zuideindsestraat 1 Mde	44	-10.000		-9.956	10.000	44	nadeel
Kerkstraat ong Wberg	-	-12.504		-12.504	6.000	-6.504	voordeel
Kastanjelaan Mde	54.247	-83.470	-8.277	-37.500	37.500	-	
Olmhof L Zwaluwe	1.750	-3.750	-1.750	-3.750	3.750	-	
Voorstraat 15a Made	-	-8.549		-8.549	5.000	-3.549	voordeel
Leeuwerikstraat Made	40.406	-75.444	35.038	-		-	
Zandstr 79 Made	8.957	-33.438	-519	-25.000	25.000	-	
Zonneveld De Bergen T	25.077			25.077		25.077	
Godfr Schalckenstr 8-10 Made	3.445	-11.554	8.109	-		-	
Patronaatstr 32 Made	-	-5.037		-5.037		-5.037	voordeel
Stationsstr-Kalverstr M	7.311	-24.924	17.613	-		-	
Wildestr 13 Wberg	10.056	-8.745		1.311		1.311	voordeel
Kruimelgevallenregeling div proj	508	-20.000		-19.492	20.000	508	nadeel
uren afdeling GG en OW (algemeen)	17.764			17.764		17.764	nadeel
Munnikenhof 15 (intrekken boete)	25.000			25.000		25.000	nadeel
Totaal	**2.094.317**	**-2.352.655**	**67.251**	**-191.087**	**339.189**	**148.103**	**nadeel**

Het totale resultaat na bestemming van de projecten bedraagt € 148.103 (nadeel).
Het voordeel overhead toerekening ambtelijke uren bedraagt € 73.284. Deze komt ten gunste van het rekeningresultaat.
Voor verdere uitwerking van de reservestortingen (€ 339.189) verwijzen we naar punt j. in deze paragraaf.
Voor de balansboekingen (€ 67.251) verwijzen we naar de toelichting in de balans.

g2. Faciliterend grondbeleid (zonder raadsbesluit)

Dit zijn de toekomstige en te verwachte grondexploitaties die zijn voorzien. Veelal doordat het college haar principebereidheid hierover heeft uitgesproken. Voor deze grondexploitaties zijn tot en met 2020 al kosten gemaakt.
Als wordt verwacht dat de kosten binnen 10 jaar verrekend kunnen worden én de kosten verhaalbaar zijn, verantwoorden we de kosten op de balans onder de overlopende activa (nog te verrekenen kosten Grondbedrijf).

Voor het jaar 2020 zijn de volgende lasten en baten verantwoord

Omschrijving	Verantwoord bedrag projecten	Verantwoord bedrag algemeen	Totaal verantwoord
Uitgaven			
Ambtelijke uren / personeel van derden projecten	144.053	92.018	236.071
Werken door derden, advieskosten en overige uitgaven projecten	29.869	2.975	32.844
Totaal uitgaven	**173.922**	**94.993**	**268.915**
Inkomsten			
Overige ontvangsten	-8.322		-8.322
Balansboekingen	-142.808		-142.808
Totaal inkomsten	**-151.130**	**-**	**-151.130**
Nadelig resultaat	**22.791**	**94.993**	**117.785**

Het totale resultaat na bestemming van de projecten bedraagt € 117.785 (nadeel).
Het voordeel overhead toerekening ambtelijke uren bedraagt € 22.423. Deze komt ten gunste van het rekeningresultaat.

h. Conclusie resultaat eigen grondexploitaties

Het resultaat van de actieve grondexploitaties heeft geen consequenties voor het jaarrekeningresultaat, maar worden geheel verantwoord in de balans. Eventuele winst- en verliesnemingen op de actieve grondexploitaties worden verrekend met de algemene bedrijfsreserve Grondbedrijf. Het voordeel van de overheadtoerekening ambtelijke uren (€ 19.724) is wel ten gunste van het jaarrekeningresultaat gebracht.
De afwikkeling van de faciliterende grondexploitaties in 2020 laat na bestemming een negatief saldo zien.

Dit is onderverdeeld in:
- faciliterend grondbeleid met raadsbesluit, met getekende overeenkomst: € 148.103 nadelig saldo;
- faciliterend grondbeleid zonder raadsbesluit: € 117.785 nadelig saldo.

Het totale negatieve saldo van het faciliterend grondbeleid van € 265.888 komt ten laste van het jaarrekeningresultaat. Daar staat tegenover een voordeel overhead ambtelijke uren van € 95.707 welke ten gunste van het jaarrekeningsaldo is geboekt.
De kosten die we bij het faciliterend grondbeleid maken en doorleggen naar de ontwikkelende partijen worden doorgaans te laag geraamd. In 2020 is een slag gemaakt naar een nauwkeuriger calculatie op basis van het instrument plankostenscan aan de Wet ruimtelijke ordening gekoppeld maar niet verplicht toe te passen. Hiermee worden de kosten voor ontwikkelaars aanmerkelijk hoger en voor de gemeente meer kostendekkend. Voorzien wordt dat vanaf 2021 de nieuw af te sluiten anterieure overeenkomsten kostendekkend gaan zijn. Voor de boekingen in de reserves wordt verwezen naar punt j. in deze paragraaf.

i. Risico's eigen grondexploitaties

Gezien de omvang van de actieve grondexploitaties verwachten we risico's die op basis van een model zijn uitgewerkt.
Voor de actieve grondexploitaties wordt een risicoprofiel gecalculeerd van € 509.006 (zie onderstaand overzicht).

Project naam	Te verwachten risico's
Oranjeplein Terheijden	
Prinsenpolder Made	
Degaterrein Lage Zwaluwe	
Kavels Geraniumstr/Antwerpsestr Made	
E-veld Terheijden	509.006
Totaal	**509.006**

Toelichting

De risico's op de actieve grondexploitaties ad. € 0,51 miljoen wordt veroorzaakt door de actieve grondexploitatie ontwikkeling E-veld.
Voor Oranjeplein, Prinsenpolder, Degaterrein en de Kavels Antwerpsestraat / Geraniumstraat zijn geen risico's te verwachten, maar eerder kansen.
Kansen mogen pas worden ingeboekt op het moment dat zij zijn gerealiseerd.
In het weerstandsvermogen voor dit risicoprofiel wordt voorzien middels de algemene bedrijfsreserve grondbedrijf.
De risico's met betrekking tot de faciliterende grondexploitaties zijn opgenomen in de paragraaf A. Weerstandsvermogen.

j. Reserves grondbedrijf in relatie tot risico´s – weerstandscapaciteit grondbedrijf

De gemeente Drimmelen beschikt over de volgende reserves van het Grondbedrijf:

- Algemene Bedrijfsreserve Grondbedrijf
- Reserve Bovenwijkse Voorzieningen
- Reserve Ruimtelijke Ontwikkelingen.

De reserves voeden we met stortingen vanuit de woningbouwprojecten. Daarnaast halen we de te verwachte verliezen uit de algemene bedrijfsreserve grondbedrijf.

Deze stortingen en onttrekkingen vanuit de woningbouwprojecten in het jaar 2020 zien er als volgt uit:

Stortingen / onttrekkingen reserves 2020 vanuit woningbouwprojecten

Project naam	Algemene bedrijfsreserve grondbedrijf	Reserve bovenwijkse voorzieningen	Reserve ruimtelijke ontwikkelingen	reserve groenaanleg	Totale stortingen / onttrekkingen
Oranjeplein Terheijden	-263				-263
Prinsenpolder Made	-6.654				-6.654
Made Oost	-4.561				-4.561
Dorpsstraat 45-57 Wberg			27.000		27.000
Adelstraat 9 Made			52.000		52.000
Hoevenseweg 12a Wberg			5.000		5.000
Kerkstraat 39 L Zwal			5.000		5.000
Stuivezandestraat 9 Mde			5.000		5.000
Kalverstraat 62 Mde			5.000		5.000
Parallelweg 20 Wberg			5.000		5.000
Geraniumstr/Zilverschoon Mde			132.500		132.500
Zuideindsestraat 1 Mde			10.000		10.000
Kerkstraat ong Wberg			6.000		6.000
Kastanjelaan Mde			37.500		37.500
Olmhof L Zwal			3.750		3.750
Voorstraat 15a Mde			5.000		5.000
Zandstr 79 Mde			25.000		25.000
Heidestr 2 Made			5.000		5.000
Kloosterstr 31 Mde			10.000		10.000
Nieuwlandsedk 92-96 L Zwal			5.000		5.000
Dirk de Botsdijk L Zwal			5.000		5.000
Totaal	**-11.477**	**-**	**348.750**	**-**	**337.273**

Algemene Bedrijfsreserve Grondbedrijf

Deze reserve is een buffer voor de activiteiten van het grondbedrijf. Het verloop van de reserve staat in onderstaand overzicht.

Overzicht algemene bedrijfsreserve Grondbedrijf				Bedrag
Werkelijke omvang per 31 december 2019				**1.500.000**
Mutaties jaarrekening 2020:				
* woningbouwprojecten		-11.477		
* storting vanuit algemene reserve		-		
	totaal mutaties		-11.477	
Werkelijke omvang per 31 december 2020				**1.488.523**
Mutaties begroting 2021:				
* woningbouwprojecten		228.634		
* onttrekkingen naar algemene reserve		-1.100.000		
	totaal mutaties		-871.366	
Verwachte omvang per 31 december 2021				**617.157**
Mutaties begroting 2021 voor 2022 tot en met 2025				
* woningbouwprojecten		803.570		
* storting vanuit algemene reserve		-803.570		
	totaal mutaties		-0	
Verwachte omvang per 31 december 2025				**617.157**

In de nota 'Reserves en Voorzieningen' is vastgesteld dat de bedrijfsreserve Grondbedrijf een maximale omvang mag hebben van 1,5 miljoen euro. Daarnaast is bij de begrotingsvaststelling 2021 opgenomen dat, op basis van risicoberekening, de minimale omvang van deze reserve 0,4 miljoen euro dient te zijn.

Reserve Bovenwijkse Voorzieningen

Het restant van deze reserve nemen we mee in de weerstandcapaciteit van het grondbedrijf.
Het verwachte verloop van de reserve is opgenomen in onderstaand overzicht.

Overzicht Reserve Bovenwijkse Voorzieningen				Bedrag
werkelijke omvang per 31 december 2019				**160.794**
Mutaties jaarrekening 2020:				
* woningbouwprojecten bijdragen		-		
* onttrekkingen genomen raadsbesluiten		-79.191		
	totaal mutaties		-79.191	
Werkelijke omvang per 31 december 2020				**81.603**
Mutaties begroting 2021:				
* woningbouwprojecten bijdragen				
* onttrekkingen genomen raadsbesluiten				
	totaal mutaties		-	
Verwachte omvang per 31 december 2021				**81.603**
Mutaties begroting 2021 voor 2022 tot en met 2025				
* woningbouwprojecten bijdragen				
	totaal mutaties		-	
Verwachte omvang per 31 december 2025				**81.603**

Deze reserve wordt na 2019 niet meer gevoed.

Reserve Ruimtelijke Ontwikkelingen

Reserve Ruimtelijke Ontwikkelingen

De gemeente kan een financiële bijdrage vragen voor ruimtelijke ontwikkelingen. De spelregels voor de besteding hiervan zijn in de wet geregeld.
De basis voor deze reserve is vastgelegd in de 'Structuurvisie 2033' en de aanvulling op de structuurvisie 2033.

Overzicht Reserve Ruimtelijke Ontwikkelingen				Bedrag
Omvang per 31 december 2019				**121.482**
Mutaties jaarrekening 2020:				
* woningbouwprojecten bijdragen		348.750		
* onttrekkingen genomen raadsbesluiten		-150.000		
	totaal mutaties		198.750	
Werkelijke omvang per 31 december 2020				**320.232**
Mutaties begroting 2021				
* woningbouwprojecten bijdragen		216.491		
* onttrekkingen genomen raadsbesluiten				
	totaal mutaties		216.491	
Verwachte omvang Reserve RO per 31 december 2021				**536.723**
Mutaties begroting 2021 voor 2022 tot en met 2025				
* woningbouwprojecten bijdragen		91.517		
* onttrekkingen genomen raadsbesluiten				
	totaal mutaties		91.517	
Verwachte omvang reserve RO per 31 december 2025				**628.240**

Weerstandscapaciteit

Het weerstandsvermogen van het grondbedrijf is de financiële buffer om de risico's vanuit de actieve grondexploitaties op te vangen.

Het weerstandsvermogen is als volgt opgebouwd:
- Vaste buffer van € 1,5 miljoen in de Algemene Bedrijfsreserve Grondbedrijf voor het opvangen van risico's;
- Vrij beschikbare deel van de Reserve Bovenwijkse voorzieningen.

Weerstandscapaciteit actieve grondbedrijfexploitaties		Bedrag
Aanwezige vrije reserves (per 31.12.2020):		
* Algemene Reserve Grondbedrijf	1.488.523	
* Reserve Bovenwijkse voorzieningen	81.603	
Totale vrije reserves t.b.v. weerstandscapaciteit		1.570.126
Berekende risico's (zie i. Risico's eigen grondexploitaties)		509.006
Beschikbare weerstandscapaciteit (per 31-12-2020)		**1.061.120**
Ratio weerstandsvermogen (per 31-12-2020)		*3,08*

Toekomstig weerstandscapaciteit grondbedrijfexploitaties per 31-12-2025		Bedrag
Totale vrije reserves t.b.v. weerstandscapaciteit (per 31.12.2020)	1.570.126	
Begrote resultaten actieve grondexploitaties 2021 (winstnemingen)	335.328	
Besluit begroting 2021: verlaging Algemene bedrijfsreserve grondbedrijf	-1.100.000	
Totale vrije reserves t.b.v. weerstandscapaciteit		805.454
Berekende risico's (zie i. Risico's eigen grondexploitaties)		509.006
Beschikbaar als weerstandscapaciteit per 31-12-2025		**296.448**
Ratio weerstandsvermogen per 31-12-2025		*1,58*

De risico's op de actieve grondexploitaties ad. € 0,51 miljoen wordt veroorzaakt door de actieve grondexploitatie ontwikkeling E-veld.
Voor Oranjeplein, Prinsenpolder, Degaterrein en de Kavels Antwerpsestraat / Geraniumstraat zijn geen risico's te verwachten, maar eerder kansen.
Kansen mogen pas worden ingeboekt op het moment dat zij zijn gerealiseerd.
Conclusie:
De aanwezige weerstandscapaciteit per 31.12.2020 (€ 1,57 miljoen) is ruim voldoende om de gecalculeerde risico's (€ 0,51 miljoen) af te dekken. Dit leidt tot een ratio van 3,08.
Bij de begrotingsbehandeling 2021 heeft de gemeenteraad besloten om de algemene bedrijfsreserve grondbedrijf met € 1,1 miljoen te verlagen (t.g.v. de Algemene reserve).
Daarnaast is in de begroting van 2021 een winstneming geprognosticeerd voor de projecten Degaterrein en de Kavels Antwerpsestraat / Geraniumstraat voor een bedrag van in totaal € 0,335 miljoen.
Voor het centrumplan te Made is 2 keer een budget verstrekt van € 250.000. Het besluit is om dit verlies van € 0,5 miljoen te dekken uit de Algemene reserve.
Vervolgens heeft de gemeenteraad in januari van 2021 de grondexploitatie voor het Centrumplan vastgesteld.
Geconcludeerd kan worden dat de aanwezige weerstandscapaciteit per 31.12.2025 (€ 0,8 miljoen) voldoende is om de gecalculeerde risico's (€ 0,51 miljoen) af te dekken. Dit leidt tot een ratio van 1,58.

H. Corona

Inleiding

De Commissie Bedrijfsvoering Auditing Decentrale Overheden (BADO) bracht op 26 februari 2021 een notitie uit. Met als titel "Notitie effecten en risico's voor decentrale overheden naar de jaarrekening 2020". In de notitie geeft de Commissie BADO aandachtspunten aan gemeenten mee bij het opstellen van de jaarrekening 2020 en de controle daarop door de accountant.
Eén van die aandachtspunten gaat over het belang om de gevolgen van de uitbraak van COVID-19 op overzichtelijke wijze te presenteren. De Commissie BADO adviseert om een aparte Corona-paragraaf in de jaarstukken op te nemen. En om in de programma's de maatschappelijke en financiële gevolgen van de uitbraak van COVID-19 te beschrijven. Drimmelen heeft beide adviezen overgenomen en aldus verwerkt in deze jaarstukken 2020.

Algemeen

De uitbraak van COVID-19 heeft veel Nederlanders en sectoren getroffen. Om de financiële gevolgen van de uitbraak te beperken, heeft het kabinet vanaf maart 2020 compensatieregelingen beschikbaar gesteld waar gedupeerden een beroep op konden en kunnen doen. De uitvoering van enkele regelingen werd aan gemeenten overgedragen. Zoals de Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo) en de Tijdelijke Ondersteuning Noodzakelijke Kosten (TONK) die op 1 maart 2021 van kracht zal worden.
COVID-19 trof ook de gemeenten zelf. Gemeenten derfden inkomsten of werden geconfronteerd met meerkosten.
Het kabinet kwam gemeenten in juni 2020 tegemoet met een financieel steunpakket om gederfde inkomsten en meerkosten te compenseren. En medio augustus met een aanvullend steunpakket.
Medio december kondigde het kabinet opnieuw een aanvullend steunpakket voor medeoverheden voor vooral 2021 aan.

Korte termijneffecten op de gemeente

De uitbraak van COVID-19 zette de gemeente Drimmelen in een crisisstand. Op regionaal niveau zorgen de Veiligheidsregio en de GGD voor richtlijnen en kaders voor het beheersen van de Coronacrisis. Binnen de gemeente zelf is sinds maart 2020 een crisisteam operationeel dat het college inlicht over lokale ontwikkelingen en adviseert in de te nemen stappen in de crisisbeheersing. Het college informeert de raad gemiddeld eens per twee weken per brief over belangwekkende gebeurtenissen.
Drimmelen is een participatieve gemeente. Bij het voorbereiden van nieuw beleid, nieuwe taken of projecten spannen het college en de gemeenteambtenaren zich in om inwoners, organisaties en ondernemers te betrekken. Conform de visie Dorpsgericht Werken 3.0.
COVID-19 belemmerde fysieke ontmoetingsmomenten om burgerparticipatie vorm te geven. Om meningen en beelden op te halen werd uitgeweken naar alternatieve mogelijkheden zoals digitale vergadervormen, telefonisch-, mail- en briefverkeer. Daarnaast werden college- en raadsleden om dezelfde reden

gehinderd in hun persoonlijke contacten met de samenleving. Om – juist in Coronatijd – toch voldoende verbinding met de samenleving te houden weken ook zij uit naar alternatieve vormen van ontmoeting.
Zoals hiervoor is genoemd bood het kabinet in juni en augustus 2020 twee steunpakketten voor gemeenten aan. Het college informeerde de gemeenteraad op 2 oktober 2020 per brief over de betekenis van beide steunpakketten voor Drimmelen.
In december kondigde het kabinet een derde steunpakket aan. De tegemoetkomingen uit dit pakket komen vooral ten gunste van het nieuwe jaar, 2021.
De gemeente heeft begin 2021 vastgesteld dat de steunpakketten die op 2020 betrekking hebben meer dan toereikend waren om de inkomstenderving en meerkosten van dat jaar te dekken. Dat geldt in het bijzonder ook voor de tegemoetkoming voor de kosten van het uitvoeren van de Tozo-regeling.

Verwachte lange termijneffecten op de gemeente

De gemeente ondersteunt inwoners, organisaties en ondernemers met advies, begeleiding en uitleg over de steunpakketten die het kabinet voor getroffen sectoren beschikbaar stelt.
Het college volgt nauwlettend de lokale ontwikkelingen binnen getroffen sectoren. Dat geldt zeker voor ondernemingen en organisaties die binnen het toeristisch-recreatieve profiel van de samenleving opereren.
Over verwachte lange termijneffecten voor de lokale samenleving laat het college zich nu nog niet uit. Veel hangt af van de mutatie-intensiteit van het coronavirus, de vaccinerende werking en de vaccinatiegraad, de veerkracht van de getroffen sectoren en de continuïteit van de steunpakketten van het Rijk.
Hiervoor is aangegeven dat beide steunpakketten voor gemeenten voor Drimmelen toereikend waren om gederfde inkomsten en meerkosten uit 2020 te dekken. De uitwerking van het derde en eventuele latere steunpakketten moet uit gaan wijzen of dit ook zal gelden voor gederfde inkomsten en meerkosten uit 2021.
Het college is van mening dat landelijke besluitvorming daarover niet los kan worden gezien van de aanhoudende druk op de financiële positie van gemeenten, de aanstaande herijking van het Gemeentefonds en de positie die het nieuwe kabinet op deze vraagstukken in gaat nemen. Het college en de gemeenteambtenaren zullen hun ondersteuning van en advisering aan getroffen sectoren blijven combineren met het bewaken van de financiële gezondheid van de gemeente zelf.

Visie op genomen en te nemen maatregelen en activiteiten

College en ambtenaren hebben getroffen sectoren ondersteund en geadviseerd over het hoofd bieden aan het Coronavirus. En zullen dat blijven doen.
Aandacht ging uit naar ondernemers in de horeca en toeristisch-recreatieve sector, maar evenzeer naar lokale verenigingen en stichtingen. Er vond afstemming plaats met het onderwijs en de kinderopvang; namens twee scholen werd een subsidie aangevraagd voor een verbetering van het binnenklimaat.
Er werd contact gehouden met huurders en exploitanten van maatschappelijke accommodaties maar ook met onder meer de sociale werkvoorziening. In een

enkel geval en daar waar er geen voorliggende voorzieningen waren, heeft het college uit gemeentelijke middelen een beperkte financiële compensatie aangeboden.
College, gemeenteambtenaren en crisisteam overlegden frequent over ontwikkelingen, maatregelen en activiteiten. Via reguliere overlegstructuren wanneer dat kon, ad hoc wanneer de omstandigheden daarom vroegen. Via periodieke brieven werd de raad hier over geïnformeerd en de bijeenkomsten van het Presidium werden gebruikt om de voorzitters van de raadsfracties bij te praten.
Het college is van mening dat deze werkwijze voldoende houvast bood en zal blijven bieden voor een zo'n effectief en efficiënt mogelijke beheersing van de Coronacrisis.

Totaal van de financiële effecten

De beide financiële steunpakketten van het Rijk impliceerden compensaties voor:
• Meerkosten voor toezicht, handhaving en verkeersmaatregelen
• Meerkosten voor het voorbereiden op en de organisatie van de Tweede Kamer verkiezingen
• Meerkosten voor het uitkeren van (bijzondere) bijstand
• Kosten voor het ondersteunen van vrijwilligersorganisaties gericht op jeugd
• Kosten voor het in stand houden van culturele voorzieningen, buurt- en dorpshuizen
• Meerkosten voor het bieden van hulp en begeleiding in het sociaal domein
• Derving van inkomsten uit lokale belastingen
• Kosten voor de noodopvang van kinderen, het wegvallen van eigen bijdragen van ouders en voor het beschikbaar stellen van mondkapjes in het leerlingenvervoer
• Kosten voor de uitvoering van de Tozo-regeling.
Het college constateerde dat de tegemoetkomingen van het Rijk meer dan toereikend waren om deze meerkosten en gederfde inkomsten te dekken. Drimmelen ontving daarnaast een rijksbijdrage voor de gemeenschappelijke regeling WAVA/MidZuid. Die bijdrage werd onverkort en direct aan WAVA/MidZuid overgemaakt. De gemeenschappelijke regelingen Veiligheidsregio en GGD worden rechtstreeks, dus zonder tussenkomst van gemeenten, door het Rijk voor hun meerkosten gecompenseerd.

Totaal van de risico's

De gemeente houdt haar risicoprofiel actueel. Dat geldt ook voor risico's die inherent aan COVID-19 zijn. Die risico's zijn gebaseerd op het verwachte nadelige effect van COVID-19 op de langere termijn. Voorlopig worden de volgende risico's onderkend:
• Onvolledige financiering door het Rijk van inhaal- of meerzorg in het sociaal domein
• Onvolledige financiering door het Rijk van een stijgend aantal aanvragen om (bijzondere) bijstand
• Bijdragen aan scholen om de ventilerende werking in overeenstemming te brengen met het Bouwbesluit
• Tekortschietende compensatie van de kosten voor de uitvoering van de Tonk-

regeling
• Afwenden door de GGD van een deel van haar meerkosten
• In de plaats stelling bij afgegeven borgstellingen t.g.v. de BNG omdat de leningnemer niet meer aan haar rente- en aflossingsverplichtingen kan voldoen
• Onvoldoende budget voor de TONK-regeling.
Deze risico's zijn in de risicomanagementtool (Naris) gekwantificeerd in termen van maximale schadelast en kans van optreden. Op deze wijze maken zij onderdeel uit van de beoordeling of het weerstandsvermogen van de gemeente voldoende omvang heeft om tegenwicht te bieden aan weerstandsvermogen dat volgens de risicobeoordeling nodig is.

Inzet van de ambtelijke organisatie op het Corona-dossier

De ambtelijke inzet op het Corona-dossier kent meerdere uitingsvormen. Zo zijn de beleidsmedewerkers Openbare orde en veiligheid op het dossier actief, is in maart 2020 eerder genoemd crisisteam gevormd, voeren de vakspecialisten steunmaatregelen uit die aan de gemeente zijn toevertrouwd, zien financieel specialisten toe op een volwaardige aanspraak op de steunpakketten voor de gemeente zelf en letten interne controle-functionarissen op het voorkomen van oneigenlijk gebruik en misbruik van regelingen.
Begin 2021 heeft het management team geïnventariseerd op welke taakvelden er sprake was van aanhoudende drukte door de combinatie van het Corona-dossier met regulier werk. Die inventarisatie maakte duidelijk dat dit met name op taakvelden gerelateerd aan het sociaal domein het geval was en is.

Verwachtingen voor 2021

Het kabinet heeft een vaccinatieprogramma ingesteld dat Nederlanders tegen COVID-19 moet beschermen. Het vaccinatieprogramma biedt Nederland een weg naar een genormaliseerde, maar op sommige punten anders ingerichte samenleving. Een samenleving waarin getroffen sectoren en inwoners hopelijk voldoende veerkracht hebben om te herstellen van de emotionele, fysieke en financiële schade die zij opgelopen hebben.
Voor de gemeentelijke organisatie zal ook een andere inrichting gelden. De bestaande mogelijkheden om thuis te werken zullen gecombineerd worden met een parttime terugkeer op de fysieke werkplek in het gemeentehuis. Digitale overleg- en vergadervormen zijn effectief gebleken en daarom blijven bestaan.
Het college heeft het vertrouwen dat ook een nieuw kabinet oog zal hebben voor het voldoende compenseren van gederfde inkomsten en meerkosten van getroffen sectoren en gemeenten zelf. Maar sluit de ogen niet voor het gegeven dat de miljardensteun van nu een rekening voor de toekomst oplevert.

Jaarrekening 2020

Inleiding jaarrekening

De functie van de jaarrekening is het getrouw en rechtmatig weergeven van de feiten en een analyse daarvan uit het voorbije jaar, zodat de gemeenteraad de rekening kan vaststellen. Dit leidt tot decharge van het dagelijks bestuur, het college van burgemeester en wethouders. De jaarrekening bestaat uit diverse onderdelen.

A. De balans als onderdeel van de jaarrekening geeft inzicht in de financiële positie aan het einde van een bepaalde periode als resultaat van het financiële beheer en beleid.
B. Het overzicht van baten en lasten (resultaat) als onderdeel van de jaarrekening geeft inzicht in de financiële baten en lasten over een bepaalde periode als resultaat van het financiële beheer en beleid.
C. Toelichtingen
    a. Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
    b. Toelichting op de balans
    c. Toelichting op het overzicht van baten en lasten. Hierbij gaan wet specifiek in op
        i. De algemene dekkingsmiddelen
        ii. De post onvoorzien
        iii. Het overzicht van incidentele baten en lasten
        iv. Het overzicht structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves
        v. De analyse begrotingsafwijkingen en begrotingsrechtmatigheid
        vi. Informatie wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT)
D. Resultaatbestemming

Balans per 31 december 2020

ACTIVA	Ultimo 2019	Ultimo 2020
Vaste activa		
1.Immateriële vaste activa	356.205	335.343
-Bijdragen aan activa in eigendom van derden	356.205	335.343
2. Materiële vaste activa	59.957.317	66.275.945
-Investeringen met een economisch nut		
- gronden uitgegeven in erfpacht	1.941.340	1.941.340
- overige investeringen met een economisch nut	32.203.572	34.912.857
-Investeringen met een economisch nut,waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven.	19.263.494	21.834.647
-Investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	6.548.911	7.587.101
3. Financiële vaste activa	2.320.741	2.339.798
-Kapitaalverstrekkingen aan:		
-deelnemingen	206.694	206.694
-gemeenschappelijke regelingen	4.538	4.538
-Leningen aan woningbouwcorporaties		
-Overige langlopende leningen	706.718	813.213
-Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van een jaar of langer	1.402.792	1.315.353
-Bijdragen aan activa in eigendom van derden	-	-
Totaal vaste activa	**62.634.263**	**68.951.086**
Vlottende aciva		
4. Voorraden	-88.372	334.176
- Niet in exploitatie genomen bouwgronden	-	-
- Onderhanden werk, waaronder gronden in exploitatie	94.506-	328.086
- Gereed product en handelsgoederen	6.133	6.090
5. Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	6.517.322	7.208.964
-Uitzettingen in 's Rijks schatkist	-	409.086
-Overige vorderingen	6.511.322	6.795.377
-Overige uitzettingen	6.000	4.500

6. Liquide middelen		40.035		75.846
-Kassaldi	6.370		1.755	
-Banksaldi	33.665		74.091	
7. Overlopende activa		2.454.484		2.979.794
- Overige nog te ontvangen bedragen en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	2.454.484		2.979.794	
Totaal vlottende activa		**8.923.469**		**10.598.779**
Totaal - generaal		**71.557.732**		**79.549.865**

PASSIVA	Ultimo 2019		Ultimo 2020	
Vaste passiva				
8. Eigen vermogen		46.766.146		44.659.052
-Algemene reserve	14.527.446		11.748.093	
-Bestemmingsreserves	30.469.608		30.738.626	
-Reserves van het grondbedrijf	2.143.823		1.890.358	
-Gerealiseerde resultaat	374.731-		281.974	
9. Voorzieningen		6.356.663		7.999.973
-Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	2.185.887		2.896.989	
-Egalisatievoorzieningen	1.725.192		1.417.824	
-Van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden	2.445.585		3.685.159	
10. Vaste schulden met een rentetypische looptijd van een jaar of langer		3.183.583		8.727.095
-Onderhandse leningen van binnenl banken en overige financiële instellingen	3.075.000		7.750.000	
-Waarborgsommen	108.583		977.095	
Totaal vaste passiva		**56.306.392**		**61.386.119**
Vlottende passiva				
11. Netto vlottende schulden met een rentetypische		9.818.003		9.681.906

looptijd korter dan een jaar		
-Overige kasgeldleningen	4.000.000	7.250.000
-Banksaldi	952.821	-
-Overige schulden	4.865.182	2.431.906
12. Overlopende passiva	5.433.337	8.481.840
-Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume.	1.584.015	6.585.646
-De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren	3.648.500	1.653.331
-Overige vooruitontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen.	200.822	242.862
Totaal vlottende passiva	**15.251.340**	**18.163.746**
Totaal - generaal	**71.557.732**	**79.549.865**

Gewaarborgde geldleningen	3.962	3.622
Garantstellingen	116.779	110.104

EMU-saldo

Het EMU-saldo is het saldo van de inkomsten en uitgaven met derden van de overheid. Het EMU-saldo geeft aan of er in een bepaald jaar met reële transacties meer geld uitgegeven is dan er in dat jaar is binnengekomen, of dat er netto geld overgehouden is. Het EMU-saldo is daarmee een indicatie voor de ontwikkeling van de liquiditeits- en financiële positie van de gemeente.
Het EMU-saldo van de lokale overheid telt mee voor het EMU-saldo van de totale overheid. Om inzicht te geven in het verwachte EMU-saldo van de lokale overheid is weergave van het saldo een verplicht onderdeel. De cijfers worden daarnaast verstrekt aan het CBS. Sturing op het EMU-saldo is van groot belang in verband met de Wet houdbare overheidsfinanciën (HOF).

EMU-saldo	31-12-2019	31-12-2020
a. Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-4.086.000	-2.107.095
b Mutatie (im)materiële vaste activa	3.079.247	6.297.766
c. Mutatie voorzieningen	431.056	1.643.309
d. Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	222.621	422.549
e. Boekwinst bij verkoop effecten en boekwinst bij verkoop (im)materiele vaste activa	0	0
Berekend EMU-saldo (a-b+c-d-e)	**-6.956.813**	**-7.184.100**

De EMU-systematiek werkt op een andere manier dan het baten- en lastenstelsel dat de gemeenten hanteren. Investeringen tellen bijvoorbeeld niet mee in het stelsel van baten en lasten, daarbij wordt uitgegaan van de kapitaallasten van de investeringen. Investeringen en uitgaven die worden gedekt uit reserves in een jaar tellen echter wel volledig mee in het EMU-saldo.
Het EMU-saldo van de gemeente Drimmelen voor 2020 komt uit op € 7,2 miljoen negatief. Het betekent dat in EMU-termen de uitgaven € 7,2 miljoen groter zijn dan de inkomsten.
In de septembercirculaire van 2020 is de EMU referentiewaarde voor de gemeente Drimmelen
- € 2.176.000 waardoor de referentiewaarde wordt overschreden in 2020. Er staat op dit moment geen sanctie op het overschrijden van de referentiewaarden. De EMU-referentiewaarde is geen norm, maar een indicatie van het aandeel van de gemeente in de gezamenlijke tekortnorm.

Overzicht van baten en lasten

De gepresenteerde cijfers betreffen het saldo van het programma. Een positief cijfer is per saldo een inkomstenpost. Een negatief cijfer is een kostenpost.

	Programma (in € 1.000)	Realisatie 2019			Primitieve begroting			Bijgestelde begroting 2020			Realisatie 2020		
		Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
1	Burger en Bestuur	347	5.316-	4.969-	307	4.829-	4.522-	298	4.735-	4.437-	281	5.048-	4.767-
2	Openbare ruimte	3.938	9.465-	5.527-	3.766	9.245-	5.480-	5.873	10.514-	4.641-	5.638	10.738-	5.100-
3	Ruimte, w onen en economie	6.515	8.073-	1.558-	9.917	11.914-	1.996-	8.510	12.428-	3.919-	9.309	11.493-	2.185-
4	Sociaal domein	4.851	26.141-	21.290-	4.516	25.576-	21.060-	9.324	31.860-	22.536-	7.103	28.345-	21.242-
	Subtotaal programma's	15.650	48.994-	33.344-	18.506	51.564-	33.058-	24.005	59.537-	35.533-	22.331	55.625-	33.294-
	Omschrijving algemene dekkingsmiddelen												
	Lokale heffingen	4.431	463-	3.967	4.541	353-	4.189	4.541	341-	4.201	4.061	465-	3.596
	Algemene uitkeringen	32.639	-	32.639	33.569	1-	33.569	34.214	1-	34.214	34.927	-	34.927
	Dividend (beleggingen)	104	-	104	104	-	104	46	-	46	46	-	46
	Saldo financieringsfunctie	14	149-	135-	-	135-	135-	-	135-	135-	31	153-	122-
	Overige algemene dekkingsmiddelen	-	204	204	-	126-	126-	-	108-	108-	77	168	245
	Subtotaal alg. dekkingmiddelen	37.187	409-	36.778	38.214	614-	37.600	38.802	585-	38.217	39.143	450-	38.693
	Overhead	8	7.525-	7.517-	7	7.405-	7.398-	52	7.835-	7.783-	151	7.656-	7.505-
	Onvoorzien	-	-	-	-	5-	5-	-	5-	5-	-	-	-
	Heffing vennootschapsbelasting	-	3-	3-	-	3-	3-	-	3-	3-	-	1-	1-
	Saldo van baten en lasten	***52.845***	***56.931-***	***4.086-***	***56.728***	***59.591-***	***2.863-***	***62.859***	***67.965-***	***5.105-***	***61.625***	***63.732-***	***2.107-***
	Beoogde toevoeging en en onttrekking en reserves												
1	Burger en Bestuur	118	-	118	46	-	46	57	38-	19	57	38-	19
2	Openbare ruimte	1.609	452-	1.157	3.202	2.223-	979	3.950	3.279-	671	3.700	3.279-	421
3	Ruimte, w onen en economie	1.887	968-	919	987	692-	295	2.774	756-	2.018	1.597	880-	717
4	Sociaal domein	2.183	1.009-	1.174	1.108	271-	837	2.372	601-	1.771	1.797	573-	1.223
	Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	172	35-	137	459	-	459	1.153	563-	589	-	-	-
	Overhead	306	100-	206	247	-	247	340	302-	38	298	290-	8
	Subtotaal mutaties reserves	***6.275***	***2.564-***	***3.711***	***6.049***	***3.186-***	***2.863***	***10.645***	***5.539-***	***5.105***	***7.450***	***5.060-***	***2.389***
	RESULTAAT			**375-**			**0**			**0**			**282**

Grondslagen van waardering en resultaatbepaling

Inleiding

De jaarrekening is opgemaakt met inachtneming van de voorschriften die het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten daarvoor geeft.

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden.
De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.
Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als bate genomen op het moment waarop het dividend betaalbaar gesteld wordt.
Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen c.q. schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeidskostengerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume, worden sommige personele lasten echter toegerekend aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt; daarbij moet worden gedacht aan componenten zoals ziektekostenpremie ten behoeve van gepensioneerden, overlopende vakantiegeld- en verlofaanspraken en dergelijke.
Voor arbeidskostengerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume wordt geen voorziening getroffen of op andere wijze een verplichting opgenomen. De referentieperiode is dezelfde als die van de meerjarenraming, te weten vier jaar. Indien er sprake is van (eenmalige) schokeffecten (bijvoorbeeld reorganisaties) dient wel een verplichting opgenomen te worden.

Balans

Vaste activa

Immateriële vaste activa

Bijdragen aan activa van derden worden conform het raadsbesluit d.d. 14 november 2006 geactiveerd. Vanaf boekjaar 2016 zijn deze opgenomen bij de Immateriële vaste activa (cf BBV-voorschrift). Dergelijke geactiveerde bijdragen zijn gewaardeerd tegen het bedrag van de verstrekte bijdragen, verminderd met afschrijvingen. De verleende bijdragen worden afgeschreven in de periode waarin het betrokken actief van de derde op basis van de door de gemeente gestelde voorwaarden moet bijdragen aan de publieke taak.

Materiële vaste activa

Materiële vaste activa met economisch nut

In erfpacht uitgegeven gronden

De in erfpacht uitgegeven percelen zijn gewaardeerd tegen de eerste uitgifteprijs (i.c. de waarde die bij eerste uitgifte als basis voor de canonberekening in aanmerking is genomen). Percelen waarvan de erfpacht eeuwigdurend is afgekocht, zijn tegen een geringe registratiewaarde opgenomen.

Investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven
Wanneer investeringen grotendeels of meer worden gedaan voor riolering of het inzamelen van huishoudelijk afval, dan worden deze investeringen voortaan op de balans opgenomen in een aparte categorie: de investeringen met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven.

Overige investeringen met economisch nut
Deze materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Slijtende investeringen worden vanaf het moment van ingebruikneming lineair afgeschreven in de verwachte gebruiksduur, waarbij rekening wordt gehouden met een eventuele restwaarde. Op grondbezit met economisch nut (buiten de openbare ruimte) wordt niet afgeschreven.

Bij de waardering wordt in voorkomende gevallen rekening gehouden met een bijzondere vermindering van de waarde, indien deze naar verwachting duurzaam is. In het begrotingsjaar heeft een dergelijke vermindering overigens niet plaatsgevonden. Dergelijke afwaarderingen worden teruggenomen als ze niet langer noodzakelijk blijken. Volledigheidshalve vermelden wij dat op investeringen die vóór 2008 gedaan zijn soms extra is afgeschreven zonder economische noodzaak (ter verlichting van toekomstige lasten). Ook zijn in voorkomende gevallen reserves op dergelijke investeringen afgeboekt.

De belangrijkste gehanteerde afschrijvingstermijnen bedragen in jaren:

Gronden en terreinen	n.v.t.
Woonruimten (nieuwbouw)	40
Bedrijfsgebouwen (nieuwbouw)	40
Personenauto, bestelauto	7
Vrachtauto	7
Machines, apparaten en installaties m.u.v. automatiseringsapparatuur en legesmachine	10

Overige materiële vaste activa	10
Archiefinstallaties	25
Verzamelcontainers, ondergrondse opslag	8
Software	7

Investeringen in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut

Investeringen met een maatschappelijk nut zijn activa die geen economisch, maar uitsluitend een maatschappelijk nut hebben, zoals wegen, rotondes, pleinen, bruggen en opbaar groen. Deze voorzieningen dienen duidelijk een maatschappelijk nut, maar ze genereren geen middelen en er is geen markt voor. Investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut moeten worden geactiveerd (zie artikel 59 BBV).
Afschrijvingsmethode en -termijnen zijn vastgelegd in de nota waardering en afschrijving.

Financiële vaste activa

Kapitaalverstrekkingen aan gemeenschappelijke regelingen en leningen u/g zijn opgenomen tegen nominale waarde. Zo nodig is een voorziening voor verwachte oninbaarheid in mindering gebracht.
Participaties in het aandelenkapitaal van NV's en BV's (kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen in de zin van het BBV) zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen. Indien de waarde van de aandelen onverhoopt structureel mocht dalen tot onder de verkrijgingsprijs zal afwaardering plaatsvinden.
Bijdragen aan activa van derden worden conform het raadsbesluit d.d. 14 november 2006 geactiveerd. Vanaf boekjaar 2016 zijn deze opgenomen bij de Immateriële vaste activa (conform BBV-voorschrift). Dergelijke geactiveerde bijdragen zijn gewaardeerd tegen het bedrag van de verstrekte bijdragen, verminderd met afschrijvingen. De verleende bijdragen worden afgeschreven in de periode waarin het betrokken actief van de derde op basis van de door de gemeente gestelde voorwaarden moet bijdragen aan de publieke taak.
Van een deelneming is krachtens artikel 1 lid d BBV sprake als de gemeente participeert in het aandelenkapitaal van een NV of BV.

Vlottende activa

Voorraden

De nog niet in exploitatie genomen bouwgronden zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs dan wel lagere marktwaarde en overeenkomstig de gestelde eisen zoals genoemd in de in 2013 bijgestelde notitie grondexploitatie. Er wordt geen rente bijgeschreven op de boekwaarde van deze voorraden.

De als onderhanden werken opgenomen bouwgronden zijn gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs dan wel de lagere marktwaarde. De vervaardigingsprijs omvat de kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend (zoals grondaankopen en kosten van bouw- en woonrijp maken). Winsten uit de grondexploitatie worden slechts genomen indien en voor zover die met voldoende mate van betrouwbaarheid als gerealiseerd aangemerkt kunnen worden. Zolang daarvan geen sprake is, worden de verkregen verkoopopbrengsten ten volle op de vervaardigingskosten in mindering gebracht. Gerede producten worden gewaardeerd tegen de kostprijs of tegen de marktwaarde indien de marktwaarde lager is dan de kostprijs. Dat laatste doet zich met name voor indien voorraden incourant worden.

Vorderingen en overlopende activa
De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. De voorziening wordt statisch bepaald op basis van de geschatte inningskansen.

Liquide middelen en overlopende activa
Deze activa worden tegen nominale waarde opgenomen.

Vaste Passiva
Voorzieningen
Voorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies. De pensioenverplichting ten behoeve van de wethouders is echter tegen de contante waarde van de (reeds opgebouwde) toekomstige uitkeringsverplichtingen gewaardeerd. Onderhoudsegalisatievoorzieningen stoelen op een meerjarenraming van het uit te voeren groot onderhoud aan (een deel van) de gemeentelijke kapitaalgoederen, waarin rekening is gehouden met de kwaliteitseisen die ter zake geformuleerd zijn. In de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen die is opgenomen in het jaarverslag is het beleid ter zake nader uiteengezet.

Vaste schulden
Vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde, verminderd met gedane aflossingen. De vaste schulden hebben een rente typische looptijd van één jaar of langer.

Vlottende passiva
De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Borg- en garantiestellingen

Voor zover leningen door de gemeente gewaarborgd zijn, is buiten telling het totaalbedrag van de geborgde schuld-restanten per einde boekjaar opgenomen. Overigens is in de toelichting op de balans nadere informatie opgenomen.

Toelichting balans

Vaste Activa

Immateriële vaste activa

De post immateriële vaste activa wordt onderscheiden in:

	Boekwaarde 31-12-2019	Boekwaarde 31-12-2020
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	356.205	335.343
Totaal	**356.205**	**335.343**

Het onderstaande overzicht geeft het verloop weer van de immateriële vaste activa gedurende het jaar 2020:

Bijdrage activa in eigendom van derden	Boekwaarde 31-12-2019	Investe-ringen	Desin-vesteringen	Afschrij-vingen	Bijdragen van derden	Afwaar-deringen	Boekwaarde 31-12-2020
Bijdrage dierenasiel	117.747			4.906			112.841
Bijdr. (éénm. inv.) tenniscpl.Made	30.000			10.000			20.000
Bijdr. huisvesting schouting Zwalaho	208.458			5.956			202.502
Totaal	**356.205**	**-**	**-**	**20.862**	**-**	**-**	**335.343**

De afschrijvingstermijn bedraagt maximaal de gebruiksduur van de activa waarvoor de bijdrage aan derden is verstrekt.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa bestaan uit de volgende onderdelen:

	Boekwaarde 31-12-2019	Boekwaarde 31-12-2020
In erfpacht uitgegeven gronden	1.941.340	1.941.340
Investeringen met een economisch nut	32.203.572	34.912.857
Investeringen met een economisch nut (heffing gerelateerd)	19.263.494	21.834.647
Investeringen in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut	6.548.911	7.587.101
Totaal	**59.957.317**	**66.275.945**

De categorie 'Investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven' is vanaf de jaarrekening 2014 n.a.v. BBV wijziging verplicht.
De onderstaande overzichten geven het verloop weer van de materiële vaste activa gedurende het jaar 2020.

Erfpachtgronden	Boekwaarde 31-12-2019	Investe-ringen	Desin-vesteringen	Afschrij-vingen	Bijdragen van derden	Afwaar-deringen	Boekwaarde 31-12-2020
Aank. OMJD-gronden (BMD) 13/**	1.941.340						1.941.340
Totaal	**1.941.340**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**1.941.340**

Economisch (excl. heffing en erfpacht)	Boekwaarde 31-12-2019	Investeringen	Desinvesteringen	Afschrijvingen	Bijdragen van derden	Afwaarderingen	Boekwaarde 31-12-2020
Gronden en terreinen	577.283	125.000		65.753			636.530
Bedrijfsgebouwen	22.749.991	1.677.940		1.068.810	-1.116		23.360.237
Grond-, weg-, en waterbouwkundige werken	2.829.319	1.443.496		127.444			4.145.371
Vervoermiddelen	581.823	118.431		155.980			544.273
Machines, apparaten en installaties	1.469.753	127.075		188.803	-162.836		1.570.861
Overige materiële vaste activa	3.995.404	1.088.943		471.086	-42.324		4.655.585
Totaal	**32.203.572**	**4.580.884**	**-**	**2.077.876**	**-206.277**	**-**	**34.912.857**

• Onder bijdragen van derden zijn de bijdragen van derden opgenomen, die direct gerelateerd zijn aan de investering (in 2020 € -/- 206.277).
• Onder de afwaarderingen staan de afwaarderingen vermeld wegens duurzame waardeverminderingen (in 2020 nihil).

Economisch (heffing)	Boekwaarde 31-12-2019	Investeringen	Desinvesteringen	Afschrijvingen	Bijdragen van derden	Afwaarderingen	Boekwaarde 31-12-2020
Gronden en terreinen (heff.)	83.249						83.249
Bedrijfsgebouwen (heff.)	152.027			8.943			143.084
Grond-, weg-, en waterbouwkundige werken (heff.)	17.470.814	3.377.308		520.930	33.350		20.293.841
Vervoermiddelen (heff.)	192.895			40.110			152.785
Machines, apparaten en installaties (heff.)	571.346			137.393			433.953
Overige materiële vaste activa (heff.)	793.164			65.429			727.735
Totaal	**19.263.494**	**3.377.308**	**-**	**772.806**	**33.350**	**-**	**21.834.647**

• Onder bijdragen van derden zijn de bijdragen van derden opgenomen, die direct gerelateerd zijn aan de investering (in 2020: € 33.350).
• Onder de afwaarderingen staan de afwaarderingen vermeld wegens duurzame waardeverminderingen (in 2020 nihil).
Het onderstaand overzicht geeft het verloop van de boekwaarde van de investeringen met maatschappelijk nut weer:

Investeringen met maatschappelijk nut	Boekwaarde 31-12-2019	Boekwaarde 31-12-2020
Grond-, werk-, en waterbouwkundige werken	6.349.569	7.550.679
Overige materiële vaste activa	199.342	36.422
Totaal	**6.548.911**	**7.587.101**

Het onderstaand overzicht geeft het verloop van de boekwaarde van de investeringen in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut weer:

Maatschappelijk nut	Boekwaarde 31-12-2019	Investe-ringen	Desin-vesteringen	Afschrij-vingen	Bijdragen van derden	Afwaar-deringen	Boekwaarde 31-12-2020
Grond-, weg-, en waterbouwkundige werken	6.349.569	1.791.547		452.302	138.135		7.550.679
Overige materiële vaste activa	199.342			162.920			36.422
Totaal	**6.548.911**	**1.791.547**	**-**	**615.222**	**138.135**	**-**	**7.587.101**

In 2020 hebben er geen desinvesteringen of afwaarderingen plaatsgevonden.
Onder bijdragen derden zijn de bijdragen van derden opgenomen die direct gerelateerd zijn aan de investering (in 2020 € 138.135).
De investeringen worden vanaf het moment van ingebruikneming lineair afgeschreven.
De afschrijvingstermijnen worden beschreven in de Nota waarderen en afschrijven.
Deze afschrijvingstermijnen zijn richtinggevend en niet bindend.
Activeren van investeringen met een maatschappelijk nut is m.i.v. 2017 conform het Besluit begroting en verantwoording verplicht. De investeringen met maatschappelijk nut werden ook voor 2017 al geactiveerd. Het is verplicht om in de toelichting op de balans een uitsplitsing te maken tussen investeringen vanaf 2017 geactiveerd (boekwaarde eind 2020 € 2.744.862) en voor 2017 geactiveerd (boekwaarde eind 2020 € 4.842.239).
Voor dekking van de kapitaallasten van sommige investeringen is de reserve kapitaallasten beschikbaar.
Onderstaand overzicht geeft de afgesloten kredieten weer.

Econ./ Maatsch.	Progr.	Omschrijving	Begroting t/m 2019	Begr.-wijz.2020	Begr. t/m 2020	Werkelijk besteed in 2020	Cum. Uitgaven	Restant
Econ.	2	Groenrenov. Kastanje-Iepenln, Made	250.000	12.010	262.010	122.003	262.010	0
		verv. Parallelweg,Wagenberg	90.000	-69.500	20.500	20.500	20.500	0
		Parkeerpl.sportver. en fietsvoorz.	0	110.000	110.000	101.199	101.199	8.801
		Rioolv.o.l.dijken Lage Zwaluwe	2.245.000	0	2.245.000	133.610	2.278.779	-33.779
		Trapveldjes	211.000	2.679	213.679	0	213.151	528
	Totaal Progr. 2		2.796.000	55.189	2.851.189	377.312	2.875.639	-24.450
	4	Aanpassen diverse ruimte Amerhal	215.000	0	215.000	227.633	233.315	-18.315
	Totaal Prog. 4		215.000	0	215.000	227.633	233.315	-18.315
	O	Aanhangwagens	0	19.647	19.647	19.031	19.031	616
		bus enkelcabine (2 stuks)	90.679	15.000	105.679	104.216	106.677	-998
		Containers	0	22.670	22.670	22.033	22.033	637
		DSP/ZTC	30.226	-3.189	27.037	151	27.037	0
		impl.tool div.soc.media	5.000	0	5.000	2.824	6.362	-1.362
		Scanners	12.594	0	12.594	3.902	11.429	1.165
		Twee containers	22.670	0	22.670	23.063	23.063	-393
		verv plan & ctrl sftw.	42.317	-21.960	20.357	12.594	20.357	0
	Totaal Overhead		203.486	32.168	235.654	187.814	235.989	-335
Totaal Economisch			3.214.486	87.357	3.301.843	792.759	3.344.943	-43.100
Maatsch.		verbr fietspad Vaartje Drimmelen	180.000	0	180.000	10.531	158.686	21.314
	Totaal Progr. 2		180.000	0	180.000	10.531	158.686	21.314
Totaal Maatschappelijk			180.000	0	180.000	10.531	158.686	21.314
Eindtotaal af te sluiten kredieten			3.394.486	87.357	3.481.843	803.290	3.503.629	-21.786

De afgesloten kredieten staan grotendeels toegelicht in de paragraaf Kapitaalgoederen.
De lopende kredieten zijn in onderstaand overzicht per programma weergegeven. Hierbij is een onderscheid gemaakt tussen kredieten met een Economisch Nut en kredieten met een Maatschappelijk Nut.

Lopende kredieten								
Econ./ Maatsch	Progr.	Omschrijving	Begroting t/m 2019	Begr.-wijz.2020	Begr. t/m 2020	Werkelijk besteed in 2020	Cum. Uitgaven	Restant
Econ.	2	Ambitieniveau WRP	1.159.800	-672.133	487.667	0	0	487.667
		Drimmelenseweg-Sluizeweg	0	100.000	100.000	3.144	3.144	96.856
		faecalienzuiger	50.000	0	50.000	0	0	50.000
		hvThd, verv.beschoeiing	60.000	-60.000	0	0	0	0
		Haven Thd verv. steigers/meerpalen	0	163.300	163.300	128.496	128.496	34.804
		Hogedruk reinigers	0	12.090	12.090	8.065	8.065	4.025
		Kwal.verbetering Oude Haven Drimmelen parkeerterrein	250.000	0	250.000	170.183	249.374	626
		Kwal.verbetering OHD-Parkje 20/00	0	150.000	150.000	13.846	13.846	136.154
		Kwal.verbetering OHD-Wandelprom/Havenk	0	575.000	575.000	103.026	103.026	471.974
		Maatregelen gebied OHD (voorbereid.)	0	100.000	100.000	9.231	9.231	90.769
		Maatregelen kern Made:voorbereiding (Stationsstr.)	0	100.000	100.000	13.455	13.455	86.545
		Maatregelen kern Made:voorbereid.(Nachtegaalstr.)	0	100.000	100.000	0	0	100.000
		Maatregelen kern Made (uitstroomleiding)	0	154.560	154.560	0	0	154.560
		Mtreg kern LZ:voorbereid (Griendwerkers)	0	100.000	100.000	15.405	15.405	84.595
		n bcf bag.sted.wtr 2014/2015 (div.wz)	331.000	0	331.000	0	58.193	272.808
		n bcf rioolontstopper	0	95.000	95.000	365	365	94.635
		n bcf verv.Vijverstr 14/15/18 (div.wz)	522.000	0	522.000	95.043	492.230	29.770
		Rioolverv Molenplein (centrumpl Made)	0	308.000	308.000	309.123	309.123	-1.123
		riov Pr.Marg/Jlstr	567.000	196.000	763.000	128.395	159.479	603.521
		Sport, spelen etc in openbare ruimte	100.000	0	100.000	0	10.154	89.846
		TEC Warmtenet Terheijden	0	1.000.000	1.000.000	992.017	992.017	7.983
		Verkeer.veilig Crullaan (min.variant)	0	684.000	684.000	39.903	39.903	644.097
		Verkeer.veilig Zeggelaan (min.variant)	0	100.000	100.000	18.577	18.577	81.423
		verv Campenh/Boerhstr	1.056.400	827.600	1.884.000	71.990	204.655	1.679.345
		verv Thd-Noord	1.065.000	-1.065.000	0	-6.703	0	0
		verv.Kerkstr, Md.	234.900	373.564	608.464	113.115	113.115	495.349

	verv.Kilstr	720.000	420.000	1.140.000	837.521	992.104	147.896
	verv.Marktstr	796.500	0	796.500	783.281	783.281	13.219
	verv.Terheijden Midden	1.045.000	254.777	1.299.777	819.991	1.261.294	38.483
	Waterwagens	0	54.839	54.839	20.276	20.276	34.563
	Winkelstrip Nieuwstraat Lage Zwaluwe	0	150.000	150.000	1.600	1.600	148.400
Totaal	Progr. 2	7.957.600	4.221.597	12.179.197	4.689.345	6.000.407	6.178.790
3	Verv.voetveer Thd (el.)	100.000	0	100.000	10.884	12.028	87.972
	Voetg.-veerverb. Drimmelen	150.000	0	150.000	2.966	2.966	147.034
Totaal	Progr. 3	250.000	0	250.000	13.850	14.994	235.006
4	Aanpassen entree De Cour	0	103.000	103.000	10.563	10.563	92.437
	Nw (eenm) bijdr nw Ganshoek LZw	500.000	0	500.000	0	0	500.000
	Renovatie zwembaden	3.047.219	400.000	3.447.219	1.938.216	3.225.611	221.608
	Voorber.krediet Stuifhoek	0	140.000	140.000	12.506	12.506	127.494
Totaal	Prog. 4	3.547.219	643.000	4.190.219	1.961.285	3.248.680	941.539
O	a&o printer (omg.verg)	25.341	0	25.341	0	6.312	19.029
	Alg.infobeleid (cloud)	15.000	0	15.000	0	0	15.000
	Backoffice appl. (zksyst)	20.000	0	20.000	0	0	20.000
	cc manag.syst/webs.integr.	138.537	0	138.537	0	134.018	4.519
	Digitalisering dossiers soza	201.915	0	201.915	23.486	24.923	176.992
	geg.magazijn/geg.makelaar	70.528	-70.528	0	0	0	0
	Geluidinstallatie	25.188	0	25.188	0	0	25.188
	impl e-facturen	22.000	0	22.000	2.607	15.419	6.581
	Impl gen.dig.infrastructuur	50.000	100.000	150.000	0	0	150.000
	impl M.O. berichtenb	10.000	-10.000	0	0	0	0
	impl M.O. lp.zkn	15.000	-15.000	0	0	0	0
	impl. Wet M.E.B.V.	20.000	0	20.000	0	10.075	9.925
	inr.bedrijvenloket	20.000	0	20.000	0	0	20.000
	Ipads/laptops	32.000	0	32.000	11.866	13.240	18.760
	Lamellen gemeentehuis	60.452	0	60.452	0	0	60.452
	Meubilair gemeentehuis	108.387	0	108.387	8.816	30.593	77.794
	Mid-office	133.125	0	133.125	-3.768	2.519	130.606
	Modernisering GBA (basisreg.pers)	180.000	-180.000	0	0	0	0
	n/wro/DURP	30.739	0	30.739	12.456	12.959	17.780
	omg.verg zaaksyst	25.000	0	25.000	302	302	24.698
	Opst geo-info bel.plan	25.000	0	25.000	7.002	7.002	17.998
	Opst visie infovz Omg.wet	25.000	0	25.000	12.816	22.390	2.610
	proc.beschrijv (workflow)	70.528	-70.528	0	0	0	0
	publ geg.krt website	15.000	0	15.000	0	5.371	9.629
	sftw Civ.Midd (web-publ)	131.484	0	131.484	0	17.136	114.348
	softw.pakk Burgerzk Cipers	70.528	0	70.528	4.735	4.735	65.793
	Softw.pakk Planon (incl)	20.000	0	20.000	0	13.192	6.808

		sportacc. HTA	15.113	-15.113	0	0	0	0
		SSO-software	30.000	0	30.000	0	3.972	26.028
		Tablets medewerkers en college 20/00	0	30.226	30.226	0	0	30.226
		Tablets raad	28.967	0	28.967	593	24.343	4.624
		Tim (tijdreg)	25.188	0	25.188	0	0	25.188
		Vastg. infosyst (GIS)	125.741	-125.741	0	0	0	0
		Verduurzaming Gemeentehuis	0	640.000	640.000	596.464	596.464	43.536
		verv.techn.infrastruct	178.334	0	178.334	0	30.817	147.517
	Totaal	Overhead	1.964.095	283.316	2.247.411	677.375	975.783	1.271.628
Totaal Economisch			13.718.914	5.147.913	18.866.827	7.341.855	10.239.865	8.626.963
Maatsch.	2	Aansluiting Zanddijk-Hh'dijk	700.000	-500.000	200.000	21.978	42.489	157.511
		Aanplant nieuw bos	0	100.000	100.000	56.423	56.423	43.577
		Centrumplan Made	2.940.000	0	2.940.000	168.828	2.639.860	300.140
		Centrumroute Terheijden	924.000	75.000	999.000	178.461	958.296	40.704
		Fietsstraat Parallelweg Wagenberg	80.000	175.000	255.000	228.944	243.429	11.571
		Kwal.verbetering Oude Haven Drimmelen Dorpstraat	70.000	0	70.000	102.624	110.287	-40.287
		Openb verl:verv lichtmastn,armaturen	0	233.500	233.500	179.485	179.485	54.015
		Project de Kleine Schans eo(Zuiderw.l.)	0	193.000	193.000	47.283	47.283	145.717
		Renovatie openbaar groen 2020 vj20	0	315.850	315.850	288.351	288.351	27.499
		Rode loperroute	500.000	-200.000	300.000	103.617	115.217	184.783
		Verbreding Zanddijk	500.000	-200.000	300.000	-29.093	194.770	105.230
	Totaal	Progr. 2	5.714.000	192.350	5.906.350	1.346.901	4.875.890	1.030.460
	3	Verl.fietspad Beverpad	300.000	108.500	408.500	167.485	188.422	220.078
	Totaal	Progr. 3	300.000	108.500	408.500	167.485	188.422	220.078
Totaal Maatschappelijk			6.014.000	300.850	6.314.850	1.514.386	5.064.312	1.250.538
Eindtotaal lopende kredieten			19.732.914	5.448.763	25.181.677	8.856.241	15.304.177	9.877.501

Restant kredieten

In 2020 waren de uitgaven € 4,1 miljoen hoger dan door de Raad aan kredieten is gevoteerd. Een deel van deze uitgaven hadden betrekking op kredieten van voorgaande jaren.
Eind 2020 was er een restant van ca. € 9,9 miljoen en eind 2019 ca. € 14,3 miljoen.
Van de kredieten wordt nu € 3,5 miljoen afgesloten. Van de afgesloten kredieten is het saldo nu nagenoeg nihil. Van de niet afgesloten kredieten (€ 25,2 miljoen) resteert nog € 9,9 miljoen.

De belangrijkste lopende kredieten zijn: Gevoteerd Restant

Programma 2. Openbare ruimte
De kredieten zijn toegelicht in de paragraaf C. Onderhoud kapitaalgoederen.
Programma 3. Ruimte, wonen en economie
Vervanging voetveer Terheijden € 100.000 € 88.000
In 2020 is het programma van eisen voor het voetveer opgesteld. Er heeft een marktconsultatie plaatsgevonden. Eind 2020 is de opdracht tot de bouw van het voetveer Terheijden Breda gegund. Momenteel vordert de bouw gestaag. De planning is om in mei de beschikking te hebben over het nieuwe elektrische voetveer. Op verzoek van de schippers worden op de pont geen zonnepanelen geplaatst. In plaats hiervan zijn we nu op zoek naar een plaatselijk alternatief voor een duurzame stroomvoorziening.
Voetgangers-veerverbinding Drimmelen € 150.000 € 147.000
In 2020 zijn afspraken gemaakt met Staatsbosbeheer over het beleefbaar maken van de Hofmansplaat en de realisatie van een veerverbinding. Die afspraken zijn vastgelegd in een ambitiedocument. Op basis van dat document wordt in 2021 de haalbaarheid onderzocht van de divers onderdelen uit het ambitiedocument. Parrallel daaraan wordt gewekt aan de realisatie van een veerverbinding en de bijbehorende voorzieningen. De veerverbinding zal tijdens het Biesboschjaar in gebruik worden genomen.

Verlenging fietspad Beverpad € 408.500 € 220.000
Het krediet is toegelicht in de paragraaf C. Onderhoud kapitaalgoederen.
Programma 4. Sociaal domein
De kredieten van programma 4 staan toegelicht in de paragraaf Kapitaalgoederen onder gebouwenbeheer m.u.v. het krediet m.b.t. de Ganshoek.
Investeringsbijdrage Ganshoek € 500.000
Medio 2019 is de ontmoetingsruimte opgeleverd en in gebruik genomen. Medio november 2020 heeft Woonvizier een subsidieaanvraag ingediend. Begin 2021 zal de subsidie worden vastgesteld en uitbetaald.
Interne producten
Lamellen gemeentehuis € 60.452 € 60.452
Na oplevering van de verbouwing van het gemeentehuis (gepland mei 2021) wordt gekeken waar nog zonwering vervangen kan/moet worden.
Meubilair gemeentehuis € 108.387 € 77.794
In 2021 wordt gekeken hoe het nieuwe werkplekconcept vorm gaat krijgen. Dit zowel voor het kantoor als de thuiswerkplek.
Verduurzaming gemeentehuis € 640.000 € 43.536
Het krediet is toegelicht in de paragraaf C. Onderhoud kapitaalgoederen.
Vervanging/ nieuwe software
De belangrijkste:
Digitalisering dossiers soza € 201.915 € 176.992
Het digitaliseren van klantdossier soza is gestart in 2020.
Implementatie Generieke Digitale Infrastructuur (GDI) € 150.000 € 150.000
Generieke Digitale Infrastructuur regelt het veilig en betrouwbaar inloggen voor Nederlandse burgers en bedrijven. Dit komt in beeld bij de uitwerking van dienstverleningsproducten in de Cloud.

Mid-office € 133.125 € 130.606
In combinatie met de heroverweging van het Document management systeem inclusief aangehaakte functionaliteit, wordt dit budget ingezet voor Digitale Samenwerking in het kader van de doorontwikkeling van dienstverlening.
Softwarepakket Civision Middelen (WebPublishing) € 131.484 € 114.348
De software van de financiële administratie is in 2018 overgebracht naar het serverpark van Breda. In verband met het uitfaseren van AS-400 (waar Civision Middelen op draait), wordt dit budget gebruikt voor de inrichting van de nieuwe situatie.
Softwarepakket Burgerzaken Cipers € 70.528 € 70.528
Het is nog niet bekend wanneer het softwarepakket wordt vervangen. Dit is mede afhankelijk van de uitfasering van AS-400 (waar het pakket op draait) door Breda.
Vervanging technische infrastructuur € 178.334 € 147.517
Deze investering heeft betrekking op de bekabeling in het gebouw. Het budget wordt ingezet ten behoeve van de verbouwing bij de werkplekaanpassingen.

Financiële vaste activa

De financiële vaste activa bestaan uit de volgende onderdelen:

	Boekwaarde 31-12-2019	Investe-ringen	Desin-vesteringen	Afschrij-vingen	Bijdragen van derden	Afwaar-deringen	Boekwaarde 31-12-2020
Kapitaalverstrekkingen aan:							
deelnemingen	206.694						206.694
gemeensch. regelingen	4.538						4.538
Overige langlopende geldlingen u/g	706.718	250.419	143.924				813.213
Overige uitzettingen	1.402.792		87.438				1.315.353
Totaal	**2.320.741**	**250.419**	**231.362**	**-**	**-**	**-**	**2.339.798**

De verdere uitsplitsing van de kapitaalverstrekkingen / diverse leningen zijn als volgt:

Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen

Deelnemingen	Boekwaarde 31-12-2019	Investe-ringen	Desin-vesteringen	Afschrij-vingen	Bijdragen van derden	Afwaar-deringen	Boekwaarde 31-12-2020
Deelneming NV Waterleidingsmij	120.252						120.252
Cum.pref.aandelen Bouwfonds	3.795						3.795
Aandelen BNG	82.647						82.647
Totaal	**206.694**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**206.694**

Kapitaalverstrekkingen aan gemeenschappelijke regelingen

Gemeenschappelijke Regelingen	Boekwaarde 31-12-2019	Investe-ringen	Desin-vesteringen	Afschrij-vingen	Bijdragen van derden	Afwaar-deringen	Boekwaarde 31-12-2020
Deelname in de NV RWI	4.538						4.538
Totaal	**4.538**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**4.538**

Overige langlopende leningen

Overige langlopende leningen	Boekwaarde 31-12-2019	Investeringen	Desinvesteringen	Afschrijvingen	Bijdragen van derden	Afwaarderingen	Boekwaarde 31-12-2020
Kosten verleende gemeentegaranties	21.757		21.757				
Depotstorting PTT Made	4.450						4.450
Startersleningen/SVN	196.995	111.360	32.410				275.945
Duurzaamheidsleningen/SVN	483.516	139.059	89.757				532.818
Totaal	**706.718**	**250.419**	**143.924**	**-**	**-**		**813.213**

Overige uitzettingen met een rente typische looptijd van een jaar of langer

Overige uitzettingen	Boekwaarde 31-12-2019	Investeringen	Desinvesteringen	Afschrijvingen	Bijdragen van derden	Afwaarderingen	Boekwaarde 31-12-2020
Depôtbelegging BNG (verk. HNG)	74.238		74.238				0
Erfpacht middenpier & vistaria	328.553		13.200				315.353
Div. cessie leningen	1.000.000						1.000.000
Totaal	**1.402.792**	**-**	**87.438**	**-**	**-**	**-**	**1.315.353**

Het bedrag € 74.238 betreft de jaarlijkse aflossing van de vordering op de BNG welke in 2009 bij de jaarrekening is gevormd.
Daarnaast de erfpachtcanon t.g.v. het erfpachtcontract met Jachthaven Biesbosch.

Vlottende Activa

Voorraden

De in de balans opgenomen voorraden (op grond van artikel 36 BBV) worden uitgesplitst naar de volgende categorieën:

	Boekwaarde 31-12-2019	Boekwaarde 31-12-2020
Grond- en hulpstoffen, gespecificeerd naar:		
niet in exploitatie genomen bouwgronden	-	-
Onderhanden werk, waaronder gronden in exploitatie	-94.506	328.086
Gereed product en handelsgoederen	6.133	6.090
Totaal	**-88.372**	**334.176**

Van de **onderhanden werken, waaronder gronden in exploitatie** kan het volgend overzicht worden gegeven:

Gronden in exploitatie	Boekwaarde 31-12-2019	Voor-zieningen	Boekwaarde 1-1-2020	Werkelijke Lasten	Werkelijke Baten	tgv reserves	Werkelijk Resultaat	Boekwaarde 31-12-2020
Oranjeplein Terheijden	-875		-875	1.138		-263		0
Prinsenpolder Made	-151.483		-151.483	136.377	-1.628	-6.654		-23.388
Degaterrein Lage Zwaluwe	19.774		19.774	57.185				76.959
Kavels Antw.str/Geran. Made	38.078		38.078	3.082				41.160
E-veld Terheijden	0		0	233.355				233.355
Totaal	**-94.506**	**0**	**-94.506**	**431.136**	**-1.628**	**-6.917**	**0**	**328.086**

Voor een nadere toelichting op de grondexploitatie wordt verwezen naar de toelichting op het programma 3. Ruimte, wonen en economie en de paragraaf G. Grondbeleid.

Van de post **gereed product en handelsgoederen** kan het volgend overzicht worden gegeven:

De in de balans opgenomen voorraden (op grond van artikel 36 BBV) worden uitgesplitst naar de volgende categorieën:

	Boekwaarde 31-12-2019	Boekwaarde 31-12-2020
Voorraad eigen verklaringen	3.364	2.684
Voorraad parkeerkaarten	2.769	3.406
Totaal	**6.133**	**6.090**

Uitzettingen met een rente typische looptijd korter dan één jaar

De in de balans opgenomen vorderingen (op grond van het BBV) worden uitgesplitst naar de volgende categorieën:

	Balanswaarde 31-12-2019	Boekwaarde 31-12-2020	Voorziening oninbaarheid	Balanswaarde 31-12-2020
Uitzettingen in 's Rijks schatkist (SKB)		409.086		409.086
Overige vorderingen	6.511.322	6.795.377	769.492	6.025.885
Overige uitzettingen	6.000	4.500		4.500
Totaal	**6.517.322**	**7.208.964**	**769.492**	**6.439.471**

De overige vorderingen bestaan uit de volgende onderdelen:

	Boekwaarde 31-12-2019	Boekwaarde 31-12-2020
Debiteuren -/- dubieuze debiteuren	6.147.676	6.253.430
Verstrekte leenbijstand e.d. sociale zaken	117.081	146.962
Nog te vorderen gemeentelijke belastingen Tilburg	119.585	268.131
Overig	126.980	126.854
Totaal	**6.511.322**	**6.795.377**

Liquide middelen

Het saldo van de liquide middelen bestaat uit de volgende componenten:

	Boekwaarde 31-12-2019	Boekwaarde 31-12-2020
BNG		52.999
Rabobank	33.665	21.092
Kas	6.370	1.755
Totaal	**40.035**	**75.846**

Overlopende activa

De post overlopende activa kan als volgt onderscheiden worden:

	Boekwaarde 31-12-2019	Boekwaarde 31-12-2020
Nog te ontvangen voorschotbedragen van Europese en Nederlandse overheidslichamen (art 40a)	-	-
Overige nog te ontvangen bedragen	1.883.520	2.360.547
Vooruitbetaalde bedragen	570.898	619.247
Incasso's	67	
Totaal	**2.454.484**	**2.979.794**

Het drempelbedrag in het kader van het verplicht schatkistbankieren bedraagt in 2020 € 446.618 .
De benutting van het drempelbedrag in het boekjaar wordt hieronder weergegeven:

	Eerste kwartaal	Tweede kwartaal	Derde kwartaal	Vierde kwartaal
Op dagbasis buiten 's Rijks schatkist gehouden middelen	214.021	287.435	267.319	215.698
Ruimte onder drempelbedrag	232.596	159.182	179.298	230.919
Overschrijding van het drempelbedrag				
Totaal	**446.618**	**446.618**	**446.618**	**446.618**

Vaste Passiva

Eigen vermogen

Het eigen vermogen bestaat uit de volgende onderdelen:
- Algemene reserve: exploitatie en bedrijfsreserves algemene dienst
- Bestemmingsreserves
- Reserves van het grondbedrijf
- Resultaat na bestemming

Het in de balans opgenomen Eigen Vermogen bestaat uit de volgende posten:

	Boekwaarde 31-12-2019	Boekwaarde 31-12-2020
Algemene reserves	14.527.446	11.748.093
Bestemmingsreserves	30.469.608	30.738.626
Reserves van het Grondbedrijf	2.143.823	1.890.358
Eigen vermogen voor resultaatbestemming	47.140.877	44.377.077
Gerealiseerd resultaat	-374.731	281.974
Totaal	**46.766.146**	**44.659.052**

Van het totaalverloop van de reserves kan het volgende overzicht worden gegeven:

	t.l.v. / t.g.v. Exploitatie / Reserves	Boekwaarde 31-12-2019	Bestemming resultaat 2019	Overige toevoe-gingen	Onttrek-kingen	Boekwaarde 31-12-2020
Algemene reserves algemene dienst						
Algemene reserve	Exploitatie			0	2.404.622	
Algemene reserve	Reserves			0	0	
Algemene reserve	Totaal	14.527.446	-374.731	0	2.404.622	11.748.093
Totaal algemene reserves algemene dienst		**14.527.446**	**-374.731**	**0**	**2.404.622**	**11.748.093**
Bestemmingsreserves						
Reserve verb. infrastruc. hav. Lzw	Exploitatie	232.992		0	48.721	184.271
Reserve behoud gem. monumenten	Exploitatie	75.667		0	75.667	0
Reserve herziening bestemmingsplannen	Exploitatie	55.964		0	55.964	0
Reserve tijdelijke inhuur personeel	Reserves	116.698		0	0	116.698
Reserve kapitaallasten	Exploitatie			504.800	1.165.134	
Reserve kapitaallasten	Reserves			2.426.000	0	
Reserve kapitaallasten	Totaal	23.241.124		2.930.800	1.165.134	25.006.790
Reserve claims voorgaande jaren	Exploitatie	756.600		1.244.700	756.600	1.244.700
Reserve Opleidingen	Exploitatie	100.000		0	0	100.000
Reserve Toerisme en recreatie	Exploitatie	60.040		0	14.510	45.529
Reserve impuls brede scholen combinatie	Exploitatie	179.516		0	17.316	162.201
Reserve duurzaamheid	Exploitatie	157.570		0	107.184	50.386
Reserve subsidies verenigingen	Exploitatie	4.691		0	4.691	0
Reserve kunst	Exploitatie	76.197		70.000	87.969	58.228
Reserve bestuursakkoord	Exploitatie	1.192.356		0	386.823	805.533
Reserve nazorg stortplaats Z'bergen	Exploitatie	276.210		0	276.210	0
Bestem.res. Landschappelijke Inpassing	Exploitatie	9.770		0	0	9.770
Reserve Samen investeren in Drimmelen	Exploitatie	1.750.885		0	251.457	1.499.428
Reserve onderhoud sportparken	Exploitatie	446.615		0	446.615	0
Reserve speelruimte	Exploitatie	52.576		0	52.576	0
Reserve samen aan de slag	Exploitatie	100.722		0	0	100.722
Reserve herstel kunstwerken havens	Reserves	157.614		0	100.000	57.614
Reserve Toegankelijkheid	Exploitatie	136.168		0	35.309	100.859

Reserve compensatie erfpachtinkomsten	Exploitatie	570.000		0	30.000	540.000
Reserve kwaliteitsverb.buitenrmt hav.Drimmelen	Exploitatie	437.039		0	363.144	73.895
Reserve Drimmelen op de kaart	Reserves	250.000		0	102.612	147.388
Reserve Hartveilige gemeente	Exploitatie	32.595		0	32.595	0
Reserve groenaanleg	Reserves			361.547	26.932	334.615
Reserve inclusie	Reserves			100.000	0	100.000
Totaal bestemmingsreserves		**30.469.608**	**0**	**7.637.847**	**5.603.163**	**30.738.626**
Reserves grondexploitatie						
Reserve bedrijfsreserve grondbedrijf	Exploitatie			0	11.477	
Reserve bedrijfsreserve grondbedrijf	Reserves			0	0	
Algemene bedrijfsreserve grondbedrijf	Totaal	1.500.000		0	11.477	1.488.523
Reserve bovenwijkse voorzieningen	Exploitatie	160.794		0	79.191	81.603
Reserve groenaanleg GB.	Exploitatie	361.547		0	361.547	0
Reserve ruimtelijke ontw GB	Exploitatie	121.482		348.750	150.000	320.232
Totaal reserves grondexploitatie		**2.143.823**	**0**	**348.750**	**602.215**	**1.890.358**
Totaal reserves		**47.140.877**	**-374.731**	**8.151.097**	**8.774.500**	**44.377.077**

Algemene reserves algemene dienst

Algemene reserve

Toelichting

De verminderingen van de Algemene reserve t.g.v. de exploitatie hebben betrekking op:

- Aanplanting nieuw bos (€ 100.000)
- Amendement Drimmelenseweg (€ 860.000)
- Beleidsmedewerker energietransitie (€ 80.000)
- Beleidsmedewerker ruimtelijke ordening (€ 75.000)
- Crullaan verhoogde fietspaden (€ 316.000)
- Fietspad Beverpad (€ 54.250)
- Herstel vijver kunstwerk Den Deel (€ 25.000)
- Motie de hele parallelweg een fietsstraat (€ 175.000)
- Omgevingswet (€ 289.516)
- Parkeerplaatsen sportverenigingen en fietsvoorzieningen (€ 110.000)
- Stuifhoek (€ 70.000)
- Verkiezingen (€ 38.000)
- Wandelpromenade/Havenkade OHD (€ 211.856)

Doelstelling

Aan de algemene reserve is geen concrete bestemming gegeven, maar die dient voor :

• het waarborgen van de continuïteit;
• het opvangen van echt onvoorziene uitgaven, zoals schadeclaims, garanties geldleningen etc.;
• het afdekken van incidentele tekorten van enig jaar (om schommelingen in de exploitatie op te vangen);
• eenmalige uitgaven en als dekking voor investeringen (geen vervangingsinvesteringen);
• het opvangen van potentiële risico's. De algemene reserve maakt deel uit van het weerstandvermogen.
De algemene reserve heeft geen specifieke oorsprong.

Bestemmingsreserves

Reserve verbetering infrastructuur haven Lage Zwaluwe

Toelichting
De vermindering van de reserve ten gunste van de exploitatie betreft verbetering infrastructurele haven Lage Zwaluwe.

Doelstelling
Het toerisme in de kern Lage Zwaluwe te stimuleren middels het aantrekkelijker maken van de haven.

Reserve behoud gemeentelijke monumenten

Toelichting
Deze reserve is in 2020 opgeheven (Voorjaarsnota 2020).

Doelstelling
Te komen tot egalisatie van subsidieaanvragen voor het behouden en eventueel restaureren van panden en objecten, geen rijksmonumenten zijnde, doch voor de gemeente wel van belang om te behouden. Deze panden zijn na een positief advies van de gemeentelijke monumentencommissie aangewezen als gemeentelijk monument.

Reserve herziening bestemmingsplannen

Toelichting
Deze reserve is in 2020 opgeheven (Voorjaarsnota 2020).

Doelstelling
In het kader van het B.B.V. mogen immateriële activa niet meer worden afgeschreven. Ook de kosten van bestemmingsplannen behoren tot de immateriële activa ondanks het feit dat een bestemmingsplan een geldigheidsduur heeft van 10 jaar. De kosten die met bestemmingsplannen zijn gemoeid zijn aanzienlijk en fluctueren per jaar sterk. Om deze kosten te egaliseren is deze reserve gevormd.

Reserve Tijdelijke inhuur personeel

Toelichting
N.v.t.

Doelstelling
De bestemmingsreserve wordt gebruikt om knelpunten in de vaste formatie van de organisatie op enig moment in het lopend jaar op te vangen. In de exploitatie is een zogenaamde knelpuntenpot opgenomen die wordt gevuld door vacaturegelden en aanvullingen als gevolg van langdurige ziekte. De voeding kan op enig moment lager zijn dan het benodigd bedrag. Een negatieve exploitatiepost is niet toegestaan. De aard en de duur van de knelpunten zijn

vaak onvoorspelbaar en onregelmatig over het jaar verdeeld. In 2020 zijn er geen mutaties geweest.
Tevens wordt de reserve gebruikt om tot 1 januari 2023 tijdelijke meerkosten van het generatiepact op te vangen.

Reserve kapitaallasten

Toelichting

De vermeerderingen ten laste van de reserves betreffen stortingen uit :
- Aanplanting nieuw bos (€ 100.000)
- Amendement Drimmelenseweg (€ 860.000)
- Crullaan verhoogde fietspaden (€ 316.000)
- Motie de hele parallelweg een fietsstraat (€ 175.000)
- Parkeerplaatsen sportverenigingen en fietsvoorzieningen (€ 110.000)
- Parkje OHD (€ 150.000)
- Stuifhoek (€ 140.000)
- Wandelpromenade/Havenkade OHD (€ 575.000).

De vermeerderingen ten laste van de exploitatie betreffen stortingen uit:
- Fietspad Beverpad (€ 108.500)
- Haven Terheijden (€ 163.300)
- Kleine Schans (€ 193.000)
- Voedselbank (€ 40.000)

De verminderingen ten gunste van de exploitatie hebben betrekking op reguliere onttrekkingen (kapitaallasten) € 1.165.134.

Doelstelling

Gevormd ter dekking van de kapitaallasten van specifiek door de raad besloten investeringen.

Reserve claims voorgaande jaren

Toelichting

De vermeerdering van de reserve ten laste van de exploitatie heeft betrekking op diverse stortingen met een totaliteit van € 1.244.700. Deze vermeerdering is tevens het saldo van de reserve.
De vermindering van de reserve ten gunste van de exploitatie betreft in totaliteit € 756.600

Doelstelling

Gelden uit voorgaande boekjaren beschikbaar houden voor de voorgenomen activiteiten.

Reserve opleidingen

Toelichting

In 2020 zijn er geen mutaties geweest. Op grond van de nota reserves en voorzieningen mag de reserve maximaal een omvang hebben van € 100.000.

Doelstelling

Gelden beschikbaar houden voor opleidingskosten van het personeel o.g.v. artikel 17 CAR Gemeente Drimmelen voor zover deze kosten niet uit het jaarlijkse afdelingsbudget opleidingen kunnen worden betaald. Bij start ieder kalenderjaar wordt per afdeling het opleidingsplan opgesteld.

Reserve toerisme en recreatie

Toelichting

De vermindering ten gunste van de exploitatie betreft uitgaven in het kader van projecten uit het beleidsplan Toerisme en recreatie.

Doelstelling

De reserve dient voor het uitvoeren van de projecten zoals opgenomen in het beleidsplan Toerisme en recreatie (uitvoeringsprogramma).

Reserve impuls brede scholen combinatie

Toelichting

De raad heeft bij vaststelling van het gezondheidsbeleid in december 2018 besloten om in 2019 en 2020 onttrekkingen te doen voor de uitvoering van het gezondheidsbeleid Kerngezond Drimmelen. De vermindering ten gunste van de exploitatie in 2021 betreft € 17.316. reserve wordt ook toegelicht bij de reservemutaties in de financiële jaarrekening.

Doelstelling

Gemeente Drimmelen neemt deel aan de landelijke regeling Brede impuls combinatiefuncties. Met deze middelen wordt o.a. de inzet van de buurtsportcoaches gefinancierd. Conform deze regeling dient de gemeente aanvraag en verantwoording over ingezette middelen in te dienen. De reserve kan worden ingezet om risico's omtrent deelname regeling op te vangen. Daarbij is het onduidelijk op welke wijze de regeling in de toekomst wordt vormgegeven.

Reserve duurzaamheid

Toelichting

De vermindering van de reserve ten gunste van de exploitatie heeft betrekking op de energietransitie.

Doelstelling

Niet bestede SLOK (Stimuleringsregeling Lokale Klimaat-initiatieven, teruggestort in 2013) gelden worden ingezet om nieuw beleid voor 2014 e.v. te bekostigen.

Reserve subsidies verenigingen

Toelichting

Deze reserve is in 2020 opgeheven.

Reserve kunst

Toelichting

De reserve is in 2020 opgeheven als reserve ter dekking voor onderhoudskosten. Dit heeft geleid tot een vermindering ten gunste van de exploitatie van € 70.762. Bij de Najaarsnota is besloten om een nieuw reserve Kunst te vormen t.b.v. nieuwe kunstwerken. Deze vermeerdering t.l.v. de exploitatie bedraagt € 70.000. € 17.207 heeft betrekking op gemaakte kosten voor nieuwe kunstwerken.

Doelstelling

Deze reserve is bestemd voor nieuwe kunstwerken in de openbare ruimte in de gemeente Drimmelen.

Reserve bestuursakkoord

Toelichting

De verminderingen van de reserve t.g.v. de exploitatie hebben betrekking op:

- Afwikkeling Jutzt € 123.266
- Koerskaart/beweegroute € 75.000
- Pilot Algemene voorziening € 48.557
- Voedselbank € 40.000

Doelstelling
Deze reserve is ingesteld ter compensatie van de omvangrijke tekorten die werden verwacht bij de invoering van de nieuwe taken in het sociaal domein.

Reserve nazorg stortplaats Zevenbergen

Toelichting
Deze reserve is in 2020 opgeheven (Voorjaarsnota 2020). Het bedrag is gestort in de voorziening Afvalstoffenheffing.

Doelstelling
In verband met de financiële onzekerheden rond de definitieve vaststelling door het College van G.S. van het doelvermogen voor de nazorg van de stortplaats Zevenbergen is besloten deze bedragen hiervoor onderdeel uit te laten maken van de voorziening reiniging, maar deze separaat te presenteren totdat volledig zeker is dat de bedragen ten gunste van de gemeente komen.

Reserve Landschappelijke Inpassing

Toelichting
In 2020 zijn er geen mutaties geweest.

Doelstelling
In de structuurvisie 'Landschappelijke kwaliteit buitengebied' is een werkwijze vastgesteld voor kwaliteitsverbetering van het landschap bij nieuwe ruimtelijke projecten in het buitengtebied.
De kwaliteitsverbetering kan plaatsvinden door fysieke aanpassing in de ruimtelijke omgeving of door storting van een bijdrage in deze reserve.

Reserve samen investeren in Drimmelen

Toelichting
- De vermindering ten gunste van de exploitatie betreft dekking:
- Regeling V.V. Zwaluwe (1/3) (€ 21.753);
- Project Geluk (€ 6.557,11);
- Motie jeugdlintje (€ 1,396,57);
- Verkeersveiligheid (€ 30.000);
- Verkeersonderzoek (€ 67.500);
- Fietspad Beverpad (investering) (€ 54.250);
- School Stuifhoek (investering) (€ 70.000).

Doelstelling
De reserve dient ter dekking van exploitatiekosten en investeringen voortvloeiende uit het coalitieprogramma.

Reserve onderhoud sportparken

Toelichting
Deze reserve is in 2020 opgeheven (Voorjaarsnota 2020). Het onderhoud wordt niet meer gedekt uit de reserve.

Reserve speelruimte

Toelichting
Deze reserve is in 2020 opgeheven (Voorjaarsnota 2020). Het onderhoud wordt niet meer gedekt uit de reserve.

Doelstelling
Ontwerp, realisatie, en beheer van speelgelegenheden conform het nieuwe beleidsplan "spelen is bewegen (2015-2024)".

Reserve samen aan de slag

Toelichting

In 2020 zijn er geen mutaties geweest. Vanwege de aanscherping van de regels rondom incidentele lasten zijn er minder mogelijkheden om reserves in te zetten als dekking.

Doelstelling

De doelstelling is om de kosten van de uitvoering van de regeling Samen aan de slag te dekken.

Reserve herstel kunstwerken havens

Toelichting

De vermeerdering t.l.v. de algemene reserve heeft betrekking op de storting te behoeve van onderhoud haven Terheijden (€ 100.000). Het bedrag is ook onttrokken ten gunste van de reserve kapitaallasten ten behoeve dekking kapitaallasten krediet "Haven Terheijden: vervanging steigers / meerpalen".

Doelstelling

Bij inspecties in 2016 is gebleken dat de civiele kunstwerken in drie havens van de gemeente Drimmelen dringend aan onderhoud toe zijn.

Reserve toegankelijkheid

Toelichting

De verminderingen ten gunste van de exploitatie hebben betrekking op uitgaven in het kader van de regeling Toegankelijkheid en het uitvoeringsplan Kom Binnen! In dit kader is in 2020 € 40.000 subsidie uitgekeerd aan verenigingen.

Doelstelling

De reserve is ingesteld om uitvoering te kunnen geven aan het Uitvoeringsplan Kom Binnen met als doel om de toegankelijkheid van clubs, verenigingen en algemene voorzieningen in Drimmelen te vergroten.

Algemene compensatie erfpachtinkomsten

Toelichting

De vermindering ten gunste van de exploitatie betreft € 30.000.

Doelstelling

De reserve is gevoed door de verkoopopbrengsten van de haven te Lage Zwaluwe. Het doel is om de gederfde erfpachtopbrengsten op te vangen die als gevolg van de verkoop zijn komen te vervallen.

Reserve kwaliteitsverbetering buitenruimte oude haven Drimmelen

Toelichting

De vermindering is gestort in de reserve Kapitaallasten om de kapitaallasten te dekken van de kredieten Oude haven Drimmelen.

Doelstelling

De reserve is gevoed door de verkoopopbrengsten van de Oude haven Drimmelen. Het doel is om deze middelen te besteden voor de kwaliteitsverbetering van de buitenruimte van deze haven e.o.

Reserve Drimmelen op de kaart

Toelichting

De vermindering betrekking op incidentele inhuur voor capaciteit op recreatie en toerisme voor het uitvoeren van diverse projecten.

Doelstelling

De reserve is ingesteld omdat er de komende jaren een aantal grote evenementen zijn die voor de vrijetijdseconomie van groot belang zijn en een grote impact kunnen hebben (Vuelta (2020), 75 jaar bevrijding (2020), Viering van 600 jaar Sint Elisabethsvloed (2021).

Reserve Hartveilige gemeente

Toelichting

De vermindering ten gunste van de exploitatie bedraagt het aanschaffen van AED's en buitenkasten .

Doelstelling

Het doel van deze reserve is om uitvoering te geven aan het uitvoeringsplan hartveilige gemeente. In dit plan is o.a. beschreven op welke wijze de werkgroep zorgt dat er voldoende AED’s in de gemeente aanwezig zijn en blijven. Dit doen we door andere verschillende subsidies beschikbaar te stellen.

Reserve groenaanleg

Toelichting

De vermindering van de reserve ten gunste van de exploitatie heeft betrekking op onderhoud EVZ (ecologische verbindingszone).

Doelstelling

Het bieden van de mogelijkheid om gekoppeld aan de uitgifte van grond voor rode (stedelijke) functies per m2 een bedrag in deze reserve te storten en dit bedrag in te zetten voor kwaliteitsverbetering in het buitengebied (inclusief kernrandzones).

Reserve Inclusie

Toelichting

In 2020 zijn er geen mutaties geweest. De projectleider Inclusie is in januari 2020 gestart.

Doelstelling

Bij de Najaarsnota 2020 heeft de gemeenteraad € 100.000 ter beschikking gesteld om de komende jaren op een gestructureerde wijze inclusie van inwoners (verder) te verbeteren. We willen een extra impuls geven aan de uitvoering van inclusie en een goede structuur wegzetten voor interne en externe samenwerking.

Reserves van het grondbedrijf

Voor een nadere toelichting van onderstaande reserves wordt verwezen naar paragraaf G. Grondbeleid.

Algemene bedrijfsreserve grondbedrijf

Doelstelling

In de nota Grondbeleid 2016 – 2020 kiest de gemeente Drimmelen voor een overwegend faciliterend grondbeleid waarbij het leveren van maatwerk uitgangspunt is.

De Algemene Bedrijfsreserve Grondbedrijf dient als buffer voor de activiteiten van het grondbedrijf. De risico’s welke uit het grondbedrijf voortvloeien, moeten door deze reserve worden opgevangen.

De Algemene bedrijfsreserve Grondbedrijf maakt deel uit van het weerstandsvermogen van de gemeente.

Reserve bovenwijkse voorzieningen

Doelstelling

Deze reserve wordt alleen nog gevoed door een (ouder) GB project van voor 1 juli 2008.

Deze reserve maakt ook deel uit van het weerstandsvermogen van de gemeente.

Reserve ruimtelijke ontwikkelingen Grondbedrijf

Doelstelling

In de structuurvisie is een projectenprogramma opgenomen voor investeringen op het gebied van groen, water, infrastructuur en kwaliteitsverbetering van het landelijk gebied.
Ten behoeve daarvan worden bijdragen aan ruimtelijke ontwikkelingen in rekening gebracht bij grondexploitaties

Voorzieningen

Het verloop van de voorzieningen wordt in onderstaand overzicht weergegeven:

Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	Boekwaarde 31-12-2019	Toevoegingen	Vrijval	Aanwendingen	Boekwaarde 31-12-2020
Voorziening wet APPA	2.085.032	661.595		61.786	2.684.841
Voorz.uitker.verplichtingen pers/vm pers	100.855	251.735		140.441	212.148
Totaal	**2.185.887**	**913.330**	**-**	**202.227**	**2.896.989**

Voorzieningen voor onderhoud	Boekwaarde 31-12-2019	Toevoegingen	Vrijval	Aanwendingen	Boekwaarde 31-12-2020
Voorz. onderhoud gebouwen PLANON	1.725.192	365.069		672.436	1.417.824
Totaal	**1.725.192**	**365.069**	**-**	**672.436**	**1.417.824**

Voorzieningen voor middelen derden waarvan de bestemming gebonden is	Boekwaarde 31-12-2019	Toevoegingen	Vrijval	Aanwendingen	Boekwaarde 31-12-20120
Voorziening riolering	2.405.227	444.384			2.849.611
Voorziening afvalstoffenheffing	30.457	800.745			831.202
Voorziening BIZ	9.900	25.018		30.571	4.346
Totaal	**2.445.585**	**1.270.147**	**-**	**30.571**	**3.685.160**

Totaal voorzieningen gemeente	**6.356.664**	**2.548.545**	**-**	**905.235**	**7.999.973**

In de kolom 'vrijval' zijn de bedragen opgenomen welke ten gunste van de rekening van baten en lasten zijn vrijgevallen. Alle aanwendingen van de voorzieningen zijn rechtstreeks ten laste van de voorziening gebracht.
Voorzieningen worden op grond van artikel 44 BBV gevormd voor:
• verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op balansdatum onzeker is doch redelijkerwijs te schatten en bestaande risico's op balansdatum ter zake van verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs te schatten is.
• kosten die in een volgend begrotingsjaar worden gemaakt maar de oorsprong hebben in het begrotingsjaar of een eerder begrotingsjaar en de voorziening strekt tot kostenegalisatie.
• Van derden verkregen middelen die specifiek besteed moet worden.
Alle voorzieningen zijn voor de daarvoor bestemde doelen in zijn geheel beklemd.

Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's

Voorziening wet APPA

Toelichting

De vermeerdering van de voorziening betreft naast de jaarlijks vastgestelde storting(en) vanuit de exploitatie € 661.595. De aanwending (€ 61.786) betreft de pensioenkosten van oud wethouders.
Doelstelling
Toereikende voorziening aanleggen voor pensioenrechten van de wethouders als gevolg van de sinds 2001 gestelde verplichting in de Wet APPA. De financiële gevolgen van de waardeoverdracht van pensioenen van wethouders te waarborgen.
Voorziening uitkering verplichtingen pers./vm.pers.
Toelichting
Ten laste van de exploitatie worden de kosten gebracht vanwege het vertrek van enkele collega's (€ 251.735).
De personele kosten tot aan het moment van vroegpensioen van medewerker worden via de voorziening voldaan.
Doelstelling
De voorziening wordt gevormd om de lasten van toekomstige uitkeringsverplichtingen aan oud-medewerkers en overige kosten voortvloeiende uit minnelijke regelingen te laten drukken op het jaar van besluitvorming en toekomstige jaren te ontlasten.

Voorzieningen voor onderhoud

Voorziening onderhoud gebouwen
Toelichting
Zie voor verdere toelichting in de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen.
Doelstelling
Deze voorziening is via het gebouwbeheerssysteem, Planon, erop gericht het onderhoud van de gemeentelijke eigendommen te waarborgen op een bepaalde conditiescore. De gemeentelijke eigendommen zijn in 2014 geïnspecteerd conform systematiek NEN 2767 met vaststelling van de bijbehorende conditiescores.

Voorzieningen van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden

Voorziening riolering
Toelichting
Zie voor verdere toelichting in de paragraaf B. Lokale heffingen.
Doelstelling
De voorziening dient ter egalisering van tekorten en overschotten van de lopende exploitatie ten einde stabiliteit in het te heffen rioolrecht te realiseren.
Voorziening afvalstoffenheffing
Toelichting
Zie voor verdere toelichting in de paragraaf B. Lokale heffingen.
Doelstelling
De voorziening dient voor de opvang van tussentijdse schommelingen in het uitgavenpatroon voor de afvalstoffen tussen de primitieve begroting en werkelijke exploitatie. Het tarief is voor 100% dekkend.

Drimmelen en andere houders (Brabant breed) van het contract met afvalverwerker Attero zijn op 25 juli 2019 door het Scheidsgerecht over de

arbitrage tegen Attero, over de minderleveringen van brandbaar (huishoudelijk) restafval in 2015, 2016 en januari 2017, in het ongelijk gesteld en heeft de vorderingen van Attero met betrekking tot de hoofdsommen toegewezen. Voor Drimmelen betekende dit dat € 174.626 excl. BTW (€ 211.298 incl. BTW) betaald moest worden. Dit bedrag is eind september 2019 (moest vóór 1 oktober 2019 aan Attero zijn betaald) overgemaakt aan de gemeente Breda die als penvoerder namens de VVC (Vereniging Van Contractanten) dit weer op haar beurt betaald heeft aan Attero. De kosten voor Drimmelen zijn verwerkt in de Najaarsnota 2019.
Tegen het eindvonnis van het Scheidsgerecht kon géén hoger beroep worden ingesteld. Wel is de enige mogelijkheid, namelijk het starten van een vernietigingsprocedure, door de Brabantse gewesten en gemeenten aangegrepen. Deze vernietigingsprocedure moest uiterlijk op 25 oktober 2019 zijn gestart en is ook gestart. De planning van het juridisch proces is in 2020 wederom aangepast en bijgesteld. In september 2020 moest het dupliek en repliek van Attero en de VvC zijn ingediend bij het hof van arbitrage. Dit is ook gebeurd. 12 april 2021 volgt er een mondelinge zitting van het hof waar beide partijen in de gelegenheid worden gesteld om hun pleidooi in te brengen. Eind 2021 wordt de uitspraak van het hof van arbitrage verwacht.

Voorziening BIZ

Toelichting

De vermeerdering betreft ontvangen BIZ-bijdrage.

Doelstelling

De gemeente int de bijdragen van de ondernemers ten behoeve van het BIZ en dient deze door te betalen (onder gestelde voorwaarden) aan de vereniging.

Vaste schulden met een rente typische looptijd van een jaar of langer

Onder de vaste passiva behoren de vaste schulden met een rente typische looptijd van een jaar of langer.
Op deze post worden de geldleningen die zijn afgesloten ter financiering van de gemeentelijk activiteiten verantwoord, alsmede de waarborgsommen.
De onderverdeling van de in de balans opgenomen langlopende schulden is als volgt:

	Boekwaarde 31-12-2019	Boekwaarde 31-12-2020
Onderhandse leningen van:		
binnenlandse banken en ov. financiële instellingen	3.075.000	7.750.000
Waarborgsommen	108.583	977.095
Totaal	**3.183.583**	**8.727.095**

In onderstaand overzicht wordt het verloop weergegeven van de vaste schulden over het boekjaar.

	Boekwaarde 31-12-2019	Vermeer-deringen	Aflossingen	Boekwaarde 31-12-2020
Onderhandse leningen	3.075.000	5.000.000	325.000	7.750.000
Waarborgsommen	108.583	1.752.517	884.004	977.095
Totaal	**3.183.583**	**6.752.517**	**1.209.004**	**8.727.095**

De totale rentelast voor het boekjaar met betrekking tot de vaste schulden bedraagt: 126.238

Vlottende Passiva

Vlottende Passiva

Onder de vlottende passiva behoren de netto vlottende schulden met een rente typische looptijd korter dan een jaar en de overlopende passiva.
Deze zijn als volgt opgenomen:

	Boekwaarde 31-12-2019	Boekwaarde 31-12-2020
Schulden korter dan een jaar	9.818.003	9.681.906
Overlopende passiva	5.433.337	8.347.840
Totaal	**15.251.340**	**18.029.746**

Netto vlottende schuld met een rente typische looptijd korter dan één jaar: overige schulden

De in de balans opgenomen **kortlopende schulden** kunnen als volgt gespecificeerd worden:

Schulden korten dan een jaar	Boekwaarde 31-12-2019	Boekwaarde 31-12-2020
Overige kasgeldleningen	4.000.000	7.250.000
Banksaldi	952.821	
Overige schulden	4.865.182	2.431.906
Totaal	**9.818.003**	**9.681.906**

Overige schulden	Boekwaarde 31-12-2019	Boekwaarde 31-12-2020
Crediteuren	4.419.101	1.704.258
Verstrekte uitkeringen e.d. sociale zaken	377.174	550.899
Overige	68.907	176.750
Totaal	**4.865.182**	**2.431.906**

Overlopende passiva

Deze vooruit ontvangen bedragen art 49 lid 2 betreffen de van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren.
De **overlopende passiva** bestaan uit de volgende onderdelen:

	Boekwaarde 31-12-2019	Boekwaarde 31-12-2020
Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen		
met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume.	1.584.015	6.585.646
De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen		
met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren.	3.648.500	1.653.331
Overige vooruitontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotings jaren komen.	200.822	242.862
Totaal	**5.433.337**	**8.481.840**

Onder de verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen is een bedrag van € 3.833.234 opgenomen inzake de Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo). In 2020 is er €5.880.028 ontvangen vanuit het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid inzake de Tozo regeling. Uiteindelijk is er door de Gemeente Drimmelen in 2020 € 1.996.704 uitgekeerd. Het restant van € 3.883.324 zal moeten worden terug betaald aan het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

De onderverdeling van de in de balans opgenomen 'Vooruit ontvangen bedragen (art 49. lid b)' is als volgt:

Ontvangen voorschotbedragen voor uitkering met specifiek bestedingsdoel				
Art 49 lid 2	**Boekwaarde 31-12-2019**	**Ontvangsten**	**Uitgaven**	**Boekwaarde 31-12-2020**
RMC-gelden	4.819		4.819	
Proeftuin aardgasvrij bestaande woningen	3.643.681		1.992.924	1.650.757
Vooruitontvangen toeslagenaffaire		2.575		2.575
Totaal	**3.648.500**	**2.575**	**1.997.743**	**1.653.331**

Deze vooruit ontvangen bedragen art 49 lid 2 betreffen de van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren.

RMC-gelden

De RMC gelden worden ingezet voor het Regionaal bureau Leerplicht. Hiervan zijn de kosten hoger dan de ontvangen RMC gelden waardoor de balanspost in 2020 nihil is geworden.

Proeftuin aardgasvrij bestaande woningen

In 2020 droegen we een deel van de rijksbijdrage over aan het TEC. Dit conform de Samenwerkingsovereenkomst die we in 2019 sloten. We verdeelden de overdracht in twee delen: Een bedrag voor de huisaansluitingen en een bedrag voor de technische installatie. Een ander deel hielden we achter de hand om het warmtenetwerk te betalen. In 2020 legden we het warmtenetwerk aan. De werkzaamheden combineerden we met de herinrichting van de Centrumroute Terheijden. In 2021 vindt de overdracht van het netwerk via een opstalakte plaats. Dan voeren we ook de financiële afhandeling uit.

Waarborgen en garanties

Gewaarborgde geldleningen

Het bij de balans vermelde bedrag voor verstrekte gewaarborgde geldleningen kan als volgt naar de diverse aard van instellingen gespecificeerd worden:

Bedragen x €1.000	Oorspronkelijk bedrag	Percentage borgstelling	Restant begin jaar 2020	Restant eind jaar 2020
Stg de Wijngaard	2.500	100%	1.657	1.576
Woningstichting Woonvizier	4.498	100%	2.280	2.031
Diverse sportverenigingen	153	100%	25	15
Totaal	**7.151**		**3.962**	**3.622**

Garantstellingen

Het bij de balans vermelde bedrag voor verstrekte garanties (als achtervang bij het Waarborgfonds Sociale Woningbouw) kan als volgt naar de diverse aard van instellingen gespecificeerd worden:

Bedragen x €1.000	Oorspronkelijk bedrag	Percentage borgstelling	Restant begin jaar 2020	Restant eind jaar 2020
Woningstichting Woonvizier (37)	125.549		116.779	110.104
Totaal	**125.549**		**116.779**	**110.104**

Met een garantie van het WSW (Waarborgfonds Sociale Woningbouw) kunnen corporaties voordelige leningen afsluiten op de kapitaalmarkt. De belangrijkste kredietbeoordelaars (Standard & Poor's en Moody's Investors Service) hebben het WSW namelijk de hoogste rating toegekend: Triple A.
Het WSW staat borg voor de rente- en aflossingsverplichtingen van de deelnemers.
De mogelijke verplichtingen die voortvloeien uit de borgstelling worden gedekt door het risicovermogen en de obligoverplichtingen van WSW-deelnemers. Als het risicovermogen van het WSW ontoereikend is, als gevolg van borgaanspraken, dan wordt het obligo bij de deelnemers ingeroepen.
Mocht daarna het risicovermogen (met inbegrip van de ontvangen obligo) dalen onder de 0,25% van het garantievolume, dan treedt pas de achtervangpositie van het Rijk en de betrokken gemeente in werking. Het risicovermogen WSW en het obligo samen bedragen ultimo 2019 € 3,527 miljard (jaarrekening WSW 2019.
Bij ieder verzoek voor een lening door een corporatie trekt het WSW de financiële positie van de corporatie na en verleent de lening slechts indien het vermogen van de corporatie voldoende dekking biedt. Daarnaast worden alle corporaties jaarlijks door het WSW, in samenwerking met het Centraal Fonds Volkshuisvesting (CFV), gescreend. Het CFV voert namens het ministerie de financiële controle uit op corporaties.

Niet uit de balans blijkende rechten en verplichtingen

Ganshoek

De gemeenteraad heeft in 2015 besloten om maximaal € 500.000 bij te dragen aan de bouw van een ontmoetingsruimte in het zorgcentrum de Ganshoek in Lage Zwaluwe.

De ontmoetingsruimte in de nieuwe Ganshoek is 2019 in gebruik genomen. Medio november 2020 heeft Woonvizier een subsidieaanvraag ingediend. Begin 2021 zal de subsidie worden vastgesteld en uitbetaald.

Meerjarige contracten

Naast bovenstaande verplichtingen heeft de gemeente ook een groot aantal meerjarige contracten.

Titel	Datum ingang overeenkomst	Datum einde basistermijn overeenkomst	Aantal opties	Duur optie (mnd)	Gunningsbedrag per jaar
Ondergrondse glascontainers (onderhoud)	1-1-2014	31-12-2023	10 jaar	0	6.870
Onderhoud sportvelden	18-5-2015	18-5-2019	2	24	99.000
WMO Hulpmiddelen WB*	1-7-2015	30-6-2017	3	24	325.801
PI-systeem	9-7-2015	31-12-2020	2	24	220.000
Schoonmaak	1-10-2016	30-9-2019	4	12	42.479
Veegmachines	24-2-2017	24-2-2025	0	0	23.000
Website gemeente Drimmelen	1-7-2017	30-12-2020	2	12	19.917
Meldsysteem Openbare Ruimte	1-12-2017	28-2-2022	2	12	8.325
Aansprakelijkheidsverzekerning	31-12-2017	31-12-2020	2	12	51.051
Glasbewassing	1-2-2018	30-9-2020	3	12	8.546
Sanitaire artikelen	22-4-2018	1-5-2020	2	12	7.643
Brandstof	1-6-2018	30-5-2022	0	0	67.788
Bouwplantoetsing	13-7-2018	31-12-2018	3	12	16.450
Afvalstromen milieustraat	1-10-2018	30-9-2020	2	12	Gegund obv prijs/ton betreft 16 percelen
Strooizout Silo's	15-10-2018	14-10-2020	2	12	Gegund obv prijs/ton
Onderhoud Groen	1-11-2018	30-10-2021	3	24	985.000
Inzameling oud papier	1-1-2019	31-12-2021	3	12	40.220
Inzameling verpakkingsafval	1-1-2019	31-12-2021	3	12	152.849
Flexwerk Brabant	1-1-2019	31-12-2022	0	0	Overeenkomst inhuur flexibele arbeid
Warme drankenautomaten	1-1-2019	31-12-2023	1	12	25.560
ALT Verwerking GHA milieustations	1-2-2019	31-1-2021	2	12	Gegund obv prijs/ton
Beveiliging	1-2-2019	31-1-2021	3	12	15.177
Intranet	1-3-2019	31-12-2020	3	12	62.600
Leerlingenvervoer	1-8-2019	31-7-2022	2	12	417.255
Beheer openbare verlichting	1-7-2019	30-6-2021	2	12	28.400
Accountantcontrole	1-8-2019	31-7-2022	1	12	43.750
Beheer en exploitatie De Cour en Plexat 1	1-8-2019	31-7-2024	1	60	158.500
Beheer en exploitatie De Cour en Plexat 2	1-8-2019	31-7-2024	1	60	55.000
Fullservice containermanagement	1-1-2021	31-12-2024	2	12	194.307
Exploitatie zwembaden	1-1-2020	31-12-2029	1	60	150.000
Biomassa groenstromen	1-1-2021	31-12-2023	3	12	169.620
Glasinzameling- en verwerking	1-3-2018	28-2-2021	2	12	Gezamelijke/regionale aanbesteding
Preventief en correctief onderhoud gemalen	1-9-2020	31-8-2021	2	12	27.820
Verkeers- en Straatnaamborden	1-3-2020	28-2-2022	2	12	Gezamelijke/regionale aanbesteding
WMO Trapliften West-Brabant	1-7-2020	30-6-2024	2	12	Gezamelijke/regionale

					aanbesteding
Kantoorartikelen	1-12-2020	31-12-2022	2	12	Gezamelijke/regionale aanbesteding
Onderhoud openbare verlichting	1-11-2020	31-10-2022	2	12	334.406
Inzameling GFT- en restafval	1-1-2021	30-12-2022	2	12	318.752
Klein onderhoud elementenverharding	1-7-2020	30-6-2022	2	12	165.500
Raamovereenkomst boomtechnische onderzoeken	1-9-2020	31-8-2022	2	12	57.651
inzameling textiel	1-1-2021	31-12-2022	1	12	opbrengst
Reiniging en inspectie riolen	1-8-2020	31-7-2022	2	12	36.000
Levering en onderhoud AED's	7-12-2020	31-12-2024			19.222

* Perceel 1: € 129.239
Perceel 2: € 114.116
Perceel 3: € 82.446

Waarborgen en garanties

De gemeente heeft de volgende gewaarborgde geldleningen verstrekt:
- Stichting de Wijngaard
- Woningstichting Woonvizier
- Diverse sportverenigingen.

De gemeente heeft de volgende garanties verstrekt:
- Woningstichting Woonvizier
- Waarborgfonds Sociale Woningbouw (betreft een indirecte garantie).

Gebeurtenissen na balansdatum

Toelichting overzicht van baten en lasten

Inleiding

Inleiding

De rekening van baten en lasten (resultaat) als onderdeel van de jaarrekening geeft inzicht in de financiële baten en lasten over een bepaalde periode als uitkomst van dat financiële beheer en beleid. In eerste instantie wordt hierbij het resultaat (saldo programma's één tot en met zes plus algemene dekkingsmiddelen) bepaald en vervolgens zal een bestemming via reserves worden gegeven aan dit resultaat. De uitgaven ten laste van voorzieningen lopen niet via de exploitatie. Een uitzondering hierop is de dotatie (toevoeging) aan de voorziening. Dit loopt via de exploitatie van de programma's.
Onderstaande tabel is de rekening van baten en lasten. Op basis hiervan worden per programma de financiële verschillen verklaard (zie Analyse begrotingsafwijkingen), De algemene dekkingsmiddelen worden bij de programmaverantwoording toegelicht (zie Algemene dekkingsmiddelen).

	Programma (in € 1.000)	Realisatie 2019			Primitieve begroting			Bijgestelde begroting 2020			Realisatie 2020		
		Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
1	Burger en Bestuur	347	5.316-	4.969-	307	4.829-	4.522-	298	4.735-	4.437-	281	5.048-	4.767-
2	Openbare ruimte	3.938	9.465-	5.527-	3.766	9.245-	5.480-	5.873	10.514-	4.641-	5.638	10.738-	5.100-
3	Ruimte, wonen en economie	6.515	8.073-	1.558-	9.917	11.914-	1.996-	8.510	12.428-	3.919-	9.309	11.493-	2.185-
4	Sociaal domein	4.851	26.141-	21.290-	4.516	25.576-	21.060-	9.324	31.860-	22.536-	7.103	28.345-	21.242-
	Subtotaal programma's	15.650	48.994-	33.344-	18.506	51.564-	33.058-	24.005	59.537-	35.533-	22.331	55.625-	33.294-
	Omschrijving algemene dekkingsmiddelen												
	Lokale heffingen	4.431	463-	3.967	4.541	353-	4.189	4.541	341-	4.201	4.061	465-	3.596
	Algemene uitkeringen	32.639	-	32.639	33.569	1-	33.569	34.214	1-	34.214	34.927	-	34.927
	Dividend (beleggingen)	104	-	104	104	-	104	46	-	46	46	-	46
	Saldo financieringsfunctie	14	149-	135-	-	135-	135-	-	135-	135-	31	153-	122-
	Overige algemene dekkingsmiddelen	-	204	204	-	126-	126-	-	108-	108-	77	168	245
	Subtotaal alg. dekkingmiddelen	37.187	409-	36.778	38.214	614-	37.600	38.802	585-	38.217	39.143	450-	38.693
	Overhead	8	7.525-	7.517-	7	7.405-	7.398-	52	7.835-	7.783-	151	7.656-	7.505-
	Onvoorzien	-	-	-	-	5-	5-	-	5-	5-	-	-	-
	Heffing vennootschapsbelasting	-	3-	3-	-	3-	3-	-	3-	3-	-	1-	1-
	Saldo van baten en lasten	***52.845***	***56.931-***	***4.086-***	***56.728***	***59.591-***	***2.863-***	***62.859***	***67.965-***	***5.105-***	***61.625***	***63.732-***	***2.107-***
	Beoogde toevoeging en en onttrekking en reserves												
1	Burger en Bestuur	118	-	118	46	-	46	57	38-	19	57	38-	19
2	Openbare ruimte	1.609	452-	1.157	3.202	2.223-	979	3.950	3.279-	671	3.700	3.279-	421
3	Ruimte, wonen en economie	1.887	968-	919	987	692-	295	2.774	756-	2.018	1.597	880-	717
4	Sociaal domein	2.183	1.009-	1.174	1.108	271-	837	2.372	601-	1.771	1.797	573-	1.223
	Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	172	35-	137	459	-	459	1.153	563-	589	-	-	-
	Overhead	306	100-	206	247	-	247	340	302-	38	298	290-	8
	Subtotaal mutaties reserves	***6.275***	***2.564-***	***3.711***	***6.049***	***3.186-***	***2.863***	***10.645***	***5.539-***	***5.105***	***7.450***	***5.060-***	***2.389***
	RESULTAAT			**375-**			**0**			**0**			**282**

Mutatie reserves

Mutaties reserves

De mutatie reserves betreffen:

Tabel 2 BL

Omschrijving		Verschil	Begroting 2020	Realisatie 2020
961000	Algemene reserve	-981.143	12.729.236	11.748.093
961007	Reserve Hondenoverlastbestrijding	-25.648	25.648	
962004	Res.verbetering infrastr.haven L Zwaluwe	184.271	0	184.271
962011	Reserve behoud gem. monumenten	-64.167	64.167	0
962013	Reserve herziening bestemmingsplannen	-51.355	51.355	0
962016	Reserve tijdelijke inhuur personeel**	116.698	0	116.698
962017	Reserve kapitaallasten	481.704	24.525.086	25.006.790
962019	Reserve claims voorgaande jaren	1.244.700	0	1.244.700
962020	Reserve POP	0	100.000	100.000
962022	Reserve Toerisme en recreatie	-10.363	55.892	45.529
962032	Reserve impuls brede scholen combinatie	31.691	130.510	162.201
962034	Reserve duurzaamheid	50.386	0	50.386
962036	Reserve subsidies verenigingen	-4.691	4.691	0
962037	Reserve kunst	-8.770	66.998	58.228
962038	Reserve bestuursakkoord	-16.498	822.031	805.533
962040	Reserve nazorg stortplaatsen Zvb./Bavel-Dorst	-276.210	276.210	0
962042	Bestem.res. Landschappelijke Inpassing	9.770	0	9.770
962043	Reserve samen investeren in Drimmelen	313.228	1.186.200	1.499.428
962045	Reserve onderhoud sportparken	-299.408	299.408	0
962046	Reserve speelruimte	-50.301	50.301	0
962054	Reserve samen aan de slag	25.118	75.604	100.722
962056	Reserve herstel kunstwerken havens	-42.386	100.000	57.614
962058	Reserve toegankelijkheid	100.859	0	100.859
962059	Reserve comp. erfpachtinkomsten	0	540.000	540.000
962060	Reserve kwaliteitsverb.buitenrmt hav.Drimmelen	73.895	0	73.895
962061	Reserve Drimmelen op de kaart	-102.612	250.000	147.388
962062	Reserve Hartveilige gemeente	-33.196	33.196	0
962063	Reserve groenaanleg	334.615	0	334.615
962064	Reserve inclusie	100.000	0	100.000
963000	Algemene bedrijfsreserve grondbedrijf	-260.491	1.749.014	1.488.523
963001	Reserve opslag grote werken	-55.112	136.715	81.603
963003	Reserve groenaanleg	-32.554	32.554	0
963004	Reserve ruimtelijke ontwikkelingen	81.179	239.053	320.232
Totale afwijkingen		**833.208**	**43.543.869**	**44.377.077**

Belangrijkste afwijkingen

De belangrijkste afwijkingen (> € 25.000) worden hieronder toegelicht:

Algemene Reserve

Het verschil van € 981.143 wordt mede veroorzaakt door:

- ZLM Tour € 25.000 (prg. 2);
- Warmtevisie € 75.000 (prg. 3);

• VAB (Vrijkomende Agrarische Bebouwing) € 30.000 (prg. 3);
• Omgevingswet € 429.175 (prg. 3);
• Project Dorpshart € 250.000 (prg. 3);
• Afwikkeling Jutzt € 118.600 (prg. 4);

De toelichtingen op deze reserve mutaties zijn opgenomen bij onderdeel Analyse begrotingsafwijkingen.

Reserve Kapitaallasten

Van een 64-tal investeringen worden de kapitaallasten momenteel gedekt door een onttrekking uit de reserve kapitaallasten. Bij reeds in gebruik genomen investeringen liggen de kapitaallasten vast, maar bij nog lopende investeringen zijn de kapitaallasten afhankelijk van de voortgang van de investering waardoor ook de onttrekking kan afwijken van de begroting.

Reserve Samen Investeren in Drimmelen

De lagere onttrekking uit de reserve wordt veroorzaakt door onder uitputting / vertraagde uitvoering van diverse projecten zoals Biesboschjaar, Vuelta/ZLM tour, Geluk e.d.

De toelichting op deze reserve is opgenomen bij onderdeel Analyse begrotingsafwijkingen (programma 2 en overhead).

Tegenover deze lagere onttrekkingen staat ook een hogere onttrekking dan begroot. Dit betreft een bijdrage van € 21.750 aan VV Zwaluwe t.b.v. kleedaccommodatie o.b.v. de 1/3 regeling. De gemeenteraad heeft in 2019 besloten om de vereniging o.b.v. de 1/3 regeling te subsidiëren en de kosten te dekken uit de reserve. Omdat de accommodatie in 2019 nog niet was afgerond vond de financiële afrekening pas in het najaar van 2020 plaats na de Najaarsnota waardoor de begroting hierop niet meer kon worden aangepast.

Reserve Groenaanleg

De toelichting op deze reserve is opgenomen bij onderdeel Analyse begrotingsafwijkingen (programma 2).

Reserve verbetering infrastructuur haven Lage Zwaluwe, Reserve toerisme en recreatie, Reserve duurzaamheid.

Reserve Drimmelen op de kaart, Reserve Duurzaamheid en Reserve Budgetoverheveling

De toelichting op deze reserves zijn opgenomen bij onderdeel Analyse begrotingsafwijkingen (programma 3).

Reserve Impuls Brede scholen combinatie

In december 2018 is besloten deze reserve gedeeltelijk in zetten voor projecten i.h.k.v. het gezondheidsbeleid. Diverse programma's konden in 2020 vanwege COVID geen doorgang vinden waardoor de kosten € 30.000 lager waren en de onttrekking uit deze reserve ook. In december 2018 is besloten deze reserve gedeeltelijk in zetten voor projecten i.h.k.v. het gezondheidsbeleid. Diverse programma's konden in 2020 vanwege COVID geen doorgang vinden waardoor de kosten ca. € 30.000 lager waren en de onttrekking uit deze reserve ook.

De belangrijkste oorzaken hiervoor zijn de volgende. Vanwege corona zijn een aantal alcohol en drugspreventie activiteiten, die in 2020 gepland stonden, niet doorgegaan. Hierdoor blijft er incidenteel € 4.200 over.

In 2020 konden scholen in de gemeente Drimmelen een subsidie van € 3.000 per school aanvragen voor deelname aan 'Gezonde School' traject. Eén school (Stuifhoekschool Made) heeft een subsidie aangevraagd en toegekend gekregen.

De gemeente had voor vier scholen een subsidie begroot. Incidenteel voordeel is € 9.000.
In samenwerking met Dongemond College en Surplus is een naschools sport- en beweegaanbod gestart. Dit traject is vanwege corona later en in kleine vorm gestart. Hierdoor is er incidenteel € 6.000 minder uitgegeven
In 2019 is het beweegprogramma overgewicht, in samenwerking met Surplus, Zorroo, fysio Jau en de gemeente Drimmelen ontwikkeld. In 2020 is het programma, vanwege corona, tijdelijk stilgelegd. Hierdoor valt de bijdrage van Drimmelen aan het programma incidenteel lager uit.
Verenigingen uit de gemeente Drimmelen konden in 2020 een subsidie voor Rookvrije Generatie (€ 250) en Gezonde Sportkantine (€ 500) aanvragen. Voor deze subsidies was € 10.000 begroot. Er is voor € 1.500 aan subsidies verstrekt. Dit levert een incidenteel voordeel op van € 8.500.

Reserve Bestuursakkoord

De onttrekking was lager; grotendeels doordat de middelen voor de uitvoering Taskforce Jeugdzorg in 2020 nog niet zijn aangesproken. Het opstarten van de taskforce was mogelijk binnen het reguliere werk van de beleidsmedewerkers jeugd. Voor 2021 zullen deze middelen ingezet gaan worden aangezien uitvoering niet haalbaar is binnen de reguliere werkzaamheden. Daarnaast was de onttrekking lager vanwege de vervallen opleidingskosten manager CJG (€ 37.000) en waren de kosten van de afwikkeling van Jutzt lager in 2020 (€ 38.000). Hiervoor was ook een onttrekking uit de Algemene Reserve geraamd die ook niet is ingezet in 2020.
Tegenover deze lagere onttrekkingen staat ook een hogere onttrekking dan begroot. Dit betreft de subsidie van € 75.000 voor de Beweegroute Terheijden waarvan de kosten en de onttrekking uit de reserve in 2019 waren geraamd. Deze is i.p.v. in 2019 in november 2020 aan SOVAK uitbetaald.

Reserve Toegankelijkheid/Inclusie

De reserve Toegankelijkheid wordt ingezet voor de uitvoering van de subsidie Kom binnen! Verenigingen in de gemeente kunnen een beroep doen op deze subsidie om de toegankelijkheid van hun vereniging te vergroten. In 2020 is € 40.000 subsidie uitgekeerd aan verenigingen. Dit bedrag ligt lager dan verwacht, omdat verenigingen vanwege Corona andere prioriteiten hadden. Het resterende bedrag van de reserve Toegankelijkheid wordt meegenomen naar 2021 en zal worden ingezet voor nieuwe subsidieaanvragen voor de subsidie KomBinnen!.
De projectleider Inclusie is niet in 2020 maar in januari 2021 gestart waardoor de hiervoor bij de Najaarsnota 2020 beschikbaar gestelde middelen in de reserve Inclusie beschikbaar blijven voor inzet in 2021.

Algemene bedrijfsreserve Grondbedrijf, reserve Bovenwijkse voorzieningen en reserve Ruimtelijke ontwikkelingen

De toelichting op deze reserves zijn opgenomen in paragraaf G. Grondbeleid.

Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves

Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves

In principe zijn mutaties in reserves incidenteel tenzij er redenen zijn om deze structureel te ramen.
In onderstaande tabel worden de geraamde en werkelijke structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves weergegeven.

Tabel 3 BL

Omschrijving	Werkelijk 2019	Begroting 2020	Realisatie 2020
Structurele vermeerderingen			
Reserve kapitaallasten	650.000		2.930.800
Totaal vermeerderingen	**650.000**	**0**	**2.930.800**
Structurele verminderingen			
Reserve kapitaallasten	996.520	1.318.776	1.165.134
Totaal verminderingen	**996.520**	**1.318.776**	**1.165.134**

Overzicht incidentele baten en lasten

Overzicht incidentele baten en lasten

De Commissie BBV heeft op 30 augustus 2018 haar notitie "Structurele en incidentele baten en lasten" vastgesteld. De Commissie geeft in haar notitie aan dat structurele baten en lasten de regel zijn en incidentele baten en lasten de uitzondering. In haar notitie doet de Commissie de stellige uitspraak dat voor de in het overzicht van incidentele baten en lasten een nadere toelichting is vereist. Verder adviseert de Commissie BBV om in de financiële verordening ex artikel 212 van de Gemeentewet een grensbedrag op te nemen vanaf welke omvang incidentele baten en lasten afzonderlijk gespecificeerd worden in het overzicht incidentele lasten en baten. En om het structureel begrotingssaldo te presenteren conform een door de Commissie voorgesteld model.
Drimmelen respecteert de stellige uitspraak en neemt beide adviezen van de Commissie over.
Het overzicht wordt bij de jaarrekening gebruikt als hulpmiddel voor de beoordeling van de financiële positie, maar heeft geen directe gevolgen voor de wijze van toezicht.

Tabel 4 BL

Incidentele baten (bedragen x € 1.000)	Realisatie 2020	Bijgestelde begroting	Begroting 2020
Programma 1. Burger en bestuur	-	-	28
Programma 2. Openbare ruimte	570	686	270
Programma 3. Ruimte, wonen en economie	5.551	6.286	6.269
Programma 4. Sociaal domein	3.218	6.612	535
Algemene dekkingsmiddelen	77	-	80
Overhead/Bedrijfsvoering	135	135	-
Totaal baten	**9.551**	**13.719**	**7.182**

Incidentele lasten (bedragen x € 1.000)	Realisatie 2020	Bijgestelde begroting	Begroting 2020
Programma 1. Burger en bestuur	-	-	106
Programma 2. Openbare ruimte	140	345	70
Programma 3. Ruimte, wonen en economie	4.281	5.057	6.015
Programma 4. Sociaal domein	2.581	6.145	555
Algemene dekkingsmiddelen	546	-	-
Overhead/Bedrijfsvoering	258	249	228
Totaal lasten	**7.807**	**11.797**	**6.974**
Saldo	**1.744**	**1.922**	**208**

Tabel 5 BL

Presentatie structureel rekeningsaldo	2020
Saldo baten en lasten	-2.107.095
Toevoegingen en onttrekking aan reserves	2.389.069
Jaarrekeningsaldo na bestemming	**281.974**
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)	1.744.448
Structureel jaarrekeningsaldo	**-1.462.474**

Het werkelijk resultaat over 2020 bedraagt € 281.974 positief (zie onderdeel "Exploitatiesaldo en resultaatbestemming"). De incidentele baten en lasten zijn per saldo € 1.744.448 positief: hogere incidentele baten dan lasten. Het structureel resultaat (werkelijk resultaat gecorrigeerd met het saldo van de incidentele baten en lasten) is daardoor € 1.462.474 negatief.

Tabel Incidentele baten

Incidentele baten

Programma 1. Burger en bestuur (bedragen x € 1.000)		Realisatie 2020	Bijgestelde begroting	Begroting 2020	Besluitvorming
	Reserve Samen aan de slag t.b.v. Samen aan de slag. Zie lasten	-	-	25	Begroting 2019
	Diverse (< € 25.000)	-	-	3	
	Totaal Programma 1.	**-**	**-**	**28**	

Programma 2. Openbare ruimte (bedragen x € 1.000)		Realisatie 2020	Bijgestelde begroting	Begroting 2020	Besluitvorming
2.1	Reserve SID: verkeersveiligheid (amendement 2)	30	30	30	Kadernota 2020
2.2	Algemene reserve / reserve SID: verkeersoverlast, handhaving, comm. o.a. Gaete en Loonsedijk	50	50	21	Begroting 2019
2.3	Algemene reserve: Vuelta (verkeersmaatregelen) (zie ook lasten)	-	-	50	Kadernota 2020 / Najaarsnota 2020
2.3	Algemene reserve: ZLM-tour (zie ook lasten)	-	25	-	Najaarsnota 2020
2.4	Algemene reserve: herstel vijver kunstwerk Den Deel	25	25	25	Kadernota 2020
2.5	Reserve herstel kunstwerken havens: herstel civiele kunstwerken haven Terheijden	-	58	58	Begroting 2019
2.6	Reserve bovenwijkse voorzieningen: parkeerdrukmeting alle kernen	17	20	20	Kadernota 2020
2.7	Reserve groenaanleg: realiseren van EVZ Terheijden-Zonzeel (zie ook lasten)	-	20	20	Begroting 2019
2.8	Reserve groenaanleg: stimuleringskader groen blauwe diensten	-	10	10	Begroting 2019
2.9	Reserve Speelruimte: vrijval reserve	53	53	37	Begroting / Voorjaarsnota 2020
2.10	Reserve SID: verkeersonderzoek	18	18	-	Voorjaarsnota 2020
2.11	Reserve bovenwijkse voorzieningen: parkeervoorzieningen	28	28	-	Voorjaarsnota 2020
2.12	Reserve bovenwijkse voorzieningen: verkeersveiligheid	35	35	-	Voorjaarsnota 2020
2.13	Reserve claims (budgetoverheveling): Aanpassing laad- en losplaats veegmachine	23	23	-	Budgetoverheveling 2019
	Reserve claims (budgetoverheveling): Verkeersveiligheid: versmalling Groenendijk	10	10	-	Budgetoverheveling 2019
	Reserve claims (budgetoverheveling): Onderhoud wegen	122	122	-	Budgetoverheveling 2019
	Reserve claims (budgetoverheveling): Bermen: kansenkaart Bijenlandschap West-Brabant	5	5	-	Budgetoverheveling 2019
	Reserve claims (budgetoverheveling): Snoeien bomen Terheijden en	61	61	-	Budgetoverheveling 2019

	Wagenberg				
	Reserve claims (budgetoverheveling): Aankoop gronden Zoutendijk	95	95	-	Budgetoverheveling 2019
	Totaal Programma 2.	**570**	**686**	**270**	

Programma 3. Ruimte, wonen en economie (bedragen x € 1.000)		**Realisatie 2020**	**Bijgestelde begroting**	**Begroting 2020**	**Besluitvorming**
3.1	Actief grondbeleid: verhaalde kosten bouw/woonrijp maken (zie lasten)	433	227	1.643	Begroting 2020 / Najaarsnota 2020
	Faciliterend grondbeleid Wro/Bro (raadsbesl., ovk.): verhaalde kosten bouw/woonrijp maken	2.370	2.634	3.202	Begroting 2020 / Najaarsnota 2020
	Faciliterend grondbeleid (geen raadsbesl., geen ovk.): verhaalde kosten advies /onderzoek / uren	271	312	493	Begroting 2020 / Najaarsnota 2020
	Algemene bedrijfsreserve Grondbedrijf: actief grondbeleid (winst/verliesneming)	7	6	6	Begroting 2020
	Algemene bedrijfsreserve Grondbedrijf: facilitair grondbeleid (winst/verliesneming)	5	17	17	Begroting 2020
3.2	Algemene reserve: omgevingswet (implementatiekosten) (zie lasten)	230	659	560	Kadernota 2020 / Voorjaarsnota 2020
3.3	Algemene reserve: Vrijkomende Agrarische Bebouwing (VAB) (zie lasten)	-	30	30	Kadernota 2020
3.4	Algemene reserve: warmtevisie (zie lasten)	-	75	75	Kadernota 2020
3.5	Algemene reserve: beleidsmedewerker ruimtelijke ordening	75	75	-	Kadernota 2020
3.6	Algemene reserve: beleidsmedewerker energietransitie	80	80	-	Kadernota 2020
3.7	Algemene reserve: Seabin (motie)	-	8	8	Begroting 2020 amendement
3.8	Reserve SID: economische zaken: MVO-prijs (alternatief)	-	-	15	Begroting 2020 / Voorjaarsnota
3.8	Reserve SID: economische zaken: MVO-prijs (alternatief)	-	15	15	Begroting 2020 / Najaarsnota 2020
3.9	Reserve Drimmelen op de kaart : inhuur personeel en ov. kosten tbv diverse eenmalige proj. (zie lasten)	103	150	125	Amendement / Voorjaarsnota 2020
3.10	Reserve SID: Biesboschjaar	-	18		Voorjaarsnota 2020
3.11	Reserve SID: Stimuleren duurzaamheid bedrijfsterreinen	-	10	10	Begroting 2020
3.12	Reserve Behoud gemeentelijke monumenten (vrijval)	76	76	-	Voorjaarsnota 2020
3.13	Reserve Herziening bestemmingsplannen: inzet beginstand reserve (opheffen)	56	56	-	Voorjaarsnota 2020
3.14	Algemene reserve: Sociaal cultureel dorpshart Made (projectkosten)	-	250	-	Voorjaarsnota 2020
3.15	Reserve Nazorg stortplaats Zevenbergen (zie lasten)	276	276	-	Voorjaarsnota 2020

3.16	Reserve Duurzaamheid (energietransisitie)	107	158	-	Voorjaarsnota 2020
3.17	Reserve Toerisme en recreatie	15	40	-	Voorjaarsnota 2020
3.18	Reserve Toerisme en recreatie: Bewegwijzering toeristische trekpleisters kernen	-	10	10	Voorjaarsnota 2020
3.19	Reserve Toerisme en recreatie: Promotiefilm Drimmelen	-	10	10	Voorjaarsnota 2020
3.20	Reserve Verbetering toeristische infrastructuur haven Lage Zwaluwe	49	233	-	Voorjaarsnota 2020
3.21	Reserve Compensatie erfpachtopbrengsten	30	30	30	Begroting 2020
3.22	Land- en tuinbouwgronden: verkoopopbrengst (zie lasten)	592	303	-	Voorjaarsnota 2020 / Najaarsnota 2020
3.23	Overige grondzaken: verkoopopbrengst reststroken / water (zie lasten)	526	277	20	Voorjaarsnota 2020 / Najaarsnota 2020
3.24	Reserve claims (budgetoverheveling): advieskosten ruimtelijke projecten	60	60	-	Budgetoverheveling 2019
	Reserve claims (budgetoverheveling): criterium gebruiksoppervlakte	108	108	-	Budgetoverheveling 2019
	Reserve claims (budgetoverheveling): inhuur uitvoering reststroken	35	35	-	Budgetoverheveling 2019
	Reserve claims (budgetoverheveling): project omgevingswet	50	50	-	Budgetoverheveling 2019
	Totaal Programma 3.	**5.551**	**6.286**	**6.269**	

Programma 4. Sociaal domein (bedragen x € 1.000)		**Realisatie 2020**	**Bijgestelde begroting**	**Begroting 2020**	**Besluitvorming**
	Onttrekking reserve Bestuursakkoord i.v.m. gezinshuizen. Zie uitgaven.	-	-	300	VJN 2019
	Onttrekking reserve buitensport tbv groot onderhoud. Zie uitgaven	-	-	109	Begroting 2019
	Dekking leerplicht uit RMC gelden; restant middelen vallen in 2020 vrij.	-	-	30	Begroting 2019
4.1	Reserve impuls brede scholen: incidentele kosten gezondheidsbeleid (zie lasten)	17	47	47	RV december 2018
4.2	Reserve Bestuursakkoord Taskforce Jeugd (zie lasten)	-	250		Voorjaarsnota 2020
4.3	Rijksvergoeding TOZO (zie lasten)	2.270	5.138	-	Voorjaarsnota 2020/NJN 2020
4.4	Reserve Bestuursakkoord Frictiekosten CJG (zie lasten)	-	37	-	Voorjaarsnota 2020
4.5	Reserve Toegankelijkheid (zie lasten)	40	141		Voorjaarsnota 2020
4.6	Vrijval reserve Kunst	71	71	-	Voorjaarsnota 2020
4.7	Algemene Reserve:Afwikkeling Jutzt (zie lasten)	123	280		Voorjaarsnota 2020/NJN 2020
4.8	Reserve Bestuursakkoord (Beweegroute)	75	-	-	
4.9	Res Hartveilige gemeente (zie lasten)	33	33		NJN 2020
4.10	Reserve SID (1/3 regeling)	22	-	-	

4.11	Reserve bestuursakkoord: pilot algemene voorziening	49	49	49	
4.12	Vrijval reserve sportparken	447	447	-	Voorjaarsnota 2020
4.13	Reserve Budgetoverheveling minimabeleid	44	44	-	RV Budgetoverheveling 2019
	Diverse (< € 25.000)	29	78	-	
	Totaal Programma 4.	**3.218**	**6.612**	**535**	

Algemene dekkingsmiddelen (bedragen x € 1.000)		**Realisatie 2020**	**Bijgestelde begroting**	**Begroting 2020**	**Besluitvorming**
	Halve afschrijving 1e jaar van afschrijven, muv tariefsgebonden produkten			80	Begroting 2020
A.1	Correctie btw boeking voorgaande jaren	77			
	Totaal Algemene dekkingsmiddelen	**77**	**-**	**80**	

Overhead/Bedrijfsvoering (bedragen x € 1.000)		**Realisatie 2020**	**Bijgestelde begroting**	**Begroting 2020**	**Besluitvorming**
	Onttrekking Algemene reserve t.b.v. gelukscoordinator (zie uitgaven)	-	-	52	Kadernota 2020
	Onttrekking Algemene reserve t.b.v. nieuw functieboek (zie uitgaven)	-	-	50	Kadernota 2020
	Onttrekkking reserve Samen investeren in Drimmelen t.b.v. project Geluk (zie uitgaven)	-	-	25	Coalitieakkoord
O.1	Reserve Budgetoverheveling optimaliseren basisreg.WOZ/BAG	35	35		RV Budgetoverheveling 2019
	Reserve Budgetoverheveling optimaliseren basisreg.WOZ/BAG	10	10		RV Budgetoverheveling 2019
	Reserve Budgetoverheveling dig.papieren archief 2013-2017	90	90		RV Budgetoverheveling 2019
	Totaal Bedrijfsvoering	**135**	**135**	**127**	

Tabel Incidentele lasten

Incidentele lasten

Programma 1. Burger en bestuur (bedragen x € 1.000)		Realisatie 2020	Bijgestelde begroting	Begroting 2020	Besluitvorming
	Samen aan de slag ; kosten tijdelijke regeling, dekking uit reserve	-	-	25	Begroting 2019
	Tijdelijke formatie-uitbreiding Openbare orde en veiligheid (36 uur)	-	-	78	Begroting 2019/VJN 2019
	Diverse (< € 25.000)	-	-	3	
	Totaal Programma 1.	**-**	**-**	**106**	

Programma 2. Openbare ruimte (bedragen x € 1.000)		Realisatie 2020	Bijgestelde begroting	Begroting 2020	Besluitvorming
2.3	Algemene reserve: Vuelta (verkeersmaatregelen)	-	-	50	Kadernota 2020 / Najaarsnota 2020
2.3	Algemene reserve: ZLM-tour	-	25	-	Najaarsnota 2020
2.7	Reserve groenaanleg: realiseren van EVZ Terheijden-Zonzeel	-	20	20	Begroting 2019
2.13	Reserve claims (budgetoverheveling): Aanpassing laad- en losplaats veegmachine	10	7	-	Budgetoverheveling 2019 / 2020
	Reserve claims (budgetoverheveling): Verkeersveiligheid: versmalling Groenendijk	19	10	-	Budgetoverheveling 2019
	Reserve claims (budgetoverheveling): Onderhoud wegen	107	122	-	Budgetoverheveling 2019
	Reserve claims (budgetoverheveling): Bermen: kansenkaart Bijenlandschap West-Brabant	5	5	-	Budgetoverheveling 2019
	Reserve claims (budgetoverheveling): Snoeien bomen Terheijden en Wagenberg	-	61	-	Budgetoverheveling 2019
	Reserve claims (budgetoverheveling): Aankoop gronden Zoutendijk	-	95	-	Budgetoverheveling 2019
	Totaal Programma 2.	**140**	**345**	**70**	

Programma 3. Ruimte, wonen en economie (bedragen x € 1.000)		Realisatie 2020	Bijgestelde begroting	Begroting 2020	Besluitvorming
3.1	Actief grondbeleid: verhaalde kosten bouw/woonrijp maken	389	209	1.254	Begroting 2020 / Najaarsnota 2020
	Faciliterend grondbeleid Wro/Bro (raadsbesl., ovk.): verhaalde kosten bouw/woonrijp maken	1.978	2.437	2.919	Begroting 2020 / Najaarsnota 2020
	Faciliterend grondbeleid (geen raadsbesl., geen ovk.): verhaalde kosten advies /onderzoek / uren	323	435	364	Begroting 2020
	Algemene bedrijfsreserve Grondbedrijf: actief grondbeleid (incidentele storting(en) in reserve)	-	17	357	Begroting 2020 / Najaarsnota 2020
	Reserve ruimtelijke ontwikkingen: actief grondbeleid (incidentele storting(en) in reserve)	-	-	32	Begroting 2020 / Najaarsnota 2020
	Reserve ruimtelijke ontwikkingen:	349	131	243	Begroting 2020 /

	facilitair grondbeleid (incidentele storting(en) in reserve)				Najaarsnota 2020
	Reserve groenaanleg: facilitair grondbeleid (incidentele storting(en) in reserve)	-	-	25	Begroting 2020 / Najaarsnota 2020
3.2	Algemene reserve: omgevingswet (zie baten)	230	659	560	Kadernota 2020 / Voorjaarsnota 2020
3.3	Algemene reserve: Vrijkomende Agrarische Bebouwing (VAB)	-	30	30	Kadernota 2020
3.4	Algemene reserve: warmtevisie	-	75	75	Kadernota 2020
3.9	Reserve Drimmelen op de kaart : inhuur personeel en ov. kosten tbv diverse eenmalige proj. (zie baten)	103	150	125	Amendement / Voorjaarsnota 2020
3.15	Reserve Nazorg stortplaats Zevenbergen (zie baten)	276	276	-	Voorjaarsnota 2020
3.22	Land- /tuinbouwgronden: kosten verkoop	9	10	-	Voorjaarsnota 2020 / Najaarsnota 2020
3.23	Overige grondzaken: kosten verkoop reststroken / water (schadeloosstelling pacht / inhaalafschrijving)	373	375	32	Voorjaarsnota 2020 / Najaarsnota 2020
3.24	Reserve claims (budgetoverheveling): Advieskosten ruimtelijke projecten	60	60	-	Budgetoverheveling 2019
	Reserve claims (budgetoverheveling): Criterium gebruiksoppervlakte	108	108	-	Budgetoverheveling 2019
	Reserve claims (budgetoverheveling): Inhuur personeel voor uitvoering beleid reststroken	35	35	-	Budgetoverheveling 2019
	Reserve claims (budgetoverheveling): Project omgevingswet	50	50	-	Budgetoverheveling 2019
	Totaal Programma 3.	**4.281**	**5.057**	**6.015**	

Programma 4. Sociaal domein (bedragen x € 1.000)		**Realisatie 2020**	**Bijgestelde begroting**	**Begroting 2020**	**Besluitvorming**
	Groot onderhoud sportparken (reserve Buitensport)	-	-	109	Begroting 2019
	Jeugdhulp gezinshuizen (reserve Bestuursakkoord)	-	-	300	Begroting 2019
4.1	Projectmatige kosten gezondheidsbeleid.	17	47	47	RV december 2018
4.2	Taskforce Jeugd	-	250	-	Voorjaarsnota 2020/NJn 2020
4.3	Kosten TOZO	2.075	5.138	-	Voorjaarsnota 2020
4.4	Frictiekosten CJG	-	37	-	Voorjaarsnota 2020
4.5	Projecten Toegankelijkheid tm 2021	40	141	-	Voorjaarsnota 2020
4.6	Reserve Kunst	70	70	-	NJN 2020
4.7	Afwikkeling Jutzt	123	280		Voorjaarsnota 2020/NJN 2020
4.8	Beweegroute	75	-	-	
4.9	AED netwerk (Res Hartveilige gemeente)	33	33	-	NJN 2020
4.10	1/3 Regeling sportaccomodaties	22	-	-	

4.11	Pilot Algemene voorziening	49	-	49	Begroting 2019
4.13	Budgetoverheveling minimabeleid	41	44	-	RV Budgetoverheveling 2019
	Diverse (< € 25.000)	37	107	50	
	Totaal Programma 4.	**2.581**	**6.145**	**555**	

Algemene dekkingsmiddelen (bedragen x € 1.000)		Realisatie 2020	Bijgestelde begroting	Begroting 2020	Besluitvorming
A2	Afboeking precario	546			
	Totaal Algemene dekkingsmiddelen	**546**	**-**	**-**	

Overhead/Bedrijfsvoering (bedragen x € 1.000)		Realisatie 2020	Bijgestelde begroting	Begroting 2020	Besluitvorming
	Formatie-uitbreiding communicatie (20 uur). Betreft tijdelijke uitbreiding.	-	-	40	Begroting 2019
	Tijdelijke formatie-uitbreiding webcare (20 uur). Betreft tijdelijke uitbreiding.	-	-	31	Begroting 2019
	Gelukscoordinator t.b.v. begeleiding 'Geluksprojecten'. Dekking uit Algemene reserve	-	-	52	Kadernota 2020
	Nieuw functieboek. Betreffen kosten actualiseren functieboek (Algemene reserve.)	-	-	50	Kadernota 2020
	Intensivering communicatie. Tijdelijk budget	-	-	25	Begroting 2019
O.2	Voorziening boven formatief	252	199	-	Voorjaarsnota 2020
O.3	Automatisering: bestandsoptimalisatie basisregistraties		25		Voorjaarsnota 2020
	Diverse (< € 25.000)	7	25	30	
	Totaal Bedrijfsvoering	**258**	**249**	**228**	

Toelichting incidentele baten en lasten

Toelichting incidentele baten en lasten

Programma 2. Openbare ruimte

2.13 Budgetoverheveling 2019 (reserve claims)
Deze kosten zijn het gevolg van de besluitvorming over budgetoverheveling van 2019 naar 2020 en zijn daardoor incidenteel van aard. Hier tegenover staat een onttrekking uit de reserve claims.

Programma 3. Ruimte, wonen en economie

3.1 Grondbeleid
Grondbeleid gaat om kaders voor en om uitvoering van ruimtelijke initiatieven. Gemeente Drimmelen heeft hoofdzakelijk faciliterende initiatieven/projecten, daarnaast zijn maar enkele actieve initiatieven/projecten.
De uitgaven / inkomsten vanuit deze ruimtelijke initiatieven zijn ten alle tijden incidenteel. De ruimtelijke initiatieven kunnen wel een looptijd hebben van meerdere opeenvolgende jaren.
3.2 Omgevingswet
De Omgevingswet wordt gezien als een van de grootste stelselwijzigingen sinds de komst van de Grondwet. De wet betreft een vergaande decentralisatie van de

regels voor de leefomgeving. Gemeenten krijgen meer ruimte om samen met inwoners en bedrijven integrale keuzes te maken over de inrichting van de fysieke leefomgeving. Het motto is: 'Ruimte voor ontwikkeling, waarborgen voor kwaliteit'. De wet leidt tot een andere manier van werken: integraal, gebiedsgericht, samenwerking in de regio met de ketenpartners en samenwerking lokaal met bedrijven en inwoners. Daarbij staat het eigen initiatief centraal in plaats van 'mag het wel?'. De gemeente krijgt een andere rol: meer ondersteunend en uitgaan van vertrouwen.
Hierop moet de gemeentelijke organisatie worden ingericht. In ieder geval qua manier van werken. Maar de Omgevingswet heeft niet alleen gevolgen voor de gemeentelijke organisatie. De Omgevingswet heeft ook gevolgen voor het gemeentebestuur (rolverdeling raad/college), inwoners, bedrijven en ketenpartners (zoals waterschap en GGD). Daarom is het belangrijk met elkaar in gesprek te gaan over hoe de Omgevingswet wordt ingevoerd en welke ambities men daarbij heeft.
Tegelijkertijd moet met digitalisering een forse slag worden gemaakt. Initiatiefnemers moeten snel digitaal kunnen beschikken over de juiste informatie en over de regels die gelden in hun leefomgeving.
De invoering van de Omgevingswet is dus veel meer dan een 'simpele' bundeling van wetten. Daarom wordt deze wet via een project ingevoerd. In de begroting is voor de invoering een bedrag opgenomen van € 560.000 voor 2020 (primaire begroting), overschot 2019 € 98.691 en € 130.000 voor 2021 opgevoerd.
Deze bedragen zijn incidentele kosten. Dit is budget om de Omgevingswet in te voeren, zodat we de wet, zodra deze in werking treedt, kunnen uitvoeren volgens de regels en in de geest van de wet. De budgetten worden ingezet voor:
• Opstellen omgevingsvisie: eind 2020 is er een vastgestelde omgevingsvisie;
• Omgevingsplan:
o Doornemen bruidsschat, bestemmingsplannen en eigen regels;
o Opstellen transitieplan om het tijdelijk omgevingsplan om te zetten in een definitief omgevingsplan;
• Aanpassen werkprocessen, inrichten organisatie en opleidingen (inhoud + anders werken);
• Handreiking participatie;
• Aanpassen legesverordening, samenwerkingsafspraken maken met ketenpartners en afsluiten nieuwe financiële arrangementen met betreffende partners;
• Input leveren op producten van andere overheden;
• Communicatie-activiteiten voor organisatie, gemeentebestuur, inwoners, bedrijven, maatschappelijke organisaties en ketenpartners;
• Aansluiting op en testen van Digitaal Stelsel Omgevingswet, implementatie Squit20/20 (VTH-systeem: vergunningverlening, toezicht en handhaving), Tercera (planvorming + toepasbare regels), ontwikkelen vragenbomen en vergunningcheck (toepasbare regels) voor gemeentelijke topactiviteiten koppelingen en dergelijke.
Al deze activiteiten zijn gericht op een optimale invoering van de Omgevingswet en zijn ook afgerond op het moment dat de Omgevingswet in werking treedt.
3.9 Reserve Drimmelen op de kaart: inhuur personeel en overige kosten t.b.v. diverse eenmalige projecten

Deze bestemmingsreserve is bij Voorjaarsnota 2019 ingesteld ten behoeve van incidentele inhuur voor capaciteit op recreatie en toerisme van 2019 tot en met 2021. Het is bedoeld om een impuls te geven aan de samenwerking en contacten tussen gemeente en ondernemers op het gebied van vrijetijdseconomie en een aantal grote evenementen die op stapel staan zoals: de doorkomst Vuelta in 2020, viering van 600 jaar Sint Elisabethvloed (2021) en 75 jaar bevrijding (2020). Het capaciteitstekort wordt hiermee voor 2 jaar incidenteel aangevuld.
3.22 Land- en tuinbouwgronden / 3.23 Overige grondzaken
Dit betreffen de kosten en opbrengsten van de diverse grondverkopen reststroken en land- en tuinbouwgronden (incidenteel).
Zie voor een inhoudelijke toelichting onderdeel Analyse begrotingsafwijkingen (programma 3.)

3.24 Budgetoverheveling 2019 (reserve claims)
Deze kosten zijn het gevolg van de besluitvorming over budgetoverheveling van 2019 naar 2020 en zijn daardoor incidenteel van aard. Hier tegenover staat een onttrekking uit de reserve claims.

Programma 4. Sociaal Domein

4.1 Projectmatige kosten gezondheidsbeleid
De gemeenteraad heeft de nota Lokaal gezondheidsbeleid van gemeente Drimmelen vastgesteld. In dit plan zijn incidentele uitgaven opgenomen met als dekking de reserve impuls brede scholen. Het betreffen eenmalige subsidies met een kortlopend karakter.
4.2 Taskforce Jeugd
In 2020 is de Taskforce Jeugd ingesteld om maatregelen te nemen waardoor we de kosten Jeugdzorg beter kunnen beheersen. De eenmalige kosten worden gedekt door de reserve Bestuursakkoord. Het opstarten van de taskforce was mogelijk binnen het reguliere werk van de beleidsmedewerkers jeugd. Voor 2021 zullen deze middelen ingezet gaan worden aangezien uitvoering niet haalbaar is binnen de reguliere werkzaamheden.
4.3. Kosten Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers
De voor de gemeente financieel meest omvangrijke regeling die in 2020 van kracht is geworden als gevolg van de Coronacrisis is de Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (TOZO). Gezien het tijdelijke karakter worden de inkomsten en uitgaven als incidenteel beschouwd.
4.5 Projecten Toegankelijkheid
De reserve Toegankelijkheid wordt ingezet voor de uitvoering van de tijdelijke subsidieregeling KomBinnen!(t/m 2021). Verenigingen in de gemeente kunnen een beroep doen op deze subsidie om de toegankelijkheid van hun vereniging te vergroten. Gezien tijdelijke karakter van de regeling wordt de kosten als incidenteel beschouwd.
4.6 Reserve Kunst
De onderhoudsreserve Kunst is in 2020 opgeheven. Het onderhoud is opgenomen in de exploitatie. De vrijval wordt als incidenteel gezien. In 2020 is besloten een nieuwe reserve te vormen voor incidenteel aan te schaffen nieuwe kunstwerken. De vorming van deze reserve en de onttrekkingen hieruit worden tevens als incidenteel gezien.

4.7 Afwikkeling Juzt
Voor de afwikkeling van Jeugdzorgorganisatie Jutzt is een bedrag van in totaal € 280.000 begroot. De projectkosten en de kosten van de afwikkeling bedragen in 2020 ruim € 123.000.
4.8 Beweegroute
Betreft een eenmalige subsidie
In 2016 en 2017 is de KoersKaart gespeeld. Voor het ondersteunen en/of uitvoeren van ideeën vanuit de KoersKaart en voor projecten over de Inclusieve Samenleving heeft de gemeenteraad eenmalig een budget toegekend vanuit de reserve Bestuursakkoord van € 150.000. Met deze subsidieregeling zijn enkele projecten gefinancierd waarvan de Koerskaart de laatste is. De kosten en de onttrekking uit de reserve worden als incidenteel beschouwd.
4.9 AED-netwerk (Reserve Hartveilige gemeente)
Incidentele bijdrage aan nieuw beleidsplan Hartveilige Gemeente voor 2020 en 2021. Bijdrage is bedoeld voor verstrekken van eenmalige aan inwoners, bedrijven en verenigingen voor aanschaf AED, buitenkast en aangaan van onderhoudscontract.
4.10 1/3 regeling sportaccommodaties
Op basis van de 1/3 regeling draagt de gemeente eenmalig maximaal 1/3 bij aan de kleedaccommodatie van een voetbalvereniging. Deze kosten worden gedekt uit de reserve Samen Investeren in Drimmelen. De eenmalige subsidie en de onttrekking uit de reserve worden als incidenteel beschouwd.
4.11 Pilot Algemene Voorziening
Het college heeft op 28 mei 2019 ingestemd met het starten van een pilot voor een algemene voorziening voor dagbesteding (Huiskamers) in Terheijden en Lage Zwaluwe. De pilot duurde 1,5 jaar en is gestart in het laatste kwartaal van 2019.
4.12 Vrijval reserve sportparken
Het onderhoud van de sportparken is ondergebracht in de exploitatie en zijn er vervangingsinvesteringen opgenomen in de investeringsprognose waardoor de reserve kan vrijvallen.
4.13 Budgetoverheveling Minimabeleid
Deze kosten zijn het gevolg van de besluitvorming over budgetoverheveling van 2019 naar 2020 en zijn daardoor incidenteel van aard. Hier tegenover staat een onttrekking uit de reserve claims. De gemaakt kosten hadden betrekking op de bibliotheekabonnementen, de andere bijbehorende acties uit het beleidsplan minimabeleid en schuldhulpverlening en monitoring effecten van het beleid zijn en of er sprake is van wel/geen armoedeval

Algemene dekkingsmiddelen

A.1 Correctie BTW boeking voorgaande jaren
De incidentele baten & lasten bevat de suppleties van 2016 t/m 2019 van terug te betalen gecompenseerde btw. Deze suppleties zijn ontstaan naar aanleiding van een wijziging in de btw positie voor de gescheiden inzameling van huishoudelijk afval, de belastingdienst heeft het standpunt ingenomen dat de gemeente een dienst tegen vergoeding verleent die onderworpen is aan de heffing van btw.
Op de btw-balansrekeningen is in de loop der jaren een saldo ontstaan door o.a. niet juiste administratieve verwerking. Hier staan echter geen vorderingen of te

betalen bedragen aan omzetbelasting tegenover. Verschuldigde en te ontvangen bedragen zijn verwerkt als crediteur en debiteur. Om vanaf 2021 met een zuivere administratie te werken zijn de saldi afgeboekt. Hierdoor is een incidenteel voordeel ontstaan van € 11.000.

A.2 Afboeking precario

De gemeente Drimmelen heeft vanaf 2017 precarioheffingen aan Enexis opgelegd. Enexis betwistte die heffingen. Na een juridische procedure ligt er sinds maart 2021 een vaststellingsovereenkomst voor waarover wederzijds ambtelijke overeenstemming bestaat. In die overeenkomst doet Drimmelen afstand van het totaal van de precarioheffingen ad ca. 0,6 mio.

Overhead / Bedrijfsvoering

O.1 Budgetoverheveling 2019 (reserve claims)

Deze kosten zijn het gevolg van de besluitvorming over budgetoverheveling van 2019 naar 2020 en zijn daardoor incidenteel van aard. Hier tegenover staat een onttrekking uit de reserve claims.

O.2 Voorziening boven formatief

Een medewerker is arbeidsongeschikt geworden. Het verzuimtraject in het kader van de Wet Verbetering Poortwachter loopt af op de datum van bereiken van de AOW gerechtigde leeftijd in 2021. Met de medewerker is vrijstelling van werk tot de datum van bereiken van de AOW gerechtigde leeftijd overeengekomen. In 2020 moeten we daarom al de kosten nemen die we normaliter in 2021 zouden hebben.

Daarnaast worden twee medewerkers de komende tijd via een van werk naar werk traject begeleid naar ander werk buiten de organisatie. Voor deze incidentele kosten is een voorziening gevormd waardoor deze kosten ook niet meer op 2021 drukken.

O.3 Automatisering bestandsoptimalisatie basisregistraties

Incidentele inhuur voor de aanpassing van de gebruiksoppervlakte van m3 naar m2.

Analyse begrotingsafwijkingen

Inleiding

De begroting is vastgesteld op programmaniveau. In onderstaande tekst worden per programma de belangrijkste verschillen toegelicht per programma per thema.

Programma 1. Burger en Bestuur

Tabel 5 BL

Programma 1. Burger en bestuur	Begroot	Werkelijk	Verschil	Reserves	Netto	
Dienstverlening	142.598	146.960	-4.362	0	-4.362	nadeel
Burger en politiek	640.951	617.818	23.132	0	23.132	voordeel
Dorpsgericht werken	89.275	57.389	31.887	0	31.887	voordeel
Openbare orde en veiligheid, crisisbeheersing	1.860.924	1.920.200	-59.276	0	-59.276	nadeel
Bestuursondersteuning	1.703.234	2.024.318	-321.084	0	-321.084	nadeel
Totaal	*4.436.982*	*4.766.684*	*-329.702*	*0*	*-329.702*	*nadeel*

Toelichting

Dienstverlening € 4.000 nadeel

Geen relevante afwijkingen.

Burger en politiek € 23.000 voordeel

Als gevolg van Corona zijn veel activiteiten in het kader van Dorpsgericht werken niet doorgegaan. Er is nauwelijks gebruik gemaakt van de regeling Samen aan de Slag en de Dorpsonderonsjes die gepland stonden, hebben geen doorgang gevonden. Ook de reguliere bijeenkomsten in het kader van Dorpsgericht werken zijn voor het overgrote deel niet doorgegaan waardoor de kosten € 32.000 lager zijn dan begroot

Dorpsgericht werken € 32.000 voordeel

Als gevolg van Corona zijn veel activiteiten in het kader van Dorpsgericht werken niet doorgegaan. Er is nauwelijks gebruik gemaakt van de regeling Samen aan de Slag en de Dorpsonderonsjes die gepland stonden, hebben geen doorgang gevonden. Ook de reguliere bijeenkomsten in het kader van Dorpsgericht werken zijn voor het overgrote deel niet doorgegaan waardoor de kosten € 32.000 lager zijn dan begroot.

Openbare orde en veiligheid, crisisbeheersing € 59.000 nadeel

Medio 2020 is tijdelijk een derde BOA in dienst gekomen. Deze uren waren niet geraamd (€ 42.000) op dit programma, maar op programma 2 bij verkeershandhaving. Daarnaast waren er hogere kosten door de inhuur van een medewerker voor afhandeling van Drank- en Horecawet vergunningen door vertrek van een medewerker (€ 6.000) en extra uren afstemming onderhoud kazernes (€ 6.000). Ten slotte zijn door de coronamaatregelen en verbod op evenementen minder (tijdelijke) DHW vergunningen afgegeven waardoor minder leges zijn ontvangen (€ 2.000).

Bestuursondersteuning € 321.000 nadeel

Het pensioen voor wethouders is geregeld in de Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers (Appa). De Appa-pensioenpremie wordt op het salaris van de wethouder ingehouden en de gemeente stort deze in een voorziening op grond van het Besluit begroting en verantwoording (Bbv). Daarmee is zichtbaar voor welk bedrag oud- en zittende wethouders pensioen hebben opgebouwd. Tot 2020 werd er vanuit gegaan dat het benodigde pensioenkapitaal voor de gepensioneerde wethouders maar heel beperkt beïnvloed zou worden door de rekenrente en de levensverwachting. Vanaf 2020 maken wij gebruik van een ander bureau voor de pensioenkapitaalberekeningen. Zij gaven echter aan dat het nu benodigde kapitaal verhoogd moet worden om aan de toekomstige verplichtingen te voldoen, omdat de rekenrente en de levensverwachting wel van invloed zijn op de pensioenen van de gepensioneerde wethouders. Hiervoor is een eenmalige storting van € 400.000 noodzakelijk.
Mede in verband met het pensioenakkoord zal bekeken worden of en hoe de wet APPA in de toekomst binnen de Gemeente anders geregeld moet worden.
Voor de vervanging van een aantal belangrijke softwarepakketten is samen met de Gemeente Breda gekozen voor een reseller constructie. Dit heeft er wel toe geleid dat de vervanging van de software voor de BRP later plaatsvindt met een incidenteel financieel voordeel van € 58.000.
Het restantverschil bestaat diverse kleine posten zoals minder uren door ziekte, minder legesinkomsten door Corona etc.

Programma 2. Openbare ruimte

Tabel 6 BL

Programma 2. Openbare ruimte	Begroot	Werkelijk	Verschil	Reserves	Netto	
Wegen en Verkeer	3.836.004	3.586.375	249.629	-201.189	48.440	voordeel
Groen	2.288.390	2.303.471	-15.081	-48.188	-63.268	nadeel
Water	-1.483.171	-789.449	-693.722	0	-693.722	nadeel
Totaal	***4.641.223***	***5.100.397***	***-459.174***	***-249.377***	***-708.550***	***nadeel***

Toelichting

Wegen € 48.000 voordeel

Wegen: Vuelta / ZLM tour (algemene reserve) € 25.000 (reserve)

In 2020 ging de Vuelta niet door. Dit kwam door de coronamaatregelen. Bij de Najaarsnota 2020 besloten we het gereserveerde budget te halveren en in te zetten voor de ZLM tour 2021.

Wegen: kabels en leidingen € 151.000 voordeel

Vanwege de wet poortwachter zetten we een medewerker in op toezicht kabels en leidingen. Dit leverde naast een hogere kwaliteit ook een nauwkeurigere financiële afwikkeling op.
In 2020 ontvingen we meer leges (€ 81.000) en vergoeding voor degeneratiekosten (€ 70.000) dan verwacht. In 2020 verving een aantal netbeheerders in delen van Made hun netwerk. Mede hierdoor ontvingen we ruim € 70.000 meer aan vergoeding van degeneratiekosten dan begroot. Conform het wegenbeleid komen deze opbrengsten ten gunste het onderhoud. Voorgesteld

wordt om dit bedrag via de resultaatsbestemming van 2020 over te hevelen naar 2021.

Wegen en verkeer : ureninzet afdeling openbare werken (binnendienst) € 49.000 nadeel

Het opstellen van het nieuwe wegenbeleidsplan kostte meer tijd dan geraamd. Het proces heeft meer ambtelijke uren gevraagd (€ 32.000).
Daarnaast maakten we meer uren voor verkeersveiligheid vanwege regionale samenwerking. De samenwerking met RWB en provincie, en daarmee samenhangend de subsidiestromen op mobiliteitsgebied, is veranderd. Om de Drimmelense belangen te behartigen, was hiervoor meer ambtelijke inzet nodig dan vooraf voorzien (€ 17.000).

Wegen / Civiele kunstwerken / Openbare verlichting: onderhoud € 19.000 voordeel

Zie voor een inhoudelijke toelichting de paragraaf C. Onderhoud kapitaalgoederen – onderdeel a. Wegen, b. Openbare verlichting en c. Civiele kunstwerken (Toelichting exploitatie).

Wegen en verkeer / Civiele kunstwerken / Openbare verlichting: hogere kapitaallasten investeringen € 58.000 nadeel, (reserve kapitaallasten) € 115.000 (reserve)

In de begroting raamden we in het eerste jaar van investeren geen afschrijvingslasten. Investeringen die in 2020 zijn uitgevoerd en in "gebruik genomen" dienen geactiveerd te worden (op afgeschreven te worden). Dit geeft een nadeel van ca. € 58.000 (diverse vervangingskredieten).
Het deel dat betrekking heeft op de lagere onttrekking uit de reserve kapitaallasten betreffen de investeringen: Aansluiting Zoutendijk – Horenhilsedijk, Verbreding Zanddijk, Drimmelenseweg - Sluizeweg Made, Kwaliteitsverbetering Oude Haven Dr.: c. Wandelpromenade / Havenkade, Centrumplan Made, Verkeersveilig maken Crullaan (minimale variant) / Sectorale uitvoering Crullaan (verhoogde fietspaden) en Verlengen fietspad Beverpad.
Zie voor een inhoudelijke toelichting de paragraaf C. Onderhoud kapitaalgoederen – onderdeel a. Wegen, b. Openbare verlichting en c. Civiele kunstwerken (Toelichting lopende investeringen).

Civiele kunstwerken: haven Terheijden (Reserve herstel kunstwerken Havens) € 57.500 (reserve)

Dit betreft de middelen die zijn opgenomen voor het vervangen van de beschoeiing in de haven van Terheijden. De beschoeiing maakt deel uit van de dijk rondom de haven.
Het waterschap is voornemens om ook deze dijk aan te passen. Op dit moment is niet in detail duidelijk wat de aanpassingen zullen zijn, en hoe deze technisch worden uitgewerkt.
Indien de technische uitwerking wederom in een beschoeiing voorziet is het waarschijnlijk dat deze kosten voor rekening komen van de gemeente. De verwachting is hier in 2021 meer duidelijkheid over te krijgen.

TEC Warmtenet Terheijden € 0 (budgettair neutraal)

In 2020 rondden we de fysieke werkzaamheden aan de eerste fase van het warmtenetwerk af. De eindafrekening, verdeling van de kosten met het krediet

Centrumroute Terheijden en de overdracht van het net naar het TEC vindt in 2021 plaats. Na deze stappen stellen we de definitieve afwikkeling vast.

Openbare verlichting: overige kosten € 66.000 nadeel

In 2020 voerden we een aantal werkzaamheden van 2019. Deze kosten kwamen ten laste van 2020. Verder maakten we in 2020 nieuw beleid, besteedden we het bestek opnieuw aan en rondden we het vorige bestek af. Onze adviseur gaf invulling aan deze werkzaamheden. De kosten hiervoor waren hoger dan verwacht. Daarnaast vallen de uitgaven voor elektriciteitsverbruik hoger uit. Dit komt enerzijds door hogere tarieven en anderzijds een te optimistische raming. Tot slot zijn de verhaalbare schades lager dan begroot.

Verkeer: parkeerdrukmeting (reserve bovenwijkse voorzieningen) € 3.500 (reserve)

De begrote kosten waren gebaseerd op een eerdere aanbesteding. We hebben een goedkopere partij gevonden, waardoor de kosten zijn meegevallen.

Verkeer: verkeersonderzoek € 29.000 voordeel

Zie toelichting programma 1. onderdeel "Openbare orde en veiligheid, crisisbeheersing" (verkeers BOA).

Verkeer: subsidie verkeersveiligheid € 22.000 voordeel

Bij de begroting was alleen rekening gehouden met een subsidie voor mensgerichte maatregelen van € 30.400. Wij krijgen jaarlijks deze subsidie. Doorgaans betaalt de provincie in het jaar van aanvraag 80% van de subsidie als voorschot uit. Het restant volgt een jaar later, nadat alle acties zijn uitgevoerd en de balans is opgemaakt. In 2020 was rekening gehouden met nog een afrekening over 2019 van € 15.300, maar het uiteindelijke bedrag was € 8.500 lager omdat er minder deelnemers aan activiteiten waren. Daar staat tegenover dat het voorschot van 2020 weer iets hoger was dan verwacht. Daarnaast ontvingen we een voorschot op de subsidie voor het verbeteren van de fietsverbinding Lageweg (€ 28.000), waar bij het opstellen van de begroting nog geen rekening mee was gehouden. Deze zaken samen geven een positief resultaat van € 22.000 (incidenteel).

Groen € 63.000 nadeel

Natuurbescherming: aanleg evz (reserve groenaanleg) € 20.000 (reserve), stila (stika) (reserve groenaanleg) € 10.000 (reserve), onderhoud evz's (reserve groenaanleg) € 8.500 (reserve)

Door het nog niet verrekenen van de (voorbereidings-)kosten van de aan te leggen EVZ (Ecologische Verbindings Zone)Terheijden-Zonzeel met het Waterschap is er in 2020 een overschot van € 20.000. Dit schuift door naar 2021. Het STIKA (Stimuleringskader GroenBlauwe Diensten) heeft in 2018 bijna geheel stilgelegen vanwege goedkeuring Brussel en dat de regeling STIKA niet past in de Algemene subsidieverordening van de provincie Brabant. Daar is toen een escape op bedacht via deminimus verklaringen die deelnemers moeten ondertekenen.

Met deze regeling kon het STIKA in 2019 doorgaan en zijn er verlengingen en beschikkingen verleend. In 2020 konden we vanwege de beëindiging van de regeling niets meer doen. De resterende gelden zijn ingebracht in de nieuwe regeling STILA (Stimuleringsregeling Landschap).

Daarnaast zijn er lagere onderhoudskosten aan de Ecologische verbindingszones van € 8.500. Afhankelijk van cyclische onderhoudswerkzaamheden kunnen de kosten aan de EVZ's jaarlijks fluctueren. Zowel de (voorbereidings-)kosten van de EVZ Terheijden-Zonzeel als het onderhoud aan de EVZ's worden verrekend met de reserve Groenaanleg (per saldo budgettair neutraal).

Openbaar groen: hogere kapitaallasten (groenrenovaties) € 20.500 nadeel, lagere kapitaallasten (onderbesteding) (reserve kapitaallasten) € 9.500 (reserve)

In de begroting zijn in het eerste jaar van investeren geen afschrijvingslasten geraamd. Investeringen die in 2020 zijn uitgevoerd en in "gebruik genomen" dienen geactiveerd te worden (op afgeschreven te worden). Dit geeft een nadeel van ca. € 20.500. Het betreft hier voornamelijk de investering "Renovatie openbaar groen 2020". Zie voor een inhoudelijke toelichting de paragraaf C. Onderhoud kapitaalgoederen – onderdeel d. Openbaar groen (Toelichting lopende investeringen).

Openbaar groen: onderhoud € 27.000 voordeel

Zie voor een inhoudelijke toelichting de paragraaf C. Onderhoud kapitaalgoederen – onderdeel d. Openbaar groen (Toelichting exploitatie).

Speelterreinen en -toestellen: lagere kapitaallasten (onderbesteding) (reserve kapitaallasten) € 10.000 (reserve)

Door een vertraagde uitvoering van investering "Sport, spelen, etc in openbare ruimte" valt de onttrekking uit de reserve kapitaallasten met € 10.000 lager uit. Zie voor een inhoudelijke toelichting de paragraaf C. Onderhoud kapitaalgoederen – onderdeel e. Speelruimte (Toelichting lopende investeringen).

Speelterreinen en -toestellen: onderhoud € 26.000 voordeel

Zie voor een inhoudelijke toelichting de paragraaf C. Onderhoud kapitaalgoederen – onderdeel e. Speelruimte (Toelichting exploitatie).

Begraafplaatsen: baten begraafplaatsrechten € 40.500 nadeel

Zie voor een inhoudelijke toelichting zie de paragraaf B. Lokale heffingen – onderdeel "Inkomsten".

Het restant wordt veroorzaakt door tal van kleinere afwijkingen op het thema € 6.500 nadeel.

Water € 694.000 nadeel

Riolering en stedelijk water: lagere toerekening rente en BTW € 696.000 nadeel

Het nadeel wordt veroorzaakt door lagere kosten welke toe te rekenen zijn aan de tarieven van de riolering. Dit betreft met name de toerekening van het BTW component (lagere btw-toerekening aan de tarieven € 59.000) en een lagere rente toerekening (lager rentepercentage en een lagere boekwaarde aan het begin van het jaar € 637.000). Voor een inhoudelijke toelichting zie de paragraaf B. Lokale heffingen – onderdeel Rioolheffing.

Het restant wordt veroorzaakt door tal van kleinere afwijkingen op het thema € 2.000 voordeel.

Programma 3. Ruimte, wonen en economie

Tabel 7BL

Programma 3. Ruimte, wonen en economie	Begroot	Werkelijk	Verschil	Reserves	Netto	
Versterken toerisme en recreatie	736.934	309.402	427.532	-330.521	97.011	voordeel
Versterken economische structuur	-88.499	-385.562	297.063	0	297.063	voordeel
Ruimte	1.689.821	1.275.441	414.379	-459.175	-44.796	nadeel
Wonen	865.730	391.435	474.295	-385.036	89.259	voordeel
Duurzaamheid	80.162	35.473	44.689	-125.386	-80.697	nadeel
Leefomgeving	634.489	558.651	75.839	0	75.839	voordeel
Totaal	***3.918.638***	***2.184.840***	***1.733.798***	***- 1.300.119***	***433.680***	***voordeel***

Toelichting

Versterken toerisme en recreatie € 97.000 voordeel

Project Biesboschjaar (reserve SID) € 18.000 (reserve)

In de periode van mei 2021 tot september 2022 wordt het Biesboschjaar georganiseerd onder de naam '600 jaar Elisabethvloed'. De voorbereidingen zijn gestart in 2020. De gereserveerde uitgaven zullen worden gedaan gedurende het Biesboschjaar in 2021 en 2022.

Project Haven Lage Zwaluwe (reserve verbetering toeristische infrastructuur haven Lage Zwaluwe) € 184.500 (reserve)

Er is een plan ontwikkeld voor de kop van de buitenhaven in lage Zwaluwe. De kosten van dat plan worden ten laste gebracht van het restantbedrag uit de reserve. In 2020 is de TOP verplaatst en zijn de wandelpaden aangelegd.

Besteding netto-opbrengst toeristenbelasting (reserve Toerisme en recreatie) € 25.500 (reserve)

In het voorjaar van 2021 wordt de nota Vrijetijdseconomie vastgesteld met een bijbehorend uitvoeringsprogramma. Voorgesteld wordt het restantbedrag van 2020 in te zetten voor uitvoering van de nota Vrijetijdseconomie.

Bewegwijzering toeristische trekpleisters kernen (reserve Toerisme en recreatie) € 10.000 (reserve)

In het voorjaar van 2021 wordt de nota Vrijetijdseconomie vastgesteld met een bijbehorend uitvoeringsprogramma. Voorgesteld wordt het restantbedrag van 2020 in te zetten voor uitvoering van de nota Vrijetijdseconomie. De toeristische bewegwijzering maakt onderdeel uit van de nota.

Promotiefilm Drimmelen (reserve Toerisme en recreatie) € 10.000 (reserve)

In het voorjaar van 2021 wordt de nota Vrijetijdseconomie vastgesteld met een bijbehorend uitvoeringsprogramma. Voorgesteld wordt het restantbedrag van 2020 in te zetten voor uitvoering van de nota Vrijetijdseconomie.

Mvo-prijs (Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen) (reserve Samen Investeren in Drimmelen) € 15.000 (reserve)

Met het Bedrijvennetwerk Drimmelen is gesproken over de Groene Pluim. De voorkeur van het Bedrijvennetwerk Drimmelen gaat uit naar een andere aanpak waarbij het delen van kennis en ervaring over duurzaamheid centraal staat. Voorgesteld wordt het restant budget daar aan te besteden in 2021.

Stimuleren duurzaamheid bedrijfsterreinen (reserve Samen Investeren in Drimmelen) € 10.000 (reserve)

In 2020 is gestart met het proces om tot een nieuwe Economische nota te komen. Hierin wordt duurzaamheid opgenomen en krijgen de bedrijfsterreinen op dit gebied speciale aandacht. De nota Economie wordt in het voorjaar van 2021 voorgelegd aan de raad.

Drimmelen op de kaart € 47.500 (reserve)

De gemeenteraad heeft voor de periode 2018 – 2022 middelen beschikbaar gesteld voor de inzet van personeel ten behoeve van Vrijetijdseconomie. Voorgesteld wordt het restant bedrag 2020 te benutten voor de inzet van personeel in 2021. In de nota vrijetijdseconomie zal worden voorgesteld om structurele middelen op te nemen voor dit doel.

Motie Seabin met olie-afscheider (algemene reserve) € 8.000 (reserve)

In 2020 zijn de voorbereidingen getroffen om een Seabin te plaatsen in de haven van Terheijden. De Seabin met olie-afscheider wordt in 2021 geplaatst. Voorgesteld wordt de middelen die hiervoor gereserveerd waren in 2020 daaraan te besteden.

Lagere kapitaallasten (reserve kapitaallasten) € 2.000 (reserve)

Het voordeel wordt voornamelijk veroorzaakt door de lagere uitgaven investering "Verlengen fietspad Beverpad". Zie voor een inhoudelijke toelichting de paragraaf C. Onderhoud kapitaalgoederen – onderdeel a. Wegen (Toelichting lopende investeringen).

Kermissen: lagere uitgaven € 15.000 voordeel

De kermis is vanwege het coronavirus in 2020 in zijn geheel afgelast. Daardoor heeft de buitendienst minder uren besteed aan de kermis en zijn er geen kosten gemaakt voor bijvoorbeeld de opening. De inkomsten van de kermis zijn al afgeraamd bij de najaarsnota.

Baten toeristenbelasting: hogere opbrengst € 34.00 voordeel

Zie voor een inhoudelijke toelichting zie de paragraaf B. Lokale heffingen – onderdeel "Inkomsten".

Havens: lagere uitgaven klein onderhoud € 10.000 voordeel

De kosten voor klein onderhoud Havens zijn lager geweest dan begroot. Omdat op een aantal plekken groot onderhoud wordt uitgevoerd kon bespaard worden op klein onderhoud en reparaties.

Voetveren: lagere uitgaven € 33.000 voordeel

In de begroting 2020 waren middelen opgenomen voor de voetveer van Drimmelen naar de Hofmansplaat. Deze voetveer wordt in 2021 gerealiseerd, waardoor er over 2020 een bedrag van € 33.000 resteert. Voorgesteld wordt dit bedrag te besteden aan het realiseren van voorzieningen voor de voetveer in 2021.

Het restant word veroorzaakt door tal van kleinere afwijkingen op het thema € 5.000 voordeel.

Versterken economische structuur € 297.000 voordeel

Land- en tuinbouwgronden: verkoopopbrengst € 288.500 voordeel

In 2020 is landbouwgrond aan de Brandestraat (kadastraal Hooge Zwaluwe) verkocht voor een bedrag van € 284.800. Daar tegenover staat een aankoop gronden voor het boerburgerbos aan de Zandstraat (kadastraal Hooge Zwaluwe). Deze aankoop is in de balans opgenomen voor een bedrag van € 125.000 (programma 2.) Tevens is eind 2020 een klein perceel cultuurgrond aan de Bergseweg in Made verkocht voor € 3.500.
Het restant wordt veroorzaakt door tal van kleinere afwijkingen op het thema € 8.500 voordeel.

Ruimte € 45.000 nadeel

Omgevingswet.: lagere uitgaven (algemene reserve) € 429 .000 (reserve)

Tweede kwartaal 2020 werd bekend gemaakt dat de inwerkingtreding van de Omgevingswet wordt uitgesteld naar 1 januari 2022. Hierdoor zijn werkzaamheden rond de invoering van de Omgevingswet doorgeschoven naar 2021. Ook de opleidingen zijn doorgeschoven naar 2021. Het resterende budget is in 2021 wel nodig om ervoor te zorgen dat de invoering van de Omgevingswet op 1 januari 2022 voldoet aan de minimale eisen, het in stand houden van het huidige dienstverleningsniveau, het klaar hebben van de omgevingsvisie en het uitvoeren van het experiment vergunningtafel Drimmelen (de 'basis op orde').

Ruimtelijke ordening: Vrijkomende Agrarische Bebouwing (algemene reserve) € 30.000 (reserve)

In de omgevingsvisie wordt de richting bepaald voor het gemeentelijk VAB-beleid. In regionaal verband is gewerkt aan de VAB-aanpak. In 2021 zal dit voor de Drimmelense situatie worden verfijnd. Het budget van € 30.000 zal daarvoor worden benut.

Ruimtelijke ordening: lagere advieskosten bestemmingsplannen / omgevingsplan € 33.000 voordeel

Onder de omgevingswet zullen de bestemmingsplannen worden vervangen door een omgevingsplan. Om die reden zijn de advieskosten voor bestemmingsplannen lager uitgevallen dan geraamd.

Omgevingsvergunning: hogere opbrengst leges ruimtelijke ordening € 8.000 voordeel

Zie voor een inhoudelijke toelichting zie de paragraaf B. Lokale heffingen – onderdeel Leges omgevingsvergunning.

Monumenten: behoud gemeentelijke monumenten € 16.000 voordeel

Door minder subsidieaanvragen voor restauraties gemeentelijke monumenten is er een rekeningoverschot van € 16.000.

Klokken en uurwerken: lagere ureninzet afdeling Grondgebied (gebouwenbeheer) € 16.000 voordeel

In 2020 zijn minder uren besteed aan klokken en uurwerken doordat de renovatie van het uurwerk in Hooge Zwaluwe beduidend minder uren zijn besteed dan geraamd en er is minder tijd besteed aan de overige klokken en uurwerken dan geraamd.

Basisregistratie Grootschalige Topografie (BGT) € 21.000 nadeel

In het kader van de noodzakelijke ontwikkeling van informatievoorziening in het algemeen en ook team gegevensbeheer in het bijzonder wordt gebruik gemaakt van externe expertise (vakinhoudelijk en/of coaching) en ondersteuning voor implementatie en reguliere werkzaamheden. Een deel van de kosten is op BGT verantwoord. De overschrijding wordt gecompenseerd via onderbesteding (lagere kosten dan geraamd) op het budget ICT-diensten.

Het restant wordt veroorzaakt door tal van kleinere afwijkingen op het thema € 2.000 voordeel

Wonen € 89.000 voordeel

Toezicht en handhaving – brandveiligheid: lagere ureninzet afdeling Grondgebied € 35.000 voordeel

De voorgenomen intensivering van het Brandveiligheidstoezicht in 2020 is niet mogelijk gebleken. Gezien de Corona-maatregelen zijn de controles op het gebied van brandveiligheid, die binnen in gebouwen plaatsvinden, beperkt tot de locaties met de grootste noodzaak. Andere locaties zijn niet bezocht in 2020 om de contacten tussen personen in binnenruimten te beperken. Het beperkte aantal controles heeft ook geleid tot minder herzieningen van meldingen en vergunningen m.b.t. brandveiligheid, zodoende is daaraan ook minder tijd besteed.

Niet in exploitatie genomen panden € 13.000 voordeel

Er waren geen ‘niet in exploitatie genomen panden” in 2020 waarvoor uren of werkzaamheden voor zijn verricht.

Grondzaken: verkoopopbrengst reststroken € 250.000 voordeel

In 2020 zijn meer reststroken verkocht (€ 60.000) dan begroot.
Daarnaast zijn percelen gemeentegrond verkocht voor diverse woningbouwontwikkelingen (€ 190.000). Deze worden conform BBV op overige grondzaken geboekt.

Grondzaken: lagere ureninzet afdeling Grondgebied / Openbare werken € 16.000 voordeel

Door inhuur en minimale inzet ambtelijke projectgroep zijn minder eigen ambtelijke uren gemaakt.

Grondbedrijf (actief / facilitair met en zonder raadsbesluit) € 266.000 nadeel / overheadtoerekening € 95.000 voordeel

Zie voor een inhoudelijke toelichting de paragraaf G. Grondbeleid (€ 265.000 nadeel). Door de toerekening van overhead aan de projecten hebben we een voordeel behaald van € 97.000.

Basisregistratie Adressen en Gebouwen (reserve claims) € 77.000 nadeel

In tegenstelling tot eerdere verwachtingen is met name in Q4-2020 met meer -externe- inzet gewerkt aan de omzetting van de grondslag voor gebruiksoppervlakte. Weliswaar dient afwikkeling van het project conform planning in 2021 te worden afgerond, de hoeveelheid werkzaamheden 2021 komt inmiddels weer meer overeen met de oorspronkelijke planning dan wat in de loop van 2020 werd gevreesd vanwege opgelopen achterstanden. Daarnaast is, via gebruik van digitale hulpmiddelen zoals Teams, maar ook via fysieke bijeenkomsten in kantoor binnen de Covid-19 richtlijnen, verder ingezet op training, coaching en begeleiding. Hoewel -conform- planning dit nog niet is afgerond hoeft de geraamde budgetoverheveling niet plaats te vinden voor wat betreft project criterium gebruiksoppervlakte (€ 32.000) als kosten doorontwikkeling team beheer informatiesystemen (€ 45.000).

Volkshuisvesting: inhaalafschrijving € 22.000 nadeel

In 2020 is er een incidenteel nadeel ontstaan door het afboeken van een verjaarde, niet te innen vordering betreffende een gemeentegarantie, de voorloper van NHG.

Het restant word veroorzaakt door tal van kleinere afwijkingen op het thema € 45.000 voordeel.

Duurzaamheid € 80.000 nadeel

Afval(stoffenheffing): lagere toerekening rente, BTW en straatvegen € 72.000 nadeel

Het nadeel wordt veroorzaakt door lagere kosten welke toe te rekenen zijn aan de tarieven van de afvalstoffenheffing. Dit betreft met name de toerekening van het BTW component (lagere btw-toerekening aan de tarieven € 38.000), een lagere rente toerekening (lager rentepercentage en een lagere boekwaarde aan het begin van het jaar € 14.000) en lagere uitgaven van straatvegen (€ 20.000). Voor een inhoudelijke toelichting zie de paragraaf B. Lokale heffingen – onderdeel afvalstoffenheffing.

Energietransitie: lagere advieskosten (reserve energietransitie) € 50.000 (reserve), warmtevisie € 75.000 (reserve), hogere ureninzet afdeling Grondgebied € 145.500 nadeel

De uitvoering van de energietransitie is primair de verantwoordelijkheid van de gemeente. Voor Drimmelen betekende dit dat er ook in 2020 veel tijd is gestopt in uiteenlopende energieprojecten. Zo het concept van de Regionale Energie Strategie (RES) aangeboden aan de raad en is een begin gemaakt met de Transitievisie Warmte via het project ‘Energieneutrale Dorpen’. Ook in advies en ondersteuning van energiecoöperaties, zoals het Traais Energie Collectief (TEC) dat een warmtenet aanlegt in Terheijden, zijn veel uren gaan zitten. Evenals in subsidietrajecten, waaronder de Regeling Reductie Energiegebruik (RRE) dat vorig jaar heeft geleid tot diverse collectieve inkoopacties voor onze inwoners. Maar denk zeker ook aan langer lopende projecten zoals EnergieA16 en projecten in relatie tot warmtenetten. Al deze werkzaamheden zijn vooral

uitgevoerd door eigen medewerkers, waarbij verwachte kosten deels zijn opgeschoven naar 2021.

Twee onderwerpen worden gefinancierd vanuit een reserve. De Energietransitie en de Warmtevisie. Deze twee onderwerpen lopen door naar 2021. Vanuit de reserve energietransitie is voor 2021 een bedrag van € 50.000 beschikbaar. Vanuit de reserve Warmtevisie een bedrag van € 75.000.
Het restant word veroorzaakt door tal van kleinere afwijkingen op het thema € 8.000 nadeel.

Leefomgeving € 76.000 voordeel

Omgevingsvergunning: hogere opbrengst leges € 38.000 voordeel

Zie voor een inhoudelijke toelichting de paragraaf B. Lokale heffingen – onderdeel Leges omgevingsvergunning.

Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant € 40.000 voordeel

Door Covid-19 zijn er vooral in programma 2 van het werkprogramma OMWB (verzoektaken) minder werkzaamheden verricht dan geraamd. Dit komt mede door uitstel van de Omgevingswet, de gesloten horeca en geen evenementen. Dit betekende dus geen geluidsmetingen en periodieke milieucontroles bij horeca ondernemingen. In het geheel zijn er minder adviesaanvragen gedaan bij de OMWB omdat er door Covid-19 minder plannen zijn ingediend.
Het restant word veroorzaakt door tal van kleinere afwijkingen op het thema € 2.000 nadeel.

Programma 4. Sociaal domein

Tabel 8BL

Programma 4. Sociaal domein	Begroot	Werkelijk	Verschil	Reserves	Netto	
Opgroeien en opvoeden	8.688.401	8.178.555	509.846	-446.993	62.853	voordeel
Zorg voor kwetsbare burgers	7.758.437	7.762.928	-4.490	-103.043	-107.534	nadeel
Werk en inkomen	3.506.409	2.794.779	711.630	0	711.630	voordeel
Kunst en cultuur	609.833	598.266	11.567	-5.000	6.567	voordeel
Sport en bewegen	1.360.147	1.277.413	82.735	-4.910	77.825	voordeel
Sociaal culturele accommodaties	612.543	629.688	-17.145	11.772	-5.373	nadeel
Totaal	***22.535.771***	***21.241.628***	***1.294.143***	***-548.175***	***745.968***	***voordeel***

Toelichting

Opgroeien en opvoeden € 63.000 voordeel

Onderwijs € 88.000 voordeel

De kosten van het onderwijs zijn lager met name door Corona. In de tweede helft van 2020 is er geen gebruik gemaakt van de Amerhal en minder gebruik van de andere sporthallen. Daardoor waren de huur- en onderhoudskosten van de schoolgymlokaties € 31.000 lager dan begroot.
Met name vanwege de lockdown is minder leerlingenvervoer ingezet en zijn minder kilometervergoedingen uitbetaald waardoor de kosten lager zijn dan begroot (€ 39.000). Gedurende de lockdown heeft de gemeente 80% van de niet gereden ritten gecompenseerd aan de vervoerder.

Op het begrote bedrag voor peutertoeslag van € 81.000 houden we € 18.000 over, omdat minder peuters in deze doelgroep de peuteropvang hebben bezocht wat grotendeels komt door corona. De peutertoeslag is bedoeld als tegemoetkoming voor (alleenstaande) ouders die beiden niet werken of studeren en daardoor niet in aanmerking komen voor een bijdrage vanuit de Belastingdienst.

Toegang en preventie jeugd € 181.000 voordeel

Centrum Jeugd en Gezin opleiding manager (reserve) € 37.000 voordeel

Het budget Toegang en Preventie Jeugd bestaat met name uit kosten voor het CJG en Veilig Thuis. De oorzaken van de lagere kosten Toegang zijn zeer divers. Afwijkingen zijn onder meer te verklaren door eenmalige lager bijdrage van € 70.000 aan Veilig Thuis doordat alle Veilig Thuisregio's in Nederland in 2020 extra middelen hebben gekregen vanwege financiële tekorten. In onze regio is er geen tekort, omdat we als gemeenten al een aantal jaren zelf bijdragen, en is besloten om dit geld beschikbaar te stellen aan de gemeenten.
Ook zijn de extra CJG kosten voor de overgang van kinderen in zorg bij Jutzt ad € 25.000 niet noodzakelijk gebleken. De afwikkelingskosten van de oprichting van de Bedrijfsvoeringsorganisatie CJG Drimmelen Geertruidenberg zijn lager uitgevallen (€ 18.000). De opleidingskosten voor de manager voor € 37.000 zijn niet ingezet vanwege uitval van de manager; dit werd gedekt uit de reserves en heeft dus geen invloed op het saldo.
Ten behoeve van de toegang tot de jeugdzorg werkt de gemeente met veel organisaties samen en door diverse redenen vielen in 2020 deze kosten lager uit (€ 52.000). Bij het JeugdAdviesTeam gaan de nieuwe afspraken over hogere kwaliteit pas in 2021 in. Medio 2020 zijn in de regio WBO afspraken gemaakt over een andere wijze van verwerken van de kosten spoedeisende zorg (SEZ). Het begrote bedrag voor SEZ is hierdoor niet gebruikt binnen toegang, maar wel binnen specialistische jeugdzorg.
Ten slotte zou in het kader van preventie in 2020 de gemeente samen met een lokale ondernemer een multifunctioneel zand-sportveld op het terrein van zwembad 'De Randoet' realiseren. Vanwege de economische consequenties van corona heeft ondernemer laten weten in 2020 niet te kunnen investeren. De gemeente had hier in het kader van jongerenparticipatie incidentele middelen (€ 10.000) voor begroot. Per saldo is er nog een afwijking van € 6.000 aan voordelen.

Afwikkeling Jutzt (reserve) € 157.000 voordeel

Voor de afwikkeling van Jutzt is er in de begroting via de Voor- en Najaarsnota een bedrag van in totaal € 280.000 begroot. De projectkosten en de kosten van de afwikkeling bedragen in 2020 ruim € 123.000 waardoor er over 2020 een voordeel is van € 157.000 ten opzichte van de genomen besluiten. De kosten van de afwikkeling van Jutzt zouden worden gedekt uit de reserves. Door de lagere kosten in 2020 is ook de onttrekking uit de reserves lager.

Taskforce jeugdzorg (reserve) € 250.000 voordeel

De middelen voor de uitvoering van de taskforce jeugdzorg zijn in 2020 nog niet aangesproken. Het opstarten van de taskforce was mogelijk binnen het reguliere werk van de beleidsmedewerkers jeugd. Voor 2021 zullen deze middelen ingezet gaan worden aangezien uitvoering niet haalbaar is binnen de reguliere werkzaamheden. De begrote kosten worden gedekt uit de reserve

Bestuursakkoord. Doordat er geen uitgaven zijn, vindt er ook geen onttrekking uit de reserve plaats.

Specialistische jeugdzorg € 196.000 nadeel

De daadwerkelijke kosten over 2020 zijn hoger uitgevallen dan de afgegeven prognoses voor Q4. Dit heeft hoofdzakelijk te maken met de hogere kosten aan ambulante jeugdhulp. De toenemende GGZ-problematiek heeft mogelijk een relatie met corona. Ten slotte valt ook de kostenverdeling tussen de verschillende jeugdzorgplusregio's negatief uit voor de regio WBO. Dit alles maakt dat het budget voor specialistische jeugdzorg met € 80.000 wordt overschreden.
Daarnaast heeft de jeugdzorgregio WBO meerdere kwaliteitsonderzoeken gedaan bij zorgaanbieders en is meer ingezet op het uitvoeren van de woonplaatscontroles. Deze onderzoeken en controles hebben geleid tot een terugvordering van reeds betaalde declaraties van € 96.000,-.
Hier tegenover staat dat het budget jeugdreclassering overschreden is met € 126.000. Dit is gelegen in het feit dat aanzienlijk meer jeugdigen (45% t.o.v. 2019) in 2020 een vorm van JB/JR hebben ontvangen. Dit aantal was al enkele jaren stabiel. Daarom bestaat het vermoeden dat de coronacrisis juist voor deze zorg een opdrijvend effect heeft gehad.
Tevens heeft Corona geleid tot een continuïteitsbijdrage voor de zorgaanbieders van ca. € 18.000. Tevens is nog een eindafrekening vanuit regio WBO over het jaar 2019 ontvangen (€ 6.000 nadelig). Uiteindelijk zijn de zorgkosten, ondanks het hectische jaar, voor zorg in natura binnen het budget gebleven.
Voor de PGB zorg is het budget overschreden met € 47.000 (13%) ten opzichte van de begroting. De oorzaak van de overschrijding is niet gelegen in een toename van het aantal jeugdigen met PGB, maar in een toename van het afgegeven PGB-budget per jeugdige. Enerzijds hangt dit samen met een aantal specifieke casussen waar veel zorginzet nodig is geweest. Daarnaast heeft voor een (klein) aantal jeugdigen de invloed van Corona een budget verhogend effect gehad.
Overige kosten samenhangend met specialistische jeugdzorg, denk bijvoorbeeld aan uitvoeringskosten, zijn hoger uitgevallen dan begroot.
Het restant word veroorzaakt door tal van kleinere afwijkingen op het thema € 10.000 nadeel
waaronder lagere kosten voor het jeugdlintje welke gedekt werd uit de reserves.

Zorg voor kwetsbare burgers € 108.000 nadeel

Maatwerkvoorzieningen WMO woningaanpassingen € 77.000 nadeel

Het voor de woningaanpassingen beschikbare budget van € 196.000 is gebaseerd op de gemiddelde uitgaven van de laatste paar jaar. De uitgaven schommelen sterk doordat de gemeente incidenteel moet bijdragen in grote woningaanpassingen. Daarnaast hebben we te maken met het feit dat mensen langer zelfstandig thuis blijven wonen en de invoering van het abonnementstarief. Hierdoor is het budget met € 72.000 overschreden en was er een grotere ureninzet nodig (€ 5.000).

Maatwerkvoorziening Wmo hulpmiddelen en overig € 32.000 nadeel

Door toenemende vergrijzing is er steeds meer vraag naar Wmo hulpmiddelen. Bij aanvragen van rolstoelen is de afgelopen paar jaar een toename te zien.

Ondanks de verhoging van het budget t.o.v. 2019 is het budget toch met € 32.000 overschreden.

Respijtzorg (reserve) € 10.000 voordeel

Er is in 2020 een lerend network respijtzorg gestart als antwoord op de motie respijtzorg van de gemeenteraad. De ondersteuning van dit lerend network was kostenloos vanuit Movisie. Wellicht dat er in 2021 wel kosten gemaakt gaan worden bij de uitvoering van de motie waarvoor de gemeenteraad € 10.000 vanuit de reserve beschikbaar heeft gesteld.

Ouderenzorg: Ganshoek (reserve) € 13.000 voordeel

Ouderenzorg: Ganshoek € 20.000 voordeel

Medio 2019 is de ontmoetingsruimte bij de nieuwe Ganshoek in Lage Zwaluwe gerealiseerd. De gemeente heeft voor de realisatie hiervan een krediet van € 500.000 beschikbaar gesteld. De formaliteiten om het krediet uit te betalen waren eind 2020 nog niet geheel vervuld. Hierdoor waren er in 2020 geen kapitaallasten (€ 12.500). De investering is gedekt uit een reserve waardoor dit geen effect heeft op het jaarrekeningsaldo.
Surplus deed in 2020 geen beroep op de garantstelling voor een eventueel exploitatietekort van de ontmoetingsruimte (€ 6.000). Er is ook geen beroep gedaan op de middelen die waren gereserveerd voor incidentele kosten door de verplaatsing van activiteiten van Den Domp naar de ontmoetingsruimte.

Toegankelijkheid en Inclusie (reserve) € 126.000 voordeel

De reserve Toegankelijkheid wordt ingezet voor de uitvoering van de subsidie KomBinnen! Verenigingen in de gemeente kunnen een beroep doen op deze subsidie om de toegankelijkheid van hun vereniging te vergroten. In 2020 is € 40.000 subsidie uitgekeerd aan verenigingen. Dit bedrag ligt lager dan verwacht omdat verenigingen vanwege corona andere prioriteiten hadden. Het resterende bedrag van de reserve Toegankelijkheid á € 100.00 wordt meegenomen naar 2021 en zal worden ingezet voor nieuwe subsidieaanvragen voor de subsidie KomBinnen!.
De projectleider Inclusie is niet in 2020 maar in januari 2021 gestart waardoor de hiervoor bij de Najaarsnota 2020 beschikbaargestelde middelen in de reserve Inclusie beschikbaar blijven voor inzet in 2021.

Toegang en preventie Wmo (reserve) € 75.000 nadeel

Toegang en preventie Wmo € 15.000 nadeel

De subsidie voor de Beweegroute Terheijden is i.p.v. in 2019 in 2020 aan SOVAK uitbetaald. De kosten worden gedekt uit de reserve Bestuursakkoord. Door het doorschuiven van de kosten, waren de kosten en de onttrekking uit de reserve niet opgenomen in de begroting.
Daarnaast zijn voor tijdelijke vervanging van een medewerker kosten gemaakt (€ 15.000) die niet begroot waren op het programma, maar binnen de totale begroting worden opgevangen binnen de vacatureruimte.

Openbare gezondheidszorg € 27.000 voordeel

Openbare gezondheidszorg (reserve) € 30.000 voordeel

Eind 2020 heeft een aanbesteding van levering en onderhoud van AED’s en buitenkasten plaatsgevonden. Dit levert een incidenteel een voordeel op van € 11.000.
Door Corona zijn minder kinderopvanglocaties en gastouders geïnspecteerd door de GGD (voordeel € 11.000). Tevens zijn diverse projecten beperkter

doorgegaan: Gezonde School' traject (€ 9.000), beweegprogramma overgewicht tijdelijke stilgelegd (€ 9.000), naschools sport- en beweegaanbod i.s.m. Dongemondcollege en Surplus in kleinere vorm gestart (€ 6.000), aantal alcohol en drugspreventie activiteiten zijn niet doorgegaan (€ 5.000), minder subsidies verleend voor Rookvrije Generatie en Gezonde sportkantine (€ 8.500). Een groot deel van deze incidentele kosten wordt gedekt uit reserves o.b.v. het beleidsplan. Doordat de kosten lager zijn, is ook de onttrekking uit de reserve € 30.000 lager dan begroot.

Begeleiding € 55.000 nadeel

Door Corona was de vraag naar Wmo-begeleiding tijdens het opstellen van de Voorjaarnota afgenomen, waardoor aframing van €100.000 mogelijk leek. De vraag heeft zich op het eind van 2020 weer hersteld, waardoor een tekort van € 55.000 is ontstaan.

Eigen bijdrage WMO € 51.000 voordeel

Door nabetalingen over 2019 en eerder van eigen bijdragen van cliënten met Wmo-voorzieningen is
€ 51.000 meer ontvangen van het CAK dan geraamd. Doordat het CAK de eigen bijdrage bepaalt en int, hebben gemeenten geen volledig zicht op de bedragen die ontvangen gaan worden.
Het restant word veroorzaakt door tal van kleinere afwijkingen op het thema € 27.000 nadeel

Werk en inkomen € 712.000 voordeel

Bijstandsverlening: jonger dan 65 jaar . € 445.000 voordeel

In de begroting is voor de uitkeringen rekening gehouden met een groei van het aantal met 5%. Deze groei heeft echter niet plaatsgevonden ondanks Corona waardoor er een voordeel is van € 160.000 incl. loonkostensubsidie.
Doordat landelijk de bijstandsuitgaven wel stegen, is er dit najaar ook aan onze gemeente een hogere Rijksvergoeding aan BUIG toegekend van € 227.000 welke niet meer in de begroting verwerkt kon worden.
De uitbesteding van de inning van debiteuren heeft onverwacht fors meer inkomsten opgeleverd met een voordeel van € 35.000. Doordat er minder uitkeringen zijn verstrekt, zijn er ook minder uren ingezet (€ 23.000).

Besluit bijstandsverlening zelfstandigen (BBZ) € 64.000 voordeel

Er zijn geen BBZ uitgaven geweest aan levensonderhoud of leningen met een voordeel van € 64.000 (na aftrek declaratiemogelijkheden).

Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo) € 195.000 voordeel

De bijdrage van het Rijk voor levensonderhoud en bedrijfskrediet Tozo wordt via Sisa verantwoord en een op een afgerekend. In verband met Corona is ook een vergoeding voor de uitvoeringskosten ontvangen van € 272.000 (vast normbedrag per aanvraag). De werkelijke inhuurkosten en extra inzet eigen personeel was veel beperkter waardoor er een voordeel is van € 195.000.

Sociale werkvoorziening € 84.000 nadeel

Dit nadeel wordt grotendeels veroorzaakt door niet-begrote betalingen aan MidZuid. Het betreft de betaling van Coronacompensatie van € 39.000 welke middels de Algemene uitkering is ontvangen en is verantwoord onder de Algemene dekkingsmiddelen. Tevens is middels de septembercirculaire de bonus beschut werken ontvangen welke bestemd is voor MidZuid. Ook dit bedrag van €

37.000 is aan MidZuid doorbetaald. De bedragen zijn 1 op 1 doorbetaald. Voor de jaarrekening hebben deze betalingen dus per saldo geen effect.
In 2020 zijn afspraken gemaakt over de bekostiging van de uitvoeringskosten van de buitenschappen, dus alle WSW organisaties waar inwoners van de gemeente werkzaam zijn, exclusief MidZuid. In december heeft één organisatie de gemeente Drimmelen gefactureerd voor een bedrag van € 9.000 welke niet begroot was.

Bijzondere bijstand € 28.000 voordeel

Het grootste deel hiervan (€ 18.000) is het gevolg van het anders invullen van een vacature. Daarnaast zijn door Corona een aantal acties uit het beleidsplan minimabeleid en schuldhulpverlening niet uitgevoerd in 2020, maar zullen in 2021 uitgevoerd gaan worden. Denk hierbij aan Taal op de werkvloer en cursussen voor laaggeletterdheid (€ 6.000 voordeel). Jaarlijks is er voor het noodfonds € 20.000 beschikbaar. Dit is het tweede jaar dat het noodfonds ingezet wordt. Door grotere bekendheid zijn de aanvragen t.o.v. 2019 toegenomen. Desondanks is er nog een kleine onderbesteding (€ 7.000 voordeel). Het reguliere budget bijzondere bijstand laat echter een overschrijding zien van € 8.000. Op overige budgetten is er per saldo een voordeel van € 5.000.

Reïntegratie werkzoekenden € 49.000 voordeel

Doordat een aantal trajecten door Corona tijdelijk zijn stilgezet, heeft er een urenverschuiving plaatsgevonden naar ander producten en heeft er zorgverlof plaatsgevonden (€ 20.000). Daarnaast is via Oosterhout over de boekjaren 2018/2019 een subsidie afgerekend met een voordeel van € 29.000.
Het restant word veroorzaakt door tal van kleinere afwijkingen op het thema € 15.000 voordeel

Kunst en cultuur € 7.000 voordeel

Volksfeesten: bouwhal carnaval (reserve) € 5.000

Vanwege Corona kunnen de carnavalsoptochten niet doorgaan. In overleg met Stichting Centrale Bouwhal is daarom besloten om dit jaar geen centrale bouwhal in te richten. De gemeente Drimmelen had hiervoor incidenteel € 5.000 begroot. Deze kosten werden gedekt uit de Algemene Reserve. Deze onttrekking heeft dus ook niet plaatsgevonden.

Subsidies € 6.000 voordeel

In 2020 is er € 11.000 minder aan subsidies aan muziekverenigingen uitbetaald dan begroot. Er is sprake van een dalende tendens van 5% per jaar waarin het aantal leden afneemt. Daarnaast zijn er minder verenigingen. Hier tegenover staat dat er € 5.000 extra aan subsidie is uitgekeerd aan de Lokale omroep als Coronacompensatie.
Het restant word veroorzaakt door tal van kleinere afwijkingen op het thema € 1.000 nadeel

Sport en bewegen € 78.000 voordeel

Binnensport € 29.000 voordeel

Een vacature is op de afdeling op een andere wijze ingevuld waardoor er hier een voordeel van € 38.000 is ontstaan. De lagere huurinkomsten a.g.v. Corona zijn niet geheel gecompenseerd door het Rijk waardoor het budget met € 16.000 werd overschreden. Het restantverschil bestaat uit enkele kleine posten energie-afrekeningen, minder onderhoud door Corona, btw voordeel.

Zwembaden € 66.000 voordeel
Zwembaden (reserve) € 27.000 nadeel
In 2020 zijn de zwembaden met de nodige problemen grotendeels gerenoveerd, maar zijn de werkzaamheden nog niet geheel afgerond en zijn de afschrijvingstermijnen aangepast. Hierdoor zijn de afschrijvingslasten € 42.000 lager dan begroot. Hier tegenover staat dat de onttrekking uit de reserves ook € 27.000 lager is. In 2020 is in de begroting een bedrag van € 20.000 opgenomen ter compensatie van eventuele hogere energiekosten voor Optisport a.g.v. gewijzigd energieaanbodsysteem (warmtepompen en warmtenet). Deze energieleverantie is op het Puzzelbad niet gestart in 2020 waardoor dit budget vrij is gevallen. Het restantvoordeel komt door het verschil tussen de ontvangen en uitgekeerde Coronacompensatie.
Buitensport € 21.000 nadeel
Buitensport (reserve) € 22.000 voordeel
De kosten voor de sportparken overschrijden het budget beperkt. De belangrijkste oorzaak hiervan is niet-begrote bijdrage van € 21.750 aan VV Zwaluwe t.b.v. kleedaccommodatie o.b.v. de 1/3 regeling. Dit betreft de afrekening over 2019 welke o.b.v. besluitvorming in 2019 gedekt wordt door een onttrekking uit de reserves.
Het restant word veroorzaakt door tal van kleinere afwijkingen op het thema € 4.000 voordeel
Sociaal culturele accommodaties € 5.000 nadeel

De belangrijkste oorzaak voor het verschil is dat de gemeente bij de compensatieregeling COVID van de (binnen)sportverenigingen in maart, april en mei ook de welzijnsverenigingen heeft gecompenseerd en dat hier geen rijksmiddelen tegenover stonden.

Algemene dekkingsmiddelen

Tabel 11BL

Algemene dekkingsmiddelen	Begroot	Werkelijk	Verschil	
Beleggingen	-46.261	-46.261		
Financiering	135.296	121.888	13.408	voordeel
Algemene uitkeringen	-34.213.780	-34.927.167	713.388	voordeel
Onvoorzien	5.000	0	5.000	
Plaatselijke belastingen	-4.200.848	-3.596.296	-604.552	nadeel
Overige algemene dekkingsmiddelen	108.198	-244.823	353.022	voordeel
Vennootschapsbelasting	2.500	879	1.621	voordeel
Mutatie reserves	-5.105.425	-2.389.069	-2.716.357	nadeel
Totaal	***-43.315.320***	***-41.080.849***	***-2.234.471***	***nadeel***

Toelichting
De belangrijkste afwijkingen zijn toegelicht bij hoofdstuk Algemene dekkingsmiddelen.

Overhead

Tabel 12BL

Overhead	Begroot	Werkelijk	Verschil	Reserves	Netto	
Management en bestuursondersteuning	1.033.374	1.034.474	-1.099	0	-1.099	nadeel
Huisvesting	778.832	721.187	57.645	0	57.645	voordeel
Automatisering	1.382.819	1.393.833	-11.014	-22.935	-33.949	nadeel
Planning & Control	477.694	461.531	16.163	0	16.163	voordeel
Facilitaire zaken	1.391.372	1.244.874	146.498	0	146.498	voordeel
Financiële administratie	448.006	449.719	-1.713	0	-1.713	nadeel
Personeel en organisatie	1.568.291	1.519.026	49.265	-18.443	30.822	voordeel
Communicatie	464.839	472.576	-7.736	0	-7.736	nadeel
Front-office	237.479	208.106	29.373	0	29.373	voordeel
Totaal lasten	***7.782.706***	***7.505.325***	***277.381***	***-41.378***	***236.003***	***voordeel***

Toelichting

Management en bestuursondersteuning € 1.000 nadeel

Geen relevante afwijkingen.

Huisvesting € 57.500 voordeel

Er is een voordeel ontstaan door de compensatie voor kostprijsverhogende btw (€ 69.000).

Door COVID-19 zijn werknemers meer thuis gaan werken. Er wordt daarom opnieuw gekeken naar het werkplekconcept waardoor een aantal investeringen zijn uitgesteld naar 2021 (voordeel van € 19.000 op afschrijvingen).

Er zijn meer uren besteed aan renovatie van de CV-installatie waardoor een nadeel is ontstaan van € 17.000. Ook de kosten voor onderhoud zijn hoger uitgevallen (€ 10.000 nadeel)

Automatisering € 11.000 nadeel, € 23.000 (reserve)

Door vertraagde uitvoering van projecten zijn de kapitaallasten lager (€153.000 voordeel) en wordt er minder uit de reserve kapitaallasten onttrokken (€ 23.000 nadeel).

In het kader van de noodzakelijke ontwikkeling van informatievoorziening is gebruik gemaakt van externe expertise (vakinhoudelijk en/of coaching) en ondersteuning voor implementatie en reguliere werkzaamheden (€70.000 nadeel)

Vanaf 2019 zijn de systeembeheerstaken uitbesteed aan gemeente Breda. Bij het ramen van de de post systembeheer was nog niet geheel duidelijk of er nog taken achter zouden blijven in verband met de faseerde overgang zoals het ontmantelen van de computerruimte. Deze taken hebben extra kosten met zich meegebracht (€ 94.000 nadeel).

Planning & Control € 16.000 voordeel

Door het vertrek van collega's zijn de salariskosten lager uitgevallen (voordeel van € 59.000). Dit is deels gecompenseerd door inhuur van externen (nadeel van € 46.000).

Facilitaire zaken € 146.000 voordeel

Door COVID-19 zijn minder werknemers op kantoor geweest waardoor minder kosten zijn gemaakt.
Twee medewerkers zijn bovenformatief gesteld wat een voordeel opleverde van € 61.000. Op een ander cluster is een collega extra bijgekomen wat een nadeel met zich mee brengt van € 25.000.
De afschrijvingskosten zijn lager dan gepland doordat nog niet alle investeringen volledig tot uitvoering zijn gebracht, In totaal is dit een voordeel van € 25.000
Een deel van de uren van het inkoopbureau zijn in eerste instantie hier op begroot. De werkelijke uren zijn doorbelast naar de afdeling waar ze betrekking op hebben (36.000 voordeel).

Financiële administratie € 2.000 nadeel

Geen relevante afwijkingen.

Personeel en organisatie € 31.000 voordeel, €18.000 (reserve)

De kosten van twee WW trajecten waren in 2020 lager (€ 34.000). Dit komt vooral doordat een medewerker minder lang van de WW gebruik gemaakt heeft, omdat de medewerker een nieuwe baan heeft gevonden. In 2020 is sterk aangedrongen om het te hoge verlofsaldo terug te dringen. Hierdoor hebben meer medewerkers verlof verkocht dan geraamd. Dit kon vooraf niet worden ingeschat. Dit brengt een nadeel van €71.000 met zich mee. Doordat er minder dienstreizen zijn geweest in verband met COVID-19 is er een voordeel van €27.000 op de reiskostendeclaraties. Er is ook een voordeel van €31.000 op het overwerk. Eén reden waardoor dit lager uitvalt is dat de evenementen zijn weggevallen door COVID-19. Het restantverschil bestaat uit diverse kleine verschillen.
Binnen dit thema valt ook het budget voor Geluk. Vanwege COVID-19 is het niet mogelijk gebleken om alle initiatieven in 2020 vorm te geven. De hiervoor beschikbare budgetten blijven daarom in de reserve (€ 18.000).

Communicatie € 8.000 nadeel

Geen relevante afwijkingen.

Front-office € 29.000 voordeel

Er is voor € 17.000 minder gebruik gemaakt van inhuurkrachten. Tevens is een medewerker ingezet voor een project waardoor deze minder beschikbaar was voor de front-office (€ 12.000).

Analyse begrotingsrechtmatigheid

Inleiding

Bij de rechtmatigheidscontrole vormt het begrotingscriterium een belangrijk toetsingscriterium.
In de toelichting op het BADO (Besluit Accountantscontrole Decentrale Overheden) wordt begrotingsrechtmatigheid omschreven als:
'Financiële beheershandelingen, die ten grondslag liggen aan de baten en lasten, alsmede de balansposten, dienen tot stand te zijn gekomen binnen de grenzen van de geautoriseerde begroting en hiermee samenhangende programma's (begrotingscriterium). In de begroting zijn de maxima voor de lasten vermeld die door de raad zijn vastgesteld. Dit houdt in dat de financiële beheershandelingen dienen te passen binnen de begroting, waarbij het juiste programma, de

toereikendheid van het begrotingsbedrag, alsmede het begrotingsjaar van belang zijn.'
Indien een begrotingswijziging niet meer in het jaar zelf is voorgelegd zijn bestedingen boven het begrotingsbedrag strikt genomen onrechtmatig. Toch kan voor de accountant bij de controle vaststaan dat een aantal (begrotings)overschrijdingen binnen de beleidskaders van de gemeenteraad vallen. Door het vaststellen van de jaarrekening door de raad waarin die uitgaven wel zijn opgenomen, worden de desbetreffende uitgaven alsnog geautoriseerd.
Het gaat om overschrijdingen waarbij het college bij het doen van de uitgaven binnen het door de raad uitgezette beleid is gebleven. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen exploitatie (uitgaven op de programma's) en kredieten.

Exploitatie

Zoals uit onderstaand overzicht van lasten blijkt, zijn bij programma Burger en bestuur (€ 312.581) en Openbare ruimte (€ 224.479) de werkelijke kosten per saldo hoger dan de geraamde uitgaven.

	Prim. Begroting 2020	na wijziging 2020	Realisatie 2020	Verschil
Burger en Bestuur	4.828.995	4.735.481	5.048.062	**312.581-**
Openbare ruimte	9.245.456	10.514.018	10.738.497	**224.479-**
Ruimte, wonen en economie	11.913.572	12.428.149	11.493.466	**934.683**
Sociaal domein	25.575.677	31.859.840	28.344.798	**3.515.042**
Overhead	7.405.443	7.835.106	7.656.373	**178.733**
algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	3.807.605	6.131.454	5.511.403	**620.051**
Saldo	***62.776.749***	***73.504.047***	***68.792.599***	***4.711.448***

Toelichting overschrijdingen
Burger en bestuur
Het pensioen voor wethouders is geregeld in de Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers (Appa). De Appa-pensioenpremie wordt op het salaris van de wethouder ingehouden en de gemeente stort deze in een voorziening op grond van het Besluit begroting en verantwoording (Bbv). Daarmee is zichtbaar voor welk bedrag oud- en zittende wethouders pensioen hebben opgebouwd. Tot 2020 werd er vanuit gegaan dat het benodigde pensioenkapitaal voor de gepensioneerde wethouders maar heel beperkt beïnvloed zou worden door de rekenrente en de levensverwachting. Vanaf 2020 maken wij gebruik van een ander bureau voor de pensioenkapitaalberekeningen. Zij gaven echter aan dat het nu benodigde kapitaal verhoogd moet worden om aan de toekomstige verplichtingen te voldoen, omdat de rekenrente en de levensverwachting wel van invloed zijn op de pensioenen van de gepensioneerde wethouders. Hiervoor is een eenmalige storting van € 400.000 noodzakelijk.

Openbare ruimte

Het programma wordt overschreden door een hogere storting in de voorziening Rioolheffing. Dit wordt veroorzaakt door een lagere toerekening van rentelasten dan begroot. Door het aantrekken van een langlopende geldlening valt het gewogen externe rentepercentage lager uit (is nadeel voor het jaarrekeningresultaat). Voor een inhoudelijke toelichting zie de paragraaf B. Lokale heffingen - onderdeel Rioolheffing.

Investeringen

Bij vrijwel alle kredieten waren de uitgaven lager dan de raming. Bij een drietal zijn de uitgaven per saldo € 92.381 hoger dan het door de Raad gevoteerde krediet (raming).
Dit betreft de volgende kredieten:

Investeringen	Programma	Raming	Uitgaven	Overschrijding
Kwaliteitsverbetering Oude Haven Drimmelen: b. Dorpstraat	2. Openbare ruimte	70.000	110.287	-40.287
Rioolvervanging onder langs dijken Lage Zwaluwe (uitvoering)	2. Openbare ruimte	2.245.000	2.278.779	-33.779
Aanpassing Amerhal	4. Sociaal domein	215.000	233.315	-18.315
Totaal		***2.530.000***	***2.622.381***	***-92.381***

Toelichting overschrijdingen

Kwaliteitsverbetering Oude Haven Drimmelen: b. Dorpstraat

Het krediet is met € 40.287 overschreden. De overschrijding van het krediet is ten gevolgen van het verwijderen van een Japanse duizendknoop (€ 45.000). Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden is op deel van het werk de Japanse duizendknoop aangetroffen. De beplanting met wortels zijn afgevoerd naar een erkend verwerkingsbedrijf. Deze kosten zijn de oorzaak van de overschrijding van het krediet.

Rioolvervanging onder langs dijken Lage Zwaluwe (uitvoering)

Het krediet is met € 33.779 overschreden. Dit is gekomen door een aantal kleine oorzaken. Tijdens de uitvoering bleek dat er op diverse plekken verontreiniging in de bodem van particuliere grondeigenaren zat. Om in verontreinigde grond te mogen werken hebben we extra wettelijk verplichte maatregelen moeten nemen. Ook hebben we een overstort sloot op moeten schonen en de verontreinigde bagger af moeten voeren. Om toegang tot de particuliere percelen te krijgen was er een EOB (Erkenning Openbaar Belang) procedure opgestart. Doordat één grondeigenaar, vanwege een conflict met de gemeente op een ander vakgebied, niet mee wilde werken hebben we extra advocaatskosten gemaakt om zijn medewerking af te dwingen. Al deze voorgaande zaken zaten niet in het contract met de aannemer. Verder hebben we nog extra kosten gehad zoals legeskosten, extra onderzoekskosten, wat extra grondverbetering en wat extra aanpassingen aan het bestaande riool.

Aanpassing Amerhal

Het krediet is met € 18.315 overschreden. Krediet is overschreden doordat tijdens de aanpassing van de Amerhal bleek dat het rioleringssysteem rondom

het gehele gebouw gebreken vertoonde (€ 10.000). Ook bleek tijdens de uitvoering van de werkzaamheden aan de uitbreiding dat de bestrating aan de buitenzijde geen onderdeel te zijn van het bestek (€ 25.000). Tevens waren er aanpassingen aan het gebouw nodig die we van te voren niet hadden kunnen calculeren. Belangrijkste wijziging zijn: aanpassing fundatie en bijbehorende aansluitingen, cv-installatie, luchtkanalen, riolering en elektrische installaties. Overschrijding bleef uiteindelijk beperkt doordat in 2020 bleek dat investering in aanmerking kwam voor BTW compensatie.

Eigen bijdragen van het Centraal administratiekantoor (CAK)

Een aanvrager van een voorziening, hulp in de huishouding of een persoonsgebonden budget is op grond van de WMO een bijdrage verschuldigd. De wetgever heeft bepaald dat de berekening, oplegging en incasso van deze eigen bijdrage wordt uitgevoerd door het CAK. Het CAK verstrekt aan de gemeenten een digitale rapportage over de eigen bijdrage. Regelmatig stort het CAK bedragen op de rekening van de gemeente.
Gemeenten kunnen in deze digitale rapportage van het CAK wel de aantallen personen, en het soort zorgverlening beoordelen met de eigen WMO-administratie. Probleempunt is dat door het ontbreken van startdatums, inningspercentages, betalingsregelingen etc de informatie over de opbrengsten aan eigen bijdrage ontoereikend is om als gemeente de juistheid op persoonsniveau of groepsniveau en volledigheid van de eigen bijdragen als geheel te kunnen vaststellen.
Door de systematiek te kiezen van het vaststellen van de eigen bijdragen door het CAK, heeft de wetgever in feite bepaald, dat de verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de eigen bijdragen geen gemeentelijke verantwoordelijkheid is. Dat betekent dat door de gemeenten geen zekerheden over omvang en hoogte van de eigen bijdragen kunnen worden verkregen als gevolg van het niet kunnen vaststellen van de juistheid op persoonsniveau, zoals hiervoor is toegelicht.
De door het CAK overgemaakte opbrengsten uit eigen bijdragen zoals verwerkt in de jaarrekening 2020 blijkt uit de digitale rapportage van het CAK (€ 173.000). Deze inkomsten zijn onzeker maar de oorzaak daarvan ligt niet bij de gemeente.

Informatie Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector

Inleiding

Op 1 januari 2013 is de Wet normering topinkomens (WNT) in werking getreden. Het doel van de WNT is het tegengaan van bovenmatige bezoldigingen en ontslagvergoedingen bij instellingen in de (semi)publieke sector.
Instellingen waar de WNT van toepassing is, moeten van al hun topfunctionarissen de bezoldiging en eventuele ontslagvergoeding jaarlijks uiterlijk 1 juli op internet openbaar maken. Dit geldt ook als de bezoldiging onder het bezoldigingsmaximum is. Van de andere medewerkers worden deze gegevens alleen openbaar gemaakt als de bezoldiging hoger is dan het bezoldigingsmaximum. Hiernaast moeten WNT-instellingen die vallen onder de verantwoordelijkheid van een minister met een eigen digitale meldtool, deze gegevens digitaal melden. De WNT is van toepassing op de gemeente Drimmelen. Het voor de gemeente Drimmelen toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2020 € 201.000. Uitgebreidere informatie is beschikbaar op www.topinkomens.nl.

Tabel 1 1a.Leidinggevende topfunctionarissen

Gegevens 2020			
bedragen x € 1	**E.A.L. Delissen**	**F.M.C. Ronde**	**J.L.W. Liebregt**
Functiegegevens	Gemeentesecretaris	Griffier	Gemeentesecretaris
Aanvang en einde functievervulling in 2020	1-1-2020-31-12-2020	1-1-2020-31-12-2020	10-11-2020-31-12-2020
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1	1	1
Dienstbetrekking?	ja	ja	ja
Bezoldiging			
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	93.439,-	87.601,-	15.296,-
Beloningen betaalbaar op termijn	17.305,-	15.901,-	2.370,-
Subtotaal	*110.744,-*	*103.502,-*	*17.666,-*
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	201.000,-	201.000,-	27.917,-
Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Bezoldiging	110.744,-	103.502,-	17.666,-
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t. n.v.t.	n.v.t. n.v.t.	n.v.t. n.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Gegevens 2019			
bedragen x € 1	**E.A.L. Delissen**	**F.M.C. Ronde**	**J.L.W. Liebregt**
Functiegegevens	Gemeentesecretaris	Gemeentesecretaris	Gemeentesecretaris
Aanvang en einde functievervulling in 2019	1-6-2019	1-1-2019	1-1-2019 - 17-6-2019
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1	1	0,722
Dienstbetrekking?	ja	ja	ja
Bezoldiging			
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	54.867.-	83.778,-	34.515,-
Beloningen betaalbaar op termijn	9.457,-	13.814,-	6.042,-
Subtotaal	*64.324,-*	*97.592-*	*40.557,-*
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	113.742,-	194.000,-	64.488,-

Bezoldiging	64.423,-	97.592,-	40.557,-

Bezoldiging topfunctionarissen

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met dienstbetrekking die in 2020 een bezoldiging boven het individuele WNT-maximum hebben ontvangen.
Er zijn in 2020 geen ontslaguitkeringen betaald aan overige functionarissen die op grond van de WNT dienen te worden vermeld, of die in eerdere jaren op grond van de WOPT of de WNT vermeld zijn of hadden moeten worden.

Exploitatiesaldo en resultaatbestemming

Exploitatiesaldo en resultaatbestemming

Resultaat

	Begroot	Werkelijk
Saldo van baten en lasten	5.105.425-	2.107.095-
Mutaties reserves	5.105.425	2.389.069
	0-	**281.974**

Resultaatbestemming

Voorgesteld wordt het bovenstaande resultaat als volgt te bestemmen:

Resultaatbestemming		
Gerealiseerd resultaat	281.974	
Herstelwerkzaamheden aan wegen en voetpaden (degeneratiekosten) (reserve claims)		70.000
Algemene reserve		211.974

Het resultaat over 2020 bedraagt € 281.974,06. Voorgesteld wordt om een bedrag van € 70.000 te bestemmen via reserve Claims voor herstelwerkzaamheden aan wegen en voetpaden (degeneratiekosten) . Het restantbedrag van € 211.974,06 wordt ten gunste gebracht van de Algemene Reserve.

Verantwoordingsinformatie specifieke uitkeringen (SISA)

SISA

Jaarlijks dient middels de jaarrekening verantwoording te worden afgelegd over de besteding van een aantal specifieke uitkeringen aan de verstrekkers van deze uitkeringen. In deze bijlage zijn hiertoe een aantal bedragen opgenomen.

Definitief SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2020 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 5 februari 2021

FIN	B1	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek Gemeenten	Aantal gedupeerden (met overlegbare bevestigingsbrief van Belastingdienst/Toeslagen *Aard controle R* *Indicator: B1/01*	Besteding (jaar T) van onderdelen a, b en d. (artikel 3) *Aard controle R* *Indicator: B1/02*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van onderdelen a, b en d (artikel 3) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B1/03*	Besteding (jaar T) van onderdeel c (artikel 3) *Aard controle R* *Indicator: B1/04*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van onderdeel c (artikel 3) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B1/05*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B1/06*
			7	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Nee

BZK	C1	Regeling specifieke uitkering Reductie Energiegebruik Gemeenten	Totaal ontvangen bedrag beschikking *Aard controle R* *Indicator: C1/01*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C1/02*
			€ 184.346	Nee

	Projectnaam/ nummer per project *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C1/03*	Besteding (jaar T) per project *Aard controle R* *Indicator: C1/04*	Bestedingen (jaar T) komen overeen met ingediende projectplan (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C1/05*	Besteding (jaar T) aan afwijkingen. Alleen invullen bij akkoord ministerie. *Aard controle R* *Indicator: C1/06*
1	Inzet Energieambassadeurs	€ 4.956	Ja	
2	Aanbieden van kleine energiebesparende maatregelen via vouchers en bij	€ 87.355	Ja	

				informatieavonden			
			3	Collectieve gebiedsgerichte adviesactie gericht op energiebesparing	€ 69.703	Ja	
			4	Collectieve inkoop van isolatie en zonnepanelen	€ 15.540	Ja	
				Kopie projectnaam/ nummer	Cumulatieve totale bestedingen (t/m jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Toelichting	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee)
				Aard controle n.v.t. *Indicator: C1/07*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: C1/08*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: C1/09*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: C1/10*
			1	Inzet Energieambassadeurs	€ 4.956		Nee
			2	Aanbieden van kleine energiebesparende maatregelen via vouchers en bij informatieavonden	€ 87.355		Nee
			3	Collectieve gebiedsgerichte adviesactie gericht op energiebesparing	€ 69.703		Nee
			4	Collectieve inkoop van isolatie en zonnepanelen	€ 15.540		Nee
OCW	**D8**	**Onderwijsachterstandenbeleid 2019-2022**		Besteding (jaar T) aan voorzieninge	Besteding (jaar T) aan overige	Besteding (jaar T) aan afspraken	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)

		(OAB)	n voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 166, eerste lid WPO)	activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 165 WPO)	over voor- en vroegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 167 WPO)			
		Gemeenten	*Aard controle R* *Indicator: D8/01*	*Aard controle R* *Indicator: D8/02*	*Aard controle R* *Indicator: D8/03*	*Aard controle R* *Indicator: D8/04*		
			€ 134.791	€ 0	€ 0	€ 0		
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid **Bedrag**	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid **Bedrag**		
			Aard controle n.v.t. *Indicator: D8/05*	*Aard controle R* *Indicator: D8/06*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: D8/07*	*Aard controle R* *Indicator: D8/08*		
		1						
		2						
		3						
SZW	**G2**	**Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2020**	Besteding (jaar T) algemene bijstand	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAW	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAZ	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk)
			Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente
		Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de	I.1 Participatiewet (PW)	I.1 Participatiewet (PW)	I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsonges	I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsgehikte werkloze	I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk	I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk

		gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr			chikte werkloze werknemers (IOAW)	werknemers (IOAW)	arbeidson geschikte gewezen zelfstandig en (IOAZ)	arbeidson geschikte gewezen zelfstandig en (IOAZ)
			Aard controle R *Indicator: G2/01*	*Aard controle R* *Indicator: G2/02*	*Aard controle R* *Indicator: G2/03*	*Aard controle R* *Indicator: G2/04*	*Aard controle R* *Indicator: G2/05*	*Aard controle R* *Indicator: G2/06*
			€ 2.057.869	€ 70.181	€ 231.720	€ 213	€ 37.243	€ 0
			Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderh oud	Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderho ud	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) Loonkostensub sidie o.g.v. art. 10d Participatiewet	Baten (jaar T) Loonkoste nsubsidie o.g.v. art. 10d Participati ewet (excl. Rijk)	Volledig zelfstandig e uitvoering (Ja/Nee)
			Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	
			I.4 Besluit bijstandverle ning zelfstandigen 2004 (levensonder houd) (Bbz 2004)	I.4 Besluit bijstandverleni ng zelfstandigen 2004 (levensonderh oud) (Bbz 2004)	I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK)	I.7 Participatiewet (PW)	I.7 Participati ewet (PW)	
			Aard controle R *Indicator: G2/07*	*Aard controle R* *Indicator: G2/08*	*Aard controle R* *Indicator: G2/09*	*Aard controle R* *Indicator: G2/10*	*Aard controle R* *Indicator: G2/11*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: G2/12*
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 208.971	€ 0	Ja
SZW	**G3**	**Besluit bijstandverleni ng zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderho ud beginnende zelfstandigen)_ gemeentedeel 2020**	Besteding (jaar T) kapitaalverstr ekking	Baten (jaar T) kapitaalverstre kking (exclusief Rijk)	Baten vanwege vóór 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) Bob	Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) uitvoering s- en onderzoek skosten artikel 56, eerste en tweede lid, Bbz 2004 (exclusief Bob)
		Besluit bijstandverleni ng zelfstandigen (Bbz) 2004 Alle gemeenten verantwoorden						

		hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	*Aard controle R* *Indicator: G3/01*	*Aard controle R* *Indicator: G3/02*	*Aard controle R* *Indicator: G3/03*	*Aard controle R* *Indicator: G3/04*	*Aard controle R* *Indicator: G3/05*	*Aard controle R* *Indicator: G3/06*
			€ 0	€ 0	€ 4.621	€ 0	€ 0	€ 19.680
			Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G3/07*					
			Ja					
SZW	**G4**	**Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo)_gemeentedeel 2020** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over Tozo (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Welke regeling betreft het? *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/01*	Besteding (jaar T) levensonderhoud *Aard controle R* *Indicator: G4/02*	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking *Aard controle R* *Indicator: G4/03*	Baten (jaar T) levensonderhoud *Aard controle R* *Indicator: G4/04*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (aflossing) *Aard controle R* *Indicator: G4/05*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (overig) *Aard controle R* *Indicator: G4/06*

1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	€ 1.474.455	€ 50.785	€ 235	€ 0	€ 0
2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	€ 210.350	€ 20.314	€ 0	€ 0	€ 0
3	Tozo 3 (1 oktober t/m 31 december 2020)	€ 234.816	€ 8.000	€ 0	€ 0	€ 0

	Kopie regeling	Aantal besluiten levensonderhoud (jaar T)	Aantal besluiten kapitaalverstrekking (jaar T)	Totaal bedrag vorderingen levensonderhoud (jaar T) Tozo 1 (i.v.m. verstrekte voorschotten op Tozo-aanvragen levensonderhoud welke zijn ingediend vóór 22 april 2020)	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)
	Aard controle n.v.t. *Indicator: G4/07*	*Aard controle R* *Indicator: G4/08*	*Aard controle R* *Indicator: G4/09*	*Aard controle R* *Indicator: G4/10*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/11*
1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	429	18	€ 0	Ja
2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	73	7		Ja
3	Tozo 3 (1 oktober t/m 31 december 2020)	102	3		Ja

	Kopie regeling	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht)	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), aflossing	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), overig	Uitvoeringskosten (jaar T) uitvoering Tozo buitenland (gemeente Maastricht)
	Aard controle n.v.t. *Indicator: G4/12*	*Aard controle R* *Indicator: G4/13*	*Aard controle R* *Indicator: G4/14*	*Aard controle R* *Indicator: G4/15*	*Aard controle R* *Indicator: G4/16*

			1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)						
			2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)						
			3	Tozo 3 (1 oktober t/m 31 december 2020)						
VWS	**H4**	**Regeling specifieke uitkering stimulering sport** Gemeenten		Ontvangen Rijksbijdrage (jaar T) *Aard controle R.* *Indicator: H4/01*	Overig (jaar T) ten opzichte van ontvangen Rijksbijdrage - automatisch ingevuld *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H4/02*					
				€ 375.563	-€ 846.531					
				Projectnaam/ nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H4/03*	Totale aanvraag per project (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: H4/04*	Verrekening (jaar T) Onroerende zaken (sportaccommodaties) per project ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: H4/05*	Verrekening (jaar T) Roerende zaken sportbeoefening en sportstimulering per project ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: H4/06*	Verrekening (jaar T) overige kosten per project ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: H4/07*	Toelichting *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H4/08*
			1	kredieten zwembaden	€ 1.491.282	€ 0	€ 0	€ 0		
			2	krediet sporthal amerhal	€ 220.025	€ 199.625	€ 0	€ 0		
			3	aankoop en onderhoud	€ 649.353	€ 623.298	€ 0	€ 0		
			4	Overige kosten ter compensatie mengpercentage	€ 323.104	€ 0	€ 0	€ 399.171		
				Kopie projectnaam/ nummer	Totale besteding (jaar T) per project ten lasten van	Percentage besteed (jaar T) per project ten				

				Rijksmiddelen (automatische berekening)	opzichte van aanvraag ten laste van Rijksmiddelen (automatische berekening)		
			Aard controle n.v.t. *Indicator: H4/09*	*Aard controle R* *Indicator: H4/10*	*Aard controle R* *Indicator: H4/11*		
		1	kredieten zwembaden		397%		
		2	krediet sporthal amerhal	€ 199.625	59%		
		3	aankoop en onderhoud	€ 623.298	173%		
		4	Overige kosten ter compensatie mengpercentage	€ 399.171	86%		
		5					
VWS	**H8**	**Regeling Sportakkoord**	Besteding aanstellen sportformateur (jaar T) **Gerealiseerd** *Aard controle R* *Indicator: H8/01*	Besteding uitvoering sportakkoord (jaar T) **Gerealiseerd** *Aard controle R* *Indicator: H8/02*	Cumulatieve besteding aanstellen sportformateur (t/m jaar T) **Gerealiseerd** *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8/03*	Cumulatieve besteding uitvoering sportakkoord (t/m jaar T) **Gerealiseerd** *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8/04*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8/05*
			€ 8.775	€ 20.000	€ 14.625	€ 20.000	Ja

Bijlagen

1. Overzicht actuele beleidsstukken

Programma 1. Burger en Bestuur

1. Communicatiebeleidsplan 2015 - 2019 (raad november 2015)
2. Dienstverlenen doen we zó, Kwaliteitshandvest :wat mag u van de gemeente verwachten (B&W, mei 2019)
3. Algemene Plaatselijke Verordening (APV) (raad 1 februari 2018)
4. Visie Dorpsgericht werken (raad, 2019)
5. Integraal veiligheidsbeleid 2019 - 2022 (raad juli 2019)
6. Geluid bij buitenevenementen Gemeente Drimmelen (B&W september 2018)
7. VTH Beleidsplan, Uitvoeringsbeleid voor Vergunningverlening-, Toezicht en Handhavingstaken Gemeente Drimmelen 2020 – 2024
8. Regionaal Crisis Plan (B&W 18 februari 2020)
9. Districtelijk uitvoeringsplan opleiden opleiden, trainen, oefenen 2017 – 2019 Bevolkingszorg de Baronie (februari 2017, vastgesteld door het beheerteam Bevolkingszorg de Baronie)
10. Beleidsvisie Externe veiligheid (raad januari 2014)

Programma 2. Openbare ruimte

1. Beleids- en beheerplan wegen Drimmelen 2016-2020
2. Beleidsplan Verkeer en Vervoer (2018)
3. Water- en rioleringsplan Drimmelen 2018-2022 waarin opgenomen het verbreed GRP
4. Beleidsplan Openbare Verlichting, Drimmelen doelmatig en duurzaam verlicht 2015-2019
5. Beleidsrichtlijn ‘Bewegwijzering van objecten’ (2015)
6. Beleidsnotitie civiele kunstwerken en havens van 8 juni 2009
7. Beleidsplan straat meubilair (2013)
8. Beleidsplan speelruimte 2015-2024 ‘Spelen is Bewegen’
9. Beleidsplan Hondenbeleid vernieuwing
10. Integraal Groenbeleidsplan 2017-2026 ‘Groen leeft en verbindt’
11. Algemene Verordening Ondergrondse Infrastructuur

Programma 3. Ruimte, Wonen en Economie

1. Visie Duurzaamheid 2040 (21-3-2013)
2. Visie bedrijventerreinen Amerstreek (18-4-2013)
3. Visie en uitvoeringsprogramma Biodiversiteit (3-10-2013)
4. Nota Horecabeleid (19-12-2013)
5. Nota en uitvoeringsprogramma Vrijetijdseconomie 2014-2018 (19-12-2013)
6. Uitvoeringsbeleid voor Vergunningverlening-, Toezicht- en Handhavingstaken, Gemeente Drimmelen 2020-2024 (13-02-2020)
7. Structuurvisie 2033 (27-2-2014)
8. Toekomstplan haven Lage Zwaluwe (21-5-2014)
9. Reclamenota 2014 (29-1-2015)
10. Actieplan haven Lage Zwaluwe (8-10-2015)

11. Welstandsnota 2015 (8-10-2015)
12. Nota Grondbeleid 2016-2020, (28-01-2016)
13. Nota Kostenverhaal 2019-2023 (28-01-2016)
14. Beleidsplan Inzameling huishoudelijke afvalstoffen gemeente Drimmelen (24-03-2016)
15. Detailhandelsvisie gemeente Drimmelen (24-03-2016)
16. Strategie oude haven Drimmelen (21-04-2016)
17. Beleid logies / huisvesting arbeidsmigranten (herzien 2020) (25-06-2020)
18. Beleidsnota Reststroken gemeentegrond 2016 (30-6-2016)
19. Nota woningbouwprogramma 2016-2024 (30-06-2016)
20. Centrumplan Made (8-09-2016)
21. Bouwverordening wijziging verordening 2016 (10-11-2016)
22. Woonvisie 2017-2021 (9-3-2017)
23. Verordening winkeltijden Drimmelen 2017 (6-4-2017)
24. Toekomstplan haven Terheijden 2017-2033 (6-7-2017)
25. Erfgoedverordening gemeente Drimmelen 2017 (16-11-2017)
26. Verordening bedrijveninvesteringszone centrum Made 2018-2022 (14-12-2017)
27. Verordening duurzaamheidslening gemeente Drimmelen (14-12-2017
28. Beleid ontwikkeling landgoederen (8-03-2018)
29. Regionale Energiestrategie West-Brabant Ons 2050 (8-03-2018)
30. Integraal beleid gemeente Drimmelen voor vergunningverlening, toezicht en handhaving (19-04-2018)
31. Actualisatie Bodemkwaliteitskaart (31-05-2018)
32. Verordening starterslening 2018 (31-05-2018)
33. Verordening speelautomaten(hallen) Drimmelen 2018 (28-06-2018)
34. Havenverordening Drimmelen 2018 (28-06-2018)
35. Verordening Hoorcommissie Plannen 2018 (5-07-2018)
36. Beleidskader grootschalige zonnevelden (13-09-2018)
37. Beleidskader zonnepanelen voor eigen gebruik (28-02-2019)
38. Nota Kostenverhaal 2019-2023 (15-11-2018)
39. Actualisatie verordening startersleningen, duurzaamheidslening en blijverslening (13-12-2018)
40. Beleidsnotitie Loonwerk-, grondverzet- en transportbedrijven buitengebied (4-07-2019)
41. Notitie Ruimte voor ruimte 2019, gemeente Drimmelen (12-12-2019)
42. Beleid logies/huisvesting arbeidsmigranten (herzien 2020) (25-06-2020)
43. Uitbreidingslocaties Woningbouw, Aanvulling op de Structuurvisie 2033 (25-06-2020)
44. Afvalstoffenverordening gemeente Drimmelen 2016 (04-12-2015)
45. Verordening afvalstoffenheffing 2020 (26-12-2019)

Programma 4. Sociaal domein

1. Algemene subsidieverordening Drimmelen 2017
2. Beleidsplan Jeugdhulp 2015 - 2018, 2014
3. Beleidsnota Participatiewet 2015, 2014
4. Beleidsnota Sport en beweegbeleid 2015-2020, 2015
5. Beleidsplan jeugd en jongeren 2018-2021, 2017

6. Beleidsplan mantelzorg, 2015 en evaluatie mantelzorg 2016
7. Beleid voor Vroegschoolse Educatie VVE-beleid 2020-2022, 2020
8. Beleidsplan Wmo 2013-2016, 2013
9. Aanvulling op beleidsplan Wmo "Samen werken aan zelfredzaamheid", 2014
10. Beleidsplan 3D, 2019
11. Beleids- en uitvoeringsplan minima en schuldhulpverlening 2019 tot en met 2022
12. Beleidsplan Lokaal gezondheidsbeleid Kerngezond Drimmelen 2019-2022, 2018
13. Kadernota Maatschappelijke accommodaties 2019-2026
14. Nieuw subsidiebeleid peuterspeelzalen Drimmelen, 2017
15. Integraal Huisvestingsplan Onderwijs 2020-2023, 2020
16. Subsidiebeleid vrijwilligersorganisaties, 2012, en evaluatie subsidiebeleid, 2017
17. Toekomstvisie zwembaden 2017
18. Uitvoering onderhoudsplan kunstwerken 2015-2018, 2014
19. Uitvoeringsplan verbetering toegankelijkheid "Kom Binnen" 2017
20. Verordening Jeugdhulp Drimmelen 2020, 2020
21. Verordening leerlingenvervoer 2017
22. Verordening Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 Drimmelen 2020, 2020
23. Verordening onderwijshuisvesting 2015
24. Visienota Samen aan zet, 2017
25. Notitie Opvang en bescherming in de regio Breda vanaf 2020, 2017
26. Gemeenschappelijke Regeling Schoolverzuim en VSV regio West-Brabant, 2017
27. Wijzigingen Hulp bij het Huishouden per 2019, 2018
28. Uitvoeringsbesluit re-integratie Sociale Zekerheid 2015
29. Derde wijziging Gemeenschappelijke Regeling Schoolverzuim en VSV regio West-Brabant, 2019
30. Gemeenschappelijke Regeling inzake Geweld in Afhankelijkheidsrelaties (GIA) en Meldpunt Crisiszorg West-Brabant, 2019
31. Gemeenschappelijke Regeling Bedrijfsvoeringsorganisatie CJG Drimmelen Geertruidenberg, 2019
32. Verordening individuele studietoeslag Participatiewet 2015
33. Verordening individuele inkomenstoeslag Participatiewet 2015
34. Verordening re-integratie Participatiewet 2015
35. Verordening handhaving sociale zekerheid 2015
36. Verordening tegenprestatie sociale zekerheid 2015
37. Verordening verrekening bestuurlijke boete bij recidive Participatiewet 2015
38. Verordening afstemming sociale zekerheid 2015
39. Verordening cliëntparticipatie sociale zekerheid
40. Implementatieplan toekomst WAVA / !GO Mensenwerk is de basis.

Algemene beleidsdocumenten

1. Financiële verordening 212
2. Verordening 213
3. Normenkader / controleprotocol
4. Kaderplan interne beheersing en interne controleplan
5. Kadernota (Financiële richtlijnen / spelregels)
6. Nota risicomanagement
7. Nota verbonden partijen / richtlijnen
8. Nota reserves en voorzieningen
9. Nota waarderen en afschrijven
10. Nota inkopen en aanbesteden
11. Treasurystatuut
12. BBV wetgeving
13. BBV diverse notities
14. Wet markt en Overheid
15. Wet op de Vennootschapsbelasting/ VPB

2. Baten en lasten per taakveld

2. baten en lasten per taakveld

		Jaarrekening 2020		
	Taakvelden	Lasten	Baten	Saldo
0.1	Bestuur	2.266.700	1.250	2.265.450
0.2	Burgerzaken	731.584	275.192	456.392
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	447.146	565.143	117.996-
0.4	Overhead, Ondersteuning organisatie	7.656.373	151.048	7.505.325
0.5	Treasury	152.867	77.240	75.627
0.61	OZB woningen	354.088	3.283.729	2.929.641-
0.62	OZB niet-woningen	84.725	1.259.034	1.174.309-
0.63	Parkeerbelasting			-
0.64	Belastingen overig	26.068	481.586-	507.654
0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds		34.927.167	34.927.167-
0.8	Overige baten en lasten	167.712-	77.111	244.823-
0.9	Vennootschapsbelasting (VpB)	879		879
0.10	Mutaties reserves	5.060.488	7.449.556	2.389.069-
0.11	Resultaat van de rekening van baten en lasten			-
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	1.593.129		1.593.129
1.2	Openbare orde en veiligheid	461.751	4.936	456.816
2.1	Verkeer, wegen en water	5.927.579	2.401.045	3.526.533
2.2	Parkeren	113.877	10.578	103.299
2.3	Recreatieve havens	173.879	120.629	53.250
2.4	Economische havens en waterwegen	8.148	1.522	6.627
2.5	Openbaar vervoer	79.890	13.284	66.607
3.1	Economische ontwikkeling			-
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	132.068	598.574	466.506-
3.3	Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen	212.112	65.835	146.277
3.4	Economische promotie	187.351	63.846	123.505
4.1	Openbaar basisonderwijs			-
4.2	Onderwijshuisvesting	776.433	97.663	678.770
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	1.004.338	183.844	820.493
5.1	Sportbeleid en activering	219.366	9	219.357
5.2	Sportaccommodaties	1.465.033	406.977	1.058.056
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	103.761	14	103.748
5.4	Musea	2.829		2.829
5.5	Cultureel erfgoed	18.415		18.415
5.6	Media	446.947		446.947
5.7	Openbaar groen en (openlucht)recreatie	2.590.141	22.520	2.567.621
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	2.098.654	317.459	1.781.195
6.2	Wijkteams	643.992		643.992
6.3	Inkomensregelingen	5.846.310	5.592.987	253.323
6.4	Begeleide participatie	1.852.884	3.682	1.849.201
6.5	Arbeidsparticipatie	412.845	28.664	384.181
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	677.618	215.557	462.061
6.71	Maatwerkdienst-verlening 18+	4.989.179	1.980	4.987.199
6.72	Maatwerkdienst-verlening 18-	4.774.601	218.914	4.555.687
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	166.570	390-	166.960
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	362.829		362.829

7.1	Volksgezondheid	2.409.442	29.509	2.379.933
7.2	Riolering	2.074.087	3.164.285	1.090.199-
7.3	Afval	3.331.221	3.731.535	400.314-
7.4	Milieubeheer	1.387.551	167.157	1.220.393
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	138.333	72.481	65.852
8.1	Ruimtelijke ordening	3.885.274	2.675.161	1.210.113
8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijven terreinen)	419.956	432.764	12.808-
8.3	Wonen en bouwen	1.191.002	846.667	344.335
		68.792.599	**69.074.573**	**281.974-**

3. Baten en lasten per taakveld en per programma

Omschrijving programma		Taakvelden	jaarrekening 2020 Lasten	Baten	Saldo
Burger en Bestuur	0,1	Bestuur	2.266.700	1.250	2.265.450
	0,2	Burgerzaken	731.584	275.192	456.392
	1,1	Crisisbeheersing en brandweer	1.588.027	4.936	1.583.091
	1,2	Openbare orde en veiligheid	461.751		461.751
Openbare ruimte	2,1	Verkeer, wegen en water	5.827.488	2.369.575	3.457.913
	2,2	Parkeren	105.831	5.818	100.012
	2,4	Economische havens en waterwegen	6.818	0	6.818
	2,5	Openbaar vervoer	41.722	13.272	28.450
	3,3	Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen	43.835	8	43.827
	5,7	Openbaar groen en (openlucht)recreatie	2.395.063	12.574	2.382.489
	7,2	Riolering	2.074.087	3.164.285	-1.090.199
	7,3	Afval	85.889	73	85.817
	7,4	Milieubeheer	19.431	14	19.417
	7,5	Begraafplaatsen en crematoria	138.333	72.481	65.852
Ruimte, Wonen en Economie	0,3	Beheer overige gebouwen en gronden	447.146	565.143	-117.996
	1,1	Crisisbeheersing en brandweer	5.101	0	5.101
	2,1	Verkeer, wegen en water	100.091	31.470	68.621
	2,3	Recreatieve havens	173.879	120.629	53.250
	2,4	Economische havens en waterwegen	1.330	1.522	-192
	2,5	Openbaar vervoer	38.168	12	38.156
	3,2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	132.068	598.574	-466.506
	3,3	Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen	168.277	65.828	102.450
	3,4	Economische promotie	187.351	63.846	123.505
	5,5	Cultureel erfgoed	18.415	0	18.415
	5,7	Openbaar groen en (openlucht)recreatie	111.957	8.406	103.551
	7,3	Afval	3.245.332	3.731.463	-486.131
	7,4	Milieubeheer	1.368.119	167.143	1.200.976
	8,1	Ruimtelijke ordening	3.885.274	2.675.161	1.210.113
	8,2	Grondexploitatie (niet-bedrijven terreinen)	419.956	432.764	-12.808
	8,3	Wonen en bouwen	1.191.002	846.667	344.335
Sociaal domein	2,2	Parkeren	8.046	4.760	3.287
	4,2	Onderwijshuisvesting	776.433	97.663	678.770
	4,3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	1.004.338	183.844	820.493
	5,1	Sportbeleid en activering	219.366	9	219.357
	5,2	Sportaccommodaties	1.465.033	406.977	1.058.056
	5,3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	103.761	14	103.748
	5,4	Musea	2.829	0	2.829
	5,6	Media	446.947	0	446.947

	5,7	Openbaar groen en (openlucht)recreatie	83.121	1.539	81.581
	6,1	Samenkracht en burgerparticipatie	2.098.654	317.459	1.781.195
	6,2	Wijkteams	643.992	0	643.992
	6,3	Inkomensregelingen	5.846.310	5.592.987	253.323
	6,4	Begeleide participatie	1.852.884	3.682	1.849.201
	6,5	Arbeidsparticipatie	412.845	28.664	384.181
	6,6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	677.618	215.557	462.061
	6,71	Maatwerkdienst-verlening 18+	4.989.179	1.980	4.987.199
	6,72	Maatwerkdienst-verlening 18-	4.774.601	218.914	4.555.687
	6,81	Geëscaleerde zorg 18+	166.570	-390	166.960
	6,82	Geëscaleerde zorg 18-	362.829	0	362.829
	7,1	Volksgezondheid	2.409.442	29.509	2.379.933
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	0,1	Mutaties reserves	5.060.488	7.449.556	-2.389.069
	0,11	Resultaat van de rekening van baten en lasten	0		0
	0,5	Treasury	152.867	77.240	75.627
	0,61	OZB woningen	354.088	3.283.729	-2.929.641
	0,62	OZB niet-woningen	84.725	1.259.034	-1.174.309
	0,64	Belastingen overig	26.068	-481.586	507.654
	0,7	Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	0	34.927.167	-34.927.167
	0,8	Overige baten en lasten	-167.712	77.111	-244.823
	0,9	Vennootschapsbelasting	879	0	879
Overhead	0,4	Overhead, Ondersteuning organisatie	7.656.373	151.048	7.505.325
			68.792.599	**69.074.573**	**-281.974**

4. Ontwikkeling rekeningsaldo

	Prgr	Voordeel	Nadeel	Saldo	Verloop saldo
Raadsvergadering 7 november 2019					
Saldo primaire begroting 2020			-455	-455	
Dekking Algemene Reserve		455		455	
Motie Seabin	3		-4	-4	
Dekking Algemene Reserve	3	4		4	
Saldo begroting 2020 (t/m raadsvergadering 7 november 2019)				**-**	**-**
Raadsvergadering 14 november 2019 (Najaarsnota 2019)					
Onderbesteding diverse projecten 2019	2		-97	-97	
Bijstelling kredieten (hogere kapitaallasten)	2		-2	-2	
Onderbesteding diverse projecten 2019	3		-298	-298	
Diversen per saldo			-8	-8	
Dekking Algemene Reserve	AlgD	404		404	
Motie Jeugdlintje	4		-5	-5	
Dekking Algemene Reserve	4	5		5	
Saldo begroting 2020 (t/m raadsvergadering 14 november 2019)				**-**	**-**
Raadsvergadering 12 december 2019 (Budgetoverheveling)					
Aanpassing laad- en losplaats veegmachine	2		-23	-23	
Verkeersveiligheid: versmalling Groenendijk	2		-10	-10	
Onderhoud wegen	2		-122	-122	
Bermen: kansenkaart Bijenlandschap West-Brabant	2		-5	-5	
Snoeien bomen Terheijden en Wagenberg	2		-61	-61	
Aankoop gronden Zoutendijk	2		-95	-95	
Criterium gebruiksoppervlakte	3		-108	-108	
Inhuur personeel voor uitvoering beleid reststroken	3		-35	-35	
Advieskosten ruimtelijke projecten	3		-60	-60	
Project Omgevingswet	3		-50	-50	
Jongerenparticipatie: multifunctioneel zand sportveld Randoet Made	4		-10	-10	
Kwetsbare moeders, monitoring, abonnement bibliotheek	4		-44	-44	
Optimaliseren basisregistraties WOZ/BAG/BGT	AlgD/ O		-45	-45	
Digitaliseren papieren archief 2013-2017	O		-90	-90	
Dekking reserve Budgetoverheveling	AlgD	757		757	
Saldo begroting 2020 (t/m raadsvergadering 12 december 2019)				**-**	**-**

Raadsvergadering 2 juli 2020 (Voorjaarsnota)					
Watergangen	2		-40	-40	
Onderhoud wegen	2	55		55	
Aankoop grond Zoutendijk	2	95		95	
Openbare verlichting	2	234		234	
Renovatie openbaar groen	2	316		316	
Grondbedrijf: onderzoek	3		-30	-30	
Reserve Behoud gemeentelijke monumenten (opheffen)	3	76		76	
Land- en tuinbouwgronden / overige grondzaken	3	220		220	
Jeugdzorg	4		-378	-378	
Jeugdzorg: zorgoverdracht Jutzt	4		-161	-161	
Inburgering - meicirculaire 2020	4		-54	-54	
Bijzondere bijstand: meer aanvragen	4		-35	-35	
Leerlingenvervoer	4		-30	-30	
Buitensport	4	492		492	
Voorziening Gebouwenbeheer (PLANON)	Div. Prg.		-80	-80	
Personeelskosten (incl indexering)	Alg D		-107	-107	
Extra dagdelen inkoopbureau	Alg D		-65	-65	
Dividend BNG	Alg D		-58	-58	
Gemeentefonds na aftrek prijscompensatie	Alg D	411		411	
Overige personeelskosten	O		-228	-228	
Reservemutaties i.r.t. incidentele lasten	O		-102	-102	
Div. per saldo		33		33	
Storting Algemene reserve	Alg D		-563	-563	
Raadsvergadering 2 juli 2020 (Kadernota)					
Rechtmatigheidsverantwoording college	O		-6	-6	
Dekking Algemene Reserve	O	6		6	
Saldo begroting 2020 (t/m raadsvergadering 2 juli 2020)				**-**	**-**
Raadsvergadering 15 oktober 2020 (Najaarsnota)					
Pensioenvoorziening bestuurders	1		-120	-120	
Openbaar groen	2		-62	-62	
Watergangen	2		-67	-67	
Overige grondzaken	3	47		47	
Faciliterend grondbeleid	3	47		47	
Afval	3		-22	-22	
PGB Jeugd	4		-30	-30	
Lagere energiekosten	Alg D	40		40	

Huisvesting	O	45		45	
Organisatieontwikkeling	O		-125	-125	
Diversen per saldo			-37	-37	
Dekking Algemene Reserve	Alg D	284		284	
Saldo begroting 2020 (t/m raadsvergadering 15 oktober 2020)				**-**	**-**
Raadsvergadering 17 december 2020 (Budgetoverheveling)					
Verkiezingen Covid 19	1	38		38	
Geluk	1	12		12	
Aanpassing laad- en losplaats veegmachine	2	16		16	
Bewegwijzering	2	7		7	
Onderhoud wegen: fietspaden Sluizeweg	2	400		400	
Stimuleringsregeling Landschap	2	16		16	
Duurzaamheid	3	4		4	
BAG: optimaliseren informatievoorz. / training	3	45		45	
BAG: criterium gebruiksoppervlakte	3	32		32	
Brandveiligheid	3	65		65	
Voetveren	3	40		40	
Omgevingsplan	3	50		50	
Vrijetijdseconomie	3	41		41	
Advieskosten ruimtelijke projecten	3	60		60	
Visie onderwijshuisvesting Terheijden	4	18		18	
Verduurzamingsopgave onderwijs	4	10		10	
Pilot Praktijkondersteuner huisarts	4	56		56	
Inburgering	4	58		58	
Minimabeleid	4	20		20	
Renovatie zwembaden	4	85		85	
Verbetering / intensivering communicatie	O	15		15	
Nieuw functieboek	O	50		50	
Organisatieontwikkeling	O	125		125	
DIV: digitaliseren papieren archief 2013-2017	O	40		40	
Communicatie Omgevingswet Covid 19	O	60		60	
Storting reserve Budgetoverhveling			-1.361	-1.361	
Saldo begroting 2020 (t/m raadsvergadering 17 december 2020)				**-**	**-**
Jaarrekening 2020					
Vervanging software	1	58		58	
Wegen: kabels en leidingen	2	151		151	

Wegen / Civ. kunstwerken / Openbare verl. / groen: onderhoud (zie par. C)	2	72		72	
Diverse: voetveren, kermissen, havens, toeristenbelasting	3	92		92	
Land- en tuinbouwgronden: verkoopopbrengst	3	289		289	
Grondzaken: verkoopopbrengst reststroken	3	250		250	
Grondbedrijf: toerekening overhead aan projecten	3	95		95	
Ruimtelijke ordening: lagere advieskosten	3	33		33	
Omgevingsvergunning: hogere opbrengst leges (zie par. B)	3	46		46	
Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant	3	40		40	
Onderwijs - sporthallen/leerlingevervoer/peutertoeslag	4	88		88	
Toegang en preventie Jeugd - Veilig Thuis	4	70		70	
Toegang en preventie Jeugd - overig	4	111		111	
Specialistische Jeugdzorg (m.n. kwaliteitsonderzoeken)	4	96		96	
Eigen bijdrage WMO; nabetalingen voorafgaande jaren	4	51		51	
Bijstandsverlening: jonger dan 65 jaar minder groei uitkeringen	4	160		160	
Bijstandsverlening: jonger dan 65 jaar hogere rijksvergoeding	4	227		227	
Besluit bijstandsverlening zelfstandigen: geen verstrekkingen	4	64		64	
Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers	4	195		195	
Renovatie zwembaden	4	66		66	
Algemene uitkeringen	Alg D	714		714	
Compensatie kostprijsverhogende btw	O	69		69	
Lagere kapitaallasten door vertaging projecten	O	130		130	
Lagere salariskosten vertrek medewerkers	O	59		59	
2 medewerkers bovenformatief en minder medewerkers op kantoor.	O	110		110	
Diverse per saldo		164		164	
APPA	1		-400	-400	
Openbare verlichting: overige kosten	2		-66	-66	
Hogere kapitaallasten thema Wegen en Groen	2		-79	-79	
Begraafplaatsen: baten begraafplaatsrechten	2		-41	-41	
Riolering en stedelijk water: lagere toerekening rente en BTW (zie par. B)	2		-696	-696	
Basisregistratie Adressen en Gebouwen	3		-77	-77	
Grondbedrijf (actief / facilitair / overheadtoerekening)	3		-266	-266	
Afval(stoffenheffing): lagere toerekening rente, BTW, straatvegen (zie par. B)	3		-72	-72	
Specialistische Jeugdzorg (Jeugdreclassering en PGB)	4		-292	-292	
Lagere onttrekking Algemene reserve vanwege saldo	Alg D		-589	-589	
Oninbare precariobelasting	Alg D		-546	-546	
Uitbesteding systeembeheer naar Breda, extra taken overgangsfase	O		-94	-94	
Saldo jaarrekening 2020				**282**	**282**

5. Afkortingenlijst

AB	Algemeen Bestuur
APPA	Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers
APV	Algemene Plaatselijke Verordening
Arbo	Arbeidsomstandigheden
ASVV	Aanbevelingen voor Stedelijke Verkeer Voorzieningen
AVA	Algemene Vergadering van Aandeelhouders
BAG	Basisregistratie Adressen en Gebouwen
BBV	Besluit begroten en verantwoorden
B&W	Burgemeester en wethouders
BIZ	Bedrijven Investeringszone
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten
BOA	Bijzonder Opsporingsambtenaar
BRP	Basisregistratie personen
BRZO	Besluit Risico Zware Ongevallen
BTW	Belasting Toegevoegde Waarde
BV	Besloten Vennootschap
BVL	Brabants verkeersveiligheidslabel
CACO	Calamiteitencoördinator
CAO	Collectieve arbeidsovereenkomst
CJG	Centrum voor Jeugd en Gezin
CO2	Koolstofdioxide
CROW	Kennisorganisatie op het gebied van infrastructuur, openbare ruimte, verkeer en vervoer en werk en veiligheid.
DB	Dagelijks Bestuur
DEA	Drimmelense Energie Agenda
D en O	Dienstverlening en ondersteuning
Diftar	Gedifferentieerde tarieven waarbij per huishouden geregistreerd wordt hoeveel afval aangeboden word
DO	Definitief ontwerp
DPIA	Data protection impact assessment
EBI	Eerste Bijzondere Inspectie
EMU	Europese Monetaire Unie
EVZ	Ecologische verbindingszone
FIDO	Wet Financiering Decentrale Overheden
FTE	Fulltime equivalent
GB	Grondbedrijf
GFT	Groente-, fruit- en tuinafval
GG	Grondgebied (afdeling)
GGA	Gebieds Gerichte aanpak
GGD	Gemeentelijke Gezondheidsdienst
GGZ	Geestelijke Gezondheids Zorg
GHG	Gemiddelde hoogste grondwaterstand
GHOR	Geneeskundige Hulp bij Ongevallen en Rampen
GR	Gemeenschappelijke Regeling
GROGZ	Gemeenschappelijke regeling Openbare Gezondheidszorg
GRP	Gemeentelijk rioleringsplan
HbH	Hulp bij het huishouden

HIC	High Impact Crime
IBA	Individuele Behandeling Afvalwater (zuiveringsinstallatie)
IBOR	Integraal Beheer Openbare Ruimte
ICT	Informatie- en Communicatietechnologie
IEGG	In exploitatie genomen gronden
IHP	Integraal Huisvestings Plan onderwijs
IMK	Instituut voor Midden- en Kleinbedrijf
IKC	Integrale Kind Centra
IOAW	Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers
IOAZ	Wet Inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen
ISA	Instituut voor Sportaccommodaties
JGZ	Jeugdgezondheidszorg
KCV	Kleinschalig Collectief Vervoer
KRW	Kaderrichtlijn Water
LBK	Luchtbehandelingskast
MA	Maatschappelijke Aangelegenheden (afdeling)
MARB	Gemeenschappelijke regeling Milieu & Afval Regio Breda
MBO	Middelbaar beroepsonderwijs
MKB	Midden- en Klein bedrijf
MOP	Meerjaren onderhoudsprogramma
MVO	Maatschappelijk verantwoord ondernemen
NEN	Nederlandse Normalisatie Instituut
NOC/NSF	Nederlandsch Olympisch Comité / Nederlandse Sport Federatie
NV	Naamloze Vennootschap
OGZ	Openbare GezondheidsZorg
OMWB	Omgevingsdienst Midden- en West Brabant
OZB	Onroerendzaakbelasting
PIOFHA-JC	Personeel, inkoop, organisatie, financiën, huisvesting, automatisering, juridische zaken en communicatie
P-wet	Participatiewet
PZN	Personen- en Zorgvervoer Nederland
RAV	Regionale Ambulance Voorziening
RBL	Regionaal Bureau Leerplicht
RGT	Revitalisering Generiek Toezicht
RMC	Regionale Meld- en Coördinatiefunctie
RO	Ruimtelijke ontwikkeling
RUPS	Regionaal Uitstapprogramma voor Prostituees
RWB	Regio West-Brabant
RWI	Rioolwaterzuivering
SER	Sociaal Economische Raad
SES	Sociaal Economische Samenwerking
SiSa	Single information Single audit
SLW	Stichting LangstraatSpoorlijn West
SW	Sociale werkvoorziening
SWO	Stichting Welzijn en Ondersteuning Drimmelen
TCO	Total cost of ownership
TH	Toezicht en handhaving

THUP	Toezicht & Handhaving Uitvoering Programma
UWV	Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen
VAB	Vrijkomende Agrarische Bebouwing
VGRP	Verbreed Gemeentelijke RioleringsPlan
VIP	Vrijwilligers Informatie Punt
VNG	Vereniging Nederlandse Gemeenten
VO	Voorlopig ontwerp
VO	Voortgezet onderwijs
VRI	Verkeersregelinstallaties
VTH	Vergunningverlening-, toezicht- en handhaving
VVE	Voor- en Vroegschoolse Educatie
VVN	Veilig Verkeer Nederland
VWS	Volksgezondheid Welzijn en Sport
Wajong	Wet arbeidsondersteuning Jonggehandicapten
WAVA	Werkvoorzieningschap Aanvullend werk Voor Allen
WGR	Wet gemeenschappelijke regelingen
WMO	Wet maatschappelijke ondersteuning
WNT	Wet Normering bezoldiging Topfunctionarissen publieke en semipublieke sector
WOZ	Waardering Onroerende Zaken
Wro	Wet Ruimtelijke Ordening
WSJG	Waarstaatjegemeente
WSW	Waarborgfonds Sociale Woningbouw
Wsw	Wet sociale werkvoorziening
WWZ	Wonen Welzijn Zorg Drimmelen